

V 5106/1927

2. Zamyska

PRZEGŁĄD EMIGRACYJNY

ORGAN URZĘDU EMIGRACYJNEGO

IV KWARTAŁ 1927 r.

ZESZYT 4.

ZESZYT ZAWIERA:

*ROZPORZĄDZENIE
PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKI
z dnia 11 października 1927 r.
o EMIGRACJI*

i

*ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ
z dnia 23 grudnia 1927 r., w sprawie wykonania Rozporządzenia
Prezydenta Rzeczypospolitej
o EMIGRACJI*

SKŁAD GŁÓWNY W URZĘDZIE EMIGRACYJNYM
W WARSZAWIE, UL. KRÓLEWSKA 23

CENA 2 złote

PRZEGŁĄD EMIGRACYJNY

ORGAN URZĘDU EMIGRACYJNEGO

IV KWARTAŁ 1927 r.

ZESZYT 4.

SKŁAD GŁÓWNY W URZĘDZIE EMIGRACYJNYM
W WARSZAWIE, UL. KRÓLEWSKA 23

Od Redakcji.

Nowe rozporządzenie o emigracji, poddając nadzorowi Urzędu Emigracyjnego całą działalność informacyjną w sprawach emigracji i osadnictwa, zwiększa tem samem obowiązki jego w tym zakresie. Wskutek tego wynikła potrzeba wydawania organu, wychodzącego w częstszych odstępach czasu i służącego jako źródło aktualnych i treściwych informacji dla instytucyj i osób upoważnionych przez Urząd do rozpowszechniania wiadomości o formalnościach, warunkach podróży i pracy w obcych krajach. W tym celu rozpoczęte zostało wydawnictwo Biuletynu Urzędu Emigracyjnego, dwutygodnika o charakterze ściśle informacyjnym, w którym umieszczane są zarządzenia urzędowe, oraz krótkie wiadomości z kraju i zagranicy, w sprawach emigracji i osadnictwa.

Natomiast wydawany dotychczas Przegląd Emigracyjny z niniejszym zeszytem wychodzić przestaje. Ogłaszane w nim tablice statystyczne, sprawozdania i rozprawy, umieszczane będą odtąd w Kwartalniku Naukowego Instytutu Emigracyjnego, który dla zachowania ciągłości prac prowadzonych w tym zakresie, do tytułu swego dołączy nazwę Przeglądu Emigracyjnego.

Dla ułatwienia korzystania z materiałów, artykułów wydawanych w Przeglądzie, opracowany został spis treści według rzeczowego podziału, obejmujący cały dwuletni okres istnienia wydawnictwa, który załącza się do niniejszego zeszytu.

T R E Ś Ć

	Str.
Zasady nowego prawa polskiego o emigracji — S. Iwanowski	7
Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 11 października 1927 r. o emigracji	13
Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 23 grudnia 1927 r. w spra- wie wykonania Rozporządzenia Prezydenta o emigracji	33
STATYSTYKA RUCHU MIGRACYJNEGO w drugim półroczu 1927 r.	47
PRZEGLĄD KRAJOWY:	
Wewnętrzny rynek pracy	94
PRZEGLĄD MIĘDZYNARODOWY:	
Międzynarodowa Konferencja Handlowa	96
Światowy Kongres Populacyjny	96
Czwarta Sesja Międzynarodowej Konferencji Instytucyj Społecznych Opieki nad Emi- grantami	97
PRZEGLĄD RUCHU MIGRACYJNEGO, POLITYKI EMIGRACYJNEJ, KOLONI- ZACYJNEJ WARUNKÓW PRACY I PRODUKCJI W OBCYCH KRAJACH:	
EUROPA.	
Francja:	
Sanitarna kontrola emigrantów	100
Warunki rolnicze w departamencie Lot-et-Garonne	101
Włoskie osadnictwo rolne w południowo-zachodniej Francji	102
Niemcy:	
Rynek pracy w czwartym kwartale 1927 r.	104
Hiszpanja:	
Reorganizacja władz emigracyjnych	105
Polityka emigracyjna i rynek pracy	106
Czechosłowacja:	
Aktualne zagadnienia w zakresie emigracji	107
AMERYKA.	
Stany Zjednoczone:	
Rynek pracy w 1927 r.	108
Kanada:	
Imigracja rolnicza	109
Argentyna:	
Stan gospodarstwa krajowego w 1927 r.	113
Rynek pracy	114
Peru:	
Kolonja niemiecka w Pozuzo	115
Wenezuela:	
Konjunktury imigracyjne	116
AZJA.	
Palestyna:	
Imigracja w 1927 r.	117

DZIAŁ URZĘDOWY:

Układy emigracyjne:

Konwencja polsko-niemiecka z dn. 24 listopada 1927 r., w sprawie polskich robotników rolnych	119
--	-----

Okólniki:

Okólnik z dnia 1 października 1927 r. w sprawie zwrotu zadatków	135
Okólnik z dnia 12 października 1927 r. w sprawie wykazów statystycznych o ruchu emigrantów	136
Okólnik z dnia 12 października 1927 r. Nr. 19 w sprawie kontroli warunków pracy emigrantów kontynentalnych	137
Okólnik z dnia 14 października 1927 r. Nr. 20 w sprawie terminu ważności zaświadczeń na paszporty emigracyjne do krajów kontynentalnych	138
Okólnik z dnia 17 października 1927 r. Nr. 21 w sprawie pośrednictwa w przesyłaniu korespondencji emigrantów	138
Okólnik z dnia 26 października 1927 r. Nr. 22 w sprawie personelu i kierowników oddziałów towarzystw okrętowych	138
Okólnik z dnia 7 listopada 1927 r. Nr. 23 w sprawie działalności biur informacyjnych, porad i podań	139
Okólnik z dnia 7 listopada 1927 r. Nr. 24 w sprawie nadsyłania rejestrów emigrantów do Urzędu Emigracyjnego	139
Okólnik z dnia 23 grudnia 1927 r. Nr. 25 w sprawie przedstawiania zestawień wydanych zaświadczeń na paszporty emigracyjne	140
Okólnik z dnia 15 grudnia 1927 r. Nr. 26 w sprawie zawierania umów przewozowych z emigrantami	140
Okólnik z dnia 31 grudnia 1927 r. Nr. 28 w sprawie wydawania wiz Urzędu Emigracyjnego	150

Komunikaty:

Komunikat z dnia 4 listopada 1927 r. w sprawie emigracji do Peru	141
Komunikat z dnia 25 listopada 1927 r. w sprawie konwencji polsko-niemieckiej	141
Komunikat z dnia 22 listopada 1927 r. w sprawie niepomyślnej konjunktury dla pracowników umysłowych, którzy wyemigrowali do Brazylii	142

USTAWODAWSTWO OBCE:

Stany Zjednoczone:

Przepisy regulujące deportację cudzoziemców	143
---	-----

BIBLIOGRAFJA	150
------------------------	-----

S O M M A I R E.

	Pages
Les principes du nouveau décret-loi polonais sur l'émigration — S. Iwanowski	7
Décret-loi du Président de la République Polonaise du 11 octobre 1927 sur l'émigration	13
Décret du Ministre du Travail et de l'Assistance Sociale du 23 décembre 1927, relatif à l'exécution du décret-loi du Président sur l'émigration	33
STATISTIQUE DU MOUVEMENT MIGRATOIRE dans le deuxième semestre de 1927	48
REVUE NATIONALE:	
Le marché du travail	94
REVUE INTERNATIONALE:	
La Conférence Interparlementaire du Commerce	96
Le Congrès mondial sur la population	96
La quatrième session de la Conférence Internationale des organisations privées d'assistance aux émigrants	97
REVUE DU MOUVEMENT MIGRATOIRE, DE LA POLITIQUE D'ÉMIGRATION ET DE COLONISATION, DES CONDITIONS DE TRAVAIL ET DE PRODUCTION À L'ÉTRANGER:	
EUROPE:	
France:	
La contrôle sanitaire des immigrants	100
Les conditions de l'agriculture dans le département du Lot-et-Garonne	101
La colonisation italienne dans le Sud-Ouest de la France	102
Allemagne:	
Le marché du travail dans le quatrième trimestre de 1927	104
Espagne:	
La réorganisation des services de l'émigration	105
La politique de l'émigration et le marché du travail	106
Tchécoslovaquie:	
Problèmes actuels concernant l'émigration	107
AMÉRIQUE:	
États-Unis:	
Le marché du travail en 1927	108
Canada:	
L'émigration agricole	109
Argentine:	
Situation économique en 1927	113
Marché du travail	114
Pérou:	
Une colonie allemande à Pozuzo	115
Venezuela:	
Possibilités d'immigration	116
ASIE.	
Palestine:	
L'émigration en 1927	117

TEXES OFFICIELS.

Pages.

Accords sur l'émigration:

Convention polono-allemande du 24 novembre 1927, relative aux ouvriers agricoles polonais	119
---	-----

Circulaires:

Circulaire du octobre 1927 concernant la restitution des arrhes	135
Circulaire du 12 octobre 1927 concernant les listes des émigrants	136
Circulaire du 12 octobre 1927 Nr. 19 concernant le contrôle des conditions du travail des émigrés dans les pays contindentaux	137
Circulaire du 14 octobre 1927 Nr. 20 concernant le terme de validité des certificats nécessaires pour obtenir des passeports d'émigration pour les pays continentaux	138
Circulaire du 17 octobre 1927 concernant l'envoi de la correspondance des émigrants	138
Circulaire du 26 octobre 1927 Nr. 22 concernant le personnel et les chefs des bureaux provinciaux des compagnies de narigation.	138
Circulaire du 7 novembre 1927 Nr. 23 concernant l'activité des bureaux d'informations et de demandes	139
Circulaire du 7 novembre 1927 Nr. 24 concernant l'envoi de listes d'émigrants à l'office d'émigration	139
Circulaire du 23 décembre 1927 Nr. 25 concernant l'énumération des certificats pour l'obtentim des passeports d'émigration	140
Circulaire du 15 décembre 197 Nr. concernant la conclusion de contrats de transport arce les émigrants	140
Circulaire du 31 décembre 1927 Nr. 28 concernant les visas de l'office d'émigration	140

Communiqués:

Communique du 4 novembre 1927 concernant l'emigration con Pérou.	141
Communiqué du 25 novembre 1927 concernant la conrention polono-allemande	141
Communiqué du 22 novembre 1927 concernant les conditires défoavorables des travailleurs instellectuels émigrés au Brésil	142

LÉGISLATION ÉTRANGÈRE.

États-Unis:

Les prescriptions réglant la déportation der étrangers.	143
---	-----

BIBLIOGRAPHIE	150
-------------------------	-----

Zasady nowego prawa polskiego o emigracji.

Ustawą z dnia 4 listopada 1920 r. o uregulowaniu dobrowolnej i przymusowej migracji ludności utworzony został Urząd Emigracyjny przy Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej.

Wspomniana ustawa nie określiła jednak bliżej ani samego pojęcia emigracji, ani zakresu kompetencji nowoutworzonego Urzędu, ani też nie ustaliła sposobu postępowania przy załatwianiu spraw emigracyjnych.

Dopiero osobne Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 października 1924 r. zadania Urzędu Emigracyjnego skonkretyzowało, wyliczając poszczególne sprawy, jako należące do zakresu działania tego Urzędu.

Wymienione akty oraz Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11-go lutego 1925 r. o statucie organizacyjnym Urzędu Emigracyjnego stworzyły aparat, przeznaczony do regulowania spraw emigracyjnych, nie dający jednak pod względem merytorycznym żadnych norm, na których aparat ten mógłby oprzeć swą działalność.

Jeśli w pewnym, ograniczonym zresztą zakresie praca Urzędu Emigracyjnego wytworzyła praktykę administracyjną nie kolidującą z ogólnym stanem prawnym, to w wielu wypadkach napotykał Urząd Emigracyjny na poważne przeszkody do realizowania swych zamiarów i prowadzenia szerszej akcji w dziedzinie emigracji z powodu braku ustawowego upoważnienia do stosowania ograniczeń i zakazów, niezbędnych z punktu widzenia opieki nad emigrantem i ochrony go przed wyzyskiem.

Ten anormalny stan rzeczy wysunął nagłą potrzebę uzupełnienia ustawodawstwa naszego takimi przepisami, które umożliwiłyby wykonywanie przez Urząd Emigracyjny zadań swych w całej ich rozciągłości.

Prace w tym kierunku zapoczątkowane zostały już w r. 1925. Specjalnie wyłoniona w tym celu komisja w składzie Wicedyrektora Urzędu Emigracyjnego p. R. Kutylowskiego, ś. p. prof. Halbana oraz radcy prawnego Urzędu Emigracyjnego S. Iwanowskiego opracowała projekt ustawy emigracyjnej, który wniesiony został z polecenia p. Ministra Pracy i Opieki Społecznej na rozpatrzenie Państwowej Rady Emigracyjnej.

Obfitość, różnorodność i doniosłość zagadnień, tworzących kompleks spraw z emigracją związanych, wymagały sporo czasu dla ujednostajnienia

poglądów czynników zainteresowanych i znalezienia odpowiednich pod względem treści i formy konstrukcyj prawnych.

Upoważnienie Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy znakomicie ułatwiło i przyspieszyło wydanie nowego prawa, które ogłoszone zostało dnia 15 października r. ub., a dnia 15-go grudnia weszło w życie.

Nowe prawo emigracyjne charakteryzuje przede wszystkim dążenie do zapewnienia obywatelom, pragnącym wyemigrować, należytej opieki władz państwowych, tak w okresie przygotowywania się do wyjazdu, jak podczas przejazdu i pobytu w kraju przeznaczenia.

Opieka ta w pojęciu Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o emigracji z dnia 11. 10. 1927 r. jest bardzo szeroką. Obejmuje ona nie tylko ułatwienie urzeczywistnienia przez emigrantów zamiaru wyemigrowania oraz w pewnych granicach pomoc materialną, lecz i szereg zarządzeń natury ogólnej w postaci niezbędnych zakazów i ograniczeń. Zakazy te i ograniczenia mają na celu, z jednej strony, niedopuszczenie do wyjazdów bezcelowych, z drugiej, odsunięcie od ludności wszystkiego, co mogłoby, bądź przez oddziaływanie psychiczne, bądź bezpośrednie wywoływać niezdrową gorączkę emigracyjną.

Pojęciem emigranta według nowego prawa nie są objęci wszyscy obywatele, którzy z tych, lub innych powodów opuszczają granice Rzeczypospolitej, chociażby na czas dłuższy. Cechą, nadającą charakter emigranta obywatelowi, opuszczającemu granice Rzeczypospolitej, są jego zamiary co do działalności gospodarczej na obczyźnie.

Zasada ta wyrażona jest w określeniu pojęcia emigranta zawartym w art. 1. W określeniu tem trwały przymiot emigranta stanowi opuszczenie Rzeczypospolitej w celu poszukiwania pracy lub dla jej wykonywania lub w celach osadnictwa.

Wprawdzie art. 1 rozszerza pojęcie emigranta, uważając za emigrantów i inne osoby, udające się w podróż razem z głową rodziny, względnie wyjeżdżające do niego. Nie zmienia to jednak zasady, przyjętej w art. 1, ponieważ podstawą do tego rozszerzenia pojęcia emigranta niewątpliwie jest domniemanie wspólności interesów gospodarczych.

Rodzaj pracy dla kwalifikacji emigranta, o ile praca ta ma charakter pracy zarobkowej, jest bez znaczenia z punktu widzenia art. 1. Wyraźnie stwierdza to Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 23 grudnia 1927 r. w sprawie wykonania Rozporządzenia o emigracji (Dz. U. R. P. Nr. 6, poz. 37, 1928 r.), mówiąc w § 1, że „przez pracę w rozumieniu art. 1 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o emigracji uważać należy tak pracę fizyczną, jak i pracę umysłową, wykonywaną na podstawie stosunku najmu pracy lub samoistnie w celu zarobkowym”.

Kierunek emigracji, sposób podróży, czas pobytu na obczyźnie zasadniczo również nie wpływają na zaliczenie tej lub innej osoby do kategorii emigrantów.

Sposób podróży, wskazany w art. 2 może jednak nadać charakter emigrantów osobom udającym się do krajów zamorskich, o ile Urząd Emigracyjny uzna za celowe rozciągnąć opiekę na te osoby.

Czas pobytu na obczyźnie ma znaczenie tylko przy t. zw. emigracji sezonowej, o czym mówić będziemy niżej.

Zestawienie artykułów 1, 51 oraz 53—57 nowego prawa o emigracji wykazuje, że prawo to rozróżnia emigrację samorządną i organizowaną.

Samorządną emigrację stanowi wyjazd do obcego kraju w poszukiwaniu pracy, z własnej inicjatywy i na własne ryzyko.

Werbowanie emigrantów dla celów osadniczych oraz najmowanie robotników do pracy zagranicą odbywać się może tylko w granicach przez władzę ustanowionych i pod ścisłą jej kontrolą, jako planowa, zgóry określona akcja organizowana.

W Rozporządzeniu wykonawczem z dnia 23 grudnia znajdujemy w §§ 2, 3, 16 i 79—82 bliższe przepisy, dotyczące tak określenia pojęcia emigracji organizowanej, jak i warunków, przy których emigracja ta może mieć miejsce.

Jeżeli przy emigracji organizowanej nie powstają żadne wątpliwości co do celu wyjazdu, natomiast przy emigracji samorządnej, cel ten może być łatwo albo ukryty, albo przeciwnie przedstawiony niezgodnie z celem istotnym.

Ażeby uniknąć mogących wyniknąć na tem tle nadużyć i nieporozumień i umożliwić organom władzy rozpoznawanie emigrantów w ogólnej masie osób, udających się zagranicę Państwa, Rozporządzenie wykonawcze z dnia 23 grudnia daje w §§ 6—9 specjalne przepisy dokładnie określając, w miarę możliwości, kogo uważać należy za emigrantów w rozumieniu art. 1 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o emigracji.

Niewszystkie osoby, odpowiadające warunkom, dającym możliwość uznania ich za emigrantów, mają prawo urzeczywistnić swój zamiar wyemigrowania.

Mogą stać temu na przeszkodzie różne powody: albo zakaz wyjazdu zagranicę wogóle, w myśl ogólnych przepisów ustawowych, obowiązujących w Polsce, albo prawo imigracyjne kraju, do którego emigrant pragnie wyjechać, wreszcie ograniczenia emigracji, przewidziane nowem prawem o emigracji. Dotyczy to przedewszystkiem kobiet do lat 21 (ust. 1 art. 5), następnie nieletnich płci męskiej do lat 18-u (ust. 3 art. 5), wreszcie osób, niezdolnych do utrzymywania się z własnej pracy z powodu podeszłego wieku, choroby lub kalectwa (p. c. ust. 3 art. 6). Wymienione ograniczenia emigracji związane są bezpośrednio z osobą pragnącego wyemigrować.

• Ale niezależnie od tego rodzaju ograniczeń przewiduje Rozporządzenie o emigracji i ogólny zakaz emigracji do pewnych krajów dla wszystkich osób, które zamierzałyby się tam udać.

Może nastąpić to w tym wypadku, jeżeli wydania takiego zakazu wymaga ochrona życia, wolności, mienia oraz interesów ekonomicznych i moralnych emigrantów lub też względy dobra publicznego. Prawo wstrzymania emigracji w ten właśnie sposób w/g art. 4 posiada Minister Pracy i Opieki Społecznej, w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych, na wniosek Urzędu Emigracyjnego.

Wstrzymanie emigracji całkowite lub częściowe może być tylko czasowe, oczywiście dopóki stan faktyczny utrzymania zakazu usprawiedliwia.

Art. 6 Rozporządzenia o emigracji zabrania, w razie istnienia przeszkód do emigracji danej osoby, wydania jej ustanowionego tym artykułem zaświadczenia na prawo otrzymania paszportu emigracyjnego, a § 17 Rozporządzenia wykonawczego nakazuje organom wydającym zaświadczenia sprawdzać, czy nie zachodzą przeszkody do wydania zaświadczenia.

W ten sposób nowe prawo emigracyjne normuje ruch emigracyjny, wprowadzając go ze stanu chaotycznej, bezplanowej akcji na tory bardziej uporządkowane.

Kwestja należytego informowania emigrantów i wogóle osób, mających zamiar wyemigrować, o wszystkim, co mogłoby ich interesować w związku z wyjazdem, rozwiązana jest przez Rozporządzenie o emigracji w ten sposób, że zbieranie wiadomości o stosunkach w państwach obcych pod względem konjunktury emigracyjnej oraz informowanie o niej instytucji, osób i władz interesowanych stanowi obowiązek bezpośredni Urzędu Emigracyjnego (art. 10 p. d.).

W/g art. 8 trudnienie się udzielaniem wiadomości o konjunkturze emigracyjnej, udzielaniem porad w sprawach przesiedlania się zagranicą w celu emigracji oraz ułatwieniem wyjazdów emigrantów wymaga specjalnego zezwolenia Urzędu Emigracyjnego.

Rozporządzenie wykonawcze, rozwijające w §§ 26 i 27 postanowienia art. 8, wyjaśnia bliżej jakiego rodzaju wiadomości, porady i ułatwienia mogą być udzielane na podstawie zezwolenia, przewidzianego w art. 8.

Za naruszenie przepisów, zawartych w ust. 1 i 5 art. 8 winni podlegają karze w/g art. 65. Udzielanie jednak wiadomości nieprawdziwych o stosunkach w państwach obcych pod względem konjunktury emigracyjnej stanowi w myśl art. 62 osobne przestępstwo, obłożone sankcją karną bardziej surową. Wszelkiego rodzaju namawianie do emigrowania, określone w art. 7, jak „udzielanie wszelkich wiadomości drukiem, słowem lub pismem o konjunkturze emigracyjnej w celu skłonienia do wyjazdu” jest wzbronione.

Wysokość kary za namawianie uzależniona jest od okoliczności towarzyszących namawianiu (art. art. 58—61).

Przewóz emigrantów nowe prawo emigracyjne uważa za osobny proceder, którym zajmować się można tylko po uzyskaniu koncesji, wydanej przez Ministrów Pracy i Opieki Społecznej oraz Przemysłu i Handlu (art. 25).

Dotychczas stosunek przedsiębiorstw okrętowych do emigrantów i Państwa normował akt koncesyjny, wydawany przez Ministra Przemysłu i Handlu.

Akt ten, ustalający warunki na których mogły być sprzedawane w Polsce bilety okrętowe III klasy i międzypokładowe, nie obejmował i nie mógł, ze względu na swój charakter, objąć wszystkich przepisów, niezbędnych do zapewnienia emigrantom bezpieczeństwa podróży, ochrony ich przed wyzyskiem i t. d.

Odpowiedzialność przedsiębiorstw okrętowych ograniczona była nieznaczniei karami pieniężnymi.

Rozporządzenie o emigracji i przepisy wykonawcze do niego, cały stosunek przedsiębiorstw, trudniących się przewozem emigrantów, do emigrantów i Państwa, opierają już na postanowieniach ustawowych, dając szczególne normy w tym względzie.

Sam akt koncesyjny, którego wzór podany jest w Rozporządzeniu wykonawczem, stwierdza tylko uprawnienie przedsiębiorstwa do wykonywania przewozu.

Świadczenia materialne Państwa na rzecz emigrantów przewidziane są w art. 23.

Decydowanie o podziale i użyciu kredytu, przeznaczonego na opiekę nad emigrantami Rozporządzenie o emigracji powierza osobnej komisji pod przewodnictwem Dyrektora lub Wicedyrektora Urzędu Emigracyjnego, z udziałem w charakterze członków stałych delegatów Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Skarbu oraz Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Utworzenie wspomnianej komisji, aczkolwiek nie rozwiązało sprawy odrębności specjalnego funduszu emigracyjnego, niemniej jednak ułatwi prowadzenie systematycznej i planowej akcji, co niewątpliwie uważać należy za duży krok naprzód w sprawie organizacji pomocy materialnej dla emigrantów.

Pomijając kwestję organizacji władz emigracyjnych, zasadniczo mało zmienionej w porównaniu ze stanem dotychczasowym, rozpatrzmy jeszcze postanowienia karne, zawarte w rozdziale VIII.

Dział ten w art. 58—65 wymienia poszczególne naruszenia przepisów nowego prawa o emigracji, przewidując kary mniej lub więcej surowe, sięgające aż do 3 lat więzienia.

Uzupełniając w ten sposób obowiązujące ustawodawstwo karne, Rozporządzenie o emigracji upoważnia jednocześnie w art. 68 władze emigracyjne do bezpośredniego ścigania przestępstw emigracyjnych.

Kończąc tę krótką analizę nowego Rozporządzenia o emigracji, nadmieniam jeszcze, że nie wszystkie kwestje wchodzące w całokształt spraw emigracyjnych, zostały w samym Rozporządzeniu uregulowane.

W pewnych wypadkach nowe prawo powierza szczegółowe uregulowanie tej lub innej kwestji władzy wykonawczej. Rozporządzenia osobne Ministra lub Ministrów mogą lub mają być wydane w sprawach, przewidzianych w art. 4, ust. 2 i 4 art. 6, ust. 1, 2 i 6 art. 13, ust. 3 art. 14, ust. 2, art. 17, art. 21, ust. 8 art. 24, ust. 1 art. 28, ust. 2 art. 47, ust. 3 art. 50, ust. 2 art. 52 i ust. 2 art. 57.

S. Iwanowski.

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

z dnia 11 października 1927 roku

O EMIGRACJI.

(Dziennik Ustaw R. P. Nr. 89, poz. 799).

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 78, poz. 443), postanawiam co następuje:

R o z d z i a ł I.

O EMIGRACJI W OGÓLNOŚCI.

Art. 1. Emigrantem w rozumieniu niniejszego rozporządzenia jest obywatel polski, który opuszcza lub opuścił terytorjum Rzeczypospolitej w poszukiwaniu pracy, lub dla jej wykonywania, lub w celach osadnictwa, albo też udając się do swego małżonka, krewnych i powinowatych, którzy już wyemigrowali poprzednio.

Za emigranta uważana będzie również każda osoba, opuszczająca terytorjum Rzeczypospolitej, lub przebywająca poza tem terytorjum razem z emigrantem, a będąca członkiem jego rodziny.

Nie są emigrantami:

- a) personel dyplomatyczny lub konsularny i osoby, które mu towarzyszą oraz delegaci misyj oficjalnych, naukowych, ekonomicznych i t. p.;
- b) artyści wyjeżdżający na występy gościnne, osoby biorące udział w kongresach i konkursach, prelegenci i wogóle wszystkie osoby wyjeżdżające tylko dla dorywczej pracy poza granice Rzeczypospolitej, z wyjątkiem robotników sezonowych.

Art. 2. Urząd Emigracyjny może rozciągnąć opiekę w granicach, niniejszem rozporządzeniem przewidzianych, również na obywateli polskich, odbywających podróży zamorską statkiem w klasie II, III lub klasie równorzędnej, względnie w międzypokładzie, bez względu na cel podróży tych osób.

Art. 3. Emigranci państw innych, którzy wyjeżdżają z terytorjum Rzeczypospolitej Polskiej lub przejeżdżają przez nie, mogą korzystać z opieki polskich władz emigracyjnych w granicach przewidzianych rozporządzeniem niniejszem, o ile prawo wyjazdu lub przejazdu ich nie jest ograniczone specjalnemi przepisami.

Art. 4. Minister Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych ma prawo, na wniosek Urzędu Emigracyjnego i, w miarę możliwości, Państwowej Rady Emigracyjnej, wstrzymać czasowo emigrację, całkowicie lub częściowo, do pewnych państw, jeżeli wymaga tego ochrona życia, wolności, mienia oraz interesów ekonomicznych i moralnych emigrantów, a w porozumieniu i z Ministrem Spraw Wojskowych, jeśli wymagają tego względy dobra publicznego.

Art. 5. Kobiety w wieku do lat 21 mogą emigrować tylko jadąc razem z mężem, z rodzicami, opiekunem, braćmi i siostrami pełnoletniemi, albo jeżeli udają się do swych rodziców, braci i sióstr pełnoletnich lub męża, posiadając należycie uwierzytelnione wezwanie powyższych osób.

Urząd Emigracyjny może w wyjątkowych wypadkach, zasługujących na uwzględnienie, zezwalać kobietom, o których mowa w ustępie poprzednim, na emigrację nawet w braku warunków w ustępie poprzednim wspomnianych.

Nieletni płci męskiej do lat 18-tu, o ile nie wyjeżdżają z rodzicami, braćmi i siostrami pełnoletniemi lub do tychże, emigrować mogą tylko po uzyskaniu zezwolenia Urzędu Emigracyjnego.

Art. 6. Paszport emigracyjny wydawany będzie na terytorjum Rzeczypospolitej bezpłatnie na podstawie zaświadczenia, stwierdzającego prawo emigranta do uzyskania takiego paszportu.

Zaświadczenia te wydawane będą przez Urząd Emigracyjny, względnie państwowe urzędy pośrednictwa pracy, lub komunalne urzędy pośrednictwa pracy w województwie śląskiem, których kompetencje w tym zakresie określi rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej.

Zaświadczenia nie będą wydane:

- a) w wypadkach, w których na mocy postanowień niniejszego rozporządzenia oraz innych przepisów ustawowych lub wydanych na ich podstawie rozporządzeń, emigracja lub wogóle wyjazdy zagranicę nie są dozwolone;
- b) osobom, którym wjazd do państwa, do którego pragną emigrować, nie jest dozwolony przez prawo emigracyjne, względnie rozporządzenie danego państwa;
- c) osobom niezdolnym do utrzymywania się z własnej pracy z powodu podeszłego wieku, choroby, kalectwa, jeżeli nie wykażą, że mają zabezpieczone utrzymanie w miejscu, dokąd zamierzają emigrować.

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych, wydane w porozumieniu z Ministrami Spraw Zagranicznych, Pracy i Opieki Społecznej oraz Spraw Wojskowych, ustali, jakie dokumenty niezbędne są do uzyskania paszportu emigracyjnego, tudzież określi tryb postępowania przy wydawaniu paszportów i ich formę.

Art. 7. Uprawianie agitacji wychodźczej na terytorjum Rzeczypospolitej jest wzbronione.

Za agitację wychodźczą uważa się udzielanie wszelkich wiadomości drukiem, słowem lub pismem o konjunkturze emigracyjnej w celu skłonienia do wyjazdu.

Art. 8. Trudnienie się udzielaniem wiadomości o stosunkach w państwach obcych pod względem konjunktury emigracyjnej, udzielaniem porad w sprawach przesiedlania się zagranicę w celach oznaczonych w art. 1 niniejszego rozporządzenia oraz ułatwianiem wyjazdów w tychże celach, wymaga zezwolenia Urzędu Emigracyjnego i może być wykonywane tylko z zachowaniem warunków tego zezwolenia.

Zezwolenia te wydawane być mogą:

1) przedstawicielom pracodawców państw obcych, ustanowionym za zgodą Rządu Polskiego w celu rekrutowania robotników polskich;

2) instytucjom, oznaczonym w artykule 10 punkt 1) niniejszego rozporządzenia.

Urząd Emigracyjny obowiązany jest czuwać, ażeby wiadomości, udzielane o konjunkturze emigracyjnej w państwach obcych, były dokładne.

Nie wymaga specjalnego zezwolenia ogłaszanie przez przedsiębiorstwa przewozowe, posiadające koncesję Rządu Polskiego na przewóz emigrantów, adresu przedsiębiorstwa, nazwy statków, kierunku utrzymywanej komunikacji i warunków podróży.

Wspomniane przedsiębiorstwa mogą wysyłać prospekty tylko na wyraźne żądanie osób bezpośrednio zainteresowanych w wyjeździe.

Art. 9. Przepisy niniejszego rozporządzenia nie naruszają zobowiązań, przyjętych przez Państwo w umowach międzynarodowych.

R o z d z i a ł II.

O WŁADZACH EMIGRACYJNYCH.

Art. 10. Centralnym organem dla spraw emigracyjnych jest Urząd Emigracyjny, podległy bezpośrednio Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej.

Do zakresu działania Urzędu Emigracyjnego należy:

- a) przygotowywanie, względnie opinjowanie projektów ustaw i rozporządzeń w sprawach dotyczących emigracji, reemigracji, imigracji i opieki nad wychodźcami;

- b) przygotowywanie przy współdziałaniu z Ministerstwem Spraw Zagranicznych, względnie opijowanie projektów konwencji emigracyjnych i wszelkich układów międzynarodowych, dotyczących spraw, podlegających kompetencji Urzędu Emigracyjnego;
- c) branie udziału w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Zagranicznych na kongresach i konferencjach międzynarodowych, traktujących o sprawach, należących do kompetencji Urzędu Emigracyjnego;
- d) zbieranie wiadomości o stosunkach w państwach obcych pod względem koniunktury emigracyjnej oraz informowanie o niej instytucji, osób i władz zainteresowanych;
- e) przeciwdziałanie niedozwolonej agitacji wychodźczej i nielegalnemu werbunkowi emigrantów;
- f) ustalanie warunków werbowania osadników, wydawanie zezwoleń na najmowanie robotników do pracy zagranicę oraz nadzór nad werbowaniem i najmowaniem;
- g) sprawy związane z organizacją transportów i kierunkiem przejazdu emigrantów i reemigrantów;
- h) przedstawianie Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej wniosków w sprawach udzielania koncesyj na przewóz emigrantów oraz nadzór nad działalnością przedsiębiorstw, trudniących się przewozem emigrantów;
- i) opieka nad emigrantami i reemigrantami w czasie podróży;
- j) ochrona tych praw i interesów emigrantów na miejscu pracy, które wypływają z międzynarodowych traktatów i konwencji w sprawach pracy i emigracji lub wynikają z umów przewozowych i umów o pracę, przewidzianych w niniejszym rozporządzeniu;
- k) opieka nad reemigrantami bezpośrednio po ich powrocie do kraju;
- l) wydawanie opinii o statutach instytucji społeczno - kulturalnych, filantropijnych i gospodarczych, mających za zadanie roztaczanie opieki nad emigrantami, popieranie tych instytucji oraz sprawowanie nadzoru nad nimi, w myśl przepisów niniejszego rozporządzenia, rozporządzeń wydanych na jego podstawie lub na podstawie innych przepisów;
- m) prowadzenie w porozumieniu z Głównym Urzędem Statystycznym statystyki ruchu emigracyjnego, reemigracyjnego i imigracyjnego;
- n) zastępstwo ustawowe emigrantów w sprawach sądowych i pozasądowych o roszczenia majątkowe emigrantów do towarzystw przewozowych z mocy umowy przewozowej, zawartej w myśl artykułu 38 niniejszego rozporządzenia;
- o) doręczanie reemigrantowi lub innym osobom do odbioru uprawnionym spadków, rent i odszkodowań, przesyłanych do kraju;

- p) wszystkie inne sprawy przekazane Urzędowi Emigracyjnemu, w myśl przepisów niniejszego rozporządzenia, rozporządzeń wydanych na jego podstawie lub na podstawie innych przepisów.

Art. 11. Na czele Urzędu Emigracyjnego stoi Dyrektor, mianowany przez Prezydenta Rzeczypospolitej, na wniosek Ministra Pracy i Opieki Społecznej, w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych.

Rada Ministrów ustala na wniosek Ministra Pracy i Opieki Społecznej zasady organizacji tego Urzędu.

Art. 12. Organami Urzędu Emigracyjnego są:

- a) ekspozytury i etapy emigracyjne na głównych punktach granicznych tudzież punktach zbornych wewnątrz kraju, oraz inspektorzy;
- b) państwowe urzędy pośrednictwa pracy i opieki nad wychodźcami w zakresie spraw, dotyczących emigracji;
- c) radca do spraw emigracyjnych przy Komisarzu Generalnym Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku, mianowany przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych.

Art. 13. Współdziałanie Urzędu Emigracyjnego i jego organów z organami wykonawczymi innych ministerstw określi rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej, wydane w porozumieniu z właściwymi ministrami.

Zadania swe poza granicami Rzeczypospolitej wykonywa Urząd Emigracyjny zapomocą organów Ministerstwa Spraw Zagranicznych zgodnie z instrukcjami, wydanymi przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych.

Wszelkie zarządzenia o charakterze ogólnym dla organów Ministerstwa Spraw Zagranicznych, dotyczące wykonywania zadań, przewidzianych w ustępie poprzednim, wydaje, na wniosek Ministra Pracy i Opieki Społecznej, Minister Spraw Zagranicznych.

W krajach uznanych za szczególnie ważne dla emigracji, ustanawia Minister Spraw Zagranicznych, na wniosek Ministra Pracy i Opieki Społecznej, osobnych radców do spraw emigracyjnych, pełniących swe obowiązki służbowe przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, w krajach zaś, w których niema tych przedstawicielstw — przy konsulatach.

Do okręgów, uznanych za szczególnie ważne dla emigracji, Minister Spraw Zagranicznych może, na wniosek Ministra Pracy i Opieki Społecznej, przydzielać na stałe lub czasowo radcę do spraw emigracyjnych, pełniącego swe obowiązki przy przedstawicielstwie dyplomatycznym, lub jego zastępcę do pełnienia obowiązków swych przy konsulacie.

Kompetencje radców do spraw emigracyjnych i ich zastępców określi rozporządzenie Ministra Spraw Zagranicznych, wydane w porozumieniu z Ministrem Pracy i Opieki Społecznej.

Art. 14. Urząd Emigracyjny prowadzi, w granicach ustalonych przez

Ministra Pracy i Opieki Społecznej, bezpośrednio korespondencję ze wszystkimi władzami Rzeczypospolitej Polskiej wewnątrz kraju i ze wszystkimi instytucjami i przedsiębiorstwami, wymienionymi w artykule 10 punkt 1) i w artykule 25 niniejszego rozporządzenia.

Korespondencję z urzędami dyplomatycznymi i konsularnymi Rzeczypospolitej Polskiej prowadzi Urząd Emigracyjny w zasadzie za pośrednictwem Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Zakres korespondencji, którą Urząd Emigracyjny prowadzić będzie bezpośrednio z urzędami dyplomatycznymi i konsularnymi Rzeczypospolitej Polskiej oraz zasady, na których prowadzona będzie korespondencja Urzędu Emigracyjnego z zarządami i władzami emigracyjnymi innych państw, określi rozporządzenie Ministra Spraw Zagranicznych, wydane w porozumieniu z Ministrem Pracy i Opieki Społecznej.

R o z d z i a ł III.

O PAŃSTWOWEJ RADZIE EMIGRACYJNEJ.

Art. 15. Przy Ministrze Pracy i Opieki Społecznej tworzy się Państwową Radę Emigracyjną, jako organ doradczy i opiniodawczy.

Art. 16. Do zakresu działania Państwowej Rady Emigracyjnej należy:

1) wydawanie opinii w sprawach poddanych pod jej obrady przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej, a dotyczących:

- a) polityki emigracyjnej, reemigracyjnej i imigracyjnej,
- b) projektów ustawodawczych w powyższych sprawach,
- c) projektów konwencji międzynarodowych w sprawach emigracji, reemigracji i imigracji,
- d) udzielania koncesyj na przewóz emigrantów;

2) przedstawianie Ministrowi wniosków i uwag w przedmiocie ustawodawstwa, polityki i opieki emigracyjnej, reemigracyjnej i imigracyjnej.

Art. 17. Państwowa Rada Emigracyjna składa się:

- a) z członków powołanych na wniosek Dyrektora Urzędu Emigracyjnego przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej zśród osób, pracujących teoretycznie lub praktycznie w zakresie emigracji;
- b) z przedstawicieli centralnych zawodowych organizacji robotniczych, rzemieślniczych i pracowników umysłowych, które Minister Pracy i Opieki Społecznej do udziału w Państwowej Radzie Emigracyjnej powoła, oraz z przedstawicieli organizacji rolniczych, które Minister Pracy i Opieki Społecznej powoła do udziału w tejże Radzie w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa;
- c) z przedstawicieli organizacji społecznych, działających w zakresie opieki nad emigrantami, a które Minister Pracy i Opieki Społecznej do udziału w Państwowej Radzie Emigracyjnej powoła.

Liczbę członków Państwowej Rady Emigracyjnej oraz przedstawicieli organizacji, określi rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej.

W pracach Państwowej Rady Emigracyjnej biorą stały udział, z głosem doradczym, przedstawiciele Ministrów: Spraw Wewnętrznych, Spraw Zagranicznych, Spraw Wojskowych, Skarbu, Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Rolnictwa, Przemysłu i Handlu oraz Reform Rolnych.

Nadto, Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej, przysługuje prawo powoływania każdorazowo, z głosem doradczym, do udziału w pracach Państwowej Rady Emigracyjnej, rzeczoznawców.

Art. 18. Na posiedzeniach Państwowej Rady Emigracyjnej przewodniczy Minister Pracy i Opieki Społecznej, względnie wyznaczony przez niego zastępca.

Posiedzenia Państwowej Rady Emigracyjnej odbywają się w miarę potrzeby, nie rzadziej jednak, niż raz na trzy miesiące.

Nadto Minister Pracy i Opieki Społecznej zwołuje nadzwyczajne zebranie Rady Emigracyjnej na życzenie jednej czwartej części jej członków.

Dla prawomocności posiedzenia Państwowej Rady Emigracyjnej konieczna jest obecność pięciu jej członków oraz przewodniczącego lub jego zastępcy.

Opinie Rady zapadają zwykłą większością głosów obecnych na posiedzeniu członków Rady.

Art. 19. Kadencja Państwowej Rady Emigracyjnej trwa trzy lata.

Odwołanie poszczególnych członków Państwowej Rady Emigracyjnej, przed upływem tego terminu w wypadkach regulaminem przewidzianych, należy do Ministra Pracy i Opieki Społecznej.

Na miejsce ustępującego członka Rady Minister Pracy i Opieki Społecznej powołuje innego do końca kadencji.

Opuszczenie przez członka Państwowej Rady Emigracyjnej dwóch kolejnych posiedzeń, bez podania powodów, pociąga za sobą utratę praw członka Rady.

Art. 20. Członkowie Państwowej Rady Emigracyjnej pełnią swe obowiązki honorowo.

Zamiejscowi członkowie Rady otrzymują zwrot kosztów przejazdu na posiedzenia w Warszawie i z powrotem według taryfy II klasy pociągów pośpiesznych.

Art. 21. Regulamin Państwowej Rady Emigracyjnej opracowuje Rada, a zatwierdza Minister Pracy i Opieki Społecznej.

R o z d z i a ł IV.

O KREDYCIE PAŃSTWOWYM.

PRZEZNACZONYM NA CELE OPIEKI NAD EMIGRANTAMI.

Art. 22. Celem wykonywania zadań, wynikających z obowiązku opieki nad emigrantami, wstawia się corocznie do budżetu Państwa odpowiedni kredyt.

Art. 23. Przewidziany w art. 22 kredyt w szczególności przeznaczają się:

- a) na cele, związane z wyszkoleniem zawodowym emigrantów i udzielaniem wiadomości o warunkach pracy i pobytu w krajach imigracyjnych;
- b) wydatki, związane z badaniem terenów, nadających się dla emigracji zarobkowej i osadnictwa, oraz na ogłaszanie wyników tych prac;
- c) na udzielanie zapomóg pozostającym na terytorjum Rzeczypospolitej rodzinom emigrantów w wypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie;
- d) na urządzenie stacyj granicznych;
- e) na fundusz Ministerstwa Spraw Zagranicznych, przeznaczony na utrzymanie specjalnego personelu kontraktowego, pracującego na placówkach zagranicznych w sprawach emigracyjnych;
- f) na urządzenie w krajach osiedlenia szkół, burs, czytelni i domów ludowych dla emigrantów, organizowanie odczytów i widowisk o charakterze kulturalnym i społecznym;
- g) na pokrywanie kosztów nauczania i utrzymania na terytorjum Rzeczypospolitej dzieci emigrantów, w wypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie;
- h) na udzielanie zasiłków instytucjom społeczno - kulturalnym i filantropijnym, mającym za zadanie rozciąganie opieki nad emigrantami.

Art. 24. Dla decydowania w sprawach podziału i użycia kredytu, przeznaczanego na opiekę nad emigrantami, w myśl art. 22, tworzy się osobną komisję.

Komisja ta składa się z:

- a) Dyrektora Urzędu Emigracyjnego, względnie Wicedyrektora tegoż Urzędu, jako przewodniczącego;
- b) stałych delegatów Ministrów: Spraw Zagranicznych, Skarbu i Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego;
- c) urzędnika Urzędu Emigracyjnego, referującego sprawy kredytu na cele opieki nad emigrantami.

Wymienieni Ministrowie wyznaczają równocześnie stałych zastępców wspomnianych w punkcie b) delegatów.

Każdy z zastępców bierze udział w posiedzeniach komisji z głosem de-

cydującym w razie nieobecności stałego delegata, którego stałym zastępcą został mianowany.

Posiedzenia komisji są ważne w obecności co najmniej czterech członków komisji, posiadających głos decydujący, licząc w tem przewodniczącego. Decyzje komisji zapadają zwykłą większością głosów.

W razie równości głosów decyduje głos przewodniczącego.

Przewodniczący ma obowiązek zawieszenia decyzji komisji, naruszających przepisy niniejszego rozporządzenia, aż do rozstrzygnięcia sprawy przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej.

Szczegółowy regulamin postępowania i prac komisji ustali rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej, wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

R o z d z i a ł V.

O PRZEDSIĘBIORSTWACH, TRUDNIĄCYCH SIĘ PRZEWOZEM EMIGRANTÓW.

Art. 25. Przewóz emigrantów dozwolony jest wyłącznie przedsiębiorstwom, posiadającym koncesję, wydaną według swobodnego uznania przez Ministrów Pracy i Opieki Społecznej oraz Przemysłu i Handlu, na wniosek Urzędu Emigracyjnego.

Minister Pracy i Opieki Społecznej, na wniosek Urzędu Emigracyjnego po porozumieniu się z Ministrem Przemysłu i Handlu, może zezwalać na przewóz emigrantów również i przedsiębiorstwom nie posiadającym koncesji, jeżeli żadne z przedsiębiorstw koncesjonowanych w danym kierunku nie utrzymuje komunikacji.

Art. 26. Koncesje mogą być udzielane tylko tym przedsiębiorstwom krajowym i zagranicznym, które rozporządzają środkami transportowymi, uznanymi przez Urząd Emigracyjny za odpowiednie pod względem higieny i bezpieczeństwa.

W szczególności koncesje wydawane być mogą:

- a) pełnoletnim i własnowolnym obywatelom polskim, stale zamieszkającym na terytorjum Rzeczypospolitej, mającym dobrą opinię, niepozbawionym prawa prowadzenia przedsiębiorstw i niekaranym sądownie za wykroczenia przeciwko przepisom emigracyjnym, albo za przestępstwa z chęci zysku;
- b) spółkom firmowym (jawnym), komandytowym, akcyjnym, akcyjno-komandytowym, z ograniczoną odpowiedzialnością i spółdzielniom, mającym siedzibę na terytorjum Rzeczypospolitej, o ile spółnicy firmy, względnie zarządcy, są obywatelami polskimi, odpowiadającymi wymogom punktu a);
- c) cudzoziemcom oraz spółkom cudzoziemskim, pod warunkami, że:
 1. udziela na żądanie Urzędu Emigracyjnego należytych pełno-

moćnictw obywatelowi polskiemu, który odpowiada warunkom, przewidzianym w p. a) ;

2. podporządkują się w kwestjach, tyjących się czynności emigracyjnych i spraw z nich wynikających, wszystkim ustawom i rozporządzeniom państwowym polskiem.

Pełnomocnika przedsiębiorstwa cudzoziemskiego zatwierdza Urząd Emigracyjny.

Art. 27. Koncesja na przewóz emigrantów wydawana może być tylko na określony czas i do określonych krajów, ze ściśtem oznaczeniem portów wyjścia, przeznaczenia, ewentualnie i przesiadania.

W koncesji winny być wymienione statki, na których uskuteczniany będzie przez przedsiębiorstwo przewóz emigrantów.

Ministrowie Pracy i Opieki Społecznej oraz Przemysłu i Handlu, na wniosek Urzędu Emigracyjnego, mogą w czasie trwania koncesji zmienić warunki koncesji, ograniczając wynikające z niej uprawnienia, o ile wykonywanie koncesji przez przedsiębiorstwo nie odpowiada postanowieniom niniejszego rozporządzenia, lub wydanym na jego podstawie innym rozporządzeniem.

Art. 28. Przedsiębiorstwo, które uzyskało koncesję, winno złożyć kaucję na zabezpieczenie strat i szkód osób prywatnych oraz Państwa Polskiego, wynikające z tytułu wykonywania koncesji. Wysokość kaucji i bliższe przepisy dotyczące kaucyj ustali rozporządzenie Ministrów Pracy i Opieki Społecznej oraz Przemysłu i Handlu.

Minister Pracy i Opieki Społecznej może na wniosek Urzędu Emigracyjnego orzec konfiskatę kaucji w całości lub w części w razie stwierdzonego niezastosowania się przedsiębiorstwa do jakiegokolwiek bądź warunku udzielonej przedsiębiorstwu koncesji.

Art. 29. Przedsiębiorstwo, które uzyskało koncesję, winno prowadzić w Warszawie biuro dla wykonywania czynności z przewozem emigrantów związanych.

W innych miastach mogą być, w miarę potrzeby, otwierane oddziały, jednakowoż po uprzednim uzyskaniu zezwolenia Urzędu Emigracyjnego, który może odmówić udzielenia zezwolenia bez podania motywów, względnie cofnąć wydane zezwolenie według swobodnego swego uznania. Kierownika oddziału zatwierdza Urząd Emigracyjny.

Postanowienia artykułu 28 mają odpowiednie zastosowania do oddziałów tych przedsiębiorstw.

Art. 30. Zwrot kaucji nastąpić może najwcześniej po upływie trzech lat od dnia wygaśnięcia ważności udzielonej koncesji lub zwinienia oddziału.

Urzędowi Emigracyjnemu przysługuje prawo zatrzymania kaucji i po upływie oznaczonego w ustępie pierwszym okresu czasu, o ile w ciągu tego czasu nie będą zaspokojone wszystkie prawnie wykazane pretensje Państwa

Polskiego lub osób prywatnych, wynikające z tytułu wykonania przez przedsiębiorstwo koncesji.

Art. 31. Jeżeli kaucja ulegnie zmniejszeniu, przedsiębiorstwo obowiązane jest uzupełnić kaucję do pierwotnej wysokości najdalej w ciągu dwóch tygodni od dnia doręczenia wezwania pod rygorem natychmiastowego cofnięcia koncesji.

Art. 32. Urzędowi Emigracyjnemu służy prawo zaspokajania pretensyj emigrantów, wynikających z naruszenia przez przedsiębiorstwo postanowień artykułów 39, 44 i 45 z kaucyj, złożonych stotownie do postanowień artykułów 28 i 39 niniejszego rozporządzenia.

Art. 33. Pełnomocnicy, kierownicy oddziałów i inni pracownicy przedsiębiorstwa mogą otrzymać jedynie stałe, wyrażone w określonej sumie wynagrodzenie.

Wszelkie kontrakty, uzależniające wysokość wynagrodzenia od liczby zawartych z emigrantami umów, obrotu przedsiębiorstwa, wyników jego działalności i t. p. są zabronione.

Nie mogą być angażowani w charakterze pełnomocników, kierowników oddziałów lub innych pracowników przedsiębiorstwa:

1. posłowie i senatorowie;
2. osoby, zatrudnione w służbie państwowej lub samorządowej, duchowieństwo wszystkich wyznań;
3. właściciele lub zarządcy banków i kantorów wymiany pieniędzy, przedsiębiorstw ekspedycyjnych oraz wszelkiego rodzaju biur komisowych lub informacyjnych do spraw prywatnych, jako też właściciele lub zarządcy restauracyj, kawiarni, hoteli i domów noclegowych oraz członkowie ich rodzin wspólnie z nimi mieszkający.

Adwokaci, obrońcy sądowi oraz lekarze mogą być zatrudnieni przez przedsiębiorstwa okrętowe wyłącznie w zakresie swego zawodu.

Art. 34. Zabronione jest pracownikom przedsiębiorstwa wykonywać czynności swe służbowe poza lokalem biurowym, z wyjątkiem czynności, które z natury rzeczy w lokalu biurowym wykonane być nie mogą.

Pracownicy przedsiębiorstwa, przyjmujący emigrantów w portach wsiadania i przeznaczenia oraz konwojujący transport, winni posiadać znajomość języka polskiego, mieć specjalne odznaki łatwo dostrzegalne oraz legitymacje służbowe.

Art. 35. Na żądanie Urzędu Emigracyjnego, który decyduje w danym wypadku według swobodnego swego uznania, pełnomocnik przedsiębiorstwa oraz kierownik oddziału winni być odwołani.

Urząd Emigracyjny może zabronić przedsiębiorstwu zatrudniać tych pracowników w jakimkolwiek bądź charakterze na terytorjum Rzeczypospolitej.

Art. 36. Przedsiębiorstwo winno przy uzyskaniu koncesji przedstawić

Urzędowi Emigracyjnemu imienny wykaz wszystkich swych pracowników ze szczegółowym podaniem czynności ktżdego z nich.

Zmiany personelu winny być podane do wiadomości Urzędu Emigracyjnego najdalej w ciągu ośmiu dni.

Atr. 37. Poza księgami, które w myśl odnośnych ustaw obowiązane są prowadzić przedsiębiorstwa handlowe i przemysłowe, każde przedsiębiorstwo, posiadające koncesję na przewóz emigrantów, obowiązane jest prowadzić na żądanie Urzędu Emigracyjnego, księgi specjalne, uzewnętrzniające bieg interesów przedsiębiorstwa na terytorjum Rzeczypospolitej.

Książki te zarówno jak i korespondencja winny być przechowywane przez przedsiębiorstwo na terytorjum Rzeczypospolitej w ciągu lat pięciu od daty ostatniego wpisu, względnie otrzymania lub wystosowania pisma.

Urzędowi Emigracyjnemu przysługuje prawo dokonywania kontroli wszystkich ksiąg i korespondencji przedsiębiorstwa.

Bliższe przepisy dotyczące księgowości i prowadzenia korespondencji przez przedsiębiorstwo wydane będą przez Urząd Emigracyjny.

Art. 38. Przedsiębiorstwo przewozowe skuteczniczać może przewóz emigranta na podstawie pisemnej umowy przewozowej.

Umowa przewozowa winna być spisywana w języku polskim w trzech egzemplarzach, z których jeden pozostaje w aktach przedsiębiorstwa przewozowego, drugi doręcza się emigrantowi, a trzeci, przed końcem każdego miesiąca, winien być składany do Urzędu Emigracyjnego.

Umowa przewozowa winna być doręczona emigrantowi bezpośrednio po uiszczeniu przewidzianej taryfy ceny karty okrętowej.

Umowa może być zawierana jedynie z osobami, które posiadają zaświadczenie, o którym mowa w artykule 6 niniejszego rozporządzenia.

W umowie należy zastrzec, że na żądanie emigranta przedsiębiorstwo winno się poddać co do sporów, wyniknąć mogących z wykonania umowy, rozstrzygnięciu polubownemu konsułów polskich zagranicą, zgodnie z punktem 2 artykułu 18 ustawy z dnia 11 listopada 1924 r., o organizacji konsułatów i o czynnościach konsułów (Dz. U. R. P. Nr. 103, poz 944).

Szczegółowe przepisy, dotyczące formy, treści i sposobu zawierania umowy, wydane będą przez Urząd Emigracyjny.

Art. 39. Do obowiązków przedsiębiorcy należą:

- a) przewiezienie emigranta i jego bagażu z miejsca do miejsca, oznaczonych w umowie przewozowej;
- b) dostarczenie emigrantowi mieszkania i dostatecznego utrzymania w ciągu trwania podróży i w czasie przerw tej podróży;
- c) zapewnienie bezpłatnej pomocy lekarskiej w ciągu trwania podróży oraz ponoszenie kosztów pogrzebu w razie śmierci emigranta podczas podróży;
- d) ubezpieczenie w jednym z towarzystw ubezpieczeniowych polskich,

na warunkach ustalonych w akcie koncesyjnym, emigranta od wypadku i bagaży od utraty i uszkodzenia.

Art. 40. Zabronione jest przedsiębiorcy:

- a) zawierać bez zgody Urzędu Emigracyjnego umowy z emigrantami, na mocy której emigrant zobowiązuje się należność lub część należności za przejazd uiścić pracą podczas przejazdu lub po przybyciu na miejsce przeznaczenia;
- b) zawierać umowy z emigrantami wbrew przepisom niedopuszczającym te kategorie emigrantów do krajów przeznaczenia;
- c) wymagać jakichkolwiek bądź opłat dodatkowych, ponad taryfę, za korzystanie z kolei i innych środków komunikacyjnych i t. p.;
- d) wymagać od emigranta usług osobistych.

Wszelkie postanowienia umów z emigrantami, zwalniające przedsiębiorstwo od wykonania jakiegokolwiek z obowiązków jego, w niniejszem rozporządzeniu wymienionych, lub ograniczające jego odpowiedzialność, są nieważne.

Art. 41. Taryfy oraz zmiany taryf winny być przedstawione do zatwierdzenia Urzędowi Emigracyjnemu w terminie co najmniej 14 -dniowym przed zamierzonym wprowadzeniem w życie.

Wszelkie zmiany taryf nie obowiązują emigrantów, którzy umowy transportowe zawarli przed wprowadzeniem zatwierdzonej zmiany, chybaży zmiana miała na celu obniżenie taryfy.

Przedsiębiorstwo nie może udzielać redukcji cen, zatwierdzonych przez Urząd Emigracyjny, poszczególnym emigrantom lub grupom emigrantów oraz bezpłatnie przewozić emigrantów, o ile nie posiada na to specjalnego zezwolenia Urzędu Emigracyjnego.

Ceny kart okrętowych winny być podane do wiadomości emigrantów przez wywieszenie cennika na widocznych miejscach w lokalach biurowych przedsiębiorstwa.

Art. 42. Statek przeznaczony do transportu emigrantów winien być odpowiednio do podróży przygotowany.

Polskie władze portowe, jak również dyplomatyczne i konsularne oraz radca do spraw emigracyjnych w Gdańsku uprawnieni są do sprawdzania stanu statku i jego przygotowania do podróży.

Art. 43. Przy urządzaniu transportów zbiorowych do portów wsiadania zarówno komunikacji pośredniej, jak i bezpośredniej, przedsiębiorstwo winno stosować się do warunków określonych przez Urząd Emigracyjny.

Do każdego, udającego się koleją do portów, transportu emigrantów przedsiębiorstwo obowiązane jest wyznaczyć konwojenta.

Koszta utrzymania i mieszkania emigranta od chwili stawienia się jego w miejscu i w czasie wskazanych w zawiadomieniu przedsiębiorstwa, albo w braku osobnego zawiadomienia w ciągu ośmiu dni poprzedzających termin

odejścia statku, oznaczony w umowie, aż do chwili faktycznego odejścia statku, ponosi przedsiębiorstwo.

Art. 44. Jeżeli wskutek choroby lub jakichkolwiek innych uznanych przez Urząd Emigracyjny za ważne powodów, niezależnych od emigranta, emigrant przed rozpoczęciem podróży odstępuje od zawartej umowy przewozowej, przedsiębiorstwo obowiązane będzie zwrócić emigrantowi wpłacone za przejazd pieniądze bez wszelkich potrąceń. Obowiązek ten obciąża przedsiębiorstwo w stosunku do spadkobierców emigranta w razie jego śmierci przez rozpoczęciem podróży.

W innych wypadkach odstąpienia emigranta od umowy przed rozpoczęciem podróży przedsiębiorstwo zwraca emigrantowi wpłacone za przejazd pieniądze po potrąceniu 5% ceny karty okrętowej lub 10% wpłaconego zadatku za kartę okrętową.

Jeśli emigrant odstąpi od umowy w czasie podróży, przedsiębiorstwo zwraca emigrantowi wpłacone za przejazd pieniądze, po potrąceniu kosztów odbytej podróży według taryfy. Obowiązek ten obciąża przedsiębiorstwo w stosunku do spadkobierców emigranta w razie śmierci jego w czasie podróży.

W razie, gdyby osoby, z którymi została na mocy niniejszego rozporządzenia zawarta przez przedsiębiorstwo umowa przewozowa, nie zostały dopuszczone do wylądowania w kraju przeznaczenia z jakichkolwiek bądź powodów, względnie zostały zwrócone z drogi, przedsiębiorstwo obowiązane będzie bezpłatnie odwiedzić osoby te do miejsca zamieszkania oraz zwrócić im wpłacone za przejazd pieniądze. Ten sam obowiązek odciąża przedsiębiorstwo w stosunku do członków rodziny emigranta, o ile wskutek śmierci głowy rodziny lub niedopuszczenia go do imigracji zechcą oni wrócić do Polski.

Warunki przewozu powrotnego nie mogą być gorsze od warunków pierwotnego transportu.

Art. 45. W razie opóźnienia, trwającego dłużej niż siedem dni, odjazdu statku z portu załadowania, emigrantowi wolno jest żądać rozwiązania umowy przewozowej i zwrotu wpłaconych pieniędzy.

Prócz tego przedsiębiorstwo winno uiścić emigrantowi koszty przejazdu do portu i z powrotem oraz koszty utrzymania podczas tych przejazdów.

Nie przesądza to jednak prawa emigranta do żądania zwrotu strat, które mogły wyniknąć dla niego wskutek opóźnienia wyjazdu statku.

Jeżeli emigrant zmuszony będzie zatrzymać się w jednym z portów pośrednich podróży, z powodu awarii lub z powodu kwarantanny, wtedy kosztą żywienia emigranta, a w razie potrzeby i pomieszczenia ponosi przedsiębiorstwo.

Jeżeli statek okazał się niezdatny do dalszej podróży, albo z powodu uszkodzenia zatrzymuje się dłużej niż piętnaście dni, wówczas przedsię-

biorstwo winno zawieść emigrantów do miejsca przeznaczenia innym statkiem bez jakichkolwiek bądź dopłat.

Art. 46. Urząd Emigracyjny uprawniony jest do wydania zarządzeń przedsiębiorstwom przewozowym, aby emigranci nie byli dopuszczeni na pokład dopóki nie będą poddani badaniom lekarskim, a багаż ich zdezynfekowany.

Art. 47. Celem sprawowania przez Urząd Emigracyjny kontroli i nadzoru nad ściśłem wykonywaniem obowiązków przedsiębiorstwa wobec emigrantów podczas przewozu ich drogą lądową i morską, przedsiębiorstwo winno udzielać delegatom Urzędu Emigracyjnego bezpłatnego przejazdu przy transportach emigrantów, wpłacać dla tychże delegatów, do Urzędu Emigracyjnego, diety, obliczone według norm przysługujących urzędnikom państwowym VI st. sł. przy podróżach zagranicznych, za cały czas trwania tych delegacji, niemniej jednak, jak za dni czternaście, oraz udzielać im bezpłatnego przejazdu powrotnego drogą morską, jako też uiszczać koszty przejazdu takiego drogą lądową.

Ilość delegacji na koszt przedsiębiorstwa, czas trwania poszczególnych delegacji oraz inne bliższe przepisy i warunki tych delegacji, ustali, dla poszczególnych przedsiębiorstw, rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej.

Art. 48. Każdy statek wiozący emigrantów winien mieć wśród obsługi co najmniej 1 tłumacza, władającego językiem polskim w słowie i piśmie.

Napisy, dotyczące podróży III klasy i międzypokładowych winny być umieszczone także i w języku polskim.

Art. 49. Przedstawiciele dyplomatyczni i konsularni Rzeczypospolitej Polskiej, radcowie do spraw emigracyjnych oraz zastępcy tych radców, bądź osobiście, bądź przez zastępców, tudzież delegaci Urzędu Emigracyjnego mają prawo dokonywania na pokładach statków wywiadów z emigrantami, badań na miejscu warunków przewozu, przyjmowania zażaleń oraz interwenjowania w sprawach emigrantów u władz portowych, u zarządców przedsiębiorstw i u kapitana statku.

Art. 50. Przedsiębiorstwo, posiadające koncesję na przewóz emigrantów winno, na żądanie przedstawicielstwa dyplomatycznego lub konsularnego Rzeczypospolitej Polskiej zagranicą, przewozić bezpłatnie lub za zniżoną opłatą do Polski obywateli polskich, pozostających bez środków do życia.

Normy dla poszczególnych przedsiębiorstw w tym względzie oznaczone będą przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej.

Bliższe przepisy co do sposobu wykorzystywania przez przedstawicielstwa dyplomatyczne i konsularne przysługujących im na mocy artykułu niniejszego uprawnień w stosunku do poszczególnych przedsiębiorstw, wydane będą przez Ministrów Spraw Zagranicznych oraz Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

R o z d z i a ł VI.

O OSADNICTWIE.

Art. 51. Werbowanie na osadnictwo do jakiegokolwiek kraju poza granice Rzeczypospolitej Polskiej, jest niedozwolone.

Minister Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Reform Rolnych oraz Ministrem Spraw Zagranicznych może jednak, na wniosek Urzędu Emigracyjnego, zezwolić na zaangażowanie w określonym terminie, do pewnego kraju, pewnej ściśle określonej liczby osadników, na warunkach w zezwoleniu określonych, o ile zapewniona im będzie opieka, tak pod względem higienicznym, jak materjalnym i moralnym w kraju osadniczym.

Art. 52. W wypadkach udzielania wyjątkowych na angażowanie osadników zezwoleń, o których mowa w ustępie drugim art. 51, Minister Pracy i Opieki Społecznej określi warunki podróży zwербowanych osadników oraz ustali formę i rozmiary odpowiedzialności materjalnej strony angażującej.

Warunki i rozmiar ulg, z jakich w tych wypadkach korzystać będą werbowani osadnicy przy przejazdach koleją w granicach Rzeczypospolitej Polskiej — ustali rozporządzenie Ministra Komunikacji, wydane w porozumieniu z Ministrem Pracy i Opieki Społecznej.

R o z d z i a ł VII.

PRZEPISY PRZEJŚCIOWE I KOŃCOWE.

Art. 53. Najmowanie robotników polskich do pracy zagranicę uskutecznione być może tylko po uzyskaniu i w granicach specjalnego zezwolenia Urzędu Emigracyjnego, określającego kraj, do którego będą robotnicy najęci, zawód i liczbę robotników, którzy mogą być zakontraktowani, obszar, na którym najmowanie może się odbywać oraz czas, na jaki zezwolenie zostało wydane.

Art. 54. Zbiorowe zapotrzebowanie pracodawców zagranicznych winno być opatrzone zaświadczeniem władzy kompetentnej kraju, do którego robotników się najmuje, stwierdzającym, że wszystkie podane w zapotrzebowaniu dane zgodne są z istotnym stanem rzeczy.

W zapotrzebowaniu wskazać należy nazwisko pracodawcy lub jego przedstawiciela, osobę upoważnioną do podpisywania umowy najmu, przyjmowania robotników w Polsce i na miejscu przeznaczenia oraz warunki pracy.

Art. 55. Najmowanie robotników przez pracodawców cudzoziemskich lub ich przedstawicieli odbywać się może tylko za pośrednictwem państwowych urzędów pośrednictwa pracy lub komunalnych urzędów pośrednictwa

pracy w województwie śląskim, według instrukcyj, wydawanych przez Urząd Emigracyjny.

Art. 56. Każdy robotnik otrzymuje przed wyjazdem umowę o pracę, sporządzoną w języku polskim oraz w języku pracodawcy.

Umowa o pracę zawierać powinna:

1) nazwisko i miejsce zamieszkania pracodawcy, 2) miejsce i rodzaj przedsiębiorstwa, w którym robotnik będzie zatrudniony, 4) imię i nazwisko, rok urodzenia, gminę, w której robotnik jest zapisany do ksiąg ludności jako stały jej mieszkaniec, względnie gminę jego przynależności i ostatnie jego miejsce zamieszkania, 4) czynności, które mają być wykonywane przez robotnika, 5) oznaczenie czasu trwania umowy najmu, 6) wypadki i warunki rozwiązania umowy przed upływem terminu, 7) oznaczenie liczby godzin pracy dziennej, przerw oraz dni świątecznych, 8) oznaczenie płacy dziennej, ewentualnie miesięcznej, wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych, świadczeń w naturze, terminów wypłat i wynagrodzenia za roboty akordowe, 9) zobowiązania pracodawcy w razie choroby, wypadków nieszczęśliwych lub śmierci robotnika, 10) warunki przejazdu robotnika na miejsce pracy i powrotu do kraju, 11) gwarancję, że robotnicy nie są najęci z powodu strajku lub lokautu w przedsiębiorstwach i że robotnicy korzystać będą co najmniej z tych samych warunków pracy i płacy, co robotnicy tych samych zawodów i kwalifikacyj w kraju imigracyjnym, 12) oznaczenie organów powołanych do rozstrzygania sporów pomiędzy pracodawcą, a robotnikiem, wynikłych z powodu wykonywania umowy o pracę.

Wzór umowy o pracę podlega każdorazowo zatwierdzeniu przez Urząd Emigracyjny w trybie, który ustalony zostanie rozporządzeniem Ministra Pracy i Opieki Społecznej.

Art. 57. Zakontraktowani robotnicy otrzymują ulgi przy przejazdach koleją w granicach Rzeczypospolitej Polskiej.

Warunki udzielania ulg i rozmiar ich przy przejazdach koleją ustali rozporządzenie Ministra Komunikacji, wydane w porozumieniu z Ministrem Pracy i Opieki Społecznej.

R o z d z i a ł VIII.

POSTANOWIENIA KARNE.

Art. 58. Winny namawiania do emigrowania (art. 7) z chęci przysporzenia zysku sobie lub innej osobie — będzie karany więzieniem do sześciu miesięcy oraz grzywną do 1.000 zł.

Art. 59. Winny namawiania do emigrowania (art. 7) celem spowodowania lub podtrzymania w większych rozmiarach emigracji do pewnych krajów — będzie karany więzieniem do sześciu miesięcy oraz grzywną do 2.000 zł.

Art. 60. Winny namawiania do emigrowania (art. 7) wbrew rozporządzeniom, wydanym na podstawie artykułu 4 niniejszego rozporządzenia, będzie karany więzieniem do sześciu miesięcy oraz grzywną do 1.000 zł.

Jeżeli czynu oznaczonego w ustępie pierwszym dopuszczono się z chęci zysku, winny będzie karany więzieniem do dwóch lat oraz grzywną do 2.000 zł.

Art. 61. Winny namawiania do emigrowania (art. 7) przez fałszywe przedstawienia lub przez jakiekolwiek inne podstępne działania — będzie karany więzieniem do dwóch lat oraz grzywną do 4.000 zł.

Jeżeli czynu oznaczonego w ustępie pierwszym dopuszczono się z chęci zysku, winny będzie karany więzieniem do trzech lat oraz grzywną do 5.000 zł.

Art. 62. Winny udzielania nieprawdziwych wiadomości o stosunkach w państwach obcych pod względem koniunktury emigracyjnej — będzie karany więzieniem do roku oraz grzywną do 2.000 zł.

Art. 63. Winny bezprawnego werbowania osadników, bądź angażowania robotników poza granice Rzeczypospolitej Polskiej — będzie karany więzieniem do dwóch lat oraz grzywną do 2.000 zł.

Art. 64. Winny przewozu emigrantów lub zawarcia umowy przewozowej (art. 38) bez uzyskania koncesji lub zezwolenia, przewidzianych w artykule 25, będzie karany więzieniem do roku oraz grzywną do 5.000 zł.

Art. 65. Winny naruszenia postanowień, zawartych w artykułach 8 ustęp pierwszy i piąty, 29 ustęp drugi, 33, 34, 36 ustęp drugi, 37 ustępy pierwszy i drugi, 38 ustępy pierwszy, drugi, trzeci, czwarty i piąty, 39, 40 ustęp pierwszy, 41, 42 ustęp pierwszy, 43, 44 ustępy czwarty i piąty, 45 ustępy czwarty i piąty, 48, 56 ustępy pierwszy i drugi oraz przepisów, wydanych na mocy artykułów 37 ustęp czwarty, 38 ustęp szósty, jako też zarządzeń wspomnianych w artykułach 46, 51 ustęp drugi i 52 ustęp pierwszy, jak również winny zawarcia umowy przewozowej wbrew przepisom, wydanym na mocy artykułu 4 — będzie karany aresztem do sześciu tygodni lub grzywną do 2.000 zł., albo obu temi karami łącznie.

Władza orzekająca oznaczy w orzeczeniu na wypadek niemożności ściągnięcia grzywny — karę zastępczego aresztu, według słusznego uznania, jednak nie ponad cztery tygodnie.

Art. 66. Postanowienia karne niniejszego rozporządzenia nie wykluczają ukarania według surowszych przepisów innych ustaw karnych, o ile dany czyn przepisy te równocześnie narusza.

Art. 67. W razie niemożności ściągnięcia grzywnien, orzeczonych na podstawie niniejszego rozporządzenia, grzywny potrącane będą z kaucyj, o ile orzeczono je względem osób, za których działalność złożono w myśl artykułów 28 i 29 kaucję.

Art. 68. Wykrywanie przestępstw, przewidzianych w artykułach 58,

59, 60, 61, 62, 63, 64 i 65 łącznie z przeprowadzeniem dochodzeń w tych sprawach, wchodzi w zakres czynności władz emigracyjnych, niezależnie od uprawnień policji państwowej.

Inne władze, czy to państwowe, czy samorządowe i ich organy, obowiązane są udzielać w tym względzie organom emigracyjnym pomocy, a gdyby one same natrafiły na ślad popełnienia przestępstwa, obowiązane są donieść o tem władzom emigracyjnym, niezależnie od obowiązku zawiadomienia policji państwowej.

Art. 69. Organami, powołanemi do rozpoznawania spraw o przestępstwa, wymienione w artykułach 58, 59, 60, 61, 62, 63 i 64 niniejszego rozporządzenia, są sądy.

Orzekanie kar za przestępstwa, przewidziane w artykule 65, należy do władz administracyjnych I instancji.

Ukarany przez władzę administracyjną może w ciągu dni siedmiu od dnia doręczenia orzeczenia wnieść na ręce władzy, która orzeczenie wydała, żądanie przekazania sprawy właściwemu sądowi powiatowemu (pokoju), który postąpi wedle przepisów postępowania obowiązujących w I instancji sądowej.

Wyrok sądu okręgowego wydany w drugiej instancji jest prawomocny.

Na obszarze mocy obowiązującej ustawy postępowania karnego 1877 r. stosuje się przepisy o policyjnych mandatach karnych.

Art. 70. W sprawach o przestępstwa, przewidziane w artykule 65, o ile rozstrzyga je sąd powiatowy (pokoju), prawo popierania oskarżenia przed tym sądem służy, niezależnie od innych organów państwowych, również przedstawicielowi Urzędu Emigracyjnego.

Art. 71. Na obszarze mocy obowiązującej ustawy karnej 1852 r. wprowadza się następujące postanowienia:

- 1) zamiast więzienia orzeka się ścisły areszt;
- 2) czyny zagrożone ścisłym aresztem są występkami;
- 3) odwołanie można wnieść niezależnie od postanowień § 283 p. k.

Art. 72. Skazanie za występki, przewidziane w niniejszem rozporządzeniu na karę pozbawienia wolności nie niższą niż sześć miesięcy, połączone jest:

1) na obszarze mocy obowiązującej kodeksu karnego z roku 1903 z pozbawieniem praw, przewidzianem w artykule 30 k. k.;

2) na obszarze mocy obowiązującej ustawy karnej z roku 1852 — ze skutkami następującemi w wypadku skazania za zbrodnię.

Na obszarze mocy obowiązującej kodeksu karnego z roku 1871 przy skazaniu za występki przewidziane w niniejszem rozporządzeniu można orzec utratę obywatelskich praw honorowych na zasadach § 32 k. k.

Art. 73. Odpisy wyroków sądowych, względnie orzeczeń władz administracyjnych w sprawach o naruszenie postanowień niniejszego rozporządze-

nia winny być przesyłane Urzędowi Emigracyjnemu celem wydania w razie potrzeby właściwych zarządzeń.

R o z d z i a ł IX.

PRZEPISY PRZEJŚCIOWE I KOŃCOWE.

Art. 74. Członkowie Państwowej Rady Emigracyjnej, utworzonej na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 8 lipca 1925 r. o utworzeniu Państwowej Rady Emigracyjnej (Dz. U. R. P. Nr. 76, poz. 535) pełnią swe obowiązki do końca kadencji w temże rozporządzeniu ustalonej.

Art. 75. Koncesje na sprzedaż biletów emigrantom, wydane przedsiębiorstwom okrętowym przed wejściem w życie niniejszego rozporządzenia, zachowują swą moc do dnia 31 grudnia 1927 roku.

Art. 76. Wykonanie niniejszego rozporządzenia powierza się Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami, w stosunku zaś do orzecznictwa karnego — Ministrowi Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Ministrem Pracy i Opieki Społecznej.

Art. 77. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie w 2 miesiące po ogłoszeniu.

Jednocześnie tracą moc wszelkie przepisy sprzeczne z postanowieniami niniejszego rozporządzenia.

W szczególności tracą moc art. 265 k. k. z 1903 r., ustawa z 21 stycznia 1897 r., zawierająca postanowienia karne odnośnie do trudnienia się sprawami wychodźstwa (austr. Dz. P. P. Nr. 27), ustawa z 9 czerwca 1897 r. o wychodźstwie (Dz. Ust. Rzeszy niem. str. 463) oraz ustawa z dnia 4 listopada 1920 r. w przedmiocie uregulowania spraw dobrowolnej oraz przymusowej migracji ludności (Dz. U. R. P. Nr. 108, poz. 707).

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*

Prezes Rady Ministrów i Minister Spraw Wojskowych: *J. Piłsudski*

Minister: *K. Bartel*

Minister Spraw Wewnętrznych: *Sławoj Składkowski*

Minister Spraw Zagranicznych: *August Zaleski*

Minister Skarbu: *G. Czechowicz*

Minister Sprawiedliwości: *A. Meysztowicz*

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego: *Dr. Dobrucki*

Minister Rolnictwa: *K. Niezabytowski*

Minister Przemysłu i Handlu: *E. Kwiatkowski*

Minister Komunikacji: *Romocki*

Minister Robót Publicznych: *Moraczewski*

Minister Pracy i Opieki Społecznej: *Dr. Jurkiewicz*

Minister Reform Rolnych: *Witold Staniewicz*

Minister Poczty i Telegrafów: *Bogusław Miedziński*

ROZPORZĄDZENIE

MINISTRA PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ z dnia 23 grudnia 1927 r.

*w sprawie wykonania rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej
o emigracji.*

(Dziennik Ustaw R. P. Nr. 26, 1928 r., poz. 37).

Na mocy ust. 2 art. 6, ust. 2 art. 17, ust. 2 art. 47, ust. 2 art. 50 i art. 76 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 października 1927 r. o emigracji (Dz. U. R. P. Nr. 89, poz. 799) zarządzam co następuje:

Do art. 1.

O osobach, objętych pojęciem emigranta.

§ 1. Przez pracę w rozumieniu art. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o emigracji uważać należy tak pracę fizyczną, jak i pracę umysłową, wykonywaną na podstawie stosunku najmu pracy lub samoistnie w celu zarobkowym.

§ 2. Przez osadnictwo uważać należy osiedlenie się dla pracy na roli na własnem lub wdzierżawionem gospodarstwie, względnie i na innych warunkach, o ile w tym ostatnim wypadku opuszczenie terytorjum Rzeczypospolitej przez daną osobę następuje wraz z rodziną na skutek zaangażowania, dokonanego w granicach zezwolenia, udzielonego w trybie przewidzianym w ust. 2 art. 51 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o emigracji.

§ 3. Za robotników sezonowych uważać należy pracowników fizycznych, zajętych na podstawie stosunku najmu pracą, która z natury swej trwa przez okres czasu krótszy od roku jednego.

§ 4. Osoby, towarzyszące personelowi dyplomatycznemu lub konsularnemu mogą być uznane za emigrantów, jeżeli ich charakter służbowy wynika z umowy pracy.

§ 5. Nie będą uważane za występy gościnne artystów takie występy, które dokonywane są na podstawie umowy z przedsiębiorcą zagranicznym, zawartej na okres czasu dłuższy od 3 miesięcy.

§ 6. Wyjazdy w sprawach handlowych i przemysłowych kupców, fabrykantów, komiwojażerów i wogóle przedsiębiorców lub pracowników stale w jakimkolwiek przedsiębiorstwie zatrudnionych, o ile wyjazd związany jest z interesami przedsiębiorstwa, znajdującego się na terytorjum Rzeczypospolitej, uważane będą jako dokonywane tylko dla pracy dorywczej.

§ 7. Nie mogą być uważane za emigrantów osoby, co do których wyłączone jest przypuszczenie, że opuszczają granice Rzeczypospolitej w celach, oznaczonych w art. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o emigracji, a mianowicie:

- a) pozostające w służbie państwowej lub samorządowej,
- b) delegowane przez instytucje filantropijne, społeczne lub gospodarcze oraz stowarzyszenia w celach, związanych z działalnością tych instytucyj lub stowarzyszeń,
- c) wyjeżdżające w celu wzięcia udziału w zebraniach międzynarodowych, zawodach sportowych, zjazdach naukowych lub na studia naukowe,
- d) wyjeżdżające w celu kształcenia się,
- e) wyjeżdżające w celu wypoczynku, poratowania zdrowia, lub w celu towarzyszenia osobie chorej,

- f) wyjeżdżające w nagłych sprawach rodzinnych,
- g) wyjeżdżające w celu zwiedzenia krajów obcych.

§ 8. Wszystkie osoby, opuszczające terytorjum Rzeczypospolitej a niewylączone z pojęcia emigranta na podstawie §§ 6 i 7, o ile stwierdzą, że cel opuszczenia przez nie terytorjum Rzeczypospolitej nie odpowiada celom, przewidzianym w art. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o emigracji.

W wypadku przewidzianym ust. 1 niniejszego paragrafu, na żądanie osoby zainteresowanej, winno być jej wydane odpowiednie zaświadczenie o nieuznaniu jej za emigranta.

Do art. 2.

O rozciągnięciu opieki na odbywających podróże zagranicą.

§ 10. Postanowienie Urzędu Emigracyjnego o rozciągnięciu opieki w granicach art. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o emigracji może dotyczyć albo wszystkich podróży zagranicznych, albo podróży do niektórych tylko krajów.

§ 11. Postanowienie o rozciągnięciu opieki winno być podane do wiadomości publicznej drogą ogłoszenia w „Monitorze Polskim”.

§ 12. Przedsiębiorstwa, nie posiadające koncesji na przewóz emigrantów, mogą przewozić osoby odbywające podróż do krajów i w warunkach objętych postanowieniem Urzędu Emigracyjnego o rozciągnięciu opieki, lecz tylko w tym wypadku, jeżeli Urząd Emigracyjny zezwoli na przewiezienie danej osoby przez przedsiębiorstwo niekoncesjonowane.

Do art. 6 ust. 1, 2, 3.

Wydawanie zaświadczeń, stwierdzających prawo emigranta do uzyskania paszportu emigracyjnego.

§ 13. Do wydawania zaświadczeń kompetentny jest ten państwowy urząd pośrednictwa pracy i opieki nad wychodźcami (komunalny urząd pośrednictwa pracy w województwie śląskim), w którego okręgu petent zamieszkuje.

§ 14. Urząd Emigracyjny może zarządzić, że wydawanie zaświadczeń dla niektórych okręgów lub dla niektórych kategorii osób dokonywane będzie przez ten urząd bezpośrednio, względnie przez jego ekspozytury lub w wyjątkowych wypadkach przez inny urząd pośrednictwa pracy, niż wskazany w § 13.

§ 15. Osobom, pragnącym wyemigrować do kraju, do którego imigracja ograniczona jest przepisami tego kraju do pewnej liczby emigrantów, zaświadczenia wydawane będą w takiej ilości, by liczba osób wyjeżdżających faktycznie do danego kraju nie przekraczała tej liczby.

§ 16. Osobom, pragnącym wyemigrować w charakterze osadników, zwerbowanych na zasadzie zezwolenia udzielonego na podstawie art. 51 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o emigracji lub robotników najętych na zasadzie zezwolenia udzielonego na mocy art. 53 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o emigracji, zaświadczenia wydawane będą na obszarze, na którym werbunek lub najmowanie są dopuszczone i w okresie czasu, na który zezwolenie zostało udzielone.

Przy wydawaniu zaświadczeń w wypadkach wyżej wskazanych uwzględnić należy specjalne warunki, którym powinny odpowiadać osoby, pragnące wyemigrować w charakterze osadników lub robotników najętych do pracy zagranicę, o ile warunki takie przewidziane są w udzielonym na podstawie art. 51 lub 53 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o emigracji zezwoleniu.

§ 17. Przed wydaniem zaświadczenia organ wydający zaświadczenie powinien sprawdzić, czy nie zachodzą przeszkody do wydania zaświadczenia, przewidziane w ust. 3 art. 6 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o emigracji.

W tym celu organ wydający zaświadczenie ma prawo żądać od petenta przedstawienia odpowiednich dowodów.

§ 18. W tych wypadkach, w których ustalenie braku przeszkód do emigracji lub wogóle do wyjazdu zagranicę zależy od potwierdzenia innych władz i nie może być dokonane bezpośrednio przez organ, wydający zaświadczenie, należy, nie wstrzymując wydania zaświadczenia, uczynić na niem odpowiednią adnotację.

Zaświadczenie, wydane z taką adnotacją, uprawniać będzie do otrzymania paszportu emigracyjnego dopiero po ustaleniu przez właściwą władzę braku przeszkód do emigracji.

§ 19. Jeżeli po wydaniu petentowi zaświadczenia, zaszłyby w stosunku do petenta okoliczności, przewidziane w ust. 3 art. 6 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o emigracji, albo emigracja do odnośnego kraju zostałaby w myśl art. 4 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o emigracji wstrzymana, wreszcie, gdyby ustaleniem zostało, że dowody, na podstawie których zaświadczenie wydano, były sfałszowane, albo zawierały dane, niezgodne z istotnym stanem rzeczy, organ, który zaświadczenie wydał, względnie Urząd Emigracyjny, obowiązany jest z reguły zawiadomić o powyższych okolicznościach właściwą władzę administracyjną, uprawnioną do wystawiania paszportów emigracyjnych.

§ 20. Jeżeli osobie, uznanej za emigranta, odmówiono w myśl art. 6 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o emigracji wydania zaświadczenia, należy zawiadomić o tem właściwą władzę administracyjną, uprawnioną do wystawiania paszportów na wyjazd zagranicę.

§ 21. Termin ważności wydanych zaświadczeń ustalany będzie przez Urząd Emigracyjny w zależności od kraju, do którego emigrant udaje się, na czas nie dłuższy od 6 miesięcy.

§ 22. Wydawanie zaświadczeń kobietom do lat 21 oraz nieletnim płci męskiej do lat 18 przez organa wymienione w §§ 13 i 14 niniejszego rozporządzenia może być dokonywane tylko na podstawie zezwoleń Urzędu Emigracyjnego, o ile osoby te nie wyjeżdżają przy zachowaniu warunków przewidzianych w ust. 1 i 3 art. 5 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o emigracji.

§ 23. W razie odmowy ze strony organów wymienionych w §§ 13 i 14 wydania zaświadczenia, osoba zainteresowana może w ciągu dni 14 od dnia podania jej do wiadomości decyzji odmownej wnieść za pośrednictwem tychże organów odwołanie do Urzędu Emigracyjnego, który rozstrzyga ostatecznie.

§ 24. Do wyjaśnienia organom podwładnym, jakim kategorjom osób niedozwolony jest wjazd do państwa imigracyjnego, względnie jakim warunkom odpowiadać winny osoby, pragnące do tego lub innego państwa emigrować, kompetentny jest wyłącznie Urząd Emigracyjny.

§ 25. Mogą być uznane za przepisy prawne państwa imigracyjnego nie pozwalające na wjazd emigrantów do danego państwa również takie przepisy, które ograniczają wykonywanie w tem państwie pracy zarobkowej przez cudzoziemców lub przez pewne kategorie pracowników wogóle.

Do art. 8.

Udzielanie wiadomości o stosunkach w państwach obcych, pod względem konjunktury emigracyjnej, porad w sprawach przesiedlania się zagranicę i ułatwiania wyjazdów.

§ 26. Przez udzielanie wiadomości o stosunkach w państwach obcych pod względem konjunktury emigracyjnej, należy rozumieć udzielanie wiadomości o istniejących

w tych państwach widokach znalezienia pracy (§ 1), możliwości osiedlenia się (§ 2), warunkach pracy i płacy, popycie na siłę roboczą oraz stosunkach gospodarczych i przyrodzonych właściwościach krajów obcych wogóle, o ile udzielenie tych ostatnich wiadomości ma na celu wykazanie warunków bytu emigrantów w tych krajach.

§ 27. Przez udzielanie porad w sprawach przesiedlania się zagranicę oraz przez ułatwianie wyjazdów, należy rozumieć udzielanie wszelkiego rodzaju informacji o warunkach, wymaganych przez przepisy imigracyjne państw obcych, o wszelkiego rodzaju formalnościach wymaganych w związku z wyjazdem emigranta w urzędach państwowych polskich, przedsiębiorstwach przewozowych lub przedstawicielstwach państw obcych, pośredniczenie w załatwianiu wspomnianych formalności, nie wyłączając pisania podań, komunikowanie wiadomości o zapotrzebowaniach na siłę roboczą ze strony pracodawców państw obcych lub ich przedstawicieli, zgłoszonych na podstawie art. 51 i 53 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o emigracji.

§ 28. Zezwolenia, o których mowa w art. 8 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o emigracji, wydawane będą przedstawicielom i instytucjom, oznaczonym w ust. 2 tegoż artykułu, tylko w tym wypadku, jeżeli Urząd Emigracyjny uzna, że istnieje potrzeba udzielania wiadomości lub porad i ułatwiania wyjazdów.

§ 29. W zezwoleniu, oprócz wymienienia nazwiska przedstawiciela, względnie nazwy instytucji, należy wskazać: a) do wykonywania jakich czynności z oznaczonych w art. 8 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o emigracji zezwolenie uprawnia, b) na jakim obszarze czynności te mogą być wykonywane, c) czy wymagane jest prowadzenie specjalnych biur celem wykonywania tych czynności i jeżeli jest wymagane, to w jakich miejscowościach biura winny się znajdować, d) wysokość opłat, które mogą być pobierane od emigrantów za okazywane im usługi.

§ 30. Udzielanie wiadomości lub porad w §§ 26 i 27 wymienionych, może być dokonywane jedynie na podstawie danych, ogłoszonych w drodze urzędowej albo otrzymanych z Urzędu Emigracyjnego lub przez Urząd Emigracyjny sprawdzonych i po uznaniu przez Urząd Emigracyjny celowości udzielania tej lub innej wiadomości lub porady.

§ 31. Urząd Emigracyjny mocen jest wydać zarządzenia, ażeby wiadomości i porady udzielane były w sposób przez Urząd Emigracyjny określony.

§ 32. Urząd Emigracyjny może te instytucje, które uzyskały zezwolenia, zobowiązać do rozpowszechniania w sposób przez ten Urząd wskazany wiadomości urzędowych, mających za zadanie przeciwdziałanie agitacji wychodźczej oraz nielegalnemu werbunkowi emigrantów.

Do art. 17 ust. 2.

Liczba członków Państwowej Rady Emigracyjnej oraz przedstawicieli organizacji, wchodzących w skład tej Rady.

§ 33. Państwowa Rada Emigracyjna składa się:

- a) z 15 członków, powołanych zgodnie z p. a ust. 1 art. 17 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o emigracji;
- b) z 7 przedstawicieli organizacji, powołanych do udziału w Radzie na podstawie p. b. ust. 1 art. 17 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o emigracji, licząc po 1 przedstawicielu od każdej powołanej organizacji;
- c) z 5 przedstawicieli organizacji, powołanych do udziału w Radzie na podstawie p. c. ust. 1 art. 17 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o emigracji, licząc po 1 przedstawicielu od każdej powołanej organizacji.

Do art. art. 25 ust. 1, 26, 27 ust. 1 i 2.

Wydawanie koncesyj na przewóz emigrantów, składanie deklaracji o wydanie koncesji, odmowa wydania koncesji.

§ 34. Przedsiębiorstwo, pragnące otrzymać koncesję na przewóz emigrantów, winno złożyć do Urzędu Emigracyjnego podanie według wzoru załączonego do niniejszego rozporządzenia (zał. Nr. 1).

§ 35. Wniosek Urzędu Emigracyjnego o wydanie przedsiębiorstwu koncesji winien być poprzedzony sprawdzeniem danych, zawartych w podaniu, stwierdzeniem, że przedsiębiorstwo rozporządza środkami transportowymi, odpowiednimi pod względem higieny i bezpieczeństwa oraz ewentualnie doniesieniem, że pełnomocnik przedsiębiorstwa został przez Urząd Emigracyjny zatwierdzony.

§ 36. Koncesje (zał. Nr. 2) wydawane będą na okres roku kalendarzowego.

§ 37. Podanie przedsiębiorstwa, pragnącego otrzymać koncesję, winno być złożone w terminie do dnia pierwszego października, a przyjęcie koncesji winno nastąpić do dnia pierwszego grudnia roku poprzedzającego rok kalendarzowy, na który koncesja wydaje się.

Niewydawanie koncesji do dnia pierwszego grudnia równoznaczne jest z odmową wydania takowej.

§ 38. Od decyzji odmawiającej wydania koncesji nie przysługuje żaden środek prawny.

Pełnomocnictwo udzielane przez cudzoziemców lub spółki cudzoziemskie.

§ 39. Pełnomocnictwo, udzielane przez cudzoziemców lub spółki cudzoziemskie w myśl art. 26 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o emigracji, winno być wystawione zgodnie z przepisami obowiązującymi w miejscu zamieszkania cudzoziemca lub w miejscu siedziby spółki oraz w tym ostatnim wypadku przez osoby upoważnione do podpisywania firmy.

§ 40. Pełnomocnictwo powinno zawierać upoważnienie pełnomocnika do wykonywania na terytorjum Rzeczypospolitej wszelkich czynności związanych z przewozem emigrantów na podstawie koncesji, a w szczególności do 1) zarządzania biurem i oddziałami przedsiębiorstwa, 2) zwalniania pracowników biura i oddziałów, 3) zawierania, rozwiązywania i odnawiania w imieniu przedsiębiorstwa, osobiście lub przez pracowników, zatrudnionych w biurze i oddziałach, umów przewozowych zgodnie z przepisami w Polsce obowiązującymi, 4) załatwiania w imieniu i ze środków przedsiębiorstwa wszelkiego rodzaju pretensyj materialnych, wyniknąć mogących z powodu wykonywania koncesji, w myśl przepisów prawa, 5) wypłacania za przedsiębiorstwo wszelkiego rodzaju odszkodowań oraz zwrotów pieniędzy w wypadkach przepisami o emigracji przewidzianych na wezwanie władz emigracyjnych, oparte na przepisach prawnych.

§ 41. Pełnomocnikowi winno być zakazane podstawianie na swoje miejsce, w stosunku do całości lub części pełnomocnictwa, innej osoby bez zgody Urzędu Emigracyjnego. W pełnomocnictwie należy wskazać pracownika przedsiębiorstwa, który w razie nieobecności, odwołania, choroby lub śmierci pełnomocnika będzie go zastępować. Mianowanie nowego pełnomocnika winno nastąpić w terminie wskazanym przez Urząd Emigracyjny.

§ 42. Należycie poświadczony odpis pełnomocnictwa przedsiębiorstwo obowiązane jest przedłożyć Urzędowi Emigracyjnemu.

Do art. 27 ust. 3.

O zmianie warunków koncesji.

§ 43. Z chwilą otrzymania zawiadomienia o zmianie na podstawie ust. 3 art. 27 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o emigracji warunków koncesji, przedsiębiorstwo obowiązane jest zaprzestać dokonywania wszystkich czynności objętych zmianą warunków, a to pod rygorem przewidzianymi w ust. 2 art. 28 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o emigracji.

Do art. 2 ust. 2.

O konfiskacie kaucji.

§ 44. We wniosku Urzędu Emigracyjnego o konfiskacie kaucji winno być wskazane: a) do jakich warunków koncesji przedsiębiorstwo nie zastosowało się, b) na czym polega niezastosowanie się, c) jakie są wyjaśnienia przedsiębiorstwa, d) czy chodzi o konfiskatę kaucji w całości lub w części i jeśli w części, to w jakiej.

Wyjaśnienia przedsiębiorstwa powinny być przedstawiane przy wniosku, o ile przedsiębiorstwo złożyło je w terminie 28 dni od dnia wezwania Urzędu Emigracyjnego.

Do art. 29.

Biura przedsiębiorstwa.

§ 45. Biuro prowadzone przez przedsiębiorstwo w Warszawie, jako też biura oddziałów, przeznaczone być winny wyłącznie dla wykonywania czynności z przewozem emigrantów związanych.

Urząd Emigracyjny oznaczy, jakie czynności w zakresie załatwiania formalności niezbędnych przy wyjeździe emigrantów, z którymi przedsiębiorstwo zawarło umowę przewozową, uważane będą jako czynności związane z przewozem.

Zabronione jest dokonywanie w biurach tych jakichkolwiek czynności handlowych, operacji bankowych, wymiany pieniędzy i t. d., bez zezwolenia Urzędu Emigracyjnego i innych władz właściwych.

§ 46. Biuro w Warszawie i oddziały przedsiębiorstwa w innych miastach mogą być otwierane tylko na rachunek własny przedsiębiorstwa i we własnym zarządzie.

Do art. 32.

Zaspokajanie pretensyj emigrantów z kaucyj.

§ 47. Podania emigrantów w sprawach zwrotu wpłaconych przez nich przedsiębiorstwu przewozowemu pieniędzy, względnie zwrotu kosztów lub wypłacenia odszkodowań przez przedsiębiorstwo przewozowe, mogą być zgłaszane słownie lub na piśmie.

Zażalenia zgłoszone słownie winny być zaprotokółowane.

§ 48. Zażalenia mogą być zgłaszane w ekspozyturach i etapach emigracyjnych (art. 12 p. a), w państwowych urzędach pośrednictwa pracy i opieki nad wychodźcami, u rady do spraw emigracyjnych przy Komisarjacie Generalnym Rzeczypospolitej w Gdańsku, w przedstawicielstwach dyplomatycznych i konsularnych Rzeczypospolitej, u radców do spraw emigracyjnych i u ich zastępców, u delegatów Urzędu Emigracyjnego wyznaczonych na podstawie art. 47 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o emigracji, lub bezpośrednio w Urzędzie Emigracyjnym.

Podania lub protokoły w sprawie zażeń emigrantów należy bezzwłocznie przysłać do Urzędu Emigracyjnego.

§ 49. Urząd Emigracyjny po otrzymaniu podania lub protokołu, względnie po sporządzeniu przez siebie protokołu, niezwłocznie zakomunikuje zainteresowanemu przedsiębiorstwu przewozowemu o treści zgłoszonego zażalenia.

Przedsiębiorstwo w terminie najpóźniej 14 dni od dnia otrzymania zawiadomienia obowiązane jest donieść, czy uważa pretensje za słuszne, czy też zgłasza sprzeciw.

§ 50. W razie uznania przez przedsiębiorstwo pretensji za słuszną, pretensja winna być przez przedsiębiorstwo zaspokojona z uwzględnieniem przepisu zawartego w § 68 niniejszego rozporządzenia.

§ 51. Jeżeli w ciągu 7 dni od dnia otrzymania zawiadomienia o uznaniu dokonanego obrachunku za prawidłowy pretensja nie będzie zaspokojona przez przedsiębiorstwo, Urząd Emigracyjny zarządzi wypłacenie skarżącemu należności z kaucji.

§ 52. W razie wniesienia sprzeciwu szczegółowe wyjaśnienia winny być złożone przez przedsiębiorstwo w terminie 2 tygodni, jeśli niezbędne dane mogą być uzyskane na terytorjum Rzeczypospolitej, i w terminie do 3 miesięcy, jeżeli zachodzi konieczność zebrania tych danych zagranicą.

§ 53. Po otrzymaniu wyjaśnień Urząd Emigracyjny przeprowadzi dochodzenia, które uzna za potrzebne i wyda orzeczenie, oparte na uwzględnieniu wszystkich okoliczności sprawy.

§ 54. Orzeczenie może albo oddalić pretensję, albo uznać ją za słuszną w całości lub w części.

Orzeczenie winno być podane do wiadomości osobie, która pretensję zgłosiła oraz przedsiębiorstwu przewozowemu.

§ 55. W razie niezastosowania się przedsiębiorstwa do wydanego przez Urząd Emigracyjny orzeczenia w ciągu 7 dni od dnia otrzymania zawiadomienia o wydanym orzeczeniu, należność emigranta potrąconą będzie z kaucji.

§ 56. Orzeczenie Urzędu Emigracyjnego wydane na podstawie art. 32 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o emigracji jest ostateczne i może być zaskarżone tylko do Najwyższego Trybunału Administracyjnego.

Do art. 34.

Pracownicy przedsiębiorstwa.

§ 57. Znajomość języka polskiego u pracowników przedsiębiorstwa przyjmujących emigrantów w portach wsiadania i przeznaczenia oraz konwojujących transport, winna być stwierdzona na żądanie Urzędu Emigracyjnego w sposób przez ten Urząd określony.

§ 58. Wzory odznak i legitymacyj służbowych pracowników przedsiębiorstwa konwojujących transport winny być przedstawione Urzędowi Emigracyjnemu do wiadomości.

Przedsiębiorstwo wyznacza pracowników swych konwojujących transport emigrantów, udających się koleją do portu wyjazdu, za uprzednią zgodą Urzędu Emigracyjnego.

Do art. 35.

Odwwołanie pełnomocnika lub kierownika oddziału.

§ 59. W wypadku zażądania przez Urząd Emigracyjny odwołania pełnomocnika lub kierownika oddziału, odwołanie powinno nastąpić w terminie wskazanym przez ten Urząd.

Do art. 39.

Obowiązki przedsiębiorcy wynikające z umowy przewozowej.

§ 60. Przedsiębiorstwo obowiązane jest wydawać emigrantowi kwit na jego багаж powierzony przedsiębiorstwu, za którego zwrotem otrzymuje emigrant swój багаж

w porcie lądowania lub przesiadania. Przepis ten dotyczy również drogi lądowej, o ile konwojent przyjął bagaż od emigranta i ze swej strony powierzył go kolei.

§ 61. Racjeienne żywienia dla każdego emigranta i ilość dlań wody słodkiej na statku przedsiębiorstwo podawać winno do wiadomości emigrantów przez ogłoszenie w języku polskim na statku.

Urząd Emigracyjny może żądać uzupełnienia żywienia lub zmiany sposobu przyrządzania go, o ile uzna to za konieczne.

§ 62. Wśród służby sanitarnej statku przeznaczonego do przewozu emigrantów znajdować się winna przynajmniej jedna osoba, władająca dostatecznie językiem polskim.

§ 63. Ubezpieczenie emigranta od wypadku winno być dokonywane na cały czas trwania podróży według taryfy przewidzianej na wypadki śmierci oraz kalectwa za zł. 2000 sumy ubezpieczonej.

Ubezpieczenie emigranta od wypadku nie ogranicza odpowiedzialności przedsiębiorstwa przewozowego za straty wynikłe z tego wypadku, o ile jest to przewidziane właściwymi przepisami prawnymi.

Bagaż emigrantów winien być ubezpieczony od utraty i uszkodzenia co najmniej w sumie 500 zł.

W każdym bądź razie wypłata emigrantowi odszkodowania przez towarzystwo ubezpieczeniowe nie zwalnia przedsiębiorstwa przewozowego od ponoszenia dodatkowej odpowiedzialności, jeżeli rzeczywiste straty, które poniósł emigrant wskutek utraty lub uszkodzenia jego bagaży były wyższe niż kwota wypłacona mu przez towarzystwo ubezpieczeniowe.

Ubezpieczenie nie obowiązuje przy przewozie emigrantów, udających się drogą lądową do krajów położonych na kontynencie Europy.

§ 64. Przedsiębiorstwo przewozowe obowiązane jest traktować emigrantów z Polski nie gorzej od emigrantów z kraju, pod którego banderą statki przedsiębiorstwa pozostają i stosować do nich obowiązujące w tym kraju przepisy emigracyjne, o ile przepisy te przewidują warunki korzystniejsze dla emigrantów od warunków, przewidzianych w przepisach polskich.

Do art. 41.

Taryfy.

§ 65. Taryfy przedstawiane do zatwierdzenia Urzędowi Emigracyjnemu winny określać ceny przewozu emigrantów dorosłych oraz dzieci z wymienieniem do jakiego wieku dzieci a) wolne są od opłaty, b) opłacają $\frac{1}{4}$ ceny przewozowej, c) opłacają $\frac{1}{2}$ ceny przewozowej.

Taryfy winny przewidywać również ilość bagażu wolnego od opłat w kilogramach (lub w metrach sześciennych) i opłaty za bagaż dodatkowy.

§ 66. Taryfy opiewać winny zasadniczo w walucie polskiej, wszakże na życzenie emigranta opłaty uskuteczniiane być mogą również w walucie obcej za zgodą przedsiębiorstwa i Urzędu Emigracyjnego.

Do art. 42.

§ 67. Przedsiębiorstwu nie wolno przewozić emigrantów statkami, uznanymi przez Urząd Emigracyjny za niezdatne do tego celu.

Przedsiębiorstwo winno przedłożyć przedstawicielowi Urzędu Emigracyjnego w porcie odjazdu przed odejściem każdego statku pasażerskiego szczegółową listę tych wszystkich pasażerów bez względu na klasę, którą jadą, którzy wyjechali z Polski lub są obywatelami polskimi.

Jeżeli statek wychodzi z portów w Gdyni i Gdańsku, wspomniana wyżej lista winna zawierać wykaz wszystkich pasażerów w ogólności, wyjeżdżających tym statkiem.

Do art. 44 i art. 45.

O zwrotach pieniędzy dokonywanych przez przedsiębiorstwa przewozowe.

§ 68. O każdym zwrocie pieniędzy emigrantowi, względnie o zwrocie kosztów lub o wypłacie w wypadkach przewidzianych w art. art. 44 i 45 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o emigracji przedsiębiorstwo przewozowe obowiązane jest zawiadomić Urząd Emigracyjny z podaniem wysokości wypłaconej sumy i powodu jej wypłacenia.

Urząd Emigracyjny w razie uznania, że obrachunku dokonano z krzywdą dla emigranta, może żądać wyrównania obrachunku.

Do art. 47.

Ilość delegacji na koszt przedsiębiorstwa, czas trwania poszczególnych delegacji oraz inne bliższe przepisy i warunki tych delegacji.

§ 69. Ilość delegacji na koszt przedsiębiorstwa przy transportach drogą morską określa się w stosunku do ilości emigrantów przewiezionych przez przedsiębiorstwo w ciągu danego roku koncesyjnego, licząc po 1 delegacji na każdych 600 emigrantów do Ameryki Północnej i 400 emigrantów do każdego innego kraju. Ilość delegacji tych nie może być mniejsza jednak od 3 do Ameryki Północnej, 6 do Ameryki Centralnej, 10 do Ameryki Południowej, 3 do Palestyny i 1 do każdego innego kraju.

§ 70. Delegatowi przy delegacjach, przewidzianych w § 69, przedsiębiorstwo obowiązane jest udzielać bezpłatnego przejazdu okrętem w I klasie w obie strony wraz z utrzymaniem, wszakże jeśli Urząd Emigracyjny tego zażąda, delegat odbędzie podróż w klasie II lub III.

§ 71. Wypłacanie djet przy delegacjach przewidzianych w § 69 przytem za cały czas znajdowania się statku w podróży obowiązuje przedsiębiorstwo tylko w tym wypadku, jeśli delegatem jest funkcjonariusz Urzędu Emigracyjnego. Temuż delegatowi winno przedsiębiorstwo udzielać także podczas postoju statku w porcie przeznaczenia nie dłużej jednak każdorazowo niż w ciągu 7 dni pomieszczenia na statku wraz z utrzymaniem w tej klasie, w której delegat podróż odbył.

§ 72. Przy transportach, udających się drogą lądową do południowych portów wsiadania delegat Urzędu Emigracyjnego wyznaczony będzie we wszystkich wypadkach, kiedy transport składa się ze 100 emigrantów lub więcej, w każdym bądź razie nie mniej niż 6 razy na rok.

§ 73. Delegatowi przy transportach wspomnianych w § 72 przedsiębiorstwo obowiązane jest udzielać bezpłatnego przejazdu kl. III z miejsca odjazdu transportu do portu wsiadania i II kl. z portu wsiadania do miejsca odjazdu oraz wpłacać dla niego do Urzędu Emigracyjnego djety za dni 14.

§ 74. Przy udzielaniu w drodze wyjątku zezwolenia na przewóz emigrantów drogą lądową do innych niepolских portów wsiadania, delegat wyznaczony być może do każdego transportu, na warunkach w poprzednim paragrafie wspomnianych.

Do art. 48.

Tłumacz na statku, napisy w języku polskim na statku.

§ 75. Znajomość języka polskiego tłumacza winna być stwierdzona piśmiennem zaświadczeniem Urzędu Emigracyjnego, względnie przedstawicielstwa dyplomatycznego lub konsularnego Rzeczypospolitej.

§ 76. Tłumacz powinien przebywać w pomieszczeniach przeznaczonych dla emigrantów i okazywać emigrantom pomoc w porozumiewaniu się z personelem statku. Tłumacz nie może być obciążony takimi obowiązkami, które utrudniałyby mu pełnienie jego właściwych funkcji.

§ 77. Napisy w języku polskim powinny się znajdować w pomieszczeniach dla emigrantów polskich i dotyczyć winny wskazówek o środkach ratunkowych, o przeznaczeniu pomieszczenia, przepisów obowiązujących na statku i innych, o ile te ostatnie znajdują się na statku w językach obcych w pomieszczeniach dostępnych dla emigrantów.

Do art. 50 .

Normy przy przewozie do Polski obywateli polskich pozostających bez środków do życia.

§ 78. Na każdych 100 emigrantów polskich, przewiezionych przez przedsiębiorstwo w danym okresie koncesyjnym, przedsiębiorstwo obowiązane jest przewieźć do Polski w tych samych warunkach, w jakich podróżują emigranci, jedną osobę bezpłatnie oraz jedną osobę za połowę ceny karty okrętowej w III kl.

Do art. art. 53, 54, 55.

Najmowanie robotników przez pracodawców zagranicznych.

§ 79. Zezwolenie Urzędu Emigracyjnego uprawniające do najmowania robotników polskich do pracy zagranicą (§§ 1 i 3) nie jest wymagane, jeżeli pracodawca zagraniczny lub jego przedstawiciel w ciągu jednego miesiąca najmuje nie więcej niż 2 robotników.

§ 80. Państwowe urzędy pośrednictwa pracy i opieki nad wychodźcami (lub komunalne urzędy pośrednictwa pracy w województwie śląskim) nie mogą przystąpić do wstępnych nawet czynności, związanych z najmowaniem robotników, przed otrzymaniem zawiadomienia Urzędu Emigracyjnego, że na najmowanie robotników pracodawca zagraniczny otrzymał zezwolenie w drodze art. 53 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o emigracji przewidzianej.

§ 81. Zapotrzebowania pracodawców zagranicznych, o których mowa w art. 54 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o emigracji, zgłaszane być winny do Urzędu Emigracyjnego.

§ 82. Przedstawiciel pracodawcy zagranicznego, z wyjątkiem prawnie istniejących organizacji pracodawców kraju obcego, powinien posiadać należycie uwierzytelnione upoważnienie swego mocodawcy.

Do art. 68.

Wykrywanie przestępstw.

§ 83. Wykrywanie przestępstw przewidzianych w art. 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64 i 65 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o emigracji łącznie z przeprowadzeniem dochodzeń należy do zakresu czynności ekspozytur Urzędu Emigracyjnego, państwowych urzędów pośrednictwa pracy i opieki nad wychodźcami oraz inspektorów emigracyjnych.

§ 84. Przeprowadza dochodzenie organ, który przestępstwo wykrył, względnie o niem się dowiedział.

§ 85. W sprawach szczególnej wagi Urząd Emigracyjny bądź z własnej inicjatywy, bądź na wniosek organów swych, wymienionych w § 83, przeprowadza dochodzenia przez specjalnie w tym celu delegowanego urzędnika.

§ 8. Organa wymienione w § 83 przedstawiają Urzędowi Emigracyjnemu sprawozdanie o przebiegu dochodzenia stosownie do instrukcji, wydanej przez Urząd Emi-

gracyjny oraz przesyłają odnośne akta do tegoż Urzędu w wypadkach, przez Urząd Emigracyjny przewidzianych, celem nadania sprawie właściwego biegu.

§ 87. Urząd Emigracyjny prowadzi wykaz osób, karanych za wykroczenia przeciwko przepisom emigracyjnym (zał. Nr. 3).

Wykaz ten winien być przechowywany w aktach poufnych.

Przepisy przejściowe i końcowe.

§ 88. Wniesienie podań, przewidzianych w § 34 niniejszego rozporządzenia, przez przedsiębiorstwo przewozowe, pragnące uzyskać koncesję na przewóz emigrantów na rok 1928, winno nastąpić w okresie czasu do dnia 31 stycznia 1928 roku.

§ 89. Postanowienia art. 38, pp. a i d art. 39, 41, 43, 44, 45, 47 i 50 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o emigracji nie będą miały zastosowania do tych przedsiębiorstw przewozowych, które według warunków udzielonej im koncesji, przewożą na pewnym tylko odcinku drogi emigrantów, z którymi inne przedsiębiorstwa przewozowe zawarły umowy przewozowe.

Przepis ten nie ogranicza jednak w niczem odpowiedzialności przedsiębiorstwa, które zawarło z emigrantem umowę przewozową.

§ 90. Zaświadczenia na otrzymanie bezpłatnych paszportów na wyjazd zagranicę, wydane na podstawie rozporządzenia wykonawczego z dnia 22 grudnia 1925 r. do ustawy z dnia 17 lipca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 133, poz. 949) do chwili wprowadzenia paszportu emigracyjnego, o którym mowa w ust. 1 i 4 art. 6 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o emigracji, wydawane będą w trybie dotychczas przewidzianym.

§ 91. Zgłoszone do dnia wejścia w życie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o emigracji zapotrzebowania pracodawców zagranicznych na robotników polskich mogą być załatwione w trybie dotychczas przewidzianym.

§ 92. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Pracy i Opieki Społecznej: *Dr. Jurkiewicz.*

Załącznik 1, do rozp. Min. Pracy i Opieki
Spół. z dnia 23 grudnia 1927 r. (poz. 37).

DO
URZĘDU EMIGRACYJNEGO
w Warszawie.

Podanie o wydanie koncesji na przewóz emigrantów.

I. a) Imię i nazwisko petenta, względnie nazwa przedsiębiorstwa	I. a)
b) Miejsce zamieszkania petenta, względnie siedziba przedsiębiorstwa	b)
c) Data urodzenia petenta, względnie data założenia przedsiębiorstwa	c)
d) Zawód petenta, względnie rodzaj przedsiębiorstwa	d)

II. a) Kraj do którego przewóz będzie uskuteczniiony	II. a)
b) Porty wyjścia, przeznaczenia, przesiedlania	b)
c) Statki, na których uskuteczniiony będzie przewóz	c)

Oświadczam, że przepisy prawa, dotyczącego przedsiębiorstw, trudniących się przewozem emigrantów oraz warunki koncesji są mi nam znane i że w kwestiach odnoszących się do czynności emigracyjnych i spraw z nich wynikających podporządkuje podporządkujemy się wszystkim przepisom państwowym polskim.

Osobiście Wspólnicy, zarządcy firmy odpowiadam odpowiadają wymogom p. a ust. 2 art. 26 rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej o emigracji (Dz. U. R. P. z 1927 r. Nr. 89, poz. 799).

Pełnomocnikiem przedsiębiorstwa wyznaczamy obywatela polskiego odpowiadającego wymogom p. a ust. 2 art. 26 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o emigracji.

Pełnomocnikowi naszemu udzielamy pełnomocnictw zgodnie z przepisami prawa o emigracji.

Załączniki: (o ile jakie będą).

Podpis

..... dnia 192..... r.

Poświadczam się autentyczność podpisu
i zgodność z prawem miejscowem.

Załącznik 2, do rozp. Min. Pracy i Opieki
Społ. z dnia 23 grudnia 1927 r. (poz. 37).

Rzeczpospolita Polska.

K O N C E S J A.

Na podstawie art. 25 rozporządzenia Prezydenta Rzeczpospolitej o emigracji z dnia 11 października 1927 roku (Dz. U. R. P. Nr. 89, poz. 799) niniejszem udziela się
koncesji na przewóz emigrantów z Polski do
z portem wsiadania na okręt w
na statkach

Koncesja niniejsza ważna jest do dnia 31 grudnia 192... r.

Z upłynięciem terminu jej ważności obowiązane jest
przystąpić do bezzwłocznej likwidacji swych biur w Polsce, o ile nie uzyska koncesji na rok następny.

Przy wykonywaniu koncesji obowiązują przedsiębiorstwo wszystkie ustawy i rozporządzenia państwowe polskie.

Nr.

Warszawa, dnia 192... r.

Minister Pracy i Opieki Społecznej

Minister Przemysłu i Handlu.

Załącznik 3, do rozp. Min. Pracy i Opieki
Społ. z dnia 23 grudnia 1927 r. (poz. 37).

W Y K A Z

osób karanych za wykroczenia przeciwko przepisom emigracyjnym.

Litera początkowa nazwiska

Nazwisko przestępcy	Imię, zawód i miejsce zamieszkania przestępcy	Oskarżenie z (wymienić oddolny art. rozp. Pr. Rzeczypospolitej o emigracji)	Sprawę skierowano do (wymienić do jakiej władzy sądowej względnie administr. sprawę skierowano)	Wynik oskarżenia (prawomocny wyrok sądowy, względnie prawomocne orzeczenie karne władzy administracyjnej)
1.				
2.				
3.				

STATYSTYKA
RUCHU MIGRACYJNEGO

RUCH MIGRACYJNY W POLSCE OD 1-go STYCZNIA DO 30-go WRZEŚNIA 1927 WŁ.
 MOUVEMENT MIGRATOIRE EN POLOGNE DU 1-er JANVIER AU 30 SEPTEMBRE 1927
 INCLUSIVEMENT

Dane tymczasowe.
 Données provisoires.

KRAJE PAYS	WYJechaŁO — IL EST PARTI											POWRÓCIŁO — IL EST REVENU										
	Ogółem Total	Miesiące — Mois										Ogółem Total	Miesiące — Mois									
		Stycz. Janv.	Luty Févr.	Marz. Mars	Kwiec. Avril	Maj Mai	Czerw Juin	Lipiec Juillet	Sierp. Août	Wrzes. Sept.	Stycz. Janv.		Luty Févr.	Marz. Mars	Kwiec. Avril	Maj Mai	Czerw. Juin	Lipiec Juillet	Sierp. Août	Wrzes. Sept.		
OGÓŁEM-TOTAL	124897	4042	8679	43242	16082	15066	7680	8790	8930	12385	16608	1585	1492	1902	2233	1826	1721	2172	1719	1958		
KRAJE EUROPY PAYS D'EUROPE	80387	747	3499	35543	10632	6475	3891	5026	5475	9099	11276	1281	1121	1314	1664	1025	1061	1367	1038	1375		
Francja France	11947	451	401	464	954	779	2751	2100	1829	2218	3140	488	394	272	1105	213	170	249	126	123		
Niemcy Allemagne	64839	35	2713	34789	9305	4807	922	2632	3319	6317	1768	186	9	93	91	54	38	203	855	239		
Rumunja Roumanie	803	32	113	64	198	108	52	42	112	82	124	2	2	19	25	10	9	12	29	16		
Belgia Belgique	816	122	100	103	71	103	52	99	52	114	48	1	8	2	9	11	3	3	3	8		
Dania Danemark	352	—	2	1	—	346	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Rosja Russie	282	27	16	27	30	33	36	65	25	23	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—		
Inne kraje Europy Autres pays d'Europe	995	80	154	94	72	296	74	87	68	70	160	16	9	8	10	19	21	16	25	36		
Kraj niewiadomy Pays inconnu	353	—	—	1	2	3	4	—	70	273	6035	588	588	950	424	718	820	884	—	953		

Kraje pozaeuropejskie <i>Pays transocéaniques</i>	44510	3296	5180	7699	5450	8591	3789	3764	3455	3286	5332	304	371	558	569	801	660	805	681	583
Stany Zjednoczone <i>États Unis de l'Am.</i>	6877	736	886	785	406	1035	659	833	971	566	1835	74	92	116	181	375	190	367	242	198
Kanada <i>Canada</i>	20198	709	2308	4880	3399	5128	1134	976	894	770	224	11	17	13	29	21	35	32	34	32
Meksyk <i>Mexique</i>	252	19	24	17	8	19	27	48	65	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kuba <i>Cuba</i>	332	35	37	34	12	59	45	44	45	21	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Inne kraje Am. Półn. <i>Autres pays de l'Am. N.</i>	6	—	—	—	—	—	3	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Argentyna <i>Argentine</i>	12529	1400	1336	1471	1316	1655	1419	1347	997	1588	756	47	48	75	121	143	90	88	74	70
Brazylia <i>Brésil</i>	2556	174	332	253	240	395	405	380	174	203	101	2	1	15	5	14	13	15	25	11
Urugwaj <i>Uruguay</i>	12	1	2	—	3	1	—	5	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Peru <i>Pérou</i>	490	108	98	41	26	36	28	59	52	42	11	—	—	—	1	4	2	—	1	3
Inne kraje Am. poł. <i>Autres pays de l'Am. S.</i>	80	3	23	4	5	21	7	6	10	1	3	—	—	1	—	—	—	—	2	—
Afryka <i>Afrique</i>	189	20	29	42	4	24	11	24	23	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Palestyna <i>Palestine</i>	580	37	62	131	2	166	39	12	121	10	1784	124	118	267	145	169	261	236	254	210
Inne kraje Azji <i>Autres pays d'Asie</i>	74	—	11	2	20	3	3	24	9	2	3	1	—	—	—	—	—	—	1	1
Australja <i>Australie</i>	335	54	32	39	9	49	9	6	91	46	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Kraj niewiadomy <i>Pays inconnu</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	612	45	95	71	87	75	69	64	48	58

EMIGRACJA DO KRAJÓW EUROPY

PODZIAŁ WEDŁUG WOJEWÓDZTW POCHODZENIA I KRAJÓW PRZEZNACZENIA

ÉMIGRATION VERS LES PAYS D'EUROPE

D'APRÈS LES DÉPARTEMENTS D'ORIGINE ET LES PAYS DE DESTINATION

Lipiec 1927.

Juillet 1927.

Dane tymczasowe.

Données provisoires

WOJEWÓDZTWO DÉPARTEMENT	OGÓŁEM TOTAL	KRAJ PRZEZNACZENIA — PAYS DE DESTINATION							
		Francja <i>France</i>	Niemcy <i>Allemagne</i>	Rumunja <i>Roumanie</i>	Belgia <i>Belgique</i>	Danja <i>Danemark</i>	Rosja <i>Russie</i>	Inne kraje Europy <i>Autres pays d'Europe</i>	Kraj niewiad. <i>Pays inconnu</i>
POLSKA POLOGNE	5026	2100	2632	4	99	1	65	87	—
Miasto stoł. Warszawa } Ville de Varsovie . . }	87	39	4	—	24	1	3	16	—
Warszawa	48	37	2	—	6	—	1	2	—
Łódź	2721	604	2038	32	19	—	5	23	—
Kielce	701	345	345	—	8	—	3	—	—
Lublin	44	29	1	7	6	—	—	1	—
Białystok	41	10	1	1	9	—	13	7	—
Wilno	44	17	—	1	—	—	25	1	—
Nowogródek	7	—	—	—	—	—	7	—	—
Polesie	11	2	—	—	—	—	8	1	—
Wołyń	24	5	14	—	—	—	—	5	—
Poznań	350	180	149	—	15	—	—	6	—
Pomorze	79	29	45	—	4	—	—	1	—
Kraków	386	379	—	—	4	—	—	3	—
Lwów	333	306	15	1	4	—	—	7	—
Stanisławów	14	6	—	—	—	—	—	8	—
Tarnopol	26	20	5	—	—	—	—	1	—
Śląsk	78	63	10	—	—	—	—	5	—
Niewiadomy } Département inconnu . }	32	29	3	—	—	—	—	—	—

EMIGRACJA DO KRAJÓW EUROPY

PODZIAŁ WEDŁUG WOJEWÓDZTW POCHODZENIA, PŁCI, WYZNANIA I ZAWODU

ÉMIGRATION VERS LES PAYS D'EUROPE

D'APRÈS LES DÉPARTEMENTS D'ORIGINE, LE SEXE, LE CULT ET LA PROFESSION

Dane tymczasowe.

Données provisoires.

Lipiec 1927.

Juillet 1927.

WOJEWÓDZTWO DÉPARTEMENT	OGÓŁEM — TOTAL	PŁEĆ — SEXE			WYZNANIE — CULT							ZAWÓD (czynni zawodowo) — PROFESSION									
		Męska Hommes	Żeńska Femmes	Niewiadoma Sexe inconnu	Rzymsko - katolickie Catholique - romain	Grecko - katolickie Catholique - grec	Ewangelickie Evangélique	Prawosławne Orthodoxe	Mojżeszowe Mosaïque	Inne Autres cultes	Niewiadome Culte inconnu	Rolnictwo Agriculture	Górnictwo Mines	Przemysł Industrie	Handel Commerce	Komunikacja, transport Communications, transports	Wolne zawody Professions libérales	Służba domowa, usługi domowe — Service do- mestique et personnel	Zawód bliżej nieokreśl. (robotnicy) — Profession mal déterminée (ouvriers)	Członkowie rodzin (bierni zawodowo) — Membres de familles (sans profession)	Zawód niewiadomy Profession inconnue
POLSKA POLOGNE . . . }	5026	2071	2719	236	4334	118	101	19	233	—	221	2894	131	114	18	2	15	38	881	627	306
M. st. Warszawa } V. de Varsovie }	87	32	55	—	29	—	—	—	58	—	—	2	—	5	8	1	9	13	10	38	1
Warszawa . . . }	48	21	25	2	26	—	—	—	17	—	5	1	—	1	—	—	—	2	16	20	8
Łódź }	2721	1093	1583	45	2588	—	44	1	44	—	44	2137	43	68	2	—	—	6	259	153	53
Kielce }	701	370	313	18	647	1	—	—	15	—	38	422	41	3	1	—	—	2	98	96	38
Lublin }	44	17	27	—	19	—	—	—	22	—	3	2	1	1	—	—	—	1	8	25	6
Białystok . . . }	41	17	23	1	11	—	8	4	16	—	2	8	—	11	—	—	—	1	3	16	2
Wilno }	44	11	29	4	13	—	—	5	13	—	13	8	—	4	—	—	2	—	13	17	17
Nowogródek . . }	7	1	1	5	—	—	—	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	2	5
Polesie }	11	4	7	—	—	—	—	—	6	5	—	—	—	1	—	—	—	—	—	6	4
Wołyń }	24	11	13	—	2	—	16	3	3	—	—	2	—	—	—	—	—	—	1	21	—
Poznań }	350	136	213	1	320	—	27	—	—	—	3	128	21	4	4	1	2	9	32	117	32
Pomorze }	79	35	44	—	77	—	2	—	—	—	—	42	1	—	1	—	—	—	5	21	9
Kraków }	386	96	188	102	360	—	—	—	15	—	11	5	6	5	1	—	—	1	319	33	16
Lwów }	333	153	155	25	161	108	—	—	19	—	45	122	12	4	1	—	1	3	110	34	46
Stanisławów . . }	14	5	9	—	4	2	1	—	—	—	7	1	—	1	—	—	1	—	3	8	—
Tarnopol }	26	13	9	4	9	7	—	—	6	—	4	4	—	6	—	—	—	—	1	8	7
Śląsk }	78	45	24	9	49	—	3	—	—	—	26	7	6	—	—	—	—	—	14	14	37
Niewiadome . . }	32	11	1	20	19	—	—	—	—	—	13	3	—	—	—	—	—	—	2	2	25
Dép. inconnu . }																					

EMIGRACJA DO KRAJÓW EUROPY
 PODZIAŁ WEDŁUG KRAJÓW PRZEZNACZENIA, PŁCI, WYZNANIA I ZAWODU

Lipiec 1927.
 Juillet 1927.

ÉMIGRATION VERS LES PAYS D'EUROPE
 D'APRÈS LES PAYS DE DESTINATION, LE SEXE, LE CULTE ET LA PROFESSION

Dane tymczasowe.
 Données provisoires.

K R A J P A Y S	OGÓŁEM — TOTAL	PŁEĆ — SEXE			WYZNANIE — CULTE							ZAWÓD (czynni zawodowo) PROFESSION									
		Męska Hommes	Żeńska Femmes	Niewiadoma Sexe inconnu	Rzymsko-katolickie Catholique-romain	Grecko-katolickie Catholique-grec	Ewangelickie Evangelique	Prawosławne Orthodoxe	Mojeszowe Mosaïque	Inne Autres cultes	Niewiadome Culte inconnu	Rolnictwo Agriculture	Górnictwo Mines	Przemysł Industrie	Handel Commerce	Komunikacja, transport Communications, transports	Wolne zawody Professions liberales	Służba dom., usługi osob. Service domest. et personnel	Zawód bliżej nie określony (robotnicy) Profession mal déterminée (ouvriers)	Członkowie rodzin (bierni zaw.) Membres de familles (sans prof.)	Zawód niewiadomy Profession inconnue
OGÓŁEM . . . TOTAL . . .	5026	2071	2719	236	4334	118	101	19	233	—	221	2894	131	114	18	2	15	38	881	627	306
Francja . . . France . . .	2100	1065	808	227	1693	117	2	8	86	—	194	334	125	59	3	1	2	11	848	462	255
Niemcy . . . Allemagne . . .	2632	885	1747	—	2560	1	60	—	11	—	—	2554	—	8	5	—	6	4	13	32	10
Rumunja . . . Roumanie . . .	42	19	23	—	19	—	19	1	3	—	—	—	1	14	—	—	1	1	—	25	—
Belgia . . . Belgique . . .	99	34	65	—	22	—	—	—	77	—	—	2	1	6	5	—	1	10	9	60	5
Danja . . . Danemark . . .	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Rosja . . . Russie . . .	65	25	31	9	7	—	4	10	25	—	19	1	—	17	1	—	1	1	—	18	26
Inne kraje Europy Autres pays d'Europe	87	42	45	—	32	—	16	—	31	—	8	3	4	9	4	1	4	11	11	30	10
Kraj niewiadomy Pays inconnu	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

EMIGRACJA DO KRAJÓW POZAEUROPEJSKICH
PODZIAŁ WEDŁUG WOJEWÓDZTW POCHODZENIA I KRAJÓW PRZEZNACZENIA

ÉMIGRATION VERS LES PAYS TRANSOCÉANIKUES
D'APRÈS LES DÉPARTEMENTS D'ORIGINE ET LES PAYS DE DESTINATION

Lipiec 1927.
Juillet 1927.

Dane tymczasowe.
Données provisoires.

WOJEWÓDZTWO DÉPARTEMENT	OGÓŁEM TOTAL	Stany Zjed. Am. Półn. États Unis de l'Amér. du Nord	Kanada Canada	Meksyk Mexique	Kuba Cuba	Inne kraje Am. Półn. Autres pays de l'Am. du Nord	Argentyna Argentine	Brazylja Brésil	Peru Pérou	Urugwaj Uruguay	Inne kraje Am. Pol. Autres pays de l'Amé- rique du Sud	Afryka Afrique	Palestyna Palestine	Inne kraje Azji Autres pays de l'Asie	Australia Australie	Kraj niewiadomy Pays inconnu
POLSKA—POLOGNE	3764	833	976	48	44	—	1347	380	5	59	6	24	12	24	6	—
Miasto stol. Warszawy) Ville de Varsovie . . . }	157	53	14	3	5	—	50	15	3	—	2	1	6	3	2	—
Warszawa	129	70	26	3	1	—	25	3	—	1	—	—	—	—	—	—
Łódź	95	38	18	—	—	—	16	18	—	—	2	—	3	—	—	—
Kielce	364	49	142	—	2	—	135	33	—	2	—	—	1	—	—	—
Lublin	228	81	46	—	4	—	47	30	—	2	—	—	2	16	—	—
Białystok	263	119	28	12	14	—	65	7	—	8	—	8	—	—	2	—
Wilno	118	25	4	—	—	—	77	1	2	1	—	8	—	—	—	—
Nowogródek	81	14	2	—	3	—	51	—	—	5	2	4	—	—	—	—
Polesie	189	50	25	—	5	—	100	6	—	3	—	—	—	—	—	—
Wołyń	453	33	85	27	1	—	123	172	—	12	—	—	—	—	—	—
Poznań	64	18	33	—	—	—	—	13	—	—	—	—	—	—	—	—
Pomorze	21	8	11	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kraków	108	51	24	—	1	—	24	3	—	3	—	—	—	—	2	—
Lwów	662	148	150	3	1	—	283	60	—	16	—	1	—	—	—	—
Stanisławów	249	30	64	—	1	—	139	8	—	2	—	—	—	5	—	—
Tarnopol	563	35	302	—	6	—	204	10	—	4	—	2	—	—	—	—
Ślask	7	1	1	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Niewiadome) Départ. inconnu . . . }	13	10	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—

EMIGRACJA DO KRAJÓW
PODZIAŁ WEDŁUG KRAJÓW PRZEZNA

Lipiec 1927.
Juillet 1927.

ÉMIGRATION VERS LES
D'APRÈS LES PAYS DE DESTINATION.

K R A J P A Y S	O G Ó Ł E M — T O T A L	P Ł E Ć — S E X E			W Y Z N A N I E			
		Męska Hommes	żeńską Femmes	Niewiadoma Sexe inconnu	Rzymsko - katolickie Catholique - romain	Grecko - katolickie Catholique - grec	Ewangelickie Evangélique	Prawosławne Orthodoxe
OGÓŁEM — TOTAL	3764	2227	1537	—	1428	602	264	135
Stany Zjednoczone Amer. Półn. États Unis de l'Amérique du Nord	833	356	477	—	268	19	4	11
Kanada Canada	976	403	573	—	470	186	98	21
Meksyk Mexique	48	20	28	—	—	—	—	—
Kuba Cuba	44	24	20	—	6	2	—	—
Inne kraje Ameryki Północnej Autres pays de l'Amér. du Nord	—	—	—	—	—	—	—	—
Argentyna Argentine	1347	1099	248	—	554	347	6	86
Brazylja Brésil	380	243	137	—	106	35	150	5
Peru Pérou	5	3	2	—	5	—	—	—
Urugwaj Uruguay	59	39	20	—	11	13	3	12
Inne kraje Ameryki Południowej Autres pays de l'Amérique du Sud	6	4	2	—	—	—	—	—
Afryka Afrique	24	16	8	—	—	—	1	—
Palestyna Palestine	12	6	6	—	—	—	—	—
Inne kraje Azji Autres pays d'Asie	24	11	13	—	6	—	2	—
Australja Australie	6	3	3	—	2	—	—	—

POZAUEUROPEJSKICH
CZENIA, PŁCI, WYZNANIA I ZAWODU

PAYS TRASOCÉANIQUES
LE CULTE, LE SEXE ET LA PROFESSION

Dane tymczasowe.
Données provisoires.

CULTE			ZAWÓD (czynni zawodowo) — PROFESSION								Zawód niewiadomy Profession inconnue	
Mojeszowe Mosaique	Inne Autres cultes	Niewiadome Culte inconnu	Rołnictwo Agriculture	Górnictwo Mines	Przemysł Industrie	Handel Commerce	Komunikacja, transport Communications, Transports	Wolne zawody Professions libérales	Służba domowa, usługi osob. Service domestique et personnel	Zawód bliżej nie okr. (robotnicy) Profession mal déterminée (ouvriers)	Członkowie rodzin (bierni zawodowo) Membres de familles (sans profession)	Zawód niewiadomy Profession inconnue
1316	13	6	1657	2	449	67	2	21	98	167	964	337
531	—	—	129	1	116	26	1	12	4	60	296	188
200	1	—	451	—	60	12	—	2	80	27	290	54
48	—	—	2	—	6	4	—	—	—	—	27	9
36	—	—	6	—	21	2	—	—	—	—	8	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
346	2	6	906	1	178	10	1	—	13	60	132	46
74	10	—	132	—	41	7	—	3	1	14	164	18
—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	2
20	—	—	27	—	8	1	—	—	—	2	18	3
6	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	3	—
23	—	—	1	—	10	3	—	—	—	1	4	5
12	—	—	—	—	3	1	—	1	—	—	3	4
16	—	—	—	—	3	1	—	—	—	2	18	—
4	—	—	—	—	2	—	—	1	—	1	1	1

EMIGRACJA DO KRAJÓW POZAEUROPEJSKICH
 PODZIAŁ WEDŁUG WOJEWÓDZTW POCHODZENIA, PŁCI, WYZNANIA I ZAWODU

ÉMIGRATION VERS LES PAYS TRANSOCÉANIQUES
 D'APRÈS LES DÉPARTEMENTS D'ORIGINE, LE SEXE, LE CULTE ET LA PROFESSION

Dane tymczasowe.
 Données provisoires.

Lipiec 1927.
 Juillet 1927.

WOJEWÓDZTWO DÉPARTEMENT	OGÓŁEM — TOTAL	PLEC—SEXE				WYZNANIE — CULTÉ						ZAWÓD (czynni zawodowo) PROFESSION										Członek. rodz. (bierni zaw.) Membres de famil. (sans prof.)	Zawód niewiadomy Profession inconnue
		Męska Hommes	Żeńska Femmes	Niewiadoma Sexe inconnu.	Rzymsko-katolickie Catholique-romain	Grecko-katolickie Catholique-grec	Ewangelickie Evangélique	Prawosławne Orthodoxe	Mojżeszowe Mosaïque	Inne Autres cultes	Niewiadome Culte inconnu	Rolnictwo Agriculture	Górnictwo Mines	Przemysł Industrie	Handel Commerce	Komunikacja, transport Communications, transports	Wolne zawody Professions libérales	Służba domowa, usługi osobiste — Service dom- estique et personnel	Zawód bliżej nie określony (robotnicy) — Profession mal déterminée (ouvriers)				
POLSKAE POLOGN . . . }	3764	2227	1537	—	1428	602	264	135	1316	13	6	1657	2	449	67	2	21	98	167	964	337		
M. st. Warszawa Ville de Varsovie . . . }	157	82	75	—	28	—	—	—	129	—	—	2	—	48	6	1	4	2	6	51	37		
Warszawa . . . }	129	62	67	—	40	1	13	—	75	—	—	19	—	18	2	—	1	5	14	47	23		
Łódź . . . }	95	41	54	—	32	—	17	1	45	—	—	10	—	22	1	—	3	2	14	27	16		
Kielce . . . }	364	234	130	—	209	1	22	—	132	—	—	127	—	40	8	—	—	4	34	103	48		
Lublin . . . }	228	123	105	—	74	1	17	1	135	—	—	56	—	34	5	1	1	5	9	85	32		
Białystok . . . }	263	140	123	—	47	5	1	3	207	—	—	32	—	87	8	—	4	2	11	72	47		
Wilno . . . }	118	95	23	—	75	1	—	5	37	—	—	71	—	14	3	—	—	3	1	21	5		
Nowogródek . . . }	81	47	34	—	31	1	—	2	47	—	—	25	—	23	—	—	1	1	3	25	3		
Polesie . . . }	189	120	69	—	50	8	—	42	89	—	—	89	—	32	3	—	1	2	4	40	18		
Wołyń . . . }	453	256	197	—	98	9	158	71	107	10	—	171	—	33	6	—	—	6	4	200	33		
Poznań . . . }	64	36	28	—	29	1	24	—	10	—	—	20	—	9	1	—	—	—	4	26	4		
Pomorze . . . }	21	11	10	—	20	—	—	—	—	1	—	7	1	—	—	—	—	—	—	11	2		
Kraków . . . }	108	55	53	—	85	5	—	—	18	—	—	58	—	5	—	—	1	6	4	28	6		
Lwów . . . }	662	436	226	—	268	234	4	3	149	2	2	407	—	43	14	—	3	20	33	110	32		
Stanisławów . . . }	249	161	88	—	60	118	3	5	63	—	—	155	—	17	7	—	1	4	10	36	19		
Tarnopol . . . }	563	313	250	—	266	217	4	2	70	—	4	399	—	22	3	—	1	36	13	79	10		
Śląsk . . . }	7	6	1	—	5	—	1	—	1	—	—	4	1	1	—	—	—	—	—	—	1		
Niewiadome . . . }	13	9	4	—	11	—	—	—	2	—	—	5	—	1	—	—	—	—	3	3	1		
Départ. inconnu. }																							

EMIGRACJA DO KRAJÓW EUROPY
PODZIAŁ WEDŁUG WOJEWÓDZTW POCHODZENIA I KRAJÓW PRZEZNACZENIA

Sierpień 1927.
Août 1927.

ÉMIGRATION VERS LES PAYS D'EUROPE
D'APRÈS LES DÉPARTEMENTS D'ORIGINE ET LES PAYS DE DESTINATION

Dane tymczasowe.
Données provisoires.

WOJEWÓDZTWO DÉPARTEMENT	OGÓŁEM TOTAL	K R A J — P A Y S							
		Francia France	Niemcy Allemagne	Rumunia Roumaine	Belgia Belgique	Dania Danemark	Rosja Russie	Inne kraje Europey Autres pays d'Europe	Kraj nie- wiadomy Pays in- connu
POLSKA POLOGNE	5475	1829	3319	112	52	—	25	68	70
Miasto stol. Warszawa Ville de Varsovie	79	28	5	8	21	—	4	13	—
Warszawa	178	41	127	—	6	—	—	2	2
Łódź	2417	283	1996	101	4	—	3	8	22
Kielce	1347	290	1042	—	1	—	—	2	12
Lublin	45	37	—	—	5	—	—	1	2
Białystok	43	12	19	—	3	—	5	3	1
Wilno	116	107	—	—	1	—	7	—	1
Nowogródek	4	2	—	—	—	—	2	—	—
Polesie	2	—	—	—	—	—	2	—	—
Wołyń	3	—	1	—	—	—	2	—	—
Poznań	218	135	66	—	3	—	—	14	—
Pomorze	18	13	4	—	—	—	—	1	—
Kraków	406	339	47	—	1	—	—	11	8
Lwów	465	433	9	3	3	—	—	9	8
Stanisławów	6	2	—	—	3	—	—	1	—
Tarnopol	40	38	—	—	1	—	—	1	—
Śiąsk	56	43	2	—	—	—	—	2	9
Niewiadome Département inconnu	32	26	1	—	—	—	—	—	5

EMIGRACJA DO KRAJÓW EUROPY
 PODZIAŁ WEDŁUG WOJEWÓDZTW POCHODZENIA, PŁCI, WYZNANIA I ZAWODU
 ÉMIGRATION VERS LES PAYS D'EUROPE
 D'APRÈS LES DÉPARTEMENTS D'ORIGINE, LE SEXE, LE CULTE ET LA PROFESSION

Sierpień 1927.
 Août 1927.

Dane tymczasowe.
 Données provisoires.

WOJEWÓDZTWO DÉPARTEMENT	OGÓŁEM — TOTAL	PŁEĆ—SEXE			WYZNANIE — CULTE							ZAWÓD (czynni zawodowo) PROFESSION									
		Męska Hommes	Żeńska Femmes	Niewiadoma Sexe inconnu	Rzymsko-katolickie Catholique-romain	Grecko-katolickie Catholique-grec	Evangelickie Evangelique	Prawosławne Orthodoxe	Mojżeszowe Mosaïque	Inne Autres cultes	Niewiadome Culte inconnu	Rolnictwo Agriculture	Górnictwo Mines	Przemysł Industrie	Handel Commerce	Komunikacja, transport Communications, transports	Wolne zawody Professions libérales	Służba domowa, usługi osobiste — Service dom- estique et personnel	Zawód bliżej nie określo- ny (robotnicy) Profession mal déterminée (ouvriers)	Člankowie rodzin(bierni zaw.) Membres de famille (sans prof.)	Zawód niewiadomy Profesion inconnue
POLSKA . . . } POLOGNE . . . }	5475	2430	2775	270	4991	184	93	10	141	2	54	3695	90	109	17	3	19	23	721	602	196
M. st. Warszawa Ville de Varsovie	79	30	49	—	34	—	1	—	44	—	—	2	—	8	2	2	11	7	2	45	—
Warszawa . . .	178	82	92	4	164	—	—	—	12	—	2	126	—	1	—	—	—	1	19	27	4
Łódź . . .	2417	1044	1261	112	2326	1	55	—	30	1	4	2024	1	81	1	—	3	2	140	141	24
Kielce . . .	1347	579	739	29	1328	1	—	—	7	—	11	1047	50	2	—	—	—	—	111	92	45
Lublin . . .	45	24	20	1	37	—	—	—	7	—	1	—	1	1	—	—	—	—	30	9	4
Białystok . . .	43	26	17	—	35	—	1	—	7	—	—	22	—	6	1	—	1	—	4	6	3
Wilno . . .	116	95	20	1	100	—	—	6	7	1	2	103	—	—	1	—	—	1	1	8	2
Nowogródek . . .	4	—	4	—	2	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
Polesie . . .	2	—	2	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
Wołyń . . .	3	1	2	—	—	—	1	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—
Poznań . . .	218	108	105	5	190	—	27	—	1	—	—	52	21	5	6	—	—	6	22	99	7
Pomorze . . .	18	11	7	—	17	—	—	—	1	—	—	3	1	—	1	1	—	—	2	9	1
Kraków . . .	406	164	165	77	385	6	—	—	9	—	6	67	3	4	4	—	3	3	217	81	24
Lwów . . .	465	222	226	17	279	155	7	2	8	—	14	213	11	—	1	—	1	1	159	45	34
Stanisławów . . .	6	3	3	—	2	—	—	—	4	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2	1	2
Tarnopol . . .	40	8	32	—	18	21	—	—	1	—	—	32	—	—	—	—	—	1	—	7	—
Śląsk . . .	56	26	15	15	47	—	1	—	—	—	8	1	2	—	—	—	—	1	8	15	29
Niewiadome Dép. inconnu . . . }	32	7	16	9	27	—	—	—	—	—	5	2	—	—	—	—	—	—	4	13	13

EMIGRACJA DO KRAJÓW EUROPY

PODZIAŁ WEDŁUG KRAJÓW PRZEZNACZENIA, PŁCI, WYZNANIA I ZAWÓDU.

ÉMIGRATION VERS LES PAYS D'EUROPE

D'APRÈS LES PAYS DE DESTINATION, LE SEXE, LE CULTES ET LA PROFESSION

Sierpień 1927.

Août 1927.

Dane tymczasowe.

Données provisoires.

KRAJ PAYS	OGÓŁEM — TOTAL	PLEĆ — SEXE			WYZNANIE — CULTE							ZAWÓD (czynni zawodowo) — PROFESSION										Członkowie rodzin Membres ac familles	Zawód niewiadomy Profession inconnue
		Męska Hommes	Żeńska Femmes	Niewiadoma Sexe inconnu	Rzymsko - katolickie Catholique - romain	Grecko - katolickie Catholique - grec	Ewangelickie Evangelique	Prawosławne Orthodoxe	Mojeszowe Mosaicque	Inne Autres cultes	Niewiadome Culte inconnu	Rolnictwo Agriculture	Górnictwo Mines	Przemysł Industrie	Handel Commerce	Komunikacja, transport Communications, transports	Wolne zawody Professions libérales	Służba domowa, usługi osob. Service domestique et personnel	Zawód bliżej nie określony Profession mal déterminée				
OGÓŁEM . . . TOTAL . . .	5475	2430	2775	270	4991	184	93	10	141	2	54	3695	90	109	17	3	19	23	721	602	196		
France . . . France . . .	1829	970	723	136	1599	182	—	8	32	1	7	402	81	48	3	2	1	5	678	469	140		
Niemcy . . . Allemagne . . .	3319	1328	1904	87	3262	—	52	—	5	—	—	3290	—	1	6	1	1	4	—	14	2		
Rumunja . . . Roumanie . . .	112	62	50	—	56	1	37	—	18	—	—	1	—	43	—	—	6	—	1	61	—		
Belgia . . . Belgique . . .	52	20	32	—	7	1	—	—	43	—	1	1	1	7	3	—	—	3	10	26	1		
Dania . . . Danemark . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Rosja . . . Russie . . .	25	7	18	—	4	—	1	2	16	1	1	—	—	4	2	—	1	—	—	16	2		
Inne kraje Europy Autres pays d'Europe	68	24	39	5	37	—	3	—	27	—	1	1	8	6	3	—	10	11	9	16	4		
Kraj niewiadomy Pays inconnu	70	19	9	42	26	—	—	—	—	—	44	—	—	—	—	—	—	—	23	—	47		

EMIGRACJA DO KRAJÓW POZAEUROPEJSKICH
PODZIAŁ WEDŁUG WOJEWÓDZTW POCHODZENIA I KRAJÓW PRZEZNACZENIA

Sierpień 1927.
Août 1927.

ÉMIGRATION VERS LES PAYS TRANSOCÉANIQUES
D'APRÈS LES DÉPARTEMENTS D'ORIGINE ET LES PAYS DE DESTINATION

Dane tymczasowe.
Données provisoires.

WOJEWÓDZTWO DÉPARTEMENT	OGÓŁEM TOTAL	Stany Zjedn. Am. Pół. États Unis de l'Amér. septentr.	Kanada Canada	Meksyk Mexique	Kuba Cuba	Inne kraje Am. Pół. Autres pays de l'Am. du Nord	Argentyna Argentine	Brazylja Brésil	Peru Pérou	Urugwaj Uruguay	Inne kraje Am. Połud. Autres pays de l'Am. du Sud	Afryka Afrique	Palestyna Palestine	Inne kraje Azji Autres pays de l'Asie	Australia Australie	Kraj niewiadomy Pays inconnu
POLSKA — POLOGNE	3455	971	894	65	45	3	997	174	—	52	10	23	121	9	91	—
Miasto stoł. Warszawa } Ville de Varsovie }	245	82	30	3	2	—	64	24	—	3	—	1	13	1	22	—
Warszawa	146	77	27	5	3	—	23	7	—	1	—	1	2	—	—	—
Łódź	143	46	15	2	—	—	36	11	—	1	—	—	8	—	24	—
Kielce	228	44	78	—	1	—	84	11	—	3	—	—	2	—	5	—
Lublin	204	78	29	8	1	—	45	13	—	—	—	2	21	—	7	—
Białystok	318	132	19	26	9	—	73	7	—	10	1	1	19	—	21	—
Wilno	105	17	9	3	5	1	43	—	—	1	1	6	19	—	—	—
Nowogródek	99	18	3	3	8	—	33	8	—	—	5	3	13	—	5	—
Polesie	240	72	38	—	5	2	100	11	—	1	—	1	7	—	3	—
Wołyń	292	52	115	—	4	—	96	18	—	1	—	—	6	—	—	—
Poznań	24	5	2	—	—	—	6	10	—	—	—	1	—	—	—	—
Pomorze	21	2	7	—	—	—	2	5	—	5	—	—	—	—	—	—
Kraków	119	65	15	—	—	—	23	9	—	5	—	—	—	—	2	—
Lwów	515	119	163	14	—	—	164	26	—	17	3	—	7	—	2	—
Stanisławów	260	79	86	—	2	—	69	4	—	2	—	6	4	8	—	—
Tarnopol	463	70	255	1	5	—	124	7	—	1	—	—	—	—	—	—
Śląsk	20	—	3	—	—	—	12	3	—	1	—	1	—	—	—	—
Niewiadome } Département inconnu }	13	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

EMIGRACJA DO KRAJÓW POZAEUROPEJSKICH
 PODZIAŁ WEDŁUG WOJEWÓDZTW POCHODZENIA, PŁCI, WYZNANIA I ZAWODU

ÉMIGRATION VERS LES PAYS TRANSOCÉANIKES
 D'APRÈS LES PAYS DE DESTINATION, LE SEXE, LE CULTES ET LA PROFESSION

Sierpień 1927.
 Août 1927.

Dane tymczasowe.
 Données provisoires.

WOJEWÓDZTWO DÉPARTEMENT	OGÓŁEM — TOTAL	PŁEĆ — SEXE			WYZNANIE — CULTES							ZAWÓD (czynni zawodowo) PROFESSION									
		Męska Hommes	Żeńska Femmes	Niewiadoma Sexe inconnu	Rzymsko - katolickie Catholique - romain	Grecko - katolickie Catholique - grec	Evangelickie Évangélique	Prawosławne Orthodoxe	Mojżeszowe Mosaïque	Inne Autres cultes	Niewiadome Culte inconnu	Rolnictwo Agriculture	Górnictwo Mines	Przemysł Industrie	Handel Commerce	Komunikacja, transport Communications, transports	Wolne zawody Professions libérales	Służba domowa, usługi osobiste — Service domestique et personnel	Zawód bliżej nie określony (roboczy) — Profession mal déterminée (ouvriers)	Członkowie rodzin (bierni zaw.) Membres de familles (sans prof.)	Zawód niewiadomy Profession inconnue
POLSKA	3455	1847	1608	—	871	504	127	159	1770	24	—	1112	4	540	83	3	23	128	179	1086	297
POLOGNE																					
Miasto stoł. Warszawa Ville de Varsovie	245	103	142	—	28	—	4	—	213	—	—	5	—	60	12	—	1	8	15	105	39
Warszawa	146	70	76	—	56	—	14	—	76	—	—	21	—	26	3	—	1	3	12	58	22
Łódź	143	65	78	—	26	—	13	—	104	—	—	10	—	36	3	—	—	4	12	52	26
Kielce	228	134	94	—	76	1	3	—	148	—	—	58	—	37	7	—	1	3	18	88	16
Lublin	204	101	103	—	43	—	7	4	150	—	—	29	—	41	1	—	—	4	12	87	30
Białystok	318	163	155	—	61	3	—	1	253	—	—	48	—	109	14	—	6	1	7	87	46
Wilno	105	61	44	—	31	1	—	4	69	—	—	37	—	20	6	—	3	—	—	37	2
Nowogródek	99	57	42	—	9	—	—	2	88	—	—	16	—	29	3	—	1	5	4	37	4
Polesie	240	132	108	—	25	9	1	71	134	—	—	89	—	40	5	1	—	5	2	79	19
Puławy	292	168	124	—	51	2	45	68	103	23	—	100	—	35	5	—	4	5	3	125	15
Poznań	24	17	7	—	21	—	2	—	1	—	—	4	—	6	1	—	—	1	2	7	3
Pomorze	21	12	9	—	12	—	7	—	2	—	—	6	—	4	—	—	—	—	—	11	—
Kraków	119	63	56	—	58	1	4	—	56	—	—	35	1	12	5	—	1	2	6	32	25
Lwów	515	297	218	—	154	171	8	3	179	—	—	263	1	39	8	2	1	33	34	115	19
Stanisławów	260	127	133	—	56	88	16	4	95	1	—	116	—	16	2	—	3	17	17	70	19
Tarnopol	463	252	211	—	135	228	2	1	97	—	—	271	—	22	6	—	1	37	30	84	12
Śląsk	20	14	6	—	18	—	1	—	1	—	—	1	2	7	1	—	—	—	2	7	—
Niewiadome																					
Département inconnu	13	11	2	—	11	—	—	1	1	—	—	3	—	1	1	—	—	—	3	5	—

EMIGRACJA DO KRAJÓW
PODZIAŁ WEDŁUG KRAJÓW PRZEZNA

ÉMIGRATION VERS LES

D'APRÈS LES PAYS DE DESTINATION.

Sierpień 1927.

Août 1927.

K R A J P A Y S	O G Ó Ł E M — T O T A L	P Ł E Ć — S E X E			W Y Z N A N I E			
		Męska <i>Hommes</i>	Żeńska <i>Femmes</i>	Niewiadoma <i>Sexe incennu</i>	Rzymsko - katolickie <i>Catholique - romain</i>	Grecko - katolickie <i>Catholique - grec</i>	Ewangelickie <i>Evangelique</i>	Prawosławne <i>Orthodoxe</i>
OGÓŁEM — TOTAL	3455	1847	1608	—	871	504	127	159
Stany Zjednoczone Am. Półn. } <i>États Unis de l'Amérique du Nord</i> }	971	421	550	—	271	19	10	21
Kanada } <i>Canada</i> }	894	378	516	—	237	293	77	18
Meksyk } <i>Mexique</i> }	65	25	40	—	1	—	—	—
Kuba } <i>Cuba</i> }	45	26	19	—	2	—	—	2
Inne kraje Ameryki północnej } <i>Autres pays de l'Amér. du Nord</i> }	3	1	2	—	—	—	—	—
Argentyna } <i>Argentine</i> }	997	748	249	—	296	180	25	102
Brazylja } <i>Brésil</i> }	174	115	59	—	53	10	5	13
Peru } <i>Pérou</i> }	—	—	—	—	—	—	—	—
Urugwaj } <i>Uruguay</i> }	52	33	19	—	8	2	1	1
Inne kraje Ameryki południowej } <i>Autres pays de l'Amér. du Sud</i> }	10	6	4	—	—	—	—	—
Afryka } <i>Afrique</i> }	23	15	8	—	1	—	1	—
Palestyna } <i>Palestine</i> }	121	34	87	—	—	—	—	—
Inne kraje Azji } <i>Autres pays de l'Asie</i> }	9	2	7	—	1	—	8	—
Australia } <i>Australie</i> }	91	43	48	—	1	—	—	2

POZAUEUROPEJSKICH

CZENIA, PŁCI, WYZNANIA I ZAWODU

PAYS TRASOCÉANIQUES

LE CULTE, LE SEXE ET LA PROFESSION

Dane tymczasowe.
Données provisoires.

CULTE			ZAWÓD (czynni zawodowo) — PROFESSION										
Mojeszowe <i>Mosaïque</i>	Inne <i>Autres cultes</i>	Niewiadome <i>Culte inconnu</i>	Rolnictwo <i>Agriculture</i>	Górnictwo <i>Mines</i>	Przemysł <i>Industrie</i>	Handel <i>Commerce</i>	Komunikacja, transport <i>Communications, transports</i>	Wolne zawody <i>Professions libérales</i>	Służba domowa, usługi osob. <i>Service domestique et personnel</i>	Zawód bliżej nie okr. (robotnicy) <i>Profession mal déterminée (ouvriers)</i>	Członkowie rodzin (bierni zawodowo) <i>Membres de familles (sans profession)</i>	Zawód niewiadomy <i>Profession inconnue</i>	
1770	24	—	1112	4	540	83	3	23	128	179	1086	297	
650	—	—	150	—	111	42	—	10	5	63	362	228	
245	24	—	367	—	65	6	1	2	102	33	306	12	
64	—	—	—	—	16	1	—	—	—	2	35	11	
41	—	—	4	—	19	—	—	—	3	4	9	6	
3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	
394	—	—	517	3	228	12	2	5	12	53	160	5	
93	—	—	49	1	33	5	—	1	3	11	68	3	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
40	—	—	13	—	13	—	—	—	1	5	18	2	
10	—	—	2	—	2	—	—	—	—	2	4	—	
21	—	—	2	—	5	1	—	3	—	2	8	2	
121	—	—	5	—	24	7	—	2	1	2	69	11	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	—	
88	—	—	3	—	24	9	—	—	1	2	35	17	

EMIGRACJA DO KRAJÓW EUROPY
 PODZIAŁ WEDŁUG WOJEWÓDZTW POCHODZENIA I KRAJÓW PRZEZNACZENIA

Wrzesień 1927.
 Septembre 1927.

ÉMIGRATION VERS LES PAYS D'EUROPE
 D'APRÈS LES DÉPARTEMENTS D'ORIGINE ET LES PAYS DE DESTINATION

Dane tymczasowe.
 Données provisoires.

WOJEWÓDZTWO DÉPARTEMENT	OGÓŁEM TOTAL	KRAJ PRZEZNACZENIA — PAYS DE DESTINATION							
		Francja France	Niemcy Allemagne	Rumunia Roumanie	Belgia Belgique	Danja Danemark	Rosja Russie	Inne kraje Europy Autres pays d'Europe	Kraj niewiad. Pays inconnu
POLSKA } POLOGNE }	9099	2218	6317	82	114	2	23	70	273
Miasto stoł. Warszawa . } Ville de Varsovie . }	114	31	15	2	45	2	3	13	3
Warszawa	1425	205	1215	—	4	—	—	1	—
Łódź	3797	408	3089	79	21	—	—	1	199
Kielce	1239	434	774	1	11	—	1	3	15
Lublin	166	163	1	—	1	—	—	1	—
Białystok	997	39	949	—	1	—	2	5	1
Wilno	30	21	—	—	—	—	8	1	—
Nowogródek	4	—	—	—	—	—	4	—	—
Polesie	6	—	—	—	—	—	5	1	—
Wołyń	20	—	19	—	—	—	—	1	—
Poznań	257	175	54	—	3	—	—	15	10
Pomorze	173	10	161	—	2	—	—	—	—
Kraków	238	176	31	—	13	—	—	5	13
Lwów	504	468	3	—	11	—	—	5	17
Stanisławów	13	7	—	—	1	—	—	3	2
Tarnopol	60	44	2	—	1	—	—	13	—
Śląsk	16	9	—	—	—	—	—	2	5
Niewiadome } Département inconnu }	40	28	4	—	—	—	—	—	8

EMIGRACJA DO KRAJÓW EUROPY
PODZIAŁ WEDŁUG WOJEWÓDZTW POCHODZENIA, PŁCI, WYZNANIA I ZAWODU

ÉMIGRATION VERS LES PAYS D'EUROPE
D'APRÈS LES DÉPARTEMENTS D'ORIGINE, LE SEXE, LE CULTE ET LA PROFESSION

Wrzesień 1927.
Septembre 1927.

Dane tymczasowe.
Données provisoires.

WOJEWÓDZTWO DÉPARTEMENT	OGÓŁEM — TOTAL	PŁEĆ — SEXE			WYZNANIE — CULTE							ZAWÓD (czynni zawodowo) — PROFESSION									
		Męska Hommes	Żeńska Femmes	Niewiadom a Sexe inconnu	Rzymsko-katolickie Catholique-romain	Grecko-katolickie Catholique-grec	Evangelickie Evangelique	Prawosławne Orthodoxe	Mojżeszowe Mosaïque	Inne Autres cultes	Niewiadome Culte inconnu	Rollnictwo Agriculture	Górnictwo Mines	Przemysł Industrie	Handel Commerce	Komunikacja transport Communications, transports	Wolne zawody Professions libérales	Służba domowa, usługi osobiste — Service dome- stique et personnel	Zawód bliżej nie określony (robotnicy) — Profession mal déterminée (ouvriers)	Członk. rodz. (bierni zawod.) Membres de familles (sans prof.)	Zawód niewiadomy Profession inconnue
POLSKA POLOGNE	9099	3776	4947	376	7687	985	50	7	251	3	116	6656	125	79	25	2	14	47	1128	780	243
M. st. Warszawa V. de Varsovie	114	38	73	3	21	3	3	5	76	3	3	3	—	10	6	1	9	12	4	65	4
Warszawa	1425	806	609	10	1419	—	—	—	6	—	—	1215	—	4	—	—	—	1	183	21	1
Łódź	3797	1141	2362	294	3682	—	19	—	70	—	26	3106	2	40	1	—	2	5	396	184	61
Kielce	1239	481	745	13	443	774	—	—	7	—	15	798	49	4	1	—	2	10	142	184	49
Lublin	166	123	42	1	150	—	1	—	15	—	—	24	43	2	—	—	—	1	64	27	5
Białystok	997	60	592	1	988	—	—	2	4	—	3	985	—	1	1	—	—	1	—	5	4
Wilno	30	13	17	—	14	—	—	—	13	—	3	1	—	1	1	—	—	—	—	23	4
Nowogródek	4	—	1	3	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—
Polesie	6	—	6	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	1	1	—	1	—	—	2	1
Wołyń	20	5	5	10	—	—	6	—	14	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	17	2
Poznań	257	100	148	9	217	—	20	—	1	—	19	46	25	3	11	—	—	13	33	110	16
Pomorze	173	80	93	—	172	—	1	—	—	—	—	159	1	2	—	—	—	—	3	7	1
Kraków	238	141	89	8	216	1	—	—	13	—	8	38	1	4	1	—	—	1	125	43	25
Lwów	504	175	318	11	300	172	—	—	18	—	14	245	1	6	2	—	—	2	164	48	36
Stanisławów	13	4	9	—	6	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	5	2
Tarnopol	60	37	23	—	29	28	—	—	3	—	—	31	—	—	—	—	—	—	3	21	5
Śląsk	16	7	4	5	4	—	—	—	—	—	12	—	3	—	—	—	—	—	—	2	11
Niewiadome Départ. inconnu	40	21	11	8	26	1	—	—	—	—	13	4	—	1	—	1	—	1	5	12	16

EMIGRACJA DO KRAJÓW EUROPY

PODZIAŁ WEDŁUG KRAJÓW PRZEZNACZENIA, PŁCI, WYZNANIA I ZAWODU

Wrzesień 1927.

Septembre 1927.

ÉMIGRATION VERS LES PAYS D'EUROPE

D'APRÈS LES PAYS DE DESTINATION, LE SEXE, LE CULTE ET LA PROFESSION

Dane tymczasowe.

Données provisoires.

KRAJ PAYS	OGÓŁEM — TOTAL	PŁEĆ — SEXE			WYZNANIE — CULTE							ZAWÓD (czynni zawodowo)—PROFESSION									
		Męska Hommes	Żeńska Femmes	Niewiadoma Sexe inconnu	Rzymsko - katolickie Catholique - romain	Grecko - katolickie Catholique - grec	Ewangelickie Evangélique	Prawosławne Orthodoxe	Mojżeszowe Mosaique	Inne Autres cultes	Niewiadome Culte inconnu	Rolnictwo Agriculture	Górnictwo Mines	Przemysł Industrie	Handel Commerce	Komunikacja, transport Communications, transports	Wolne zawody Professions libérales	Służba domowa, usługi osob. Service domestique et personnel	Zawód bliżej nie określony Profession mal déterminée	Członkowie rodzin Membres ac familles	Zawód niewiadomy Profession inconnue
OGÓŁEM . . . TOTAL . . .	9099	3776	4947	376	7687	985	50	7	251	3	116	6656	125	79	25	2	14	47	1128	780	243
France . . .	2218	1261	955	2	1923	199	3	—	78	—	15	370	117	23	7	1	2	17	953	595	133
Niemcy . . . Allemagne . . .	6317	2341	3689	287	5469	777	28	3	26	—	14	6258	1	3	7	—	6	2	—	37	3
Rumunja . . . Roumanie . . .	82	44	38	—	39	—	16	—	27	—	—	—	—	35	3	—	—	1	—	43	—
Belgia . . . Belgique . . .	114	41	73	—	23	1	1	—	89	—	—	5	—	10	2	—	2	21	12	59	3
Dania . . . Danemark . . .	2	1	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—
Rosja . . . Russie . . .	23	4	16	3	4	—	—	2	16	—	1	1	—	1	2	—	1	—	—	15	3
Inne kraje Europy . . . Autres pays d'Europe . . .	70	39	31	—	39	8	2	1	15	3	2	4	7	7	2	1	3	6	12	23	5
Kraj niewiadomy . . . Pays inconnu . . .	273	45	144	84	189	—	—	—	—	—	84	18	—	—	—	—	—	—	151	8	96

EMIGRACJA DO KRAJÓW POZAEUROPEJSKICH
PODZIAŁ WEDŁUG WOJEWÓDZTW POCHODZENIA I KRAJÓW PRZEZNACZENIA

Wrzesień 1927.
Septembre 1927.

ÉMIGRATION VERS LES PAYS TRANSOCÉANIKUES
D'APRÈS LES DÉPARTEMENTS D'ORIGINE ET LES PAYS DE DESTINATION

Dane tymczasowe.
Données provisoires.

WOJEWÓDZTWO DÉPARTEMENT	OGÓŁEM TOTAL	K R A J — P A Y S														
		Stany Zjed. Am. Półn. Etats Unis de l'Amér. du Nord	Kanada Canada	Meksyk Mexique	Kuba Cuba	Inne kraje Am. Półn. Autres pays de l'Amér. du Nord	Argentyna Argentine	Brazylia Brésil	Peru Pérou	Urugwaj Uruguay	Inne kraje Am. Półn. Autres pays de l'Amér. rique du Sud	Afryka Afrique	Palestyna Palestine	Inne kraje Azji Autres pays de l'Asie	Australia Australie	Kraj niewiadomy Pays inconnu
POLSKA—POLOGNE	3286	566	770	25	21	—	1588	203	—	42	1	12	10	2	46	—
Miasto stoł. Warszawy Ville de Varsovie	161	41	28	8	2	—	47	12	—	—	—	1	2	—	20	—
Warszawa	117	51	19	6	2	—	29	6	—	—	—	—	—	—	4	—
Łódź	111	22	20	—	2	—	47	14	—	—	—	—	1	—	5	—
Kielce	260	28	93	—	—	—	109	26	—	3	—	—	—	—	1	—
Lublin	206	41	36	2	—	—	66	49	—	5	—	2	—	—	5	—
Białystok	234	97	37	3	1	—	73	8	—	4	—	—	—	1	10	—
Wilno	119	23	11	1	1	—	75	1	—	2	—	5	—	—	—	—
Nowogródek	58	7	15	—	—	—	21	7	—	5	—	3	—	—	—	—
Polesie	167	22	32	1	12	—	92	4	—	1	—	1	2	—	—	—
Wołyń	324	35	79	2	—	—	163	36	—	7	1	—	1	—	—	—
Poznań	29	7	5	—	—	—	13	3	—	—	—	—	—	1	—	—
Pomorze	18	5	11	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kraków	110	36	17	—	—	—	48	3	—	2	—	—	4	—	—	—
Włocławek	554	97	103	2	—	—	320	22	—	10	—	—	—	—	—	—
Stanisławów	198	20	55	—	—	—	121	2	—	—	—	—	—	—	—	—
Tarnopol	610	27	206	—	1	—	362	10	—	3	—	—	—	—	1	—
Śląsk	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Niewiadome Départ. inconnu	8	5	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

EMIGRACJA DO KRAJÓW
PODZIAŁ WEDŁUG KRAJÓW PRZEZNA

ÉMIGRATION VERS LES
D'APRÈS LES PAYS DE DESTINATION.

Wrzesień 1927.
Septembre 1927.

K R A J P A Y S	O G Ó Ł E M — T O T A L	P Ł E Ć — S E X E			W Y Z N A N I E			
		Męska <i>Hommes</i>	Żeńska <i>Femmes</i>	Niewiadoma <i>Sexe inconnu</i>	Rzymsko-katolickie <i>Catholique-romain</i>	Grecko-katolickie <i>Catholique-grec</i>	Ewangelickie <i>Evangelique</i>	Prawosławne <i>Orthodoxe</i>
OGÓŁEM — TOTAL	3286	2029	1257	—	1200	623	117	204
Stany Zjednoczone Am. Półn. <i>Etats Unis de l'Am. septentr.</i>	566	247	319	—	215	8	4	16
Kanada <i>Canada</i>	770	317	453	—	219	200	46	19
Meksyk <i>Mexique</i>	25	13	12	—	1	—	—	—
Kuba <i>Cuba</i>	21	12	9	—	—	1	—	—
Inne kraje Ameryki Północnej <i>Autres pays de l'Am. septentr.</i>	—	—	—	—	—	—	—	—
Argentyna <i>Argentine</i>	1588	1235	353	—	677	397	28	156
Brazylja <i>Bresil</i>	203	134	69	—	82	8	39	6
Peru <i>Perou</i>	—	—	—	—	—	—	—	—
Urugwaj <i>Uruguay</i>	42	30	12	—	4	9	—	7
Inne kraje Ameryki Połudn. <i>Autres pays de l'Am. mèr.</i>	1	1	—	—	—	—	—	—
Afryka <i>Afrique</i>	12	11	1	—	—	—	—	—
Palestyna <i>Palestine</i>	10	5	5	—	—	—	—	—
Inne kraje Azji <i>Autres pays d'Asie</i>	2	2	—	—	2	—	—	—
Australja <i>Australie</i>	46	22	24	—	—	—	—	—

POZAUEUROPEJSKICH
CZENIA, PŁCI, WYZNANIA I ZAWODU

PAYS TRANSOCÉANIQUES

LE SEXE, LE CULTE ET LA PROFESSION

Dane tymczasowe.
Données provisoires.

CULTE			ZAWÓD (czynni zawodowo) PROFESSION									Członkowie rodzin (bierni zawodowo) Membres de familles (sans profession)	
Mojeszowe Mosaïque	Inne Autres cultes	iewiadome Culte inconnu	Rolnictwo Agriculture	Górnictwo Mines	Przemysł Industrie	Handel Commerce	Komunikacja Communications, transports	Wolne zawody Professions libérales	Służba domowa, usługi osob. Service domestique et personnel	Zawód bliżej nie okr. (robotnicy) Profession mal déterminée (ouvriers)			
1117	25	—	1610	1	372	48	3	19	90	136		749	258
323	—	—	105	—	51	21	2	5	4	31		219	128
262	24	—	325	—	79	6	1	6	74	30		187	62
24	—	—	—	—	8	1	—	1	1	—		12	2
20	—	—	2	—	9	—	—	—	—	—		9	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		—	—
329	1	—	1087	—	168	10	—	2	10	66		207	38
68	—	—	74	1	35	3	—	3	1	5		71	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		—	—
22	—	—	16	—	4	—	—	1	—	—		18	3
1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—		—	—
12	—	—	1	1	7	—	—	1	—	—		1	2
10	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—		4	3
—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—		—	—
46	—	—	—	—	10	2	—	—	—	4		21	9

EMIGRACJA DO KRAJÓW POZAEUROPEJSKICH
PODZIAŁ WEDŁUG WOJEWÓDZTW POCHODZENIA, PŁCI, WYZNANIA I ZAWODU

ÉMIGRATION VERS LES PAYS TRANSOCÉANIQUES

D'APRÈS LES DÉPARTEMENTS D'ORIGINE, LE SEXE, LE CULTES ET LA PROFESSION

Wrzesień 1927.
Septembre 1927.

Dane tymczasowe.
Données provisoires.

WOJEWÓDZTWO DÉPARTEMENT	OGÓŁEM — TOTAL	PŁEĆ — SEXE			WYZNANIE — CULTES							ZAWÓD (czynni zawodowo)				PROFESSION				Członkowie rodz. (bierni zaw.) Membres de famil. (sans prof.)	Zawód niewiadomy Profession inconnue
		Męska Hommes	Żeńska Femmes	Niewiadoma Sexe inconnu	Rzymsko - katolickie Catholique - romain	Grecko - katolickie Catholique - grec	Evangelickie Evangelique	Prawosławne Orthodoxe	Mojżeszowe Mosaïque	Inne Autres cultes	Niewiadome Culte inconnu	Rollnictwo Agriculture	Górnictwo Mines	Przemysł Industrie	Handel Commerce	Komunikacja, transport Communications, transports	Wolne zawody Professions libérales	Służba domowa, usługi oso- biste — Service domestique et personnel	Zawód bliżej nie określony (robotnicy) — Profession mal déterminée (ouvriers)		
POLSKA POLOGNE	3286	2029	1257	—	1200	623	117	204	1117	25	—	1610	1	372	48	3	19	90	136	749	258
Miasto stoł. Warszawa Ville de Varsovie	161	85	76	—	16	—	—	—	145	—	—	10	—	39	7	—	4	4	6	64	27
Warszawa	117	58	59	—	23	1	15	—	77	1	—	16	—	25	1	—	2	6	6	43	18
Łódź	111	68	43	—	34	1	21	—	55	—	—	16	—	26	1	—	1	1	15	35	16
Kielce	260	161	99	—	124	—	12	—	124	—	—	91	—	35	1	—	1	4	16	66	46
Lublin	206	113	93	—	98	—	3	2	102	1	—	58	—	35	2	—	—	5	11	74	21
Białystok	234	116	118	—	63	—	1	2	168	—	—	45	—	55	7	2	3	4	3	76	39
Wilno	119	82	37	—	67	—	—	12	40	—	—	64	—	14	4	—	2	3	—	19	13
Nowogródek	58	29	29	—	21	—	—	4	33	—	—	16	—	14	1	—	2	1	1	22	1
Polesie	167	111	56	—	25	5	—	66	71	—	—	81	—	19	3	—	1	3	1	44	15
Wołyń	324	190	134	—	40	22	52	104	84	22	—	141	—	29	5	—	—	5	7	120	17
Poznań	29	21	8	—	29	—	—	—	—	—	—	5	—	5	1	—	—	—	6	10	2
Pomorze	18	11	7	—	18	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	10	5
Kraków	110	73	37	—	74	5	—	—	31	—	—	55	1	8	4	—	—	3	7	28	4
Lwów	554	380	174	—	213	244	4	7	85	1	—	396	—	30	8	1	1	20	23	54	21
Stanisławów	198	126	72	—	49	113	2	—	34	—	—	140	—	19	—	—	—	3	5	24	7
Tarnopol	610	398	212	—	299	232	6	6	67	—	—	472	—	15	3	—	2	27	27	59	5
Śląsk	2	1	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—
Niewiadome Département inconnu	8	6	2	—	6	—	—	1	1	—	—	2	—	2	—	—	—	—	2	1	1

EMIGRACJA DO KRAJÓW EUROPY
PODZIAŁ WEDŁUG WOJEWÓDZTW POCHODZENIA I KRAJÓW PRZEZNACZENIA

Październik 1927.
October 1927.

ÉMIGRATION VERS LES PAYS D'EUROPE
D'APRÈS LES DÉPARTEMENTS D'ORIGINE ET LES PAYS DE DESTINATION

Dane tymczasowe.
Données provisoires.

WOJEWÓDZTWO DÉPARTEMENT	OGÓŁEM TOTAL	K R A J — P A Y S							
		Francja <i>France</i>	Niemcy <i>Allemagne</i>	Rumunia <i>Roumanie</i>	Belgia <i>Belgique</i>	Dania <i>Danemark</i>	Rosja <i>Russie</i>	Inne kraje Europy <i>Autres pays d'Europe</i>	Kraj nie- wiadomy <i>Pays in- connu</i>
POLSKA	6017	2199	3487	74	102	1	37	74	43
POLOGNE									
Miasto stoł. Warszawa <i>Ville de Varsovie</i>	91	44	1	2	31	—	1	12	—
Warszawa	387	242	138	—	4	—	—	—	3
Łódź	3166	373	2693	66	16	—	2	14	2
Kielce	697	279	393	—	6	1	8	2	8
Lublin	113	110	2	—	—	—	—	1	—
Białystok	117	50	53	3	1	—	6	4	—
Wilno	39	26	1	—	—	—	11	1	—
Nowogródek	11	7	—	—	—	—	4	—	—
Polesie	5	—	—	—	—	—	5	—	—
Wołyń	11	—	11	—	—	—	—	—	—
Poznań	345	197	103	3	18	—	—	22	2
Pomorze	87	6	77	—	—	—	—	—	4
Kraków	354	318	9	—	11	—	—	6	10
Lwów	343	317	3	—	15	—	—	3	5
Stanisławów	88	87	—	—	—	—	—	1	—
Tarnopol	89	86	1	—	—	—	—	1	1
Śląsk	43	29	2	—	—	—	—	7	5
Niewiadome	31	28	—	—	—	—	—	—	3
Département inconnu									

EMIGRACJA DO KRAJÓW EUROPY

PODZIAŁ WEDŁUG WOJEWÓDZTW POCHODZENIA, PŁCI, WYZNANIA I ZAWODU

ÉMIGRATION VERS LES PAYS D'EUROPE

D'APRÈS LES DÉPARTEMENTS D'ORIGINE, LE SEXE, LE CULTE ET LA PROFESSION

Dane tymczasowe.

Données provisoires.

Październik 1927.

Octobre 1927.

WOJEWÓDZTWO DÉPARTEMENT	OGÓŁEM — TOTAL	PŁEC — SEXE			WYZNANIE — CULTE							ZAWÓD (czynni zawodowo) — PROFESSION									
		Męska Hommes	Żeńska Femmes	Niewiadoma Sexe inconnu	Rzymsko - katolickie Catholique - romain	Grecko - katolickie Catholique - grec	Evangelickie Evangélique	Prawosławne Orthodoxe	Możeszowe Mosaïque	Inne Autres cultes	Niewiadome Culte inconnu	Rollnictwo Agriculture	Górnictwo Mines	Przemysł Industrie	Handel Commerce	Komunikacja, transport Communications, transports	Wolne zawody Professions libérales	Służba domowa, usługi domowe — Service do- mestique et personnel	Zawodblizej nieokreśl. (robotnicy) — Profession mal déterminée (ouvriers)	Członkowie rodzin (bierni zawodowo) — Membres de familles (sans profession)	Zawód niewiadomy Profession inconnue
POLSKA POLOGNE . . . }	6017	2753	3215	49	5548	175	56	15	200	—	23	3734	80	73	23	1	9	25	1038	778	256
M. st. Warszawa } V. de Varsovie }	91	30	61	—	26	—	1	1	63	—	—	4	—	8	9	—	2	5	4	56	3
Warszawa . . .	387	282	104	1	379	—	—	—	7	—	1	138	—	1	1	—	—	—	204	34	9
Łódź . . .	3166	1296	1870	—	3109	—	24	2	31	—	—	2700	4	38	2	—	1	5	194	201	21
Kielce . . .	697	268	399	30	685	—	—	—	9	—	3	397	27	4	—	—	—	2	162	81	24
Lublin . . .	113	68	45	—	98	3	—	4	8	—	—	3	—	1	1	—	—	—	68	33	7
Białystok . . .	117	50	67	—	100	—	1	3	13	—	—	62	3	4	2	—	1	—	8	29	8
Wilno . . .	39	8	31	—	28	—	—	1	9	—	1	14	—	2	1	—	—	1	—	17	4
Nowogródek . . .	11	6	4	1	—	—	—	—	10	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	4	7
Polesie . . .	5	2	3	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	3	1
Wołyń . . .	11	8	3	—	—	—	11	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	1	5	—
Poznań . . .	345	199	146	—	325	1	13	3	3	—	—	88	23	5	5	1	1	7	59	136	20
Pomorze . . .	87	56	30	1	81	—	5	—	—	—	1	70	—	—	—	—	—	2	6	4	5
Kraków . . .	354	211	136	7	328	2	—	—	17	—	7	13	1	1	1	—	4	1	206	55	72
Lwów . . .	343	166	175	2	273	44	—	—	24	—	2	100	1	9	—	—	—	1	91	94	47
Stanisławów . . .	88	50	38	—	13	73	—	—	1	—	1	60	12	—	—	—	—	—	14	1	1
Tarnopol . . .	89	14	74	1	35	52	—	1	—	—	1	80	—	—	—	—	—	—	2	6	1
Śląsk . . .	43	23	17	3	40	—	1	—	—	—	2	—	9	—	—	—	—	1	4	13	16
Niewiadome } Dép. inconnu }	31	16	12	3	28	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	15	6	10

EMIGRACJA DO KRAJÓW EUROPY
 PODZIAŁ WEDŁUG KRAJÓW PRZEZNACZENIA, PŁCI, WYZNANIA I ZAWODU

ÉMIGRATION VERS LES PAYS D'EUROPE

D'APRÈS LES PAYS DE DESTINATION, LE SEXE, LE CULTE ET LA PROFESSION

Październik 1927.
 Octobre 1927.

Dane tymczasowe.
 Données provisoires.

K R A J P A Y S	OGÓŁEM — TOTAL	PŁEĆ — SEXE			WYZNANIE — CULTE							ZAWÓD (czynni zawodowo) PROFESSION									
		Męska Hommes	Żeńska Femmes	Niewiadoma Sexe inconnu	Rzymsko-katolickie Catholique-romain	Grecko-katolickie Catholique-grec	Ewangelickie Evangelique	Prawosławne Orthodoxe	Mojeszowe Mosaïque	Inne Autres cultes	Niewiadome Culte inconnu	Rolnictwo Agriculture	Górnictwo Mines	Przemysł Industrie	Handel Commerce	Komunikacja, transport Communications, transports	Wolne zawody Professions libérales	Służba dom., usługi osob. Service domest. et personnel	Zawód bliżej nie określony (robotnicy) — Profession mal déterminée (ouvriers)	Członkowie rodzin (bierni zaw.) Membres de familles (sans prof.)	Zawód niewiadomy Profession inconnue
OGÓŁEM . . .	6017	2753	3215	49	5548	175	56	15	200	—	23	3734	80	73	23	1	9	25	1038	778	256
TOTAL . . .																					
Francja . . .	2199	1221	976	2	1957	173	—	5	63	—	1	290	73	10	5	1	—	3	989	635	193
France . . .																					
Niemcy . . .	3487	1385	2077	25	3449	1	30	—	7	—	—	3440	—	3	6	—	—	7	13	6	12
Allemagne . . .																					
Rumunia . . .	74	41	33	—	39	—	19	3	13	—	—	—	—	36	—	—	1	—	—	37	—
Roumanie . . .																					
Belgia . . .	102	38	64	—	27	—	—	—	75	—	—	—	—	10	5	—	—	7	18	59	3
Belgique . . .																					
Dania . . .	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Danemark . . .																					
Rosja . . .	37	17	19	1	11	—	—	5	19	—	2	—	—	8	5	—	1	—	—	13	10
Russie . . .																					
Inne kraje Europy Autres pays d'Europe	74	36	38	—	43	1	7	2	21	—	—	4	5	6	2	—	7	7	11	27	5
Kraj niewiadomy Pays inconnu	43	15	7	21	22	—	—	—	1	—	20	—	2	—	—	—	—	—	7	1	33

EMIGRACJA DO KRAJÓW POZAEUROPEJSKICH
 PODZIAŁ WEDŁUG WOJEWÓDZTW POCHODZENIA I KRAJÓW PRZEZNACZENIA

Październik 1927.
 Octobre 1927.

ÉMIGRATION VERS LES PAYS TRANSOCÉANIKES
 D'APRÈS LES DÉPARTEMENTS D'ORIGINE ET LES PAYS DE DESTINATION

Dane tymczasowe.
 Données provisoires.

WOJEWÓDZTWO DÉPARTEMENT	OGÓŁEM TOTAL	Stany Zjedn. Am. Pół. États Unis de l'Amér. septentr.	Kanada Canada	Meksyk Mexique	Kuba Cuba	Inne kraje Am. Pół. Autres pays de l'Am. du Nord	Argentyna Argentine	Brazylja Brésil	Peru Pérou	Urugwaj Uruguay	Inne kraje Am. Połud. Autres pays de l'Am. du Sud	Afryka Afrique	Palestyna Palestine	Inne kraje Azji Autres pays de l'Asie	Australia Australie	Kraj niewiadomy Pays inconnu
POLSKA—POLOGNE	3967	740	716	27	45	—	2069	223	1	39	11	16	73	—	7	—
Miasto stoł. Warszawa Ville de Varsovie	169	51	17	6	7	—	53	16	—	1	—	—	12	—	6	—
Warszawa	111	62	21	—	3	—	12	5	—	4	—	—	4	—	—	—
Łódź	139	37	29	—	2	—	59	5	—	—	1	1	5	—	—	—
Kielce	313	36	94	1	2	—	134	39	—	1	4	—	2	—	—	—
Lublin	221	42	26	—	1	—	99	47	1	2	1	—	2	—	—	—
Białystok	205	64	29	15	4	—	64	5	—	9	—	1	13	—	1	—
Wilno	201	14	4	2	4	—	160	—	—	1	1	7	8	—	—	—
Nowogródek	74	13	5	—	5	—	42	1	—	—	—	2	6	—	—	—
Polesie	271	29	20	2	6	—	188	20	—	1	—	—	5	—	—	—
Wołyń	369	19	65	—	7	—	239	38	—	—	—	—	1	—	—	—
Poznań	47	11	9	—	1	—	12	13	—	—	—	1	—	—	—	—
Pomorze	8	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—
Kraków	132	57	19	—	1	—	41	3	—	7	—	—	4	—	—	—
Lwów	671	201	123	1	1	—	321	12	—	2	4	—	6	—	—	—
Stanisławów	230	36	69	—	1	—	105	4	—	11	—	—	4	—	—	—
Tarnopol	791	55	185	—	—	—	535	15	—	—	—	—	1	—	—	—
Śląsk	5	1	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Niewiadome Département inconnu	10	9	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—

EMIGRACJA DO KRAJÓW POZAEUROPEJSKICH
PODZIAŁ WEDŁUG WOJEWÓDZTW POCHODZENIA, PŁCI, WYZNANIA I ZAWODU

Październik 1927.
Octobre 1927.

ÉMIGRATION VERS LES PAYS TRANSOCÉANIKUES
D'APRÈS LES DÉPARTEMENTS D'ORIGINE, LE SEXE, LE CULTES ET LA PROFESSION

Dane tymczasowe.
Données provisoires.

WOJEWÓDZTWO DÉPARTEMENT	OGÓŁEM — TOTAL	PŁEĆ—SEXE			WYZNANIE — CULTES							ZAWÓD (czynni zawodowo) PROFESSION									
		Męska Hommes	Żeńska Femmes	Niewiadoma Sexe inconnu	Rzymsko-katolickie Catholique-romain	Grecko-katolickie Catholique-grec	Ewangelickie Evangélique	Prawosławne Orthodoxe	Mojżeszowe Mosaïque	Inne Autres cultes	Niewiadome Culte inconnu	Rolnictwo Agriculture	Górnictwo Mines	Przemysł Industrie	Handel Commerce	Komunikacja, transport Communications, transports	Wolne zawody Professions libérales	Służba domowa, usługi osobiste — Service dome- stique et personnel	Zawód bliżej nie określony (robotnicy) — Profession mal déterminée (ouvriers)	Członk. rodz. (bierni zaw.) Membres de famil. (sans prof.)	Zawód niewiadomy Profession inconnue
POLSKA POLOGNE . . . }	3967	2669	1298	—	1505	872	158	357	1052	23	—	2281	7	356	45	6	13	79	122	757	301
M. st. Warszawa Ville de Varsovie	169	89	80	—	17	—	4	—	148	—	—	1	—	48	10	2	1	6	7	41	53
Warszawa . . .	111	49	62	—	47	1	12	—	51	—	—	24	—	11	1	—	—	3	8	40	24
Łódź	139	78	61	—	68	1	13	1	56	—	—	30	—	22	—	1	—	4	20	45	17
Kielce	313	196	117	—	160	—	24	1	128	—	—	126	—	33	4	—	—	6	9	102	33
Lublin	221	138	83	—	121	2	1	9	88	—	—	92	—	27	1	—	—	2	6	66	27
Białystok . . .	205	117	88	—	46	—	1	11	146	1	—	47	—	48	4	—	1	7	5	57	36
Wilno	201	164	37	—	127	1	—	21	52	—	—	140	—	18	8	—	1	—	2	22	10
Nowogródek . .	74	51	23	—	28	2	—	10	34	—	—	34	—	15	—	—	—	—	—	20	5
Polesie	271	216	55	—	63	2	2	127	72	5	—	188	—	33	4	—	3	2	1	27	13
Wołyń	369	247	122	—	36	15	76	161	64	17	—	211	—	17	2	—	—	5	2	119	13
Poznań	47	27	20	—	40	—	6	—	1	—	—	12	1	5	3	1	1	4	1	14	5
Pomorze	8	3	5	—	4	—	4	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	1	—	3	2
Kraków	132	79	53	—	103	5	1	—	23	—	—	81	—	10	2	—	2	2	7	19	9
Lwów	671	505	166	—	343	246	5	7	70	—	—	504	5	30	3	1	2	18	16	70	22
Stanisławów . .	230	143	87	—	62	116	5	1	46	—	—	163	—	14	—	—	—	6	9	31	7
Tarnopol	791	556	235	—	228	481	3	8	71	—	—	625	—	17	3	1	—	13	27	80	25
Śląsk	5	3	2	—	3	—	1	—	1	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—
Niewiadome . . }	10	8	2	—	9	—	—	—	1	—	—	2	1	3	—	—	1	—	2	1	—
Départ. inconnu. }																					

EMIGRACJA DO KRAJÓW
PODZIAŁ WEDŁUG KRAJÓW PRZEZNA

ÉMIGRATION VERS LES
D'APRÈS LES PAYS DE DESTINATION.

Październik 1927.
Octobre 1927.

K R A J P A Y S	O G Ó Ł E M — T O T A L	P Ł E Ć — S E X E			W Y Z N A N I E			
		Męska Hommes	Żeńska Femmes	Niewiadoma Sexe inconnu	Rzymsko - katolickie Catholique - romain	Grecko - katolickie Catholique - grec	Ewangelickie Evangelique	Prawosławne Orthodoxe
OGÓŁEM — TOTAL	3967	2669	1298	—	1505	872	158	357
Stany Zjednoczone Amer. Półn. <i>États Unis de l'Amérique du Nord</i>	740	408	332	—	358	23	15	15
Kanada <i>Canada</i>	716	295	421	—	226	218	33	12
Meksyk <i>Méxiqne</i>	27	15	12	—	4	—	—	—
Kuba <i>Cuba</i>	45	22	23	—	2	—	—	—
Inne kraje Ameryki Północnej <i>Autres pays de l'Amér. du Nord</i>	—	—	—	—	—	—	—	—
Argentyna <i>Argentine</i>	2069	1700	369	—	795	614	53	325
Brazylja <i>Brésil</i>	223	143	80	—	95	14	51	4
Peru <i>Pérou</i>	1	—	1	—	1	—	—	—
Urugwaj <i>Uruguay</i>	39	30	9	—	19	3	2	1
Inne kraje Ameryki Południowej <i>Autres pays de l'Amérique du Sud</i>	11	8	3	—	4	—	—	—
Afryka <i>Afrique</i>	16	12	4	—	1	—	4	—
Palestyna <i>Palestine</i>	73	30	43	—	—	—	—	—
Inne kraje Azji <i>Autres pays d'Asie</i>	—	—	—	—	—	—	—	—
Australja <i>Australie</i>	7	6	1	—	—	—	—	—

POZAUEUROPEJSKICH
CZENIA, PŁCI, WYZNANIA I ZAWODU

PAYS TRANSOCÉNIQUES

LE SEXE, LE CULTE ET LA PROFESSION

Dane tymczasowe.
Données provisoires.

CULTE			ZAWÓD (czynni zawodowo) — PROFESSION									Zawód (bierni zawodowo) Membres de familles (sans profession)	
Mojeszowe Mosaïque	Inne Autres cultes	Niewiadome Culte inconnu	Rollnictwo Agriculture	Górnictwo Mines	Przemysł Industrie	Handel Commerce	Komunikacja, transport Communications, Transports	Wolne zawody Professions libérales	Służba domowa, usługi osob. Service domestique et personnel	Zawód bliżej nie okr. (robotnicy) Profession mal déterminée (ouvriers)	Członkowie rodzin (bierni zawodowo) Membres de familles (sans profession)	Zawód niewiadomy Profession inconnue	
1052	23	—	2281	7	356	45	6	13	79	122	757	301	
328	1	—	288	1	41	15	—	4	1	23	199	168	
210	17	—	290	—	63	6	—	2	67	26	209	53	
23	—	—	—	—	10	2	—	—	—	—	9	6	
43	—	—	1	—	21	1	—	—	—	2	13	7	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
282	—	—	1583	2	162	7	5	3	11	58	212	26	
54	5	—	91	—	30	7	1	—	—	4	77	13	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
14	—	—	23	—	4	—	—	—	—	5	6	1	
7	—	—	1	4	3	—	—	—	—	—	3	—	
11	—	—	—	—	4	3	—	1	—	1	5	2	
73	—	—	4	—	14	3	—	3	—	3	24	22	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
7	—	—	—	—	4	1	—	—	—	—	—	2	

EMIGRACJA DO KRAJÓW EUROPY

PODZIAŁ WEDŁUG WOJEWÓDZTW POCHODZENIA I KRAJÓW PRZEZNACZENIA

ÉMIGRATION VERS LES PAYS D'EUROPE

D'APRÈS LES DÉPARTEMENTS D'ORIGINE ET LES PAYS DE DESTINATION

Listopad 1927.
Novembre 1927.

Dane tymczasowe.
Données provisoires

WOJEWÓDZTWO DÉPARTEMENT	OGÓŁEM TOTAL	KRAJ PRZEZNACZENIA — PAYS DE DESTINATION							
		Francja <i>France</i>	Niemcy <i>Allemagne</i>	Rumunja <i>Roumanie</i>	Belgia <i>Belgique</i>	Danja <i>Danemark</i>	Rosja <i>Russie</i>	Inne kraje Europy <i>Autres pays d'Europe</i>	Kraj niewiad. <i>Pays inconnu</i>
POLSKA POLOGNE	1828	1194	368	74	74	—	21	92	5
Miasto stoł. Warszawa } Ville de Varsovie . . }	106	45	6	12	19	—	—	24	—
Warszawa	61	61	—	—	—	—	—	—	—
Łódź	573	154	333	58	3	—	1	23	1
Kielce	204	177	3	—	14	—	5	5	—
Lublin	75	64	—	—	4	—	—	7	—
Białystok	23	7	1	2	1	—	4	8	—
Wilno	23	12	—	—	1	—	9	—	1
Nowogródek	1	1	—	—	—	—	—	—	—
Polesie	3	1	—	—	—	—	1	1	—
Wołyń	4	2	—	—	—	—	1	1	—
Poznań	146	119	18	—	—	—	—	9	—
Pomorze	27	24	3	—	—	—	—	—	—
Kraków	231	215	—	—	10	—	—	5	1
Lwów	280	251	2	1	22	—	—	4	—
Stanisławów	8	6	1	1	—	—	—	—	—
Tarnopol	18	15	—	—	—	—	—	3	—
Śląsk	28	25	1	—	—	—	—	2	—
Niewiadomy. } Département inconnu . }	17	15	—	—	—	—	—	—	2

EMIGRACJA DO KRAJÓW EUROPY
PODZIAŁ WEDŁUG KRAJÓW PRZEZNACZENIA, PŁCI, WYZNANIA I ZAWODU

Listopad 1927.
Novembre 1927.

ÉMIGRATION VERS LES PAYS D'EUROPE
D'APRÈS LES PAYS DE DESTINATION, LE SEXE, LE CULTE ET LA PROFESSION

Dane tymczasowe.
Données provisoires.

KRAJ PAYS	OGÓŁEM — TOTAL	PŁEĆ — SEXE			WYZNANIE — CULTE							ZAWÓD (czynni zawodowo) PROFESSION									
		Męska Hommes	Żeńska Femmes	Niewiadoma Sexe inconnu	Rzymsko-katolickie Catholique-romain	Grecko-katolickie Catholique-grec	Ewangelickie Evangélique	Prawosławne Orthodoxe	Mojżeszowe Mosaïque	Inne Autres cultes	Niewiadome Culte inconnu	Rołnictwo Agriculture	Górnictwo Mines	Przemysł Industrie	Handel Commerce	Komunikacja, transport Communications, transports	Wolne zawody Professions libérales	Służba dom., usługi osob. Service domest. et person.	Zawód bliżej nie określony (robotnicy) — Profession mal déterminée (ouvriers)	Członkowie rodzin (bierni zaw.) Membres de familles (sans prof.)	Zawód niewiadomy Profession inconnue
OGÓŁEM . . . } TOTAL . . . }	1828	796	954	78	1043	83	46	14	225	1	416	524	55	87	11	—	18	35	475	483	140
Francja . . . } France . . . }	1194	561	568	65	957	80	5	6	71	—	75	186	51	18	2	—	—	15	432	375	115
Niemcy . . . } Allemagne . . . }	368	130	236	2	14	—	19	—	3	—	332	331	—	2	5	—	1	4	10	7	8
Rumunia . . . } Roumanie . . . }	74	35	39	—	29	—	9	1	34	1	—	—	—	34	—	—	12	—	1	26	1
Belgia . . . } Belgique . . . }	74	21	47	6	13	—	—	—	61	—	—	6	—	7	—	—	1	8	14	36	2
Dania . . . } Danemark . . . }	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rosja . . . } Russie . . . }	21	6	15	—	5	—	1	7	8	—	—	1	—	5	—	—	—	—	3	8	4
Inne kraje Europy Autres pays d'Europe	92	43	48	1	25	3	12	—	48	—	4	—	4	21	4	—	4	8	15	31	5
Kraj niewiadomy Pays inconnu	5	—	1	4	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5

EMIGRACJA DO KRAJÓW EUROPY
PODZIAŁ WEDŁUG WOJEWÓDZTW POCHODZENIA, PŁCI, WYZNANIA I ZAWODU

Listopad 1927.
Novembre 1927.

ÉMIGRATION VERS LES PAYS D'EUROPE
D'APRÈS LES DÉPARTEMENTS D'ORIGINE, LE SEXE, LE CULTE ET LA PROFESSION

Dane tymczasowe.
Données provisoires

WOJEWÓDZTWO DÉPARTEMENT	OGÓŁEM — TOTAL	PŁEĆ—SEXE			WYZNANIE — CULTE							ZAWÓD (czynni zawodowo) PROFESSION										Członkowie rodzin(bierni zaw.) Membres de famil. (sans prof.)	Zawód niewiadomy Profession inconnue
		Męska Hommes	Żeńska Femmes	Niewiadoma Sexe inconnu	Rzymsko-katolickie Catholique-romain	Grecko-katolickie Catholique-grec	Evangelickie Evangelique	Prawosławne Orthodoxe	Mojżeszowe Mosaique	Inne Autres cultes	Niewiadome Culte inconnu	Rollnictwo Agriculture	Górnictwo Mines	Przemysł Industrie	Handel Commerce	Komunikacja, transport Communications, transports	Wolne zawody Professions libérales	Służba domowa, usługi osobiste — Service dome- stique et personnel	Zawód bliżej nie określo- ny (robotnicy) Profession mal déterminée (ouvriers)				
POLSKA POLOGNE	1828	796	954	78	1043	83	46	14.	225	1	416	524	55	87	11	—	18	35	475	483	140		
M. st. Warszawa Ville de Varsovie	106	39	67	—	19	—	2	—	82	—	5	1	—	13	4	—	13	13	13	43	6		
Warszawa	61	42	17	2	53	—	—	—	3	—	5	—	1	1	—	—	—	—	42	12	5		
Łódź	573	234	312	27	175	—	24	1	31	1	341	328	—	44	1	—	2	4	87	89	18		
Kielce	204	102	89	13	172	—	—	2	18	—	12	—	22	1	—	—	—	3	79	86	13		
Lublin	75	37	37	1	46	—	—	—	29	—	—	6	—	—	—	—	—	1	19	46	3		
Białystok.	23	10	12	1	6	—	2	2	10	—	3	3	1	5	—	—	1	—	2	7	4		
Wilno	23	6	17	—	8	—	—	6	7	—	2	2	—	1	—	—	—	—	3	12	5		
Nowogródek	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1		
Polesie	3	1	2	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1		
Wołyń	4	2	2	—	—	—	—	3	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—		
Poznań	146	67	77	2	127	—	14	—	—	—	5	1	18	7	5	—	1	5	27	68	1		
Pomorze	27	11	16	—	24	—	3	—	—	—	—	1	3	—	1	—	—	1	3	17	14		
Kraków	231	138	76	17	201	2	1	—	12	—	15	6	6	1	—	—	—	3	139	36	40		
Lwów	280	73	198	9	177	72	—	—	24	—	7	167	2	11	—	—	1	3	45	42	9		
Stanisławów	8	3	4	1	2	3	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	5	1	2		
Tarnopol	18	3	15	—	11	6	—	—	1	—	—	9	—	1	—	—	—	—	—	8	—		
Śląsk	28	19	8	1	11	—	—	—	1	—	16	—	2	—	—	—	—	1	9	7	9		
Niewiadome Dép. inconnu	17	8	5	4	10	—	—	—	1	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	8	9		

EMIGRACJA DO KRAJÓW POZAEUROPEJSKICH
 PODZIAŁ WEDŁUG WOJEWÓDZTW POCHODZENIA I KRAJÓW PRZEZNACZENIA

Listopad 1927.
 Novembre 1927.

ÉMIGRATION VERS LES PAYS TRANSOCÉANIKUES
 D'APRÈS LES DÉPARTEMENTS D'ORIGINE ET LES PAYS DE DESTINATION

Dane tymczasowe.
 Données provisoires.

WOJEWÓDZTWO DÉPARTEMENT	OGÓŁEM TOTAL	Stany Zjed. Am. Półn. États Unis de l'Amér. du Nord	Kanada Canada	Meksyk Mexique	Kuba Cuba	Inne kraje Am. Półn. Autres pays de l'Am. du Nord	Argentyna Argentine	Brazylja Brésil	Peru Pérou	Urugwaj Uruguay	Inne kraje Am. Pol. Autres pays de l'Amé- rique du Sud	Afryka Afrique	Palestyna Palestine	Inne kraje Azji Autres pays de l'Asie	Australia Australie	Kraj niewiadomy Pays inconnu
POLSKA—POLOGNE	4889	893	585	30	50	—	2708	318	—	110	3	12	122	2	56	—
Miasto stoł. Warszawy } Ville de Varsovie . . . }	197	56	11	3	8	—	53	25	—	4	2	3	16	—	16	—
Warszawa	127	51	29	4	—	—	34	—	—	1	—	—	2	—	6	—
Łódź	131	24	19	—	—	—	55	8	—	—	—	—	16	1	8	—
Kielce	318	48	82	—	—	—	129	39	—	—	1	—	18	—	—	—
Lublin	330	34	19	1	—	—	174	96	—	—	—	—	3	—	3	—
Białystok	334	81	30	15	4	—	132	4	—	9	—	4	33	1	21	—
Wilno	246	29	10	4	—	—	189	7	—	1	—	1	5	—	—	—
Nowogródek	89	12	6	—	4	—	59	2	—	—	—	1	4	—	1	—
Polesie	356	46	54	—	9	—	229	13	—	1	—	3	1	—	—	—
Wołyń	645	24	30	—	—	—	456	69	—	63	—	—	3	—	—	—
Poznań	34	14	4	—	2	—	4	10	—	—	—	—	—	—	—	—
Pomorze	10	8	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Kraków	135	86	9	—	4	—	21	5	—	9	—	—	1	—	—	—
Lwów	815	301	84	1	8	—	383	18	—	8	—	—	11	—	1	—
Stanisławów	270	31	68	1	—	—	163	3	—	—	—	—	4	—	—	—
Tarnopol	831	34	129	1	10	—	622	16	—	14	—	—	5	—	—	—
Śląsk	8	1	1	—	—	—	4	2	—	—	—	—	—	—	—	—
Niewiadome }	13	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Départ. inconnu . . . }																

EMIGRACJA DO KRAJÓW
PODZIAŁ WEDŁUG KRAJÓW PRZEZNA

ÉMIGRATION VERS LES
D'APRÈS LES PAYS DE DESTINATION.

Listopad 1927.
Novembre 1927.

K R A J P A Y S	O G Ó Ł E M — T O T A L	P Ł E Ć — S E X E			W Y Z N A N I E			
		Męska Hommes	Żeńska Femmes	Niewiadoma Sexe inconnu	Rzymsko - katolickie Catholique - romain	Grecko - katolickie Catholique - grec	Ewangelickie Evangelique	Prawosławne Orthodoxe
OGÓŁEM — TOTAL	4889	3388	1501	—	1758	803	239	745
Stany Zjednoczone Am. Półn. États Unis de l'Amérique du Nord	893	545	348	—	479	20	18	29
Kanada Canada	585	288	297	—	138	127	44	30
Meksyk Mexique	30	14	16	—	1	—	—	—
Kuba Cuba	50	24	26	—	5	1	—	—
Inne kraje Ameryki północnej Autres pays de l'Amér. du Nord	—	—	—	—	—	—	—	—
Argentyna Argentine	2708	2161	547	—	1004	623	85	593
Brazylja Brésil	318	203	115	—	118	25	86	25
Peru Pérou	—	—	—	—	—	—	—	—
Urugwaj Uruguay	110	62	48	—	10	7	5	68
Inne kraje Ameryki południowej Autres pays de l'Amér. du Sud	3	3	—	—	—	—	—	—
Afryka Afrique	12	10	2	—	1	—	—	—
Palestyna Palestine	122	34	88	—	1	—	—	—
Inne kraje Azji Autres pays de l'Asie	2	1	1	—	1	—	1	—
Australia Australie	56	43	13	—	—	—	—	—

POZAUEUROPEJSKICH
CZENIA, PŁCI, WYZNANIA I ZAWODU

PAYS TRASOCÉANIQUES
LE CULTE, LE SEXE ET LA PROFESSION

Dane tymczasowe.
Données provisoires.

CULTE			ZAWÓD (czynni zawodowo) — PROFESSION									
Mojeszowe <i>Mosaïque</i>	Inne <i>Autres cultes</i>	Niewiadome <i>Culte inconnu</i>	Rołnictwo <i>Agriculture</i>	Górnictwo <i>Mines</i>	Przemysł <i>Industrie</i>	Handel <i>Commerce</i>	Komunikacja, transport <i>Communications, transports</i>	Wolne zawody <i>Professions libérales</i>	Służba domowa, usługi osob. <i>Service domestique et personnel</i>	Zawód bliżej nie okr. (robotnicy) <i>Profession mal déterminée (ouvriers)</i>	Członkowie rodzin (bierni zawodowo) <i>Membres de familles (sans profession)</i>	Zawód niewiadomy <i>Profession inconnue</i>
1328	16	—	2841	—	495	39	1	27	57	187	1157	85
346	1	—	426	—	53	7	—	11	3	29	349	15
244	2	—	242	—	73	6	—	3	36	20	180	25
29	—	—	1	—	7	1	—	—	—	4	13	4
44	—	—	7	—	20	1	—	2	—	2	16	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
400	3	—	1981	—	249	7	1	3	15	105	323	24
54	10	—	123	—	31	3	—	—	1	12	144	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	—	—	46	—	9	1	—	—	—	5	46	3
3	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—
11	—	—	1	—	4	—	—	1	—	—	1	5
121	—	—	12	—	19	5	—	6	2	8	70	—
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—
56	—	—	2	—	27	7	—	1	—	2	14	3

EMIGRACJA DO KRAJÓW POZAEURÓPEJSKICH
PODZIAŁ WEDŁUG WOJEWÓDZTW POCHODZENIA, PŁCI, WYZNAŃA I ZAWODU

Listopad 1927.
 Novembre 1927.

ÉMIGRATION VERS LES PAYS TRANSOCÉANIQUES
D'APRÈS LES DÉPARTEMENTS D'ORIGINE, LE SEXE, LE CULTE ET LA PROFESSION

Dane tymczasowe.
 Données provisoires.

WOJEWÓDZTWO DÉPARTEMENT	OGÓŁEM — TOTAL	PŁEĆ -- SEXE			WYZNANIE — CULTÉ							ZAWÓD (czylni i zawodowo) PROFESSION									
		Męska Hommes	Żeńska Femmes	Niewiadoma Sexe inconnu	Rzymsko - katolickie Catholique - romain	Grecko - katolickie Catholique - grec	Ewangelickie Evangélique	Prawosławne Orthodoxe	Mojżeszowe Mosaïque	Inne Autres cultes	Niewiadome Culte inconnu	Rollnictwo Agriculture	Górnictwo Mines	Przemysł Industrie	Handel Commerce	Komunikacja, transport Communications, transports	Wolne zawody Professions libérales	Służba domowa, usługi osobiste — Service domestique et personnel	Zawód bliżej nie określony (robotnicy) — Profession mal déterminée (ouvriers)	Członkowie rodz. (bierni zaw.) Membres de famit. (sans prof.)	Zawód niewiadomy Profession inconnue
POLSKA POLOGNE	4889	3388	1501	—	1758	803	279	745	1328	16	—	2841	—	495	39	1	27	57	187	1157	85
Miasto stoł. Warszawa Ville de Varsovie	197	92	105	—	11	—	7	—	179	—	—	10	—	57	10	—	2	5	7	93	13
Warszawa	127	70	57	—	40	1	20	—	66	—	—	26	—	33	2	—	1	—	4	51	10
Łódź	131	67	64	—	34	—	28	2	67	—	—	24	—	25	—	1	3	—	17	57	4
Kielce	318	196	122	—	145	—	28	—	145	—	—	117	—	47	3	—	1	2	19	116	13
Lublin	330	234	96	—	193	5	24	36	71	1	—	169	—	47	3	—	—	3	10	96	2
Białystok	334	214	120	—	84	3	2	32	213	—	—	121	—	73	9	—	1	—	8	113	9
Wilno	246	190	56	—	154	2	1	27	53	9	—	170	—	22	2	—	—	3	13	35	1
Nowogródek	89	64	25	—	27	—	1	7	54	—	—	43	—	19	—	—	4	1	3	18	1
Polesie	356	278	78	—	72	8	2	177	97	—	—	224	—	46	1	—	1	5	2	70	7
Wołyń	645	420	225	—	87	19	93	373	68	5	—	362	—	32	—	—	—	3	5	237	6
Poznań	34	22	12	—	17	—	14	—	3	—	—	6	—	6	—	—	1	—	3	18	—
Pomorze	10	7	3	—	10	—	—	—	—	—	—	5	—	—	1	—	—	—	1	3	—
Kraków	135	80	55	—	89	1	2	3	40	—	—	72	—	8	1	—	1	3	7	40	3
Lwów	815	651	164	—	437	217	6	30	125	—	—	614	—	29	4	—	6	14	38	106	4
Stanisławów	270	181	89	—	56	129	5	18	61	1	—	180	—	26	1	—	2	7	13	40	1
Tarnopol	831	604	227	—	287	417	5	39	83	—	—	691	—	20	2	—	3	11	33	60	11
Śląsk	8	6	2	—	5	—	1	—	2	—	—	1	—	3	—	—	1	—	—	3	—
Niewiadome Département inconnu	13	12	1	—	10	1	—	1	1	—	—	6	—	2	—	—	—	—	4	1	—

EMIGRACJA DO KRAJÓW EUROPY
PODZIAŁ WEDŁUG WOJEWÓDZTW POCHODZENIA I KRAJÓW PRZEZNACZENIA

Grudzień 1927.
Décembre 1927.

ÉMIGRATION VERS LES PAYS D'EUROPE
D'APRÈS LES DÉPARTEMENTS D'ORIGINE ET LES PAYS DE DESTINATION

Dane tymczasowe.
Données provisoires.

WOJEWÓDZTWO <i>DÉPARTEMENT</i>	OGÓŁEM <i>TOTAL</i>	KRAJ PRZEZNACZENIA — <i>PAYS DE DESTINATION</i>							
		Francja <i>France</i>	Niemcy <i>Allemagne</i>	Rumunia <i>Roumanie</i>	Belgia <i>Belgique</i>	Dania <i>Danemark</i>	Rosja <i>Russie</i>	Inne kraje Europy <i>Autres pays d'Europe</i>	Kraj niewiad. <i>Pays inconnu</i>
POLSKA } <i>POLOGNE }</i>	1195	871	85	43	94	—	31	67	4
Miasto stoł. Warszawa . } <i>Ville de Varsovie . . }</i>	77	40	1	2	20	—	3	11	—
Warszawa	54	44	5	—	3	—	—	2	—
Łódź	190	114	13	35	14	—	1	12	1
Kielce	125	99	10	1	12	—	1	1	1
Lublin	31	24	—	—	5	—	—	2	—
Białystok	16	6	—	2	2	—	2	4	—
Wilno	31	10	—	—	3	—	18	—	—
Nowogródek	4	2	—	—	—	—	2	—	—
Polesie	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Wołyń	21	1	12	—	—	—	3	5	—
Poznań	188	146	26	—	9	—	—	7	—
Pomorze	23	19	3	—	1	—	—	—	—
Kraków	100	84	4	—	4	—	1	6	1
Lwów	248	215	9	—	14	—	—	10	—
Stanisławów	12	3	2	3	2	—	—	2	—
Tarnopol	46	37	—	—	5	—	—	4	—
Śląsk	17	16	—	—	—	—	—	1	—
Niewiadome } <i>Département inconnu . }</i>	12	11	—	—	—	—	—	—	1

EMIGRACJA DO KRAJÓW POZAEUROPEJSKICH
PODZIAŁ WEDŁUG WOJEWÓDZTW POCHODZENIA, PŁCI, WYZNANIA I ZAWODU

ÉMIGRATION VERS LES PAYS TRANSOCÉANIKES

D'APRÈS LES DÉPARTEMENTS D'ORIGINE, LE SEXE, LE CULTE ET LA PROFESSION

Grudzień 1927.
Décembre 1927.

Dane tymczasowe.
Données provisoires.

WOJEWÓDZTWO DÉPARTEMENT	OGÓŁEM — TOTAL	PŁEĆ—SEXE			WYZNANIE — CULTÉ						ZAWÓD (czynni zawodowo) PROFESSION										Członek. rodz. (bierni zaw.) Membres de famil. (sans prof.)	Zawód niewiadomy Profession inconnue
		Męska Hommes	Żeńska Femmes	Niewiadoma Sexe inconnu	Rzymsko-katolickie Catholique-romain	Grecko-katolickie Catholique-grec	Ewangelickie Evangélique	Prawosławne Orthodoxe	Mojeszowe Mosaique	Inne Autres cultes	Niewiadome Culte inconnu	Rollnictwo Agriculture	Górnictwo Mines	Przemysł Industrie	Handel Commerce	Komunikacja, transport Communications, transports	Wolne zawody Professions libérales	Służba domowa, usługi osobiste — Service dome- stique et personnel	Zawód bliżej nie określony (robotnicy) — Profession mal déterminée (ouvriers)			
POLSKA POLOGNE . . . }	95	393	733	69	695	161	34	7	203	6	79	218	5	78	3	2	8	33	275	483	60	
M. st. Warszawa Ville de Varsovie	77	24	53	—	20	—	1	5	51	—	—	—	—	9	1	1	6	7	8	45	—	
Warszawa . . .	54	21	33	—	34	—	—	—	18	—	2	1	—	3	1	—	—	—	21	25	3	
Łódź	190	74	90	26	140	—	7	3	27	6	7	4	—	22	—	—	—	3	68	89	4	
Kielce	125	54	69	2	92	—	1	1	19	—	12	—	4	7	1	—	1	3	46	50	13	
Lublin	31	4	27	—	14	—	—	—	15	—	2	—	1	1	1	—	—	3	9	14	2	
Białystok	16	9	7	—	6	—	—	2	8	—	—	1	—	7	—	—	—	—	4	4	—	
Wilno	31	10	18	3	5	—	—	3	19	—	4	4	—	2	—	—	4	2	—	15	4	
Nowogródek . . .	4	2	1	1	1	—	—	—	1	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	3	
Polesie	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Wołyń	21	15	6	—	1	—	—	2	7	—	11	3	—	4	—	—	—	1	—	11	2	
Poznań	188	62	125	1	180	—	7	—	—	—	1	18	6	4	4	1	2	6	25	120	2	
Pomorze	23	9	13	1	13	—	10	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	1	—	15	4	
Kraków	100	37	42	21	74	—	—	1	10	—	15	4	—	—	3	—	3	1	46	34	9	
Lwów	248	47	196	5	82	128	8	—	20	—	10	150	3	15	—	—	1	2	32	43	2	
Stanisławów . . .	12	3	9	—	4	2	—	—	6	—	—	—	—	1	—	—	1	3	4	3	—	
Tarnopol	46	12	33	1	12	31	—	—	2	—	1	33	—	—	1	—	—	—	2	9	1	
Śląsk	17	8	4	5	8	—	—	—	—	—	9	—	1	—	—	—	—	1	4	4	7	
Niewiadome . . }	12	2	7	3	9	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	6	2	4	
Départ. inconnu. }																						

EMIGRACJA DO KRAJÓW EUROPY
PODZIAŁ WEDŁUG KRAJÓW PRZEZNACZENIA, PŁCI, WYZNANIA I ZAWODU

Grudzień 1927.
 Décembre 1927.

ÉMIGRATION VERS LES PAYS D'EUROPE
D'APRÈS LES PAYS DE DESTINATION, LE SEXE, LE CULTES ET LA PROFESSION

Dane tymczasowe.
 Données provisoires.

K R A J P A Y S	OGÓŁEM — TOTAL	PŁEĆ — SEXE			WYZNANIE — CULTE							ZAWÓD (czynni zawodowo) PROFESSION									
		Męska Hommes	Żeńska Femmes	Niewiadoma Sexe inconnu	Rzymsko-katolickie Catholique-romain	Grecko-katolickie Catholique-grec	Ewangelickie Evangelique	Prawosławne Orthodoxe	Mojżeszowe Mosaïque	Inne Autres cultes	Niewiadome Culte inconnu	Rolnictwo Agriculture	Górnictwo Mines	Przemysł Industrie	Handel Commerce	Komunikacja, transport Communications, transports	Wolne zawody Professions libérales	Służba dom., usługi osob. Service domest. et personnel	Zawód bliżej nie określony (robotnicy) — Profession mal déterminée (ouvriers)	Członkowie rodzin (bierni zaw.) Membres de familles (sans prof.)	Zawód niewiadomy Profession inconnue
OGÓŁEM . . . TOTAL . . .	1195	393	733	69	695	161	34	17	203	6	79	218	15	78	13	2	18	33	275	483	60
Francja . . . France . . .	871	260	555	56	582	152	9	9	67	—	52	191	15	28	3	2	2	15	231	343	41
Niemcy . . . Allemagne . . .	85	33	47	5	40	—	20	—	7	—	18	22	—	7	6	—	2	2	16	20	10
Rumunia . . . Roumanie . . .	43	25	18	—	28	—	5	1	8	1	—	—	—	15	—	—	3	—	3	22	—
Belgia . . . Belgique . . .	94	29	65	—	27	—	—	—	67	—	—	3	—	9	3	—	1	9	16	53	—
Dania . . . Danemark . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rosja . . . Russie . . .	31	14	13	4	2	—	—	3	22	—	4	1	—	7	—	—	5	1	2	11	4
Inne kraje Europy . . . Autres pays d'Europe . . .	67	32	35	—	16	9	—	4	32	5	1	1	—	12	1	—	5	6	7	34	1
Kraj niewiadomy . . . Pays inconnu . . .	4	—	—	4	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4

EMIGRACJA DO KRAJÓW POZAEUROPEJSKICH
PODZIAŁ WEDŁUG WOJEWÓDZTW POCHODZENIA I KRAJÓW PRZEZNACZENIA

Grudzień 1927.
 Décembre 1927.

ÉMIGRATION VERS LES PAYS TRANSOCÉANIQUES
D'APRÈS LES DÉPARTEMENTS D'ORIGINE ET LES PAYS DE DESTINATION

Dane tymczasowe.
 Données provisoires

WOJEWÓDZTWO DÉPARTEMENT	OGÓŁEM TOTAL	K R A J — P A Y S														
		Stany Zjedn. Am. Pół. États Unis de l'Amér. septentr.	Kanada Canada	Meksyk Mexique	Kuba Cuba.	Inne kraje Am. Pół. Autres pays de l'Am. du Nord	Argentyna Argentine	Brazylja Brésil	Peru Pérou	Urugwaj Uruguay	Inne kraje Am. Połud. Autres pays de l'Am. du Sud	Afryka Afrique	Palestyna Palestine	Inne kraje Azji Autres pays de l'Asie	Australia Australie	Kraj niewiadomy Pays inconnu
POLSKA—POLOGNE	4821	887	532	18	16	—	2883	279	—	106	5	17	65	1	12	—
Miasto stoł. Warszawa) Ville de Varsovie)	150	38	13	2	—	—	70	9	—	—	2	2	13	—	1	—
Warszawa	185	92	16	5	2	—	58	2	—	3	—	—	4	—	3	—
Łódź	148	19	8	—	1	—	106	6	—	1	—	3	3	—	1	—
Kielce	203	46	30	—	—	—	80	42	—	—	1	—	4	—	—	—
Lublin	284	21	13	2	—	—	180	58	—	4	—	2	3	—	—	—
Białystok	303	77	18	2	3	—	171	3	—	13	—	2	11	—	3	—
Wilno	111	8	5	—	1	—	89	1	—	—	—	5	2	—	—	—
Nowogródek	218	19	10	1	4	—	179	1	—	—	—	2	2	—	—	—
Polesie	313	34	30	—	3	—	217	20	—	—	—	—	8	1	—	—
Wołyń	672	23	40	5	1	—	468	53	—	71	1	—	9	—	1	—
Poznań	76	31	13	—	—	—	17	12	—	—	—	—	1	—	2	—
Pomorze	23	10	11	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kraków	127	67	19	1	—	—	32	4	—	4	—	—	—	—	—	—
Lwów	914	283	92	—	—	—	507	23	—	6	—	—	2	—	1	—
Stanisławów	283	47	74	—	1	—	156	4	—	—	—	—	1	—	—	—
Tarnopol	789	62	139	—	—	—	540	41	—	4	—	—	2	—	—	—
Śląsk	12	—	1	—	—	—	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Niewiadome Département inconnu)	10	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

EMIGRACJA DO KRAJÓW POZAEUROPEJSKICH
 PODZIAŁ WEDŁUG WOJEWÓDZTW POCHODZENIA, PŁCI, WYZNANIA I ZAWODU

ÉMIGRATION VERS LES PAYS TRANSOCÉANIQUES

D'APRÈS LES DÉPARTEMENTS D'ORIGINE, LE SEXE, LE CULTE ET LA PROFESSION

Dane tymczasowe.
Données provisoires.

Grudzień 1927.
 Décembre 1927.

WOJEWÓDZTWO DÉPARTEMENT	OGÓŁEM — TOTAL	PŁEĆ — SEXE			WYZNANIE — CULTE							ZAWÓD (czynni zawodowo) — PROFESSION									
		Męska Hommes	Żeńska Femmes	Niewiadoma Sexe inconnu	Rzymsko-katolickie Catholique-romain	Grecko-katolickie Catholique-grec	Evangelickie Evangelique	Prawosławne Orthodoxe	Mojeszowe Mosaïque	Inne Autres cultes	Niewiadome Culte inconnu	Rolnictwo Agriculture	Górnictwo Mines	Przemysł Industrie	Handel Commerce	Komunikacja transport Communications, transports	Wolne zawody Professions libérales	Służba domowa, usługi osobiste — Service dom- estique et personnel	Zawód bliżej nie określony (robotnicy) — Profession mal déterminée (ouvriers)	Członk. rodz. (bierni zawod.) Membres de familles (sans prof.)	Zawód niewiadomy Profession inconnue
POLSKA POLOGNE	4821	3460	1330	31	82	969	155	781	1067	28	—	2994	—	390	39	1	29	51	174	1143	—
M. st. Warszawa V. de Varsovie	150	76	73	1	9	1	1	1	137	1	—	8	—	42	4	—	2	4	8	82	—
Warszawa	185	110	75	—	66	—	8	7	104	—	—	57	—	18	3	—	1	1	8	97	—
Łódź	148	100	48	—	59	1	47	4	37	—	—	46	—	18	2	—	4	1	36	41	—
Kielce	203	136	67	—	119	—	17	—	67	—	—	98	—	24	2	—	3	4	21	51	—
Lublin	284	210	72	2	135	3	6	41	99	—	—	140	—	52	2	—	1	1	5	83	—
Białystok	303	204	94	5	106	—	1	45	151	—	—	148	—	44	2	—	1	1	8	99	—
Wilno	111	78	31	2	93	1	—	3	14	—	—	87	—	5	3	—	2	1	—	13	—
Nowogródek	218	181	37	—	131	—	—	33	54	—	—	154	—	19	2	—	2	—	1	40	—
Polesie	313	247	66	—	52	24	2	146	88	1	—	211	—	47	3	—	4	—	4	44	—
Wołyń	672	433	228	11	87	15	43	431	70	26	—	370	—	28	4	—	1	4	4	261	—
Poznań	76	38	31	7	52	—	4	—	20	—	—	17	—	17	1	—	2	—	3	36	—
Pomorze	23	13	10	—	17	1	5	—	—	—	—	10	—	2	—	—	—	—	11	—	—
Kraków	127	84	42	1	100	2	6	3	16	—	—	78	—	6	2	1	—	1	2	37	—
Lwów	914	755	159	—	505	257	7	48	97	—	—	720	—	29	3	—	2	16	37	107	—
Stanisławów	283	195	88	—	62	158	2	11	50	—	—	205	—	20	4	—	1	2	5	46	—
Tarnopol	789	583	204	2	207	506	6	7	63	—	—	640	—	17	1	—	—	15	28	88	—
Ślask	12	9	3	—	12	—	—	—	—	—	—	2	—	1	1	—	2	—	1	5	—
Niewiadome Départ. inconnu	10	8	2	—	9	—	—	1	—	—	—	3	—	1	—	—	1	—	3	2	—

EMIGRACJA DO KRAJÓW
PODZIAŁ WEDŁUG KRAJÓW PRZEZNA

Grudzień 1927.
Décembre 1927.

ÉMIGRATION VERS LES
D'APRÈS LES PAYS DE DESTINATION.

K R A J P A Y S	O G Ó Ł E M — T O T A L	P Ł E Ć — S E X E			W Y Z N A N I E			
		Męska Hommes	Żeńska Femmes	Niewiadoma Sexe inconnu	Rzymsko - katolickie Catholique - romain	Grecko - katolickie Catholique - grec	Ewangelickie Evangelique	Prawosławne Orthodoxe
OGÓŁEM — TOTAL	4821	3460	1330	31	1821	969	155	781
Stany Zjednoczone Amer. Półn.) États Unis de l'Amérique du Nord)	887	567	316	4	506	35	13	32
Kanada) Canada)	532	236	296	—	150	190	30	32
Meksyk) Mexique)	18	8	10	—	1	—	—	—
Kuba) Cuba)	16	13	3	—	1	—	—	—
Inne kraje Ameryki Północnej) Autres pays de l'Amér. du Nord)	—	—	—	—	—	—	—	—
Argentyna) Argentine)	2883	2350	510	23	1036	715	94	595
Brazylja) Brésil)	279	181	94	4	106	26	17	53
Peru) Pérou)	—	—	—	—	—	—	—	—
Urugwaj) Uruguay)	106	61	45	—	15	3	1	69
Inne kraje Ameryki Południowej) Autres pays de l'Amérique du Sud)	5	4	1	—	—	—	—	—
Afryka) Afrique)	17	12	5	—	1	—	—	—
Palestyna) Palestine)	65	21	44	—	—	—	—	—
Inne kraje Azji) Autres pays d'Asie)	1	—	1	—	1	—	—	—
Australja) Australie)	12	7	5	—	4	—	—	—

POZAUEUROPEJSKICH
CZENIA, PŁCI, WYZNANIA I ZAWODU

PAYS TRANSOCÉNIQUES
LE SEXE, LE CULTÉ ET LA PROFESSION

Dane tymczasowe.
Données provisoires.

CULTÉ			ZAWÓD (czynni zawodowo) — PROFESSION									
Moieższowe Mosaïque	Inne Autres cultes	Niewiadome Culte inconnu	Roľnictwo Agriculture	Górnictwo Mines	Przenysł Industrie	Handel Commerce	Komunikacja, transport Communications, Transports	Wolne zawody Professions libérales	Służba domowa, usługi osob. Service domestique et personnel	Zawód bliżej nie okr. (robotnicy) Profession mal déterminée (ouvriers)	Członkowie rodzin (bierni zawodowo) Membres de familles (sans profession)	Zawód niewiadomy Profession inconnue
1067	28	—	2994	—	390	39	1	29	51	174	1143	—
301	—	—	472	—	24	16	—	11	1	25	338	—
116	14	—	259	—	39	8	—	5	44	12	165	—
17	—	—	1	—	7	1	—	—	—	—	9	—
15	—	—	5	—	7	1	—	—	—	—	3	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
430	13	—	2083	—	241	3	—	6	5	118	427	—
76	1	—	120	—	44	1	1	4	1	6	102	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	—	—	45	—	6	1	—	—	—	3	51	—
5	—	—	—	—	1	1	—	—	—	1	2	—
16	—	—	1	—	8	2	—	—	—	2	4	—
65	—	—	7	—	13	3	—	2	—	5	35	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
8	—	—	1	—	—	2	—	1	—	2	6	—

RUCH MIGRACYJNY W POLSCE W ROKU 1927
 MOUVEMENT MIGRATOIRE EN POLOGNE PENDANT
 L'ANNÉE 1927

Dane tymczasowe.
 Données provisoires.

KRAJ PRZEZNACZENIA PAYS DE DESTINATION	WYJECHAŁO — IL EST PARTI						POWRÓCIŁO — IL EST REVENU					
	Razem za rok Total général	Ogółem 1/I — 30/IX Total 1/I — 30/IX	IV kwartał — IV trimestre				Razem za rok Total général	Ogółem 1/I — 30/IX Total 1/I — 30/IX	IV kwartał — IV trimestre			
			Ogółem Total	Paźdz. Octob.	Listop. Nov.	Grudz. Décem.			Ogółem Total	Paźdz. Octob.	Listop. Nov.	Grudz. Décem.
OGÓŁEM — TOTAL	147614	124897	22717	9984	6717	6016	79813	16608	63205	4089	12790	46326
Kraje Europy — Pays d'Europe	89427	80387	9040	6017	1828	1195	73014	11276	61738	3663	12296	45779
Francja	16211	11947	4264	2199	1194	871	4143	3140	1003	865	58	80
France	16211	11947	4264	2199	1194	871	4143	3140	1003	865	58	80
Niemcy	68779	64839	3940	3487	368	85	39376	1768	37608	887	4327	32394
Allemagne	68779	64839	3940	3487	368	85	39376	1768	37608	887	4327	32394
Rumunja	994	803	191	74	74	43	152	124	28	18	—	10
Roumanie	994	803	191	74	74	43	152	124	28	18	—	10
Belgia	1086	816	270	102	74	94	52	48	4	2	—	2
Belgique	1086	816	270	102	74	94	52	48	4	2	—	2
Dania	353	352	1	1	—	—	80	—	80	—	80	—
Danemark	353	352	1	1	—	—	80	—	80	—	80	—
Rosja	371	282	89	37	21	31	1	1	—	—	—	—
Russie	371	282	89	37	21	31	1	1	—	—	—	—
Inne kraje Europy	1228	995	233	74	92	67	215	160	55	22	25	8
Autres pays d'Europe	1228	995	233	74	92	67	215	160	55	22	25	8
Kraj niewiadomy	405	353	52	43	5	4	25995	6035	22960	1869	7806	13285
Pays inconnu	405	353	52	43	5	4	25995	6035	22960	1869	7806	13285

Kraje pozaeuropejskie }	58187	44510	13677	3967	4889	4821	6799	5332	1467	426	494	547
<i>Pays transocéaniques</i> }												
Stany Zjednoczone Amer. północnej . }	9397	6877	2520	740	893	887	2205	1835	370	138	125	107
<i>Etats Unis de l'Amérique septentr.</i> }												
Kanada }	22031	20198	1833	716	585	532	451	224	227	28	68	131
<i>Canada</i> }												
Meksyk }	327	252	75	27	30	18	—	—	—	—	—	—
<i>Mexique</i> }												
Kuba }	443	332	111	45	50	16	1	1	—	—	—	—
<i>Cuba</i> }												
Inne kraje Ameryki północnej . }	6	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Autres pays de l'Amérique septentr.</i> }												
Argentyna }	20182	12529	7660	2069	2708	2883	904	756	148	50	40	58
<i>Argentine</i> }												
Brazylja }	3376	2556	820	223	318	279	108	101	7	6	—	1
<i>Brésil</i> }												
Peru }	13	12	1	1	—	—	1	1	—	—	—	—
<i>Pérou</i> }												
Urugwaj }	745	490	255	39	110	106	15	11	4	—	1	3
<i>Uruguay</i> }												
Inne kraje Ameryki południowej . }	99	80	19	11	3	5	4	3	1	1	—	—
<i>Autres pays de l'Amérique méridionale</i> }												
Afryka }	234	189	45	16	12	17	1	—	1	1	—	—
<i>Afrique</i> }												
Palestyna }	840	580	260	73	122	65	2214	1784	430	126	176	128
<i>Palestine</i> }												
Inne kraje Azji }	77	74	3	—	2	1	3	3	—	—	—	—
<i>Autres pays d'Asie</i> }												
Australja }	410	335	75	7	56	12	1	1	—	—	—	—
<i>Australie</i> }												
Kraj niewiadomy }	—	—	—	—	—	—	891	612	279	76	84	119
<i>Pays inconnu</i> }												

PRZEGLĄD KRAJOWY.

WEWNĘTRZNY RYNEK PRACY.

W pierwszym miesiącu czwartego kwartału 1927 r. rynek pracy utrzymuje się bez większych zmian, w dwóch następnych pogarsza się, co w znacznej mierze wywołane jest przerwaniem robót rolnych i sezonowych. W państwowych urzędach pośrednictwa pracy zarejestrowanych było 1-go października 116.843 poszukujących pracy, 1-go listopada 115.734. Ten nieznaczny ubytek bezrobotnych tłumaczy się zapotrzebowaniem robotników do zbiorów roślin okopowych. 1-go grudnia liczba poszukujących pracy dosięga już 115.734, 1-go stycznia 1928 r. 165.268. W ciągu więc rozpatrywanego kwartału liczba bezrobotnych zwiększyła się o 41%, nie dosięga jednak liczby notowanej 1-go stycznia 1927 r.

Część tych bezrobotnych otrzymała zasiłki, a mianowicie 1-go października uprawnionych ustawowo do pobierania zasiłków było 15.290, 3-go listopada — 15.982, 3-go grudnia — 25.148, 1-go stycznia — 38.254; uprawnionych do pomocy doraźnej było 1-go października — 38.631, przyczem liczba ta utrzymuje się w ciągu całego kwartału bez znaczniejszych wahań (1-go stycznia wynosi 38.585). Ponadto blisko trzy tysiące osób (2.726 na początku kwartału, 2.776 przy końcu kwartału), korzystało z zasiłków w rozmiarze przewidzianym przez ustawy niemieckie, na mocy zarządzenia obowiązującego na Górnym Śląsku.

W miarę zbliżania się zimowej pory roku zmniejszała się stopniowo liczba wolnych miejsc w stosunku do poszukujących pracy. W październiku na jedno wolne miejsce przypadało 4,5 poszukujących pracy, w listopadzie 7, w grudniu 13.

Największy wzrost liczby bezrobotnych zauważyć się daje w tych kategoriach robotników, których praca, dokonywana na wolnem powietrzu, zależna jest od pory roku, a więc wśród robotników budowlanych (bezrobocie w tym zawodzie zwiększyło się w ciągu rozpatrywanego kwartału przeszło trzykrotnie), robotników rolnych i niewykwalifikowanych, zajętych w znacznej części przy robotach ziemnych, które na zimę są przerywane. Dość znaczny jest również wzrost liczby bezrobotnych metalowców, (około 35%), natomiast liczba bezrobotnych górników i hutników w metalu zmniejszyła się

nico, a w przemyśle włókienniczym w ciągu kwartału nie wykazuje większych wahań. Wśród umysłowo pracujących liczba bezrobotnych zwiększyła się o około tysiąc osób (16.984 1/X., 17.990 1/I.).

Największy wzrost liczby bezrobotnych zauważyć się daje w województwach kieleckim, łódzkim i poznańskim, posiadających liczne rzesze robotników rolnych sezonowych. W centrach uprzemysłowionych, jak np. w Warszawie i w województwie śląskim, liczba bezrobotnych wzrasta o wiele słabiej w ciągu kwartału, co najlepiej świadczy że rynek pracy wykazuje tylko zwykłe, sezonowe wahania, nie będące bynajmniej wynikiem gospodarczego kryzysu.

Liczba częściowo zatrudnionych, zarejestrowanych w urzędach pośrednictwa pracy, wykazuje się w rozpatrywanym kwartale silną tendencję wzrostu, co nie wyłącza znacznych wahań. Tak np. liczba zatrudnionych przez 3 dni w tygodniu pomiędzy 3 a 10 grudnia wzrasta z 2897 na 6930; liczba zatrudnionych 5 dni w tygodniu, która 24 grudnia wynosi 23.225 osób, 1 stycznia spada do 13.868.

PRZEGLĄD MIĘDZYNARODOWY.

MIĘDZYPARLAMENTARNA KONFERENCJA HANDLOWA

Doroczna sesja Międzyparlamentarnej Konferencji Handlowej odbyła się w roku 1927, w pierwszych dniach września, w Rio de Janeiro, przy udziale około 200 delegatów, przybyłych z 44 krajów. Porządek dzienny obejmował również zagadnienia, dotyczące ruchów migracyjnych. Przemówienia niektórych delegatów były przedmiotem ożywionej dyskusji, jak np. referat delegata włoskiego Pavii, który żądał gwarancji dla osadników w obcych krajach pod względem własności ziemi i uprawnień kulturalnych. Rezolucje uchwalone przez Konferencję zalecają ujednostajnienie statystyki ruchów migracyjnych, utworzenie międzynarodowych komisji, złożonych z przedstawicieli krajów emigracyjnych zarówno jak imigracyjnych, dla badania zagadnień migracyjnych. Ponadto uznano za pożądane ożywienie stosunków handlowych pomiędzy krajami emigracyjnymi i imigracyjnymi, wyodrębnienie w statystykach migracyjnych różnych kategorii pracowników umysłowych i uzupełnienie powyższych danych wiadomościami o zaofiarowaniu i zapotrzebowaniu tych pracowników, zapewnienie pracownikom umysłowym zatrudnionym poza granicami swego kraju, stanowisk odpowiednich do ich kwalifikacji. Wreszcie wyrażono opinię, że konwencje emigracyjne lub imigracyjne nie mogą zawierać zarządzeń, wyłączających emigrantów z ustawodawstwa i jurysdykcji kraju, w którym się osiedlili.

Zagadnienie kolonizacji Brazylii omówił w referacie swym członek delegacji polskiej, senator Eryk Kurnatowski, traktując sprawę ze stanowiska gospodarczego, przyczem uwydatnił wpływ osadników polskich na rozwój rolnictwa w Paranie.

ŚWIATOWY KONGRES POPULACYJNY.

Pomiędzy 31 sierpnia a 3 września obradował w Genewie Kongres Populacyjny, którego porządek dzienny obejmował szereg zagadnień ludnościowych i związanych z niemi zagadnień biologicznych i ekonomicznych. Poruszone były również sprawy migracyjne jako mające bliski związek z kwestją zaludnienia.

Na Kongresie tym, w którym brało udział przeszło dwustu delegatów różnych krajów, obecny był również Dyrektor Urzędu Emigracyjnego, p. Stanisław Gawroński, ze względu na zainteresowanie częścią obrad poświęconą emigracji.

P. Albert Thomas zgłosił na jednym z posiedzeń Kongresu wnioski, w których zalecał ujmowania zagadnienia migracji z punktu widzenia międzynarodowego i w duchu pokojowym oraz opracowanie zasad wytycznych, które przeniknąłby mogły do opinii powszechnej. Pożądaniem byłoby jego zdaniem stworzenie Instytutu Naukowego, który traktowałby zagadnienia emigracji zarówno ze stanowiska międzynarodowego jak narodowego poszczególnych krajów. Wnioski te były przedmiotem żywej dyskusji.

Przy końcu obrad zwołane zostało posiedzenie, na którym omówiono sprawę utworzenia stałej międzynarodowej instytucji dla prowadzenia ściśle naukowych badań nad zagadnieniami ludnościowymi.

CZWARTA SESJA MIĘDZYNARODOWEJ KONFERENCJI INSTYTUCYJ SPOŁECZNYCH OPIEKI NAD EMIGRANTAMI.

8-go i 9-go września odbyła się w Genewie czwarta sesja dorocznej Konferencji Międzynarodowej Instytucji Społecznych Opieki nad Emigrantami, na którą 44 stowarzyszenia europejskie i amerykańskie przysłały swoich przedstawicieli.

Porządek dzienny obejmował następujące sprawy:

1. Rozłączenie rodzin emigrantów w różnych krajach.
2. Urzędowe uznanie instytucji społecznych opiekujących się emigrantami.
3. Sposoby zwalczania wyzysku emigrantów, popełnianego przez niektórych agentów przewozowych.
4. Sprawozdanie z metod współpracy instytucji, będących członkami Konferencji, w poszczególnych krajach.
5. Kwestja reemigrantów, łądujących bez środków utrzymania.

Konferencja starała się uzyskać od władz i instytucji emigracyjnych różnych krajów dane o liczbie żon i dzieci, które wskutek ograniczenia imigracji do Stanów Zjednoczonych nie mogą się połączyć z mężami lub rodzicami. Po zbadaniu zebranych w ten sposób materiałów uchwalono następujące zalecenia:

1. Wobec powszechnego uznania w krajach imigracyjnych zarówno jak emigracyjnych, korzyści, wynikających z życia rodzinnego oraz potrzeby zachowania łączności rodziny tak ze względu na dobro ogółu jak na dobro jednostki, zasada ta winna być przyjęta w ustawodawstwie poszczególnych

państw oraz w traktatach i programach uchwalanych przez międzynarodowe zjazdy.

2. W razie wyjątkowej konieczności uchwalenia ustaw, utrudniających stosowanie powyższej zasady, należy je wprowadzać w życie w terminie wystarczającym dla uprzedzenia zainteresowanych w czasie właściwym.

3. Odpowiednie władze i instytucje winny informować szczegółowo każdego emigranta lub kandydata na emigranta przed jego wyjazdem o trudnościach, mogących przeszkodzić połączeniu rodzin i emigrowaniu dalszych członków jego rodziny.

4. Zarządzenia prawne winny być wydane w celu zakazania emigracji pojedynczych członków rodzin, o ile niema widoków sprowadzenia pozostałych członków do kraju imigracyjnego, oraz w celu dania pierwszeństwa tym osobom uprawnionym do emigrowania, które wyjeżdżają dla połączenia się z bliską rodziną, względnie ułatwienia repatriacji tych emigrantów, którzy przez dłuższy czas byli rozłączeni z rodzinami.

5. Pożądanem jest uchwalenie międzynarodowej konwencji, która dawałaby gwarancje wypełniania obowiązków wypłacania alimentów rodzinom przez członków rodzin, zamieszkających zagranicą.

6. Instytucje społeczne istniejące w różnych krajach czynić winny wszystko możliwe dla wprowadzenia w czyn zaleceń powyższych i udzielać emigrantom i ich rodzinom pomocy przez służenie im informacją, chronienie przed skutkami długiej rozłąki oraz ułatwianie połączenia tych rodzin.

7. Międzynarodowa Konferencja instytucyj społecznych winna ogłaszać i popierać wszystkie starania czynione w tym kierunku i wpływać odpowiednio na opinię publiczną. Konferencja winna również badać różnorodne przyczyny cierpień, dotyczących rodziny emigrantów jak np. kolizje wynikające z trudności stosowania ustaw o narodowości, małżeństwie, rozwodach, dziedziczeniu, niedostateczne reprezentowanie interesów nieobecnych stron i t. p.

W sprawie emigracji do Stanów Zjednoczonych Konferencja zaleciła dokładne informowanie emigrantów o trudności sprowadzania rodzin w związku z ograniczeniem imigracji do tego kraju oraz zwróciła się do władz emigracyjnych i imigracyjnych z prośbą o rozważenie możliwości dania pierwszeństwa osobom, zamierzającym jechać do Stanów Zjednoczonych w celu połączenia się z członkami rodziny, nawet wówczas jeżeli członkowie ci nie uzyskali jeszcze obywatelstwa tamtejszego. Wreszcie Konferencja wyraziła życzenie, aby projekty, przedstawione Izbowi Parlamentu, w sprawie dopuszczenia poza kwotę ojców, matek, żon i dzieci powyżej lat 21 obywateli amerykańskich, zostały uchwalone. Uznano za wskazane zarezerwowanie pewnej liczby miejsc w kwocie lub poza kwotą

dla wypadków wyjątkowych, zasługujących na specjalne uwzględnienie ze względu na pożałowania godną sytuację rodzin.

Konferencja z zainteresowaniem przyjęła do wiadomości uchwały Tymczasowej Rady Polityki Imigracyjnej zwołanej w maju 1927 r. w Des Moines, w Stanach Zjednoczonych, w sprawie ułatwienia połączenia rodzin emigrantów przez złagodzenie przepisów ograniczających imigrację.

W sprawie oficjalnego uznania instytucji społecznych opieki nad emigrantami ustalono, że wobec odrębności metod stosowanych w różnych krajach trudno jest wypracować jednolitą linię postępowania. Uznając korzyści wynikające ze współpracy tych instytucji z rządami, pozostawiono im starania o wybór najlepszej formy tej współpracy. Na podstawie doświadczenia poszczególnych stowarzyszeń opracowany ma być treściwy memoriał o istniejących metodach współdziałania instytucji społecznych z rządem w różnych krajach.

Konferencja nie powzięła uchwały w sprawie współdziałania towarzystw, będących członkami Konferencji, w poszczególnych krajach, ale przyjęła z zadowoleniem do wiadomości postępy poczynione w tym zakresie w wielu krajach.

Sprawę zwalczania wyzysku emigrantów popełnianego przez niektórych agentów przewozowych, odesłano do Komitetu Wykonawczego. Temuż Komitetowi polecono zwrócić się do przedsiębiorstw przewozowych z wezwaniem zapewnienia reemigrantom lądującym bez środków utrzymania powrotu do miejsca ich pochodzenia oraz zbadanie zobowiązań tych przedsiębiorstw w powyższym zakresie.

W związku z kwestją badania emigrantów przez lekarzy amerykańskich w niektórych krajach europejskich, poruszoną przez delegatkę polską, p. Zofję Dąbską, uchwalono rozesłać kwestionariusze dla zebrania bliższych danych o metodach badań, stosowanych w różnych krajach przez władze imigracyjne Stanów Zjednoczonych.

Wreszcie uchwalono czynić starania o uznanie Międzynarodowej Konferencji Instytucji społecznych opieki nad emigrantami przez oficjalne instytucje międzynarodowe jak Liga Narodów i Międzynarodowe Biuro Pracy i przyjęto do wiadomości zaproszenie delegatów Konferencji na Międzynarodową Konferencję Emigracyjną, zwołaną do Hawany na marzec 1928 r.

I. D.

Przegląd ruchu migracyjnego, polityki emigracyjnej, kolonizacyjnej, warunków pracy i produkcji w obcych krajach.

E U R O P A.

FRANCJA.

Sanitarna kontrola imigrantów.

W celu wzmocnienia kontroli nad stanem zdrowotnym przybywających do Francji robotników cudzoziemskich, francuskie Ministerstwo Spraw Zagranicznych rozesłało do swych urzędów dyplomatycznych i konsularnych cyrkularz oraz instrukcje w sprawie świadectw lekarskich, które wymagane są obecnie od imigrantów. W świadectwach tych stwierdzona być winna, zgodnie ze wskazówkami Najwyższej Rady francuskiej higieny publicznej, nie tylko zdatność fizyczna robotnika do pracy, do której został zwerbowany, ale również brak pewnych chorób i nałogów, a mianowicie zastrzec w nich należy:

1. Że emigrant nie jest dotknięty chorobą, epilepsją, ślepotą, głuchotą lub niemotą. W razie wątpliwości należy zarządzić dodatkowe zbadanie. Emigrant może zażądać pisemnego oświadczenia w tej sprawie, opatrzonego podpisem.

2. Że emigrant nie używa nałogowo narkotyków, a w szczególności trunków alkoholowych.

3. Że emigrant nie cierpi na chorobę zakaźną (jak np. trąd lub trachomę) albo na tuberkuły lub choroby weneryczne w stadium zaraźliwym oraz na choroby pasożytowe.

Ponadto wymagane być winny w razie potrzeby szczepienie ospy i dezynsekcja.

Świadectwa te wydawane są przez lekarzy, wskazanych przez konsulat francuski i opatrzone są wizą konsularną. Wiza ta jest bezpłatna, natomiast za świadectwo pobierana jest przez lekarza umiarkowana opłata, wyznaczona w porozumieniu z Konsulem. W Polsce koszt takiego świadectwa wynoszą 5 złotych.

Warunki rolnicze w departamencie Lot-et-Garonne.

Warunki rolnicze w Lot-et-Garonne uważane być mogą za typowe dla całego terytorjum południowo-zachodniej Francji. Departament ten posiada warunki sprzyjające dla osadnictwa ze względu na swój łagodny klimat, gatunek gleby i słabe zaludnienie.

W okresie lat 60-ciu, pomiędzy 1851 i 1911 r. przeciętna liczba mieszkańców na 1-y km. kw. spadła z 58 na 49,8, zjawisko stopniowego wyludniania występuje tu więc silniej niż w innych częściach Francji, której zaludnienie średnie w tym samym okresie podniosło się z 70,2 do 73,8 mieszkańców na 1 kilometr.

Gospodarstwa drobne od 4 do 10 ha stanowią w Lot-et-Garonne około połowy obszaru. Drugą połowę zajmują gospodarstwa średnie, posiadające 25 do 30 ha i stanowiące najbardziej odpowiednią formę przedsiębiorstw rolnych.

Jedną z najbardziej ujemnych cech miejscowego ustroju rolnego jest szachownica. Zdarza się często, że jeden właściciel posiada gospodarstwo złożone z 20 oddzielnych kawałków ziemi. Nietrudno rozumieć wynikające stąd przeszkody dla prawidłowego rozwoju rolnictwa — stratę czasu przy wykonywaniu robót, a następnie zwiększone koszty robocizny i sprzężaju, niemożność stosowania melioracji, trudne warunki sąsiedztwa i t. p.

Przeprowadzenie komasacji ułatwione zostało dopiero przez prawo z dnia 27 listopada 1918 r., które zezwala na przymusowe scalenie gruntów w razie zgody $\frac{1}{2}$ właścicieli, posiadających łącznie $\frac{2}{3}$ obszaru komasowanego.

Prócz zwykłych u nas form przedsiębiorstw rolnych, prowadzonych przez właściciela lub przez dzierżawcę, istnieje w Lot-et-Garonne rozpowszechniony w całej Francji południowo-zachodniej system połownictwa (*métayage - colonat partiaire*). Jestto tradycyjny w tym kraju sposób gospodarowania pośredniego, połączenia kapitału i pracy. Właściciel daje kapitał zakładowy i produkcyjny, połownik daje pracę i musi wyżywić siebie i rodzinę. Dochody dzielą się na dwie równe połowy. Kontrakty są zwykle zawierane na rok, z 3 lub 6-cio-miesięcznem wypowiedzeniem. Krótkoterminowość kontraktów jest największym błędem tego systemu, ogólny kierunek gospodarstwa cierpi bowiem z powodu częstego przenoszenia się połowników od jednego właściciela do drugiego. Natomiast dodatnią stroną połownictwa jest danie właścicielom możliwości postronnego zarabkowania.

Rozdrobnienie gospodarstw i brak robotnika wpływają hamująco na rozwój gospodarstw. Objawem ujemnym jest również nadmierna różnorodność uprawianych roślin, które rozprasza wysiłki, nie dając możliwości wyspecjalizowania się. Uprawa roli przedstawia także wiele do życzenia. Pług nowoczesny „brabant” jest rzadki w tych okolicach. Natomiast używane są

plugi przestarzałego systemu, często drewniane, wskutek tego niemożliwa jest uprawa głęboka, która zwiększyłaby znacznie wydajność ziemi.

Używane są głównie nawozy fosforowe jako najtańsze, natomiast nawozy azotowe oraz obornik są zbyt mało stosowane. Ta dysproporcja czynników użyźniających wywołuje objawy niepożądane jak wyleganie, pewne choroby roślinne i t. p.

Reasumując te uwagi, powiedzieć można, że dla podniesienia rolnictwa w Lot-et-Garonne potrzebne jest 1. zapobieżenie brakowi robotnika, 2. danie rolnikom fachowego wykształcenia, 3. większa specjalizacja w uprawie, 4. stosowanie głębszej orki i odpowiednich nawozów.

Z. Z.

Włoskie osadnictwo rolne w południowo-zachodniej Francji.

Rolne osadnictwo włoskie, rozwinęło się na południu Francji począwszy od 1921 r. i może być obecnie obliczane na 80.000 osób. Grupuje się ono w okolicach Tuluzy, w departamentach Haute-Garonne, Lot-et-Garonne i Gers. Inicjatywa kolonizacji wychodziła całkowicie ze strony włoskiej i miała początkowo charakter czysto prywatny. W krótkim stosunkowo czasie czynniki rządowe i społeczne potrafiły ocenić doniosłość powstającego ruchu i udzieliły mu poparcia.

Główną pobudką osiedlania się we Francji było dla Włochów włoskich przeludnienie sąsiedniego Piemontu. Być może odegrało też pewną rolę niezadowolenie z istniejących stosunków. Wspomniane departamenty należą do najbardziej dotkniętych znanem zjawiskiem wyludniania się wsi francuskiej, przyczem najsilniej zjawiskiem tem była dotknięta wieś. Wskutek tego znaczna ilość uprawianych gruntów została opuszczona. Można więc było nabywać żyzne te tereny po niskich cenach. Rząd francuski, w celu przeciwdziałania wyludnianiu się tych okolic, przedsięwziął próbę kolonizacji wewnętrznej i osiedlił w wymienionych departamentach pewną liczbę chłopów z Bretanii.

Włosi, widząc w sprzedawanych terenach korzystną lokatę swych oszczędności i dobry warsztat pracy, zachęceni przytem klimatem tego kraju, zbliżonym do klimatu Włoch północnych, chętnie nabywali ziemię na własność.

Niektórzy, mniej zamożni osadnicy wykorzystali rozpowszechniony w tym kraju system połownictwa (*métayage*) i w ten sposób, nawet przy bardzo niewielkich środkach materialnych, zdołali zużytkować swoją inicjatywę, pracowitość i wytrwałość. Początkowo prywatni agenci pośredniczyli w nabywaniu i dzierżawieniu ziemi, następnie osadnicy przybyli dawniej ułatwiali osiedlanie się swym krewnym i przyjaciółom. Po pewnym czasie

powstały organizacje francuskich właścicieli ziemskich, ułatwiające osadnictwo ze względu na wynikające stąd korzyści, a mianowicie wzięcie pod uprawę posiadłości, leżących nieraz odłogiem od kilkunastu lat. Trudno jest ocenić istniejący niewątpliwie udział czynników włoskich w skierowywaniu i normowaniu tego ruchu. Nazewnątrż przejawiał się on w powstaniu francusko-włoskiego banku, który jednak zbankrutował na skutek nieudanych spekulacyj. Te ostatnie miały miejsce w pierwszym zwłaszcza okresie osadnictwa.

Wysiłki osadników w kierunku zakupu jak największego obszaru ziemi dawały często ujemne wyniki. Właściwość tamtejszego gruntu, niedającego się orać na mokro, wymaga posiadania silnego remanentu dla wyzyskania względnie krótkiego pogodnego okresu czasu. Zatem włos, który prawie cały kapitał włożył w zakup ziemi, nie był w stanie należycie jej wykorzystać, gdyż brakło mu środków na zakupienie odpowiedniego inwentarza i często groziło mu bankructwo. Tu jednak przyszła z Włoch pomoc, okazywana za pośrednictwem konsulatu włoskiego w Tuluzie i doskonale zorganizowanej, silnej, nawpół urzędowej organizacji społeczno - opiekuńczej „Opera Bonomelli”, posiadającej oddział w Tuluzie. Udział kapitałów włoskich przejawiał się również w francusko - włoskich organizacjach ekonomicznych, które wraz z czysto francuskimi (w rodzaju wyżej wspomnianej organizacji właścicieli ziemskich), dołożyły starań, aby wzmocnić słabsze jednostki gospodarcze. Stworzony został kredyt rolny, ułatwiający zakupienie maszyn, narzędzi rolniczych. Znaczna część osadników nietylko utrzymała się, lecz wstąpiła na drogę ekonomicznego rozwoju.

Gospodarstwo osadnika włoskiego wynosi przeciętnie 5 ha ziemi. Powierzchnia ziemi jest przeważnie płaszczyźniana, gleba dość żyzna, ale wydajność niezbyt wysoka wskutek dość lichej i nieumiejętnej uprawy. Zbiór pszenicy z hektara równa się przeciętnie 10 hektolitrom, co odpowiada 4 korcom z morgi. Prócz pszenicy, wysiewa się na paszę kukurydza, koniczyzna, lucerna i inne trawy pastewne. Jarzyny hodowane są przeważnie tylko dla własnego użytku. Na pagórkach zasadzone są winnice.

Warunki uprawy oczywiście są odmienne od istniejących w Polsce. Zasiewy odbywają się w listopadzie, a pszenica zasiewa się nawet w grudniu. Owies również sieje się na zimę. Żniwa odbywają się w lipcu. Poziom nad morzem, różniący się czasem o kilkaset metrów, wpływa na dojrzewanie w różnych odstępach czasu.

Cena ziemi jest przeważnie wysoka i wynosi przeciętnie 4.000 fr. za hektar. Oczywiście wartość gruntu zależy od jego wydajności. Np. tenuta dzierżawna waha się od 100 do 400 fr. i więcej za hektar ziemi rocznie.

Włosi najchętniej osiedlają się grupami. Powstały więc włoskie wioski, posiadające pozory samorządu, oczywiście obyczajowego. Istnieją tam kooperatywy, kasy wzajemnej pomocy, szkoły i patronaty. Jest prasa włoska, niewielka, lecz umiejętnie prowadzona. Osadnicy rolni, jak wogóle Włosi

we Francji, nie są zasadniczo odporni wobec asymilacji, pozbywają się jednak z większym trudem swych cech narodowych, niż robotnicy w miastach, osadnictwo grupowe chroni ich bowiem od obcych wpływów.

Opinia miejscowa francuska w znacznej części sprzyja osadnictwu włoskiemu, widząc w nim pomoc w odrodzeniu ekonomicznym kraju. Niektóre koła polityczne zajmują stanowisko przyjazne ze względu na propagowaną przez nie ideę solidarności narodów łacińskich. Opinia przeciwna, zaniepokojona rozrostem liczebnym osadnictwa włoskiego, nie wypowiada się dotąd wyraźnie i zajmuje stanowisko wyczekujące.

Należy podkreślić dobre stosunki, panujące pomiędzy Włochami i przybyłymi w latach ostatnich w niewielkiej liczbie wychodźcami polskimi.

(Sprawozdanie konsularne).

NIEMCY.

Rynek pracy.

Liczba bezrobotnych, otrzymujących świadczenia na mocy ustawy o ubezpieczeniu od bezrobocia, spada w dalszym ciągu na początku czwartego kwartału i 15-go października osiąga najniższej w tym roku cyfry 322.000. Od tego czasu zaczyna się zrazu powolny, potem gwałtowny wzrost bezrobocia. 1-go listopada urzędowe dane notują 40.000 wspieranych na mocy ustawy głów rodzin (Hauptunterstützungsempfänger), 1-go grudnia — 605.000, 15 grudnia 830.000, 1 stycznia 1.189.000. Jest to więc wzrost blisko trzykrotny w ciągu 10 tygodni. W tym samym czasie liczba wspieranych przez państwo (Krisenunterstützung) wzrosła o 98.000 i 1-go stycznia osiąga 211.000.

Ta niepomysłna zmiana tłumaczy się częściowo przerwaniem robót publicznych, zwłaszcza zaś ukończeniem sezonu robót rolnych i budowlanych. Możliwe są też pewne błędy statystyczne, wynikające ze zmian w systemie zasiłków dla bezrobotnych, poczynwszy od 1-go października, dnia wejścia w życie ustawy o pośrednictwie pracy i ubezpieczeniu od bezrobocia. Urzędy pośrednictwa pracy zwracają przytem uwagę, że w miarę zapoznawania się ludności z przepisami ubezpieczenia, rozpowszechnia się korzystanie ze świadczeń z tego tytułu w czasie normalnej przerwy pracy zawodowej, wykonywanej na wolnem powietrzu. Przytem przyciągająca siła wielkich miast sprawia, że wielu robotników, przybyłych ze wsi na sezon robót, pozostaje na zimę w mieście, pobierając przysługujące im stawki dla bezrobotnych. Według danych, zebranych w 30 związkach zawodowych, w końcu grudnia 12,9% członków tych związków było niezatrudnionych, wówczas gdy na początku kwartału niezatrudnionych było zaledwie 4,6%. Wzrost bezrobocia zauważyć się daje również w gałęziach przemysłu niezależnych od

warunków atmosferycznych, np. w górnictwie i w przemyśle metalowym. Podobnie zwiększa się liczba zatrudnionych częściowo.

Pogorszenie rynku pracy w przemyśle wywołane jest w pewnej mierze, według wyjaśnień sfer przemysłowych, niedostatkiem rezerw kapitałowych, który utrudnia utrzymanie produkcji na stałym poziomie w razie chwilowo mniej pomyślnej konjunktury. W każdym razie zmiany te nie kryją w sobie groźby poważniejszego kryzysu. W porównaniu do poprzedniego roku, stan rynku pracy wykazuje znaczną poprawę. Liczba bezrobotnych 1.I 1927 r. osiągała 1.754.559, była więc o przeszło 50% większa. Na 1000 mieszkańców otrzymywało zasiłki, względnie świadczenia ubezpieczeniowe, 1.I 1927 r. 27 głów rodzin, 1.I 1928 — 13.

HISZPANJA.

Reorganizacja władz emigracyjnych.

Na mocy królewskiego dekretu z dnia 6 września 1927 r. Główna Dyrekcja Emigracji (Urząd Emigracyjny), utworzona dekretem z dnia 16-go września 1924 r., została zniesiona, a agendy jej przekazane nowo utworzonej Generalnej Dyrekcji Akcji Społecznej i Emigracji. W zakres działania tego urzędu wchodzi nie tylko sprawy emigracyjne, ale również współdzielczość, kwestja bezrobocia, biura pośrednictwa pracy, popieranie licznych rodzin, ubezpieczenia społeczne, budowa mieszkań i budynków gospodarskich na wsi, popieranie instytucyj dobra publicznego o charakterze ekonomicznym i społecznym, organizacja kredytu rolnego i wzajemnej pomocy dla rolników. Dyrekcja Akcji Społecznej i Emigracji, którą kieruje Dyrektor, mianowany przez rząd, dzieli się na wydziały: agrarno - społeczny, emigracyjny i wydział instytucyj społecznych. Wydziały te podlegają Wicedyrektorom, mianowanym przez Ministra Pracy, Handlu i Przemysłu. Przy Dyrekcji utworzona została Rada Akcji Społecznej i Emigracji, pod przewodnictwem Ministra Pracy. Rada ta składa się z trzech autonomicznych sekcyj, przydzielonych do odpowiednich wydziałów Dyrekcji Generalnej. Centralna Rada Emigracyjna pozostaje niezmieniona, z tem zastrzeżeniem, że jeden z jej wiceprezesów będzie mianowany przez rząd, a drugim będzie z urzędu Wicedyrektor Emigracji.

W motywach, uzasadniających dekret, podkreślony został fakt, że emigracja hiszpańska nie jest — jak się to dzieje w innych krajach nowszej formacji — koniecznością demograficzną, gdyż kraj jest stosunkowo słabo zaludniony, ale raczej wynikiem przyczyn natury ekonomicznej i społecznej. Potrzebne jest przeto rozwijanie bogactw kraju, aby dać mu możność zwiększenia zaludnienia w sposób naturalny, przez pomnożenie środków utrzymania. Pewne postępy zostały już dokonane w tym zakresie w ostatnich latach, a mianowicie przez popieranie instytucyj pomocy dla rolników,

a obecnie badane są sposoby ułatwienia rolnikom dojścia do własności uprawianych gruntów.

Dekret ma na celu skoordynowanie akcji poszczególnych organów Ministerstwa Pracy, zajmujących się emigracją, akcją społeczną i społeczno-agrarną. Zadaniem Dyrekcji Generalnej Akcji Społecznej i Emigracji i organu jej doradczego jest po pierwsze zatrzymanie w kraju, w granicach możliwości, ludności hiszpańskiej, przy pomocy całego systemu reform społecznych i ułatwień gospodarczych, zwłaszcza w rolnictwie, a po drugie opieka nad emigracją i regulowanie jej, biorąc pod uwagę doniosłość prądu reemigracyjnego i przywozu oszczędności reemigrantów do kraju.

(Chronique mensuelle des Migrations, 1927, Nr. 11).

Polityka emigracyjna i rynek pracy.

Minister Robót Publicznych przedstawił 26 października Komisji parlamentarnej szeroki program robót, którego wykonanie wymagać będzie kilkoletniego okresu czasu i pochłonie około 5 miliardów peset. Program ten ma na celu nietylko wykorzystanie sił wodnych, nawodnienie niektórych części kraju, rozwój portów i komunikacji wewnątrz kraju, ale także ulżenie bezrobociu, panującemu w Hiszpanji. Według obliczeń ministra, około 50.000 robotników potrzebnych będzie dla wykonania zamierzonych robót.

Jednocześnie, wychodząc z zasady, że każdy obywatel hiszpański ma prawo udać się tam, gdzie może polepszyć swoje warunki materialne, ale że rząd obowiązany jest regulować emigrację w celu zapewnienia emigrantom pewnego minimum gwarancyj w zakresie ekonomicznym, wychowawczym i moralnym, rząd hiszpański, dekretem z dnia 9 grudnia 1927 r., ograniczył emigrację niektórych kategorii osób. Młode dziewczęta poniżej lat 25, na mocy tego dekretu, emigrować mogą, o ile nie towarzyszą im rodzice, dziadostwo lub opiekunowie, lub o ile nie udają się do prawnych swych opiekunów, jedynie w razie przedstawienia wiarogodnego dowodu, że w kraju przeznaczenia mają zapewnioną opiekę krewnych lub innych osób, cieszących się dobrą opinią i przedstawiających wystarczające gwarancje dla przypuszczenia, że w ich towarzystwie emigrantce nie grozi wpadnięcie w sidła nierządu. Małoletni mężczyźni, nie udający się zagranicę w towarzystwie lub do rodziny, będą mogli emigrować jedynie w razie stwierdzenia na podstawie wiarogodnych dokumentów, że wezwani są przez osobę, która podejmuje się dopełnić ich wykształcenia, zapewnić im przygotowanie zawodowe i pomóc im w znalezieniu pracy.

Dorośli robotnicy niewykwalifikowani będą mogli emigrować do krajów, w których daje się odczuwać kryzys gospodarczy, jedynie w razie przedstawienia kontraktu, zapewniającego wystarczające wynagrodzenie i normalne warunki pracy. Zarządzenie to ma na celu ochronę tej kate-

gorji emigrantów przed nadmierną konkurencją robotników innych ras, pracujących za niskim wynagrodzeniem w niektórych krajach imigracyjnych oraz przed niebezpieczeństwem bezrobocia, panującego w wielu krajach. Przytem, chodziło o zmniejszenie napływu niewykwalifikowanych emigrantów, który zwykle wywołuje w obcych krajach obostrzenie selekcji i spychanie cudzoziemców do podrzędnych stanowisk w razie braku dokładnego wykszolenia zawodowego.

Dekret reguluje również zasady repatrjacji na rachunek funduszu emigracyjnego. Konsulowie i rady konsularne (*Juntas consulares*) repatrjować będą jedynie Hiszpanów, którzyzy wyemigrowali legalnie, po wypełnieniu wymaganych formalności, oddając pierwszeństwo tym, którzy po osiedleniu się w obcym kraju, wypełnili obowiązujące ich przepisy, jak np. wpis do rejestru imatrykulacyjnego w konsulacie okręgu zamieszkania. Ci, którzy zostali repatrjowani na rachunek funduszu emigracyjnego, nie będą mogli emigrować ponownie w ciągu trzech lat, o ile nie zwrócą sumy wydanej na ich repatrjację.

(*Chronique mensuelle des Migrations*, 1928, Nr. 1).

CZECHOSŁOWACJA.

Aktualne zagadnienia czeskosłowackiej emigracji.

Rozporządzenie wykonawcze do czeskosłowackiej ustawy emigracyjnej z 8.VI 1922 r. przewidziało utworzenie przy Min. Opieki Społecznej ciała doradczego dla spraw emigracyjnych, mającego wydawać opinie we wszystkich kwestiach, związanych z polityką emigracyjną.

W r. 1926 zorganizowana została w myśl tego rozporządzenia komisja międzyministerjalna dla spraw emigracji i kolonizacji. Przewodniczącym komisji jest każdorazowy minister opieki społecznej, a w skład jej wchodzi ministrowie: opieki społecznej, spraw zagranicznych, rolnictwa, zdrowia publicznego, handlu, oświaty narodowej, spraw wewnętrznych, dalej delegaci państwowego urzędu statystycznego, urzędu ziemskiego i Masarykowej Akademji pracy.

W czasie swego istnienia zajmowała się komisja kwestjami zasadniczymi, z polityką emigracyjną związanymi, oraz nasuwającymi się sprawami konkretnymi. Przedewszystkiem przestudjowano stosunek zagadnienia ludnościowego do emigracji i skutki teje z punktu widzenia narodowego i ekonomicznego. Komisja doszła do przekonania, że emigracja jest złem koniecznem, które należy o ile możności ograniczyć.

Stworzoną została specjalna subkomisja dla walki z emigracją w jej niezdrowych i niekorzystnych przejawach.

Z konkretnych kwestyj zajmowała się komisja możliwościami wychodźcami dla ludności czeskosłowackiej. Specjalna delegacja badała stosunki ekonomiczne w Kanadzie. Fachowcy badali również warunki wychodźstwa do Brazylii, Korsyki, Tahiti, oraz emigracji sezonowej do Austrii, Niemiec i Francji. Szczególną uwagę zwrócono na Rosję, gdyż, zdaniem Komisji, z uwagi na ograniczenie imigracji do Ameryki północnej, stagnację na rynku pracy we Francji, oraz niewyjaśnioną sytuację na innych rynkach pracy, byłoby celowym i korzystnym dla Czechosłowacji, tak ze względów narodowych, jak i ekonomicznych, skierować prąd wychodźstwa do Rosji, oczywiście po stworzeniu uprzednio odpowiednich do tego warunków.

Emigracja nie jest w Czechosłowacji zjawiskiem tak masowym, jak w Polsce. Np. według ostatnich obliczeń w III-im kwartale 1927 r. paszporty emigracyjne otrzymało 4405 osób, z tego do krajów europejskich 2135, do innych 2260 osób, mimo to jednak tutejsze sfery fachowe starają się ją ograniczać, wzgl. kierować do krajów, w których wychodźstwo nie wynaradawia się i nie przyczynia się do rozwoju przemysłu konkurencyjnego z przemysłem czeskim.

Obecnie nie tylko w sferach fachowych, lecz również w prasie codziennej coraz częściej mówi się o konieczności radykalnego ograniczenia emigracji robotników fachowych, specjalnie szklarskich, którzy mimo reglamentacji paszportowych wyjeżdżają zagranicę, przede wszystkim do Francji, Belgii i Szwecji i tam swoją wiedzą fachową przyczyniają się do rozwoju przemysłu konkurencyjnego. Prasa podkreśla, że emigranci, podcinając w ten sposób rodzimy przemysł, sami nie odnoszą z tego należytej korzyści, gdyż przemysł zagraniczny płaci im dobrze tylko do czasu wyszkolenia z ich pomocą swoich fachowców, a potem robotników czeskich usuwa, lub przynajmniej zniża znacznie ich zarobki.

(Sprawozdanie konsularne).

A M E R Y K A.

STANY ZJEDNOCZONE.

Rynek pracy.

Rynek pracy w roku 1927 nie przedstawiał się pomyślnie w Stanach Zjednoczonych. W przemyśle i handlu zapanował zastój, który tłómaczony jest nadprodukcją, wywołany jest jednak w znacznej części nastrojem szerokich mas społeczeństwa, które wobec zbliżających się wyborów prezydenta zajęły, jak zwykle, stanowisko wyczekujące, wstrzymując się od zakupów, wskutek czego obroty w handlu detalicznym stale się zmniejszają. Znaczny

zastój zapanował także w przemyśle budowlanym, najbardziej czułym na wszelkie wahania gospodarcze.

Wskaźnikiem ogólnego zastój przemysłowego jest liczba bezrobotnych w Detroit, która w roku sprawozdawczym osiąga 200.000, czyli równa się prawie liczbie zatrudnionych. Ten ostry kryzys bezrobocia jest wywołany stopniowym zmniejszaniem produkcji w zakładach automobilowych Forda, aż do całkowitego jej wstrzymania w połowie lata, do chwili ukazania się nowego modelu samochodu tej firmy. Według danych z ostatnich miesięcy 1927 r. tendencja spadkowa liczby zatrudnionych przejawia się w dalszym ciągu. Ten stan rynku pracy w Detroit, będącym głównym centrum przemysłu samochodowego Stanów oraz jednym z większych ośrodków przemysłu farmaceutyczno - chemicznego, jest podobny do położenia, panującego na całym obszarze Unji. Należy wspomnieć, że wśród bezrobotnych w Detroit jest znaczna liczba Polaków, którzy, jak wiadomo, stanowią dużą część robotników zakładów Forda.

W stanie Pennsylvania, strajk panujący od wiosny 1927 r. w zagłębiach górniczych, podrywa podstawy dobrobytu ludności polskiej, pracującej tam z nacznej liczbie w przemyśle węglowym. Strajk ten nie jest takich rozmiarów, jak strajk w roku 1923, który obejmował przez szereg miesięcy prawie wszystkie zagłębia w Pennsylvanji, ale jest bardziej uciążliwy i w skutkach swych szkodliwy z powodu stopniowego wyczerpania wszystkich oszczędności robotników, bezwzględного zwalczania strajku przez kapitalistów za pomocą wyrzucania robotników z domów kopalnianych i braku siły ze strony strajkujących, kierowanych przez swych przywódców unijnych. Charakterystyczną cechą obecnego strajku jest silny opór przedsiębiorstw węglowych i podtrzymywanie przez nie częściowo przynajmniej pracy, przy pomocy robotników nieunijnych, czyli niezrzeszonych.

Dokładna statystyka bezrobotnych nie jest w Stanach Zjednoczonych prowadzona, według jednak najbardziej wiarogodnych danych, udzielanych przez pracodawców o stanie zatrudnienia, przyjąć możemy, że procent zatrudnionych przedstawia się, jak następuje:

Rok	1923	1924	1925	1926	1927
	100	90.3	91.2	91.9	90 do 91

(statystyka jeszcze niekompletna).

Dane te jednak są mniejsze d rzeczywistości, mniejsze bowiem przedsiębiorstwa handlowe i przemysłowe nie sporządzają statystycznych wykazów zatrudnionych. Najbardziej dotknięte bezrobociem są środkowe stany Unji, natomiast w stanach zachodnich odczuwany jest brak robotnika.

Płace robotnicze nie mają tendencji spadkowej i począwszy od 1923 r. utrzymują się mniej więcej na tym samym poziomie. Według obliczeń. obejmujących 23 najważniejszych gałęzi przemysłu, przeciętny tygodniowy zarobek wynosi w roku 1925 26.94 dolarów, w 1926 27.17, w 4-ch pierwszych mie-

siacach 1927 r. 26.26, 27.68, 27.53 i 27.39 dolarów. Zarobek średni tygodniowy mężczyzn wykwalifikowanych wynosił w tych samych miesiącach 1927 r. około 31 dolarów, zarobek mężczyzn niewykwalifikowanych około 25 dolarów, zarobek kobiet około 17 dolarów.

KANADA.

Widoki emigracji rolnej.

W pierwszych dniach listopada odbyła się w Ottawie konferencja premierów wszystkich prowincyj kanadyjskich, której porządek dzienny obejmował również sprawę imigracji. W konferencji, mającej na celu wymianę zdań z rządem federalnym, znalazły odbicie poglądy, nurtujące społeczeństwo kanadyjskie w doniosłem dla rozwoju Kanady zagadnieniu dopływu osadników i robotników z Europy.

Zagadnienie to po wojnie stało się tem ważniejsze, że wystąpiło niepokojące zjawisko znacznego odpływu ludności kanadyjskiej do Stanów Zjednoczonych, a powojenne ciężary wymagają podniesienia ekonomicznej sprawności kraju, co możliwem jest tylko przez zwiększenie zaludnienia. Przeciw tej konieczności gospodarczej przemawiają jednak w pewnym stopniu obawy, że obecny charakter rasowy Kanady będzie zmieniony przez napływ cudzoziemców.

Kanadyjscy Francuzi, stanowiący jedną trzecią ludności kraju, a w niektórych prowincjach, jak w Quebecu, mający znaczną przewagę, nie są zwolennikami imigracji z Europy, ani brytyjskiej, ani kontynentalnej i chcą rozwój ludnościowy Kanady oprzeć na rozrodczości swej rasy, która jest znaczna. Kierują oni główne wysiłki swoje ku powstrzymaniu emigracji Franko - kanadyjczyków do Stanów Zjednoczonych i ku repatriacji tych, którzy tam wywędrowali.

Kanadyjczycy brytyjscy, których przyrost naturalny jest o wiele niższy, odczuwają potrzebę dopływu nowych sił, w pierwszym rzędzie z Anglii. Wobec tego, że imigranci brytyjscy, rekrutujący się niemal wyłącznie z ludności miejskiej, nie nadają się do prymitywnego i surowego życia w farmach kanadyjskich, czynione są olbrzymie wysiłki, aby ich do tego życia zachęcić i przystosować, przy wydatnej pomocy angielskiego „Oversea settlement Board” i subwencyj kanadyjskich. Faworyzowanie imigracji brytyjskiej objawia się w pierwszym rzędzie w braku ograniczeń wjazdu w stosunku do przybyszów brytyjskich i w szerokiem stosowaniu przejazdów ulgowych, kilkakrotnie niższych niż przejazdy imigrantów z kontynentalnych krajów Europy. Pomimo jednak tych ułatwień i szkolenia zawodowego, udzielanego na specjalnych kursach, imigranci brytyjscy w znacznej części nie mogą dostosować się do nowych warunków życia i pracy rolnej i przenoszą się do miast. Względy narodowe są jednak o tyle silniejsze w tym wypadku od względów

gospodarczych, że opinia publiczna społeczeństwa brytyjskiego w Kanadzie bardzo silnie występuje w obronie imigracji angielskiej i wywiera nacisk na rząd w kierunku okazania jej wydatniejszej pomocy. Orędownikami przychodźstwa z Anglii są zwłaszcza sfery należące do kościoła anglikańskiego i prowincja Ontario, będąca zawsze ostoją brytanizmu. Minister imigracji Forke był atakowany niedawno na synodzie duchowieństwa anglikańskiego w Kingston za rzekome faworyzowanie imigracji z Europy Centralnej, złożonej przeważnie z katolików, przyczem wyrażono żądanie, aby imigranci składali się co najmniej w 50% z brytyjczyków. W prowincjach stepowych Kanady, w granicach których znajdują się olbrzymie, niezajęte przestrzenie urodzajnej ziemi, będące przedmiotem kolonizacji i już częściowo zaludnione pewnym odsetkiem ludności obcoplemiennej, opinia publiczna jest najbardziej tą kwestją zainteresowana. Sfery usposobione nacjonalistycznie są zaniepokojone trudnością asymilowania imigrantów z Europy Centralnej i ich rzekomym społecznym radykalizmem oraz podatnością dla komunistycznej propagandy. Opinia ta jest w znacznym stopniu wynikiem nierozumienia mowy, psychiki i zwyczajów nowych przybyszów. Z drugiej strony sfery myślące kategoriami gospodarczymi uznają wysoką wartość imigrantów z Europy centralnej a zwłaszcza z Polski. Jest to grupa mniej liczna, ale związana najbliższ z życiem ekonomicznym kraju i licząca wielu ludzi wybitnych i wpływowych — przemysłowców, bankowców i udziałowców obu wielkich systemów kolejowych kanadyjskich.

Prócz wymienionych wyżej prądów idewych, wywierają wpływ na kanadyjskie sfery kierownicze stanowisko związków robotniczych, zaniepokojonych licznym odpływem do miast imigrantów, niezadowolonych z warunków życia wiejskiego oraz przemykanie ludzi do Stanów Zjednoczonych, które wywołuje wiele skarg i pretensyj i marnuje częściowo wysiłki kolonizatorskie Kanady.

Na wspomnianej na wstępie konferencji premierów prowincjonalnych, wystąpiły tendencje przeciwne wszelkiej imigracji wogóle w przemówieniu premiera prowincji Quebec, mającej większość francuzów. Premierzy prowincji Ontario, Manitoba, Alberta i British Columbia zastrzegali się tylko przeciw imigracji z Europy centralnej, natomiast żądali energicznego popierania imigracji brytyjskiej. Premier prowincji Saskatchewan, w której elementy obce, zwłaszcza ruskie, są najliczniejsze, stanął w obronie imigracji niebrytyjskiej i wyraził przekonanie, że obcoplemienni przybysze stają się z czasem dobrymi obywatelami kraju. Minister imigracji Forke uznał potrzebę podniesienia imigracji brytyjskiej, ale jednocześnie zwrócił uwagę konferencji na gospodarczą stronę zagadnienia i na potrzeby rolnictwa w zakresie sił roboczych.

Licząc się z opinią licznych grup francusko-kanadyjskich, rząd popiera skutecznie reemigrację francuzów, którzy wywędrowali do Stanów.

Zgodnie z rozpowszechnionem zapatrywaniem, że rasy północne (nordics) są najbardziej zbliżone do brytyjczyków i najłatwiej się asymilują, rząd popiera imigrację z krajów północnej Europy, Skandynawji, Finlandji, Holandji i Belgji. Do uprzywilejowanych zaliczani są również imigranci z Francji oraz, w ostatnich czasach — z Niemiec. Przychództwo rolne z tych krajów nie jest wprawdzie popierane finansowo, ale doznaje pewnych ułatwień, a mianowicie posiadanie specjalnych „permitów” Departamentu Imigracji nie jest wymagane od tych emigrantów. Dzięki wpływom wywieranym przez sfery żydowskie w niektórych ośrodkach, ułatwione jest przychództwo pewnej liczby żydów, przeważnie z kategorii służby domowej, na podstawie permitów indywidualnych albo zbiorowych, wydawanych niektórym organizacjom żydowskim.

Zgodnie ze stanowiskiem zajętem przez związki zawodowe, imigracja robotników przemysłowych i rękodzielników jest zabroniona. Kanada nie stoi bowiem na progu tak bujnej ekspansji przemysłowej jak ta, która miała miejsce w Stanach Zjednoczonych przed wojną i wymagała olbrzymiego dopływu sił obcych z Europy. Zapotrzebowanie robotników w rozmiarze odpowiadającym potrzebom kraju może z łatwością być pokryte przez stały dopływ robotników z okręgów rolniczych.

Imigracja osadników rolnych, robotników rolnych i służby domowej jest dozwolona. Imigranci, pochodzący z krajów nieuprzywilejowanych, winni jednak wykazać się permitami (pozwoleniami) Departamentu Imigracji. W celu uczynienia zadość gospodarczym potrzebom Kanady zawarta została znana umowa rządu kanadyjskiego z obu wielkimi systemami kolejowemi, Canadian Pacific i Canadian National Railways, na mocy której dopuszczani są do Kanady imigranci rolni, zarekrutowani w Europie centralnej, którym koleje zagwarantują pracę bądź na roli, bądź w lasach, bądź przy budowie lub naprawie torów kolejowych. Umowa ta nie zaspakaja jednak potrzeb krajowych w zakresie osadnictwa ogromnych nieuprawnych dotąd obszarów. Rząd nie przeznaczył dotychczas na ten cel żadnych funduszy, za wyjątkiem sum, wyasygnowanych na osadzenie na farmach weteranów Wielkiej Wojny.

W tych okolicznościach widoki powodzenia w Kanadzie ma wyłącznie imigracja rolnicza. Wobec braku w chwili obecnej kapitałów, przeznaczonych na popieranie osadnictwa, wydaje się, że przyjazd osadników polskich odbywać się będzie mógł w rozmiarze ograniczonym. Spodziewać się natomiast można liczniejszej imigracji robotników rolnych z Polski, których wartość jest wysoko ceniona. Projektowana jest również imigracja większej liczby rodzin rolniczych, nie posiadających kapitału, wystarczającego na założenie gospodarstwa, które przyjęte będą zrazu do farm w charakterze robotników rolnych i po zapoznaniu się z miejscowymi warunkami oraz po zdobyciu oszczędności, osiedlą się na wyznaczonych im działkach.

Rzeczą pierwszorzędną wagi jest dobra organizacja tej imigracji, ku czemu rząd polski poczynił już odpowiednie kroki, oddając rekrutację prowadzoną dotychczas faktycznie przez linje okrętowe w ręce państwowych urzędów pośrednictwa pracy, i zalecając im staranny dobór rzeczywistych robotników rolnych, nadających się do pracy na farmach. Dalszym krokiem ku ulepszeniu warunków imigracji jest ułatwienie taniego kredytu, potrzeba bowiem opłacania wysokich procentów skłania częstokroć imigranta do poszukiwania wysokich zarobków miejskich ze zwykle ujemnym wynikiem.

Liczyć się należy z tem, że pewna — nieznaczna — część polskich robotników rolnych, po przepracowaniu kilku lat na roli przeniknie do miast. O wiele większa ich część jednakże za złożone oszczędności stworzy sobie własne gospodarstwo, powiększając liczbę samodzielnych osadników.

(Sprawozdanie konsularne).

ARGENTYNA.

Stan gospodarstwa krajowego.

Pomyślne konjunktury eksportowe wywołały znaczną poprawę sytuacji gospodarczej Argentyny. W ciągu 10 pierwszych miesięcy 1927 r. wywieziono 13.544.000 ton zboża i lnu czyli o 72.3% więcej niż w tym samym okresie roku poprzedniego. Bilans handlowy dał w ciągu pierwszych 9 miesięcy 1927 r. saldo dodatnie wynoszące 169.943.000 pezów złotych. Ten przypływ gotówki wywołał wzrost, a następnie ustabilizowanie peza, którego kurs w stosunku do dolara i funta szterlinga jest dziś wyższy od parytetu. Wyniki zbiorów zapowiadają się dobrze. Nastąpiło pewne ożywienie w przedsiębiorstwach handlowych i przemysłowych i spodziewać się można, że stan ten trwać będzie i w następnym roku. Natomiast w drugiej, wielkiej gałęzi produkcji narodowej, hodowli bydła, nastąpił ponownie kryzys, wywołany dość znacznym spadkiem cen. Niekorzystny wpływ na sytuację gospodarczą Argentyny wywiera przytem niepewność, w jakiej jest chwilowo pogrążone życie polityczne z powodu mających się odbyć na wiosnę wyborów prezydenta, co pociąga za sobą całkowitą zmianę rządu i co zatem idzie kursu polityki ekonomicznej kraju. Moment wyczekiwania odczuwać się daje zwłaszcza w przemyśle naftowym, w którym nastąpiło znaczne osłabienie działalności przedsiębiorstw prywatnych wskutek spodziewanego ogłoszenia ustawy o monopolu państwowym nafty.

Dlatego należy stanowczo odradzać przyjazdu naszym wiertaczom, którzy przybywają niekiedy do Argentyny w nadziei otrzymania pracy, w dziedzinie tej bowiem niema zupełnie zapotrzebowania.

Rynek pracy w 1927 r.

Według urzędowych danych ogólna cyfra zatrudnionych robotników wyniosła w końcu pierwszego półrocza 1927 r. — 455.590, czyli o 4,2% więcej niż w końcu pierwszego półrocza 1926 r. Płace utrzymują się mniej więcej na tym poziomie co przy końcu 1926 r. i wynoszą dla robotników wykwalifikowanych od 8 do 9 pezów, dla robotników niewykwalifikowanych około 4.50 pezów w wielkich przedsiębiorstwach. W mniejszych przedsiębiorstwach płace są o 10 do 25% niższe. Rzemieślnicy imigranci w pierwszych miesiącach swego pobytu otrzymują średnio zaledwie 3.50 do 5 pezów dziennie z powodu nieznamośności języka; który utrudnia znalezienie korzystnej pracy ¹⁾).

W miesiącach zimowych, a w szczególności w czerwcu i lipcu, stan rynku pracy był najmniej pomyślny, w trzecim kwartale położenie zmieniło się na lepsze z powodu mniejszego dopływu imigrantów, przybywających na własne ryzyko, bez wezwania krewnych lub znajomych. W czwartym kwartale konjunktura poprawiła się nieco z powodu rozpoczęcia żniw. Ta pomyślna zmiana nie dotyczyła jednak polskich robotników, którzy zatrudniani są głównie przy zbiorach kukurydzy, rozpoczynających się w marcu, przy żniwach pszenicy pracują bowiem głównie włosi, kierujący się za zwyczaj z roku na rok w to samo miejsce. Ograniczenie emigracji włoskiej, które nastąpiło we wrześniu, na mocy zarządzenia wstrzymującego wydawanie paszportów emigracyjnych do Argentyny włoskom, nie posiadającym umów o pracę lub wezwania do rodziny, nie zaważyło znacznie na rynku pracy, gdyż według informacji pochodzących z włoskiego źródła, większość emigrantów z tego kraju umowy o pracę lub wezwania posiada.

Objawem dodatnim jest wzrastające uznanie dla robotnika polskiego, który dał się już nieco poznać i uważany jest za wytrzymałego, pracowitego i mało wymagającego.

Mimo to jednak istnieje w dalszym ciągu w okresie sprawozdawczym znaczna trudność zatrudnienia wszystkich nowoprzybywających imigrantów, nie tylko obarczonych rodziną albo niezdolnych do ciężkiej pracy fizycznej, których emigracja została ograniczona przez specjalne zarządzenia Urzędu Emigracyjnego, ale w wielu wypadkach także samotnych i zdatnych do pracy robotników. Brak zorganizowanej sieci biur pośrednictwa pracy utrudnia regulowanie podaży i popytu, zbyt ni napływ imigrantów wywołuje więc często chwilowe nasycenie rynku i bezrobocie.

W szczególnie ciężkich warunkach znaleźli się emigranci gdańscy, którzy przybyli w końcu 1926 r. w liczbie przeszło 600, na skutek propa-

1) Sprawozdanie konsularne.

gandy prowadzonej w wolnem mieście Gdańsku na rzecz emigracji do Argentyny. Ludzie ci, nie posiadający dostatecznych informacji ani kapitałów, które ułatwiłyby im przeżycie pierwszych miesięcy, a co główne nieprzygotowani do ciężkiej pracy i prymitywnych warunków bytu, mieli wielkie trudności w znalezieniu zajęcia, ci zaś, którzy je otrzymali w wielu wypadkach nie mogli wytrwać. Poselstwo Polskie zorganizowało nad nimi opiekę, a specjalna Komisja, złożona z Dyrektora Urzędu Emigracyjnego, który przybył w drodze powrotnej z Brazylii i członka Senatu gdańskiego zbadała przyczyny niepowodzenia emigrantów i sposoby zaradzenia mu. W następstwie wielu emigrantów zostało repatrijowanych, inni znaleźli korzystniejsze zajęcie i przystosowali się do miejscowych stosunków.

W grudniu masowy napływ polskich emigrantów (około 2947) wywołał krytyczną dla nich sytuację.

Dla zaradzenia biedzie ludzi, tułających się w poszukiwaniu pracy po przebyciu przepisowego sześciodniowego okresu w rządowym hotelu imigracyjnym oraz zwolnionych z pracy po ukończeniu robót sezonowych, powstała wśród kolonii polskiej w Buenos Aires inicjatywa stworzenia domu polskiego, w którym chwilową bezrobotni i bezdomni znaleźliby schronienie. Myśl ta doznała silnego poparcia Poselstwa i — za jego wpływem — centralnych władz krajowych. Przy końcu roku schronisko mogące pomieścić 150 osób, było już na ukończeniu.

W tym czasie powstała też myśl, niemniej gorąco poparta przez władze polskie, zorganizowania biura pośrednictwa pracy, które nawiązawszy kontakt z pracodawcami na prowincji, mogłoby kierować grupy bezrobotnych obywateli polskich do robót rolnych, budowlanych i kolejowych. Zamiar ten został urzeczywistniony już w następnym okresie.

PERU.

Kolonja niemiecka w Pozuzo.

W połowie zeszłego stulecia zawarta została pomiędzy rządem peruwiańskim i baronem von Schütz umowa w sprawie osadzenia w Peru 10.000 Niemców. Osadnicy mieli zapewnioną podróż, otrzymali bezpłatnie ziemię oraz utrzymanie w ciągu pierwszych sześciu miesięcy. Pierwsza partja osadników, która przybyła w r. 1857 w okolice Huanuko, składała się z tyrolczyków, nadających się do pracy na roli. Spotkały ją jednak na wstępie duże przeszkody z których najważniejszą była odległość pięciodniowa od najbliższego rynku, przez znaczną część roku niemożliwa do przebycia z powodu złego stanu dróg. Połowa osadników rozproszyła się. Do pozostałych przyłączyła się w następstwie druga partja osadników, mniej starannie dobranych, którzy również częściowo się rozproszyli.

Rozwój kolonji był dość słaby. Obecnie liczy ona około 360 Niemców

bez domieszki krwi obcej i 150 mieszkańców pochodzenia mieszanego. Mała liczebność kolonji wywołuje znaczną liczbę małżeństw krewnych, co nie jest dodatnim objawem. W pierwszym okresie istnienia kolonji warunki klimatyczne oraz nieodpowiednie warunki mieszkaniowe i wyżywienia źle wpływały na rozwój fizyczny i umysłowy ludności. Obecnie nastąpiło całkowite przystosowanie do klimatu i terażniejsze pokolenie nie jest słabowite i posiada pełnię zdrowia i sił, a starsi dożywają późnego wieku.

Gospodarstwo zasadza się głównie na uprawie kawy, ryżu, i tytoniu oraz na uprawie orzechów koka, które zbywane są krajowcom. Zbiór tych orzechów odbywa się trzy do czterech razy do roku. Przy zbieraniu i suszeniu zatrudnione są również dzieci. Nawozy nie są używane, bydło hodowane jest tylko dla własnej potrzeby, gdyż brak środków komunikacyjnych i dobrych dróg uniemożliwia sprzedaż mięsa. Rzec można, że ludzie mają dostatek żywności, ale nie mogą dojść do prawdziwego dobrobytu z powodu trudności spieniężenia zbiorów.

Z pierwszym transportem osadników przywędrował ksiądz tyrolski, Józef Egg, którego energii zawdzięczają ludzie swoje wytrwanie. Ksiądz ten ułatwił im przebrnięcie początkowych trudności, zapoczątkował i wykończył budowę małego kościółka. Następca jego, obecny proboszcz Schafferer, również tyrolczyk, zajmuje się żywo sprawami kolonji, sprowadził nauczycielkę z Niemiec, stworzył kooperatywę spożywczą i drobne warsztaty przemysłowe dla zatrudnienia ludności, która w rolnictwie nie znajduje dostatecznych źródeł utrzymania.

W r. 1891 osadnicy z Pozuzo ufundowali w pięciodniowej odległości kolonję Ixacampa, która rozwija się pomyślnie i jest obecnie liczniejszą niż Pozuzo.

A F R Y K A.

WENEZUELA.

Konjunktury imigracyjne.

Dekretem z 1894r. utworzony został w Wenezueli Urząd Imigracyjny i ustanowione warunki imigracji. Pewnym kategorjom niepożądanych osób wstęp został wzbroniony. Pozatem przewidziane zostały korzystne dla emigrantów umowy, na mocy których miały im być wyznaczone grunta pod kontrolą rządu. Umowy zawierane być miały na przeciąg lat 4-eh, z przedsiębiorstwami prywatnymi lub ze stanami Republiki, za pośrednictwem agentów konsularnych tego kraju. Koszta przejazdu i instalacji miały być pokryte przez rząd. Grunta po pewnym czasie, zgodnie z warunkami umowy, przechodziły na pełną własność osadników.

O poważnej próbie kolonizacji europejskiej wiadomo dopiero w 1920 r., w którym przyjechała pewna liczba Hiszpanów, Niemców i Belgów. We wrześniu tegoż roku rząd wenezuelski zawarł umowę w sprawie 70.000 hektarów ziemi, które miały być skolonizowane przez 100 rodzin niemieckich. Większość tych rodzin przebywała poprzednio w dawnych niemieckich kolonjach w Afryce. Obszar o którym mowa, znajduje się w pobliżu francuskiej Guyany i sprzedany być miał, według posiadanych informacji, za 37 milionów złotych franków. Rezultat tej próby był ujemny. Warunki umowy nie zostały wypełnione, nie zwrócono nawet kosztów przejazdu, ziemia okazała się nieodpowiednia dla uprawy, a klimat trudny do zniesienia nawet dla osadników przyzwyczajonych do afrykańskiego klimatu. Wszyscy osadnicy niemieccy, hiszpańscy i francuscy zostali repatrijowani na koszt swoich poselstw, które jednomyślnie wypowiadają się przeciw imigracji rolnej do Wenezueli.

Niewielka liczba cudzoziemców zamieszkających w Wenezueli składa się prawie wyłącznie z handlowców. Wśród Francuzów znajduje się wielu zbiegłych z Guyany, która jak wiadomo jest miejscem osiedlenia przestępców. Dość liczna jest kolonia holenderska, złożona z metysów z Curaçao. Jest też kilku żydów rosyjskich, a nawet podobno jeden żyd z Warszawy.

Zgodnie z informacjami jednej z placówek cudzoziemskich, mających siedzibę w Wenezueli, większe widoki powodzenia niż rolnicy mieliby polscy wiertacze, o ile udałoby im się zapewnić sobie przed wyjazdem pracę w centralach dużych przedsiębiorstw nalcianych jak Royal Dutch Shell, Standart Oil z New - Jersey, Gulf Oil Company i Lago. Przedsiębiorstwa te zatrudniają sporą liczbę geologów, techników i urzędników pochodzenia cudzoziemskiego. Robotnicy przy wydobywaniu nafty rekrutowani są z rodowitych wenezuelczyków.

A Z J A.

PALESTYNA.

Ruch migracyjny w 1927 roku.

Palestyna stała w roku 1927 pod znakiem kryzysu gospodarczego, który rozpoczął się w roku poprzednim z powodu dopływu imigrantów niewspółmiernego z pojemnością kraju w obecnym jego stanie rozwoju.

Szybki wzrost i załamanie imigracji w okresie 1923—1927 ilustrują następujące cyfry zaczerpnięte ze źródeł palestyńskich:

1923	1924	1925	1926	1927	
9.478	16.297	36.938	14.656	3.450	imigrantów

Rząd palestyński starał się kryzys opanować przez wstrzymanie imigracji robotników kontyngentowych, przybywających z t. zw. certyfikatami

dla pracy w poszczególnych zawodach (chaluce). Począwszy od sierpnia mają prawo wstępu jedynie imigranci affidavitowi czyli przybywający na zasadzie wezwań rodziny, oraz reemigranci czyli ci, którzy wyjechali z Palestyny, zaopatrzeni w wizy powrotne.

Dzięki tym zarządzeniom oraz zorganizowaniu robót publicznych liczba bezrobotnych zaczęła zmniejszać się stopniowo. Opadła również fala emigracji z Palestyny jak świadczą następujące dane z ostatniego kwartału roku 1926 i 1927, zebrane przez Organizację Sjonistyczną:

Październik	1050	386 emigrantów.
Listopad	822	407 „
Grudzień	642	262 „

Według tego źródła ogólna liczba emigrantów z Palestyny przewyższyła w r. 1927 liczbę imigrantów o około 2.000 osób. Liczba imigrantów z Polski wynosi w tym roku 1179 (łącznie z obywatelami państw obcych) i dzieli się na następujące kategorie: 46 przybywających z pewnym kapitałem (w 1926 r. 313), 124 robotników kontyngentowych, 216 robotnic (w r. 1926 robotników obojga płci 5655), 417 przybywających do krewnych na podstawie affidavitów (w r. 1926 — 1167), 311 reemigrantów powracających do Palestyny (w r. 1926 — 178), 69 turystów (w r. 1926 — 152). Powróciło z Palestyny do Polski według danych gen. Konsulatu R. P. w Jerozolimie 2347 osób, czyli znacznie więcej, niż było w tym samym czasie emigrantów do Palestyny.

Pomimo, iż jak się wydaje przesilenie w ostrej formie zostało już zażegnane, złagodzenie ograniczeń imigracji w r. 1928 nie jest przewidywane, a i w następnych najbliższych latach wątpliwem jest aby imigracja do Palestyny przybrała charakter ruchu masowego. Gdyby nawet wzmógł się dopływ kapitałów płynących z żydowskich ofiar zbieranych na całym świecie (Keren Chajessod), sumy te nie wystarczą dla znacznego zwiększenia pojemności ludnościowej kraju, a kapitał prywatny, zrażony słabą rentownością, względnie niepowodzeniem dotychczasowych inwestycji, długo jeszcze objawiać będzie rezerwę.

M. B.

DZIAŁ URZĘDOWY.

UKŁADY EMIGRACYJNE.

KONWENCJA POLSKO - NIEMIECKA

z dnia 24 listopada 1927 r.

w sprawie polskich robotników rolnych.

Powodowani chęcią uregulowania kwestji polskich robotników rolnych w Niemczech, zamianowali swymi Pełnomocnikami

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej:

Pana Dr. Witolda *Prądzyńskiego*, Członka Komisji Kodyfikacyjnej Rzeczypospolitej Polskiej i

Pana Stanisława *Gawrońskiego*, Dyrektora Urzędu Emigracyjnego;

Prezydent Rzeszy Niemieckiej:

Pana Ulrich *Rauscher*, Posła Niemieckiego w Warszawie i

Pana Dr. Oskar *Weigert*, Kierownika Departamentu w Ministerstwie Pracy Rzeszy Niemieckiej.

Pełnomocnicy po zbadaniu pełnomocnictw, uznanych za dobre i sporządzone w sposób należyty, ustalili co następuje:

Wychodząc z założenia, że dla zatrudniania w państwie obywateli obcych mianowicie jest jego stan gospodarczy, zwłaszcza stan rynku pracy, układające się Strony regulują w sposób następujący rekrutację, zapośredniczanie i kontraktowanie polskich robotników rolnych, jakoteż wyjazd ich, wjazd i powrót oraz ubezpieczenie społeczne tychże:

Dział I.

Artykuł 1

Rekrutacją, zapośredniczaniem i kontraktowaniem polskich sezonowych robotników rolnych zajmują się z ramienia Polski wyłącznie Państwowe Urzędy Pośrednictwa Pracy, z ramienia Niemiec wyłącznie powołane do tego czynniki.

Kontraktowanie robotników dokonywa się na podstawie ściśle określonej umowy o pracę.

Rządy układających się Stron zawierają w sprawie technicznego wykonania przepisów ustępów 1 i 2, jak również w sprawie przejazdu robotników odrębne porozumienie, które może być zmienione za zgodą obu Rządów.

Artykuł 2

Układające się Strony są zgodne co do tego, że wychództwo polskich robotników rolnych będzie posiadało charakter ruchu sezonowego, o ile konwencja niniejsza nie postanawia inaczej.

Artykuł 3

Układające się strony są zgodne do tego, że ci polscy robotnicy rolni, którzy przybyli do Niemiec przed 1 stycznia 1919 i tam pozostali, mają prawo pozostania w Niemczech w charakterze robotników rolnych i otrzymania zaświadczenia uprawniającego (Befreiungsschein) do wykonywania tej czynności.

Artykuł 4

Układające się Strony wychodzą z założenia, że polscy robotnicy rolni, którzy przybyli do Niemiec w okresie pomiędzy 1 stycznia 1919 i 31 grudnia 1925 i tam pozostali, włączą się do ruchu sezonowego na następujących zasadach:

1. Włączanie się do ruchu sezonowego winno odbywać się stopniowo, w możliwie równych kwotach rocznych i równomiernie z poszczególnych niemieckich obwodów, w których robotnicy są zatrudnieni.
2. Wyjęte z włączania się do ruchu sezonowego będą osoby, dla których wyjazd byłby połączony ze szczególną uciążliwością.

W sprawie technicznego przeprowadzenia postanowień niniejszego artykułu, Rządy układających się Stron zawierają odrębne porozumienie.

Artykuł 5

Polscy robotnicy rolni nie będą wbrew swej woli powodowani do powrotu do Polski poza przewidzianymi w niniejszej konwencji wypadkami, z zastrzeżeniem mocy obowiązujących przepisów o odmowie prawa pobytu i wydaleniu, odnoszących się do wszystkich cudzoziemców.

Artykuł 6

Układające się Strony obowiązują się udzielać polskim robotnikom rolnym ułatwień przy wyjeździe, wjeździe i powrocie.

Artykuł 7

Polscy robotnicy rolni korzystają w Rzeszy Niemieckiej z takiej samej opieki co robotnicy niemieccy w zakresie ochrony pracy, organizacji zawodowej, opieki społecznej, regulowania warunków pracy, włączając w to postępowanie rozjemcze i sądownictwo pracy, o ile ustawodawstwo niemieckie nie zawiera innych ogólnie obowiązujących przepisów dla obywateli obcych.

Artykuł 8

Rząd Niemiecki użyje swego wpływu, ażeby mieszkania polskich sezonowych robotników rolnych były pod względem moralnym i zdrowotnym bez zarzutu.

Artykuł 9

Polskich sezonowych robotników rolnych zwalnia się od uiszczania składek z tytułu ubezpieczenia bezrobotnych.

Artykuł 10

Polscy robotnicy rolni zwolnieni są od podatku zarobkowego w myśl obowiązujących każdorazowo polsko - niemieckich porozumień w sprawie uniknięcia podwójnego opodatkowania, o ile robotnicy ci dowiodą, że mają miejsce zamieszkania w Polsce.

Posiadanie miejsca zamieszkania w Polsce udowadnia się:

- a) albo na podstawie paszportu z napisem: „paszport emigracyjny sezonowy” — albo

- b) przez zaświadczenie o posiadaniu miejsca zamieszkania (zaświadczenie o posiadaniu mieszkania rodzinnego) wystawione przez polskie władze krajowe, którego tłumaczenie niemieckie uwierzytelnione zostanie przez polskie urzędy konsularne w Niemczech.

Dział II

Artykuł 11

Polscy robotnicy rolni i pozostali po nich członkowie rodzin, zrównani są z obywatelami niemieckimi i pozostalymi po nich członkami rodzin w prawach do świadczeń, przypadających z tytułu niemieckiego ubezpieczenia od choroby i ubezpieczenia od nieszczęśliwych wypadków.

Artykuł 12

Przy stosowaniu § 203, nr. 1 i § 586 i § 614 Ordynacji Ubezpieczeniowej Rzeszy, pozostawianie w Polsce z rodziną we wspólnym gospodarstwie domowym polskiego robotnika rolnego, uważa się za nieprzerwane, dopóki robotnik ten zgodnie z przepisami niemieckimi przebywa w Niemczech.

Jako zaświadczenie uprawniające w rozumieniu niniejszej konwencji uważa się również tak zwane tymczasowe zaświadczenia uprawniające (vorläufiger Befreiungsschein).

Artykuł 13

Przy stosowaniu do polskich robotników rolnych przepisów niemieckich o kapitalizacji roszczeń z tytułu niemieckiego ubezpieczenia od nieszczęśliwych wypadków, pobyt w Polsce nie jest uważany za pobyt zagranicą.

Artykuł 14

Polscy robotnicy rolni, którzy posiadają zaświadczenia uprawniające, nie podlegają na podstawie § 1233 Ordynacji Ubezpieczeniowej Rzeszy zwolnieniu od niemieckiego ubezpieczenia inwalidzkiego. W ciągu sześciu miesięcy po otrzymaniu zaświadczenia uprawniającego mogą oni złożyć oświadczenie w instytucji niemieckiego ubezpieczenia na wypadek inwalidztwa, w której ostatnio byli ubezpieczeni, że chcą uiścić dodatkowo składki za te tygodnie, podczas których w ciągu ostatnich dwu lat przed wręczeniem im zaświadczenia uprawniającego zatrudnieni byli w zawodzie, który podlega niemieckemu ubezpieczeniu inwalidzkemu, lecz który to zawód zwolniony był od obowiązku ubezpieczeniowego w myśl § 1233 Ordynacji Ubezpieczeniowej Rzeszy. Jeśli oświadczenie to będzie zgłoszone we właściwym terminie, to składki za przedostatni rok przed wręczeniem zaświadczenia uprawniającego, mogą być wpłacone w ciągu roku po wręczeniu tego zaświadczenia, składki zaś za ostatni rok w ciągu dwóch lat po wręczeniu tego zaświadczenia. Składki te liczą się jako składki przymusowe. Powyższe wpłacanie dodatkowych składek jest niedopuszczalne, dopóki robotnik jest inwalidą w rozumieniu ust. 2 § 1255 Ordynacji Ubezpieczeniowej Rzeszy.

Jeśli przed wejściem w życie niniejszej konwencji, wbrew przepisowi § 1233 Ordynacji Ubezpieczeniowej Rzeszy pobrano od polskiego robotnika rolnego składki na ubezpieczenie od inwalidztwa, to instytucja ubezpieczeniowa nie może zakwestjonować tych składek na zasadzie tegoż przepisu. Robotnik może żądać do 31 grudnia 1928 zwrotu składek, uiszczonych za czas od 1 stycznia 1924.

Artykuł 15

Jeżeli polscy robotnicy lub pozostali po nich członkowie rodzin uzyskają na podstawie artykułu 14 uprawnienia z tytułu ubezpieczenia na wypadek inwalidztwa,

w takim razie przy stosowaniu niemieckich przepisów o spoczywaniu roszczeń z tytułu niemieckiego ubezpieczenia na wypadek inwalidztwa, zrównani będą w prawach z obywatelami Rzeszy i pozostałymi po nich członkami rodzin. Przy stosowaniu niemieckich przepisów o kapitalizacji roszczeń z tytułu niemieckiego ubezpieczenia na wypadek inwalidztwa, pobyt ich w Polsce nie będzie uważany za pobyt zagranicą.

Postanowienia artykułu 12 obowiązują odpowiednio przy stosowaniu §§ 1302 i 1303 Ordynacji Ubezpieczeniowej Rzeszy.

Artykuł 16

Z chwilą wprowadzenia w Polsce na całym jej obszarze ubezpieczenia na wypadek inwalidztwa dla robotników rolnych i pozostałych po nich członków rodzin, układające się Strony nawiążą rokowania, aby w drodze porozumienia zabezpieczyć korzystanie z dobrodziejstw ubezpieczenia inwalidzkiego podczas pracy w Niemczech również i tym polskim robotnikom sezonowym, którzy nie otrzymują zaświadczenia uprawniającego.

Artykuł 17

Przy stosowaniu do polskich robotników rolnych niemieckiego ubezpieczenia od choroby, nieszczęśliwych wypadków i na wypadek inwalidztwa, polskie władze administracyjne i instytucje ubezpieczeniowe udzielać będą pomocy administracyjnej niemieckim władzom administracyjnym i instytucjom ubezpieczeniowym. Wydatki, związane z pomocą administracyjną, zwracane będą tylko w zakresie, obowiązującym w polskich ubezpieczeniach społecznych.

Najwyższe władze administracyjne układających się Stron rozstrzygają w obojłnem porozumieniu spory, które powstaną w sprawie stosowania ust. 1.

Artykuł 18

O zakończeniu postępowania w sprawie nieszczęśliwego wypadku, który dotknął polskiego robotnika rolnego, urząd niemiecki, przeprowadzający dochodzenia, powinien zawiadomić niezwłocznie Konsulat polski, właściwy dla siedziby tego urzędu.

Konsulaty polskie mogą na równi z zainteresowanymi zapoznać się z tokiem dochodzenia oraz z dalszym biegiem sprawy.

Artykuł 19

Postanowienia wykonawcze do tego działu będą wydane samodzielnie przez każdą z układających się Stron, o ile okażą się potrzebne w zakresie jej działania i to przez najwyższą władzę administracyjną albo przez nią do tego wyznaczony urząd.

Przepisy, wydane w myśl powyższego, powinny być zakomunikowane odnośnym urzędem drugiej układającej się Strony.

Artykuł 20

Najwyższe władze administracyjne obu układających się Stron porozumieją się co do tego, w jaki sposób możliwie najprościej i najtaniej z obszaru jednej z układających się Stron do obszaru drugiej będą mogły być skutecznie wypłaty i doręczania z tytułu stosowania do polskich robotników rolnych niemieckiego ubezpieczenia od choroby, nieszczęśliwych wypadków i na wypadek inwalidztwa.

Artykuł 21

Najwyższą władzą administracyjną w rozumieniu niniejszego działu jest po stronie polskiej Minister Pracy i Opieki Społecznej, po stronie niemieckiej Minister Pracy Rzeszy.

Artykuł 22

Przy wykonywaniu przepisów niniejszego działu instytucje ubezpieczeniowe i władze obu układających się Stron komunikują się z sobą bezpośrednio.

Artykuł 23

Dział ten ma zastosowanie do nieszczęśliwych wypadków, które wydarzyły się lub wydarzą się po 31 grudnia 1926, a do wypadków zaś z ubezpieczenia od choroby lub na wypadek inwalidztwa, które wydarzą się po 31 grudnia 1927.

W wypadkach przewidzianych w nr. 3 ust. 1 § 615 lub nr. 1 § 1314 Ordynacji Ubezpieczeniowej Rzeszy, renty należne polskim robotnikom rolnym z tytułu dawniejszych wypadków ubezpieczeniowych, nie spoczywają po 31 grudnia 1927, dopóki uprawniony przebywa w Polsce.

Artykuł 24

W razie wypowiedzenia niniejszej umowy, postanowienia umowy pozostają nadal w mocy w stosunku do roszczeń w wypadkach ubezpieczeniowych w ust. 1 art. 23, lecz przed wygaśnięciem terminu ważności niniejszej konwencji.

Ust. 2 art. 23 obowiązuje również po upływie terminu ważności niniejszej konwencji w ciągu roku bez ograniczenia, następnie zaś obowiązuje nadal w stosunku do połowy renty.

Dział III.

Artykuł 25

Konwencja niniejsza pozostaje w mocy do 31 grudnia 1928 i milcząco będzie przedłużana każdorazowo na rok następny, o ile jej nie wypowiedzi jedna z układających się Stron.

To samo stosuje się do porozumień odrębnych (artykuły 1 i 4).

Każda z układających się Stron może wypowiedzieć konwencję lub porozumienia odrębne najpóźniej 1 lipca na 31 grudnia każdego roku. Wraz z wypowiedzeniem konwencji uważają się również za wypowiedziane porozumienia odrębne. W razie wypowiedzenia przez jedną z układających się Stron jednego z porozumień odrębnych, druga układająca się Strona może do 15 lipca danego roku wypowiedzieć konwencję.

Artykuł 26

Konwencja niniejsza winna być możliwie rychło ratyfikowana. Dokumenty ratyfikacyjne mają być wymienione w Berlinie. Konwencja wchodzi w życie w 15 dni po wymienianie dokumentów ratyfikacyjnych.

Jednocześnie z niniejszą konwencją wchodzi w życie porozumienia odrębne.

Sporządzono w Warszawie dnia 24 listopada 1927 w dwóch tekstach oryginalnych, każdy w języku polskim i niemieckim, z których każda z układających się stron otrzymuje jeden. Teksty polski i niemiecki w treści swej są zgodne i autentyczne.

PROTOKÓŁ KOŃCOWY.

Przy podpisywaniu zawartej w dniu dzisiejszym pomiędzy Rzeczypospolitą Polską a Rzeszą Niemiecką konwencji w sprawie polskich robotników rolnych, istniała pomiędzy Stronami, zawierającymi konwencję, zgoda co do następujących postanowień:

1. Do działu II, Artykułów 11—24.

Zawierające Konwencję Strony oświadczają, że uregulowanie ubezpieczenia społecznego polskich robotników rolnych w dziale II w artykułach 11 do 24 tejże kon-

wencji, nie przesądzają w niczem ich stanowiska w rokowaniach co do układu o wzajemności w ubezpieczeniach społecznych.

II. Do Artykułu 26.

Zawierające konwencję Strony oświadczają, że ich Rządy aż do ratyfikacji stosować będą tymczasowo postanowienia konwencji od dnia jej podpisania.

Warszawa, dnia 24 listopada 1927 r.

POROZUMIENIE W SPRAWIE REKRUTACJI, POŚREDNICZENIA I KONTRAKTOWANIA, JAKOTEŻ PRZEJAZDU POLSKICH SEZONOWYCH ROBOTNIKÓW ROLNYCH.

Celem wykonania artykułu 1 konwencji polsko-niemieckiej w sprawie polskich robotników rolnych, Rządy Polski i Niemieckie zawierają następujące porozumienie:

§ 1

Niemiecka Centrala Robotnicza zawiadamia w grudniu każdego roku Urząd Emigracyjny w Warszawie, jakie przypuszczalnie będzie zapotrzebowanie polskich sezonowych robotników rolnych (mężczyzn, kobiet i chłopców) na rok przyszły w poszczególnych krajach niemieckich, w Prusiech, w poszczególnych prowincjach, przyczem określi te powiaty w Polsce, z których byłoby pożądanе otrzymać robotników.

§ 2

Najpóźniej w trzy tygodnie po nadejściu zawiadomienia Niemieckiej Centrali Robotniczej (§ 1) Urząd Emigracyjny w Warszawie podaje jej do wiadomości powiaty, z których przewiduje rekrutację, oraz liczbę robotników, jaką może otrzymać z poszczególnych powiatów.

§ 3

Polskie Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej i Niemiecka Centrala Robotnicza uzgadniają w dwa tygodnie po upływie terminu, ustalonego w § 2, ostateczną liczbę robotników, podlegających rekrutacji, podział między powiaty, jak również techniczne szczegóły na okres do połowy kwietnia. W ten sam sposób postępować się będzie w wypadkach późniejszych zapotrzebowań robotników.

Przy zapotrzebowaniu imiennie wskazanych robotników obowiązuje § 6.

§ 4

Zgodnie z porozumieniem (§ 3) przysyłać będzie Niemiecka Centrala Robotnicza właściwym polskim Państwowym Urzędowi Pośrednictwa Pracy każdorazowo otrzymywane zgłoszenia poszczególnych pracodawców. Państwowe Urzędy Pośrednictwa Pracy w odpowiednich ogłoszeniach podadzą zawczasu do wiadomości kontraktowania w Urzędzie Pośrednictwa Pracy lub w miejscowościach, ustalonych przez te urzędy w porozumieniu z Niemiecką Centralą Robotniczą.

Niemiecka Centrala robotnicza jest wówczas upoważniona do wysłania urzędników w dostatecznej liczbie do Urzędów Pośrednictwa Pracy, aby z zastrzeżeniem przepisów §§ 5 i 7 niniejszego porozumienia, rozpoczęli rekrutację wraz z przedstawicielami Urzędów Pośrednictwa Pracy. Rekrutacja dokonywa się z pośród robotników, poleconych przez przedstawicieli polskich Urzędów Pośrednictwa Pracy, w ustalone dni i w ustalonych miejscowościach.

§ 5

Urzednicy Niemieckiej Centrali Robotniczej, którzy mają być wysłani do Polski do Urzędów Pośrednictwa Pracy celem rekrutacji robotników, otrzymują od właściwych polskich Konsulatów zaświadczenie według załączonego wzoru.

Niemiecka Centrala Robotnicza prześle zawczasu Urzędowi Emigracyjnemu w Warszawie imienne listy tych urzędników.

§ 6

Polskie Państwowe Urzędy Pośrednictwa Pracy zawiadomią robotników, których przy zapotrzebowaniu imiennie wskażą Urzędy Graniczne Niemieckiej Centrali Robotniczej, z powołaniem się na zeszlóroczną umowę o pracę, niezwłocznie po nadejściu umowy o pracę, o zgłoszonych co do nich zapotrzebowaniach i spowodują zakontraktowanie ich na podstawie przeznaczanej dla nich umowy o pracę. Ci imiennie wskazani robotnicy nie będą wyłączeni od zapośredniczenia, o ile wyjazdowi ich nie sprzeciwiają się ustawowe przepisy.

Do imiennie wskazanych robotników, którzy nie chcą zakontraktować się ponownie na miejsce pracy im proponowane, stosują się ogólne przepisy o rekrutacji.

Zapotrzebowanie imiennie wskazanych robotników, zamieszkałych poza obrębem uzgodnionych powiatów — będą zgłaszane we właściwym dla ich miejsca zamieszkania Państwowym Urzędzie Pośrednictwa Pracy, przy równoczesnem zawiadomieniu Urzędu Emigracyjnego w Warszawie. Urząd Emigracyjny zawiadomi o swojej decyzji w najkrótszej drodze właściwe polskie władze oraz Niemiecką Centralę Robotniczą.

§ 7

Przedstawienie i wybór robotników (§§ 4 i 5) odbywają się według ich kwalifikacji fizycznej i zawodowej, oraz z uwzględnieniem, czy nadają się do utworzenia jednej grupy robotniczej.

Wyboru robotników do Niemiec dokonywują urzędnicy Niemieckiej Centrali Robotniczej.

§ 8

Zakontraktowanie robotników odbywa się na podstawie umowy o pracę dla zagranicznych sezonowych robotników rolnych, ułożonej przez Fachową Komisję Rolną i Leśną przy Zakładzie Rzeszy dla Pośrednictwa Pracy i Ubezpieczenia Bezrobotnych, która to umowa w swoim obecnem brzmieniu dołączone jest do niniejszej umowy. Rząd Niemiecki będzie działał w tym kierunku, aby Rząd Polski dość wczesnie miał sposobność do zajęcia stanowiska w razie ważniejszych zmian w umowie o pracę na niekorzyść robotników. Rząd Niemiecki jest ponadto gotów przedłożyć Fachowej Komisji Rolnej i Leśnej przy Zakładzie Rzeszy dla Pośrednictwa Pracy i Ubezpieczenia Bezrobotnych ewentualnie propozycje Rządu Polskiego w sprawie zmian w umowie o pracę.

Inne umowy o pracę z polskimi sezonowymi robotnikami rolnymi są w myśl ustawowych przepisów niemieckich o tyle nie ważne, o ile odbiegają na niekorzyść robotnika od umowy o pracę, wymienionej w ust. 1. W miejsce nieważnych punktów umów wchodzi w myśl niemieckich przepisów ustawowych odpowiednie postanowienia umowy o pracę, wymienionej w ust. 1.

Robotnik może podpisać umowę o pracę jedynie w obecności urzędnika, upoważnionego przez kierownika właściwego polskiego Państwowego Urzędu Pośrednictwa Pracy i po zapoznaniu się z warunkami umowy. Postanowienie to nie stosuje się do wyjątkowych wypadków ponownego zakontraktowania robotników (Umverpflichtung),

przyczem jednak w warunkach pracy i płacy nie może nastąpić pogorszenie. Niemiecka Centrala Robotnicza przy ponownych zakontraktowaniach w Urzędach Granicznych podaje ich powody Urzędowi Emigracyjnemu w Warszawie, przy ponownych zakontraktowaniach w Niemczech — właściwemu polskiemu Konsulatowi.

Umowy o pracę sporządza się w 4 egzemplarzach. Jeden egzemplarz otrzymuje pracodawca, drugi Niemiecka Centrala Robotnicza, trzeci właściwy polski Państwowy Urząd Pośrednictwa Pracy, a czwarty egzemplarz otrzymuje osoba, wyznaczona przez polski Urząd Pośrednictwa Pracy z pośród danej grupy robotników.

Każdy robotnik wymieniony we wspólnej umowie o pracę, otrzyma przy zakontraktowaniu pisemne poświadczenie o zawarciu umowy o pracę, według załączonego wzoru.

§ 9

Jeżeli Niemiecka Centrala Robotnicza i Urząd Emigracyjny w Warszawie uznają zgodnie, że pracodawca wykroczył w sposób jaskrawy przeciwko postanowieniom umowy o pracę, obowiązującej przy zatrudnianiu zagranicznych sezonowych robotników rolnych (§ 8), wówczas można mu odmówić zapośredniczenia robotników.

§ 10

Robotnicy otrzymują stosownie do obowiązujących przepisów paszportowych, w trybie przyspieszonym, bezpłatnie, t. zw. paszport emigracyjny sezonowy, uprawniający ich do jednorazowego wyjazdu z Polski w okresie jego ważności.

Robotnicy, posiadający taki paszport i poświadczenie o zawarciu umowy o pracę (§ 8 ust. 5), będą, stosownie do obowiązujących w danym czasie niemieckich przepisów, zwolnieni od wizy na wjazd do Niemiec, oraz na wyjazd z Niemiec podczas ostatnich dwóch miesięcy roku kalendarzowego.

Wizy i inne zaświadczenia wymagane dla podróży do Polski poza ostatnimi dwoma miesiącami roku kalendarzowego, oraz dla wyjazdu ponownego w ciągu roku, będą udzielane bezpłatnie.

§ 11

Terminy wyjazdu do Niemiec i stacje wyjazdowe będą komunikowane robotnikom przy rekrutacji. Polskie Państwowe Urzędy Pośrednictwa Pracy będą skłaniały robotników, aby wyjechali w oznaczonym terminie. O ileby w wyjątkowych wypadkach poszczególni robotnicy odmówili wyjazdu, wówczas przedstawicielowi Niemieckiej Centrali Robotniczej będą poleceni do wyboru inni odpowiedni robotnicy.

§ 12

Koszty przejazdu robotników od niemieckiej stacji granicznej do miejsca pracy ponosi pracodawca. To samo dotyczy strawnego, o ile robotnicy nie zabierają ze sobą żywności.

§ 13

Tytułem kosztów za pośrednictwo Niemiecka Centrala Robotnicza uiszcza Urzędowi Emigracyjnemu w Warszawie 1.20 marek niemieckich za każdego przyjętego robotnika.

§ 14

Robotnice w wieku poniżej 25 lat w zasadzie nie powinny być umieszczane pojedynczo w miejscach pracy.

Niemiecka Centrala Robotnicza komunikuje niemieckim stowarzyszeniom opieki nad dziewczętami, wyznaczonym na podstawie późniejszych porozumień, liczbę oraz miejsca pracy takich robotnic polskich.

§ 15

Osoby, którym polski Urząd Emigracyjny poleci towarzyszyć zakontraktowanym robotnikom do Urzędów Granicznych Niemieckiej Centrali Robotniczej, otrzymują zaświadczenia Niemieckiej Centrali Robotniczej według załączonego wzoru.

Urząd Emigracyjny w Warszawie prześle zawczasu Niemieckiej Centrali Robotniczej w Berlinie listy imienne tych osób.

§ 16

Niemiecka Centrala Robotnicza doloży starań, aby polscy sezonowi robotnicy rolni, którzy przed zakończeniem sezonu robót, bez własnej winy, utracili pracę, zostali umieszczeni w innem miejscu pracy, na które pracodawca otrzymał pozwolenie zatrudnienia zagranicznego sezonowego robotnika rolnego.

§ 17

Powrót z Niemiec do kraju polskich sezonowych robotników rolnych winien się odbywać w sposób uporządkowany. Wyjazd powinien się odbywać możliwie w specjalnych pociągach i w sposób, odpowiadający interesom robotnika.

Niemiecka Centrala Robotnicza zawiadomi możliwie zawczasu Urząd Emigracyjny w Warszawie o przypuszczalnym rozpoczęciu się powrotu, o liniach kolejowych i przejściach granicznych, przez które przewidziany jest powrót; doloży ponadto starań, aby podać do wiadomości Urzędu Emigracyjnego najgłówniejsze punkty przejściowe i zborne transportów.

Urząd Emigracyjny w Warszawie poczyni w odnośnych granicznych stacjach przejściowych przygotowania do przyjęcia przybywających robotników.

§ 18

Kwestje wątpliwe natury technicznej, mogące ewentualnie powstać przy wykonaniu niniejszego porozumienia, regulowane będą pomiędzy Urzędem Emigracyjnym w Warszawie a Niemiecką Centralą Robotniczą w drodze bezpośredniego kontaktu.

Sporządzono w Warszawie dnia 24 listopada 1927 r. w dwóch oryginalnych tekstach, — każdy w języku polskim i niemieckim, z których każdy Rząd otrzymuje jeden. Teksty polski i niemiecki w treści swej są zgodne i autentyczne.

ZAŁĄCZNIK 1.

ZAŚWIADCZENIE.

(Na zasadzie § 5 porozumienia z dnia 24 listopada 1927 r. w sprawie rekrutacji, pośredniczenia i kontraktowania, jakoteż przejazdu polskich sezonowych robotników rolnych).

Przedstawiciel Niemieckiej Centrali Robotniczej p.
udaje się do Polski, aby zgodnie z przepisami ust. 2 § 4 wraz z przedstawicielami polskich Państwowych Urzędów Pośrednictwa Pracy dokonać rekrutacji i zapośredniczenia polskich robotników sezonowych dla Niemiec na r. 19 . . . w powiatach
., dnia

Konsul

ZALĄCZNIK 2.

1928.

UMOWA O PRACĘ DLA ZAGRANICZNYCH SEZONOWYCH ROBOTNIKÓW ROLNYCH.

(Ustalona przez Fachową Komisję Rolną i Leśną przy zakładzie Rzeszy dla Pośrednictwa Pracy i Ubezpieczenia Bezrobotnych).

I. CZAS TRWANIA UMOWY O PRACĘ.

Pomiędzy podpisanym (a) pocztą
miejsce zamieszkania
Nr. telefonu stacja kolejowa powiat
prowincja jako pracodawcą dworu
z jednej strony i podpisanymi jako pracobiorcami z drugiej strony zawarta zostaje, nie
ubliżając przepisom Tymczasowej Ordynacji dla Pracy Rolnej i obowiązującym dla
danego miejsca pracy taryfom powiatowej lub obwodowej, umowa następująca:

Niżej podpisani pracobiorcy, kobiety zamężne za zezwoleniem małżonków, osoby
niepełnoletnie za zezwoleniem rodziców lub opiekuna, przystępują do pracy do wyżej
wymienionego pracodawcy lub jego prawnego następcy z dniem zobowiązania i pozostają
w stosunku służbowym do chwili ukończenia wszystkich robót rolnych, najpóźniej do
15 grudnia b. r. Zobowiązują się oni wykonywać wszystkie powierzone im przez praco-
dawcę lub jego zastępcę prace dniówkowe i od sztuki. Pracodawca lub jego zastępca
rozstrzygają, które roboty mają być wykonywane od sztuki, a które na dniówkę.

Pracobiorcy zapewniają, że są zupełnie zdrowi i nie mają żadnych dolegliwości
przeszkadzających w pracy (kobiety, że nie są w ciąży) i że obeznani są z wszelkimi
zwykle wykonywanymi robotami rolnymi.

Pracobiorcy, podlegający służbie wojskowej, oświadczają, że, o ile im wiadomo,
nie należy przewidywać przerwy w umowie o pracę przez powołanie ich do służby czyn-
nej lub na ćwiczenia wojskowe.

II. CZAS PRACY.

Czas pracy i jego obliczenie regulują się stosownie do taryf powiatowych lub
obwodowych.

*Jeżeli taryfa powiatowa nie istnieje, albo czas pracy i jego obliczenie ustalone nie
są, to obowiązuje następujące postanowienie:*

- a) Na spożycie śniadania, obiadu i podwieczorku przeznaczają się dziennie dwie
godziny, których nie wlicza się do czasu pracy.
- b) Do czasu pracy wlicza się czas zużyty na drogę z dworu do miejsca pracy
i od miejsca pracy do dworu.
- c) W wypadkach nagłych pracobiorcy obowiązani są do wykonania pracy w go-
dzinach nadliczbowych, które wynagradza się stosownie do przepisów działu III.

Tylko pracodawcy lub ich zastępcy rozstrzygają, czy zachodzi wypadek nagły.

Pozatem obowiązują przepisy ustawowe.

Oprócz niedziel i świąt ewangelickich, robotnicy wyznania rzymsko - katolickiego
mają prawo świętowania następujących świąt rzymsko - katolickich: Trzech Króli (6-go
stycznia), Bożego Ciała (w czerwcu), Piotra i Pawła (29 czerwca), Wniebowzięcia
N. M. P. (15 sierpnia), Wszystkich Świętych (1 listopada), Niepokalanego
Poczęcia (8 grudnia), o ile właściwa dla danego miejsca pracy katolicka władza
kościelna nie odłoży obchodu któregoś z tych świąt na następną niedzielę. Za pracę

w wymienione święta katolickie otrzymują robotnicy rzymsko - katoliccy płacę niedzielną.

Robotnikom, pragnącym brać udział w nabożeństwie w niedziele i święta, należy to możliwie ułatwić.

III. PŁACE.

- a) Jeżeli dla danego miejsca pracy obowiązuje umowa taryfowa, dotycząca sezonowych robotników rolnych, to również obcokrajowi sezonowi robotnicy rolni pobierają takie wynagrodzenie ogólne, jak niemieccy sezonowi robotnicy rolni.
- b) Jeżeli dla danego miejsca pracy niema obowiązującej umowy taryfowej dla krajowych robotników sezonowych rolnych, to obcokrajowi sezonowi robotnicy rolni otrzymują wynagrodzenie ogólne, które pobiera odpowiednia kategoria robotników niemieckich przy wykonywaniu takich samych czynności.

Tam, gdzie stawki od sztuki nie są ustalone przez umowę zbiorową, należy je obliczyć w ten sposób, ażeby przy ich stosowaniu robotnik przy normalnej wydajności pracy zarabiał przynajmniej 30 % więcej, niż przy pracy dniówkowej.

Do godzin nadliczbowych i pracy w niedziele stosuje się postanowienia Tymczasowej Ordynacji dla Pracy Rolnej, względnie taryf powiatowych lub obwodowych.

Wyplatę uskutecznia się w myśl zasad następujących:

Zarobki płatne są tygodniowo, mianowicie Trzy marki niemieckie potrącane z zarobku tygodniowego w ciągu pierwszych 6-ciu tygodni i dwie marki niemieckie potrącane z zarobku w ciągu następnych 9-ciu tygodni, płatne będą dopiero przy zgodnym z obowiązującymi przepisami odejściu robotnika i będą mu wówczas wypłacone. Za zgodne z obowiązującymi przepisami odejście uważane będzie również rozwiązanie umowy o pracę bez winy robotnika.

Przy niestawieniu się do pracy bez usprawiedliwienia i bez uzasadnienia pracodawca, oprócz potrącenia zarobku dziennego w gotówce, odpowiedniego do niewykonanej pracy, ma prawo poczynienia odpowiedniego potrącenia przy następnej wypłacie według każdorazowych cen targowych za dostarczoną ordynarję.

Wypłata zawsze powinna być wykonywana przez pracodawcę lub jego urzędników, w obecności dozorców, ale nigdy przez samych dozorców, starszych robotników lub przodowników.

Reklamacje w sprawie obrachunku płac winny być o ile możliwości poczynione zaraz przy wypłacie, albo bezzwłocznie po niej; o ile dotyczą ustalenia istotnie przepracowanych godzin roboczych lub pracy akordowej, mogą być uwzględniane tylko w przeciągu 14 dni po wypłacie.

Przy wypłacie zarobków nie wolno czynić żadnych potrąceń prócz: części zarobku, płatnej dopiero przy zgodnym z obowiązującymi przepisami odejściu robotnika, kar ewentualnie nałożonych stosownie do przepisów działu VII, dodatku od zarobku ogólnego zgodnie z przepisami obowiązującymi¹⁾ oraz ciążyących na pracobiorcy składek na cele ubezpieczeń społecznych. Pracodawca wywiesi w mieszkaniach robotników na widocznym miejscu, w porozumieniu z przedstawicielstwem robotników, ogłoszenie z wyszczególnieniem wysokości potrąceń, które będą czynione przy wypłatach dla poszczególnych kategorii robotników (mężczyzn, chłopców, kobiet i t. p.).

Przy wypłatach otrzymują zagraniczni sezonowi robotnicy rolni te same obrachunki, jakie przyjęte są dla miejscowych robotników tego samego przedsiębiorstwa (koperty, kartki obrachunkowe).

1) Polscy sezonowi robotnicy rolni są nadal zwolnieni od podatku dochodowego, jeżeli za pomocą t. zw. paszportu emigracyjnego (ograniczonego terminem jednorocznym) lub zaświadczenia władzy krajowej (tłumaczenie poświadczone przez polski Konsulat albo Poselstwo) udowodnią, że miejsce zamieszkania mają w Polsce.

IV. ORDYNARJA I MIESZKANIE.

Jako ordynarję otrzymuje każdy robotnik tygodniowo: 25 funtów kartofli, 7 litrów mleka zbieranego (dziennie 1 litr), albo $3\frac{1}{2}$ litra niezbieranego (dziennie $\frac{1}{2}$ litra), 7 funtów chleba, 2 funty krup, albo kaszki manny, albo kaszy lub jarzyn strączkowych, jeden funt mąki żytniej, albo $\frac{3}{4}$ funta mąki pszennej, $\frac{1}{2}$ funta tłuszczu i $\frac{1}{2}$ funta soli. Zamiana ordynarji na gotówkę jest dopuszczalna tylko za zgodą obu stron zawierających umowę i po poprzednim obopólnem porozumieniu się co do wysokości sumy, przypadającej z tytułu zamiany; suma ta winna być uiszczana jako zapłata tygodniowa. Miarodajna dla określenia wysokości wynagrodzenia za zamianę ordynarji jest urzędowa maksymalna cena producentów lub, jeżeli takiej niema, cena rynkowa najbliższej miejscowości, w której odbywają się targi. Nie jest dozwolona zamiana na gotówkę kartofli, mleka i chleba.

Pozatem powinny być dostarczone: wspólne mieszkanie, nie wywołujące zarzutów, oddzielne dla każdej płci, ze stołami, sprzętami do siedzenia, naczynikami do mycia, z szafami zamykanymi na klucz, wspólne ognisko do gotowania i prania, wystarczający materiał opałowy i prócz tego dla każdej osoby łóżko, siennik, poduszka i wełniana koldra. Mieszkania winny odpowiadać przepisom hygienicznym.

Gotowaniem jedzenia zajmuje się przez pracodawcę lub jego zastępcę wyznaczona kobieta, do której również należy utrzymywanie mieszkania i sypialni w czystości oraz obieranie kartofli. Na czas potrzebny do tego, pracodawca zwalnia ją od innych robót. Otrzymuje ona tę samą płacę, jak inne robotnice, jak również odpowiednie wynagrodzenie za niedziele i dni świąteczne. Liczba kucharek winna odpowiadać liczbie robotników.

V. KOSZTY PODRÓŻY.

Koszta podróży od granicy do miejsca pracy oraz opłaty za legitymacje ponosi pracodawca. Przy zgodnem z obowiązującymi przepisami zakończeniu stosunku służbowego, należy się robotnikom bezpłatny bilet kolejowy do ostatniej niemieckiej stacji granicznej, przez którą robotnik przejechał, udając się na miejsce pracy. Jeżeli zachodzą wątpliwości co do celu podróży powrotnej, winien pracodawca, podając miejsce pochodzenia robotników, zwrócić się do właściwego Urzędu Krajowego Niemieckiej Centrali Robotniczej, celem ustalenia ostatniej niemieckiej stacji granicznej. Wręczenie biletu kolejowego na powrót powinno być zaznaczone przy ostatnim obliczeniu zarobku.

VI. NARZĘDZIA PRACY.

Robotnicy obowiązani są zwrócić dostarczone im przez pracodawcę narzędzia pracy oczyszczone i nieuszkodzone. Za każde uszkodzenie narzędzi pracy przez niewłaściwe obchodzenie się z nimi lub za zgubienie narzędzi robotnicy mają zapłacić gotówką.

VII. MORALNE PROWADZENIE SIĘ. PRZEDWCZESNE ROZWIĄZANIE UMOWY O PRACĘ.

Każdy robotnik zobowiązuje się dołożyć wszelkich sił celem ścisłego wykonania powierzonych mu robót, wykonywać zarządzenia pracodawcy lub jego zastępcy i zwłaszcza ściśle przestrzegać przepisów regulaminu domowego.

Kary pieniężne mogą być nałożone na robotnika, tylko na podstawie poprzednio wydanego regulaminu pracy, wywieszonego na widocznym miejscu. Potracenie kary winno nastąpić przy najbliższej wypłacie, w przeciwnym zaś razie karę tę uważa się za umorzoną. Potrącone kary mogą być zużyte tylko na korzyść robotników danego zakładu pracy.

Jeżeli zachodzi ważna przyczyna, a w szczególności, jeżeli jedna ze stron zawie-

rających umowę, dopuści się czynnej lub ciężkiej zniewagi słownej, lub też uczyni niemoralne propozycje, w takim razie druga strona upoważniona jest do natychmiastowego rozwiązania umowy. Za ważną przyczynę dla pracodawcy uważa się poza tem stałe odmawianie lub ciężkie zaniedbywanie pracy przez pracobiorcę, dla pracobiorcy odmawianie przez pracodawcę wypłaty umówionej płacy lub powtarzające się niepunktualne wypłaty i stale, t. zn. mimo kilkakrotnych upomnień, nieodmienne złe pożywienie lub szkodzące zdrowiu mieszkanie.

Udział w ruchu zawodowo-związkowym nie może być przyczyną zwolnienia z pracy.

Pracodawca nie może wbrew woli robotnika zatrzymać paszportu i innych dokumentów.

W razie, jeśli prace na roli skończą się przed 15-ym grudnia r. b., pracodawca zobowiązany jest zawiadomić robotnika o dniu zwolnienia z pracy o tydzień przed tym terminem.

VIII. CHOROBA, UBEZPIECZENIE.

Każdy robotnik ma w razie choroby prawo do świadczeń właściwej kasy chorych. W wypadku niezdolności do pracy robotnik otrzymuje zamiast ordynarji i zarobku przewidziane przepisami pieniężne świadczenia na wypadek choroby. Jeżeli robotnik w czasie choroby otrzymuje nadal ordynarję, przewidzianą w dziale IV, to winien wartość tejże zapłacić pracodawcy po każdorazowych cenach rynkowych.

Pracodawcy i pracobiorcy są prawnie zobowiązani do płacenia składek do kasy chorych w wymiarze ustalonym przepisami.

Przepisy higieniczne i ochronne, a w szczególności przepisy przy stosowaniu nawozów sztucznych, istniejące dla niemieckich robotników rolnych, mają także zastosowanie dla zagranicznych sezonowych robotników rolnych.

IX. OPIEKA I ROZPATRYWANIE SKARG.

Pełnomocncy Niemieckiej Centrali Robotniczej w Berlinie, SW 11, Hafenplatz 4, którzy odpowiednio wylegitymują się, mają w każdej chwili prawo wejścia do mieszkań i miejsc pracy robotników. Obowiązkiem ich jest wysłuchiwanie zażaleń pracodawców i robotników i dążenie do usunięcia nieporozumień i przyczynienia się do zgodnego współżycia robotników między sobą oraz robotników z pracodawcą. W tym celu strony zawierające umowę winny im udzielać wszelkich niezbędnych informacji i wyjaśnień.

Skargi, powstające na tle wykonywania niniejszej umowy, albo przy wykonywaniu robót w zakładzie pracy pomiędzy robotnikami i pracodawcą lub jego pełnomocnikiem, winny być, o ile możliwości, załatwiane na miejscu pracy.

X. POSTĘPOWANIE PRZY ZATARGACH.

Dla wszelkich sporów prawnych, mogących ewentualnie wyniknąć na tle niniejszego stosunku służbowego, sądem właściwym jest sąd pracy w
o ile stosunek służbowy nie jest oparty na umowie taryfowej, która wyłącza w całości lub częściowo sądownictwo pracy przez ustanowienie sądu rozjemczego lub polubownego.

Miejscowość i data:

Podpis pracodawcy lub jego zastępcy

Własnoręczny podpis albo znak odrębny pracobiorcy (pracobiorców)

., dnia 1928 r.

Niniejszem zaświadcza się, że wyżej wymienionym robotnikom odczytana została umowa o pracę w ich języku ojczystym, że umowa ta została przez nich właściwie zrozumiana i zarówno co do całej treści, jakoteż co do wysokości wpisanych zaliczek przyjęta przez podpisanie nazwiska lub znak odrębny.

., dnia 1928.

Urzędnik kontraktujący.

ZAŁĄCZNIK 3.

POŚWIADCZENIE UMOWY O PRACĘ.

(Na zasadzie § 8 polsko - niemieckiego porozumienia z dnia 24 listopada 1927 r. w sprawie rekrutacji, pośredniczenia i kontraktowania, jakoteż przejazdu polskich sezonowych robotników rolnych).

Pracodawca zawarł w dniu
zamieszkały z robotnikiem
umowę o pracę Nr., która odpowiada umowie o pracę w jej obecnie obowiązującym brzmieniu, ułożonej przez Fachową Komisję Rolną i Leśną przy Zakładzie Rzeszy dla Pośrednictwa Pracy i Ubezpieczenia Bezrobotnych.

., dnia 19...

Państwowy Urząd Pośrednictwa Pracy

(pieczęć, podpis)

Niemiecka Centrala Robotnicza

(pieczęć, podpis)

ZAŁĄCZNIK 4.

ZASWIADCZENIE.

(Na zasadzie § 15 polsko - niemieckiego porozumienia z dnia 24 listopada 1927 r. w sprawie rekrutacji, pośredniczenia i kontraktowania, jakoteż przejazdu polskich sezonowych robotników rolnych).

Pan
Pani, który (a) wykaże się paszportem, zaopatrzonem w wizę niemiecką, jest upoważniony (a) do towarzyszenia polskim robotnikom, przyjętym w Polsce przez Niemiecką Centralę Robotniczą, do Urzędów Granicznych Niemieckiej Centrali Robotniczej i do wstępu z tego tytułu do tychże Urzędów.

Berlin, dnia

Niemiecka Centrala Robotnicza

Dyrektor

(pieczęć, podpis)

POROZUMIENIE

w sprawie polskich robotników rolnych, którzy przybyli do Niemiec przed 31 grudnia 1925 r. i tamże pozostali.

Celem wykonania postanowień artykułu 4 polsko - niemieckiej konwencji w sprawie polskich robotników rolnych, zawierają rządy Polski i Niemiecki następujące porozumienie:

§ 1.

W latach od 1927 do 1931 ma włączyć się corocznie po ukończonym sezonie pracy do ruchu sezonowego 4.500 polskich robotników rolnych z pośród tych, którzy w okresie między 1 stycznia 1919 r a 31 grudnia 1925 r. przybyli do Niemiec i tamże pozostali, w roku zaś 1932 reszta, jednak nie ponad 6.000, zmniejszone o 14%

Nadwyżka ponad 4.500 tych polskich robotników rolnych, którzy w ciągu jednego roku włączą się do ruchu sezonowego, zaliczona będzie na rachunek liczby osób, które w myśl ust. 1 mają wrócić w ciągu następnego roku.

§ 2.

Rząd Polski może wskazać osoby, które wyjęte będą z włączenia się do ruchu sezonowego. Ogólna liczba tych osób nie może zasadniczo wynosić rocznie ponad 14% liczby polskich robotników rolnych, którzy w myśl § 1 mają włączyć się do ruchu sezonowego. Jeśli w jednym roku nie osiągnie się 14%, to reszta może być wskazana w latach następnych ponad 14%. Nie wlicza się robotnika do 14% także i wtedy, jeżeli robotnik ten, już włączony w jednym z poprzednich lat, został zaproponowany ponownie do włączenia się do ruchu sezonowego.

§ 3.

Zaopatrzenie polskich robotników rolnych w Niemczech w paszporty winno być możliwie ułatwione i przyspieszone.

W tym celu Niemiecka Centrala Robotnicza zbierze potrzebne dane, dotyczące poszczególnych robotników, za pomocą kwestionariuszy, których dostarczą jej właściwe Konsulaty polskie.

§ 4.

Niemiecka Centrala Robotnicza prześle właściwym polskim Konsulatom do 1-go kwietnia każdego roku 7.000 wypełnionych kwestionariuszy, a z tej liczby do 1 marca co najmniej 3.500. Na podstawie tych kwestionariuszy Konsulaty polskie podadzą Niemieckiej Centrali Robotniczej, najpóźniej 1 sierpnia każdego roku, nazwiska co najmniej 5.300 polskich robotników rolnych, którzy albo zaopatrzeni są w paszporty, lub też paszporty otrzymają zawczasu przed rozpoczęciem powrotu.

§ 5.

Niemiecka Centrala Robotnicza poda do wiadomości polskich Konsulatów, najpóźniej do 1 września każdego roku, 5.300 takich polskich robotników rolnych, którzy mają wrócić do Polski na okres zimowy.

Na wykazach tych umieści się przedewszystkiem polskich robotników rolnych, którzy w danym roku po ukończeniu okresu robót mają zamiar powrotu na zimę do Polski oraz tych robotników, których pracodawcy zamierzają zwolnić w danym roku.

§ 6.

Konsulaty polskie podawać będą Niemieckiej Centrali Robotniczej stopniowo najpóźniej do 15 listopada każdego roku, nazwiska polskich robotników rolnych, którzy w danym roku nie mają wejść do ruchu sezonowego.

§ 7.

Polscy robotnicy rolni, którzy w myśl § 2 nie wejdą do ruchu sezonowego, winni otrzymać tymczasowe zaświadczenie uprawniające (vorläufiger Befreiungsschein), które każdorazowo uprawnia ich na przeciąg jednego roku do pracy w rolnictwie.

W 1933 r. polscy robotnicy rolni, którzy nie zostali objęci ruchem sezonowym, otrzymają zaświadczenie uprawniające (Befreiungsscheine) do pracy w rolnictwie.

§ 8.

Rząd Niemiecki wywrze wpływ na Niemiecką Centralę Robotniczą, ażeby ci robotnicy rolni, którzy na podstawie niniejszego porozumienia powrócą do Polski, mieli pierwszeństwo przy przyjmowaniu do pracy na wiosnę w charakterze robotników sezonowych, chyba że w poszczególnym wypadku przemawiać będą przeciwko temu ważne powody.

§ 9.

Postanowienia § 3 mają odpowiednie zastosowanie do polskich robotników rolnych, którzy przed 1 stycznia 1919 r. przybyli do Niemiec i tamże pozostali. Kwestjonariusze, które, wnosząc z ich treści, dotyczą takich robotników, Niemiecka Centrala Robotnicza prześle Konsulatom polskim osobno w dwóch egzemplarzach.

Niemiecka Centrala Robotnicza wyda tymczasowe zaświadczenie uprawniające robotnikom, co do których Konsulat polski na podstawie tych kwestjonariuszy zgłosi odpowiedni wniosek. Zaświadczenie to udzielane będzie na rok, a w razie potrzeby przedłużone będzie jeszcze na rok, chyba, że się okaże, że robotnik nie należy do osób, wymienionych w ust. 1.

§ 10.

Liczba polskich robotników rolnych, którzy pomiędzy 1 stycznia 1919 r. a 31 grudnia 1925 r. przybyli do Niemiec i tamże pozostali, i którzy w roku przejściowym 1927 włączą się do ruchu sezonowego bez jakiegokolwiek oddziaływania władz niemieckich lub innych czynników, dolicza się do liczby robotników, którzy mają wrócić w 1928 r. na podstawie niniejszego porozumienia. W ciągu tych dwóch lat włączy się więc do ruchu sezonowego ogółem 9.000 robotników. Liczba robotników, którzy mają być umieszczeni w wykazie, zaproponowanym na 1928 r., będzie odpowiednio podwyższona lub zmniejszona.

Rząd Niemiecki oświadcza, że spowoduje, aby Niemiecka Centrala Robotnicza:

- a) powiadomiła natychmiast pracodawców, że polscy robotnicy rolni, którzy przed 1 stycznia 1919 r. przybyli do Niemiec i tamże pozostali, mogą w myśl konwencji i nadal w Niemczech pozostać,
- b) oddziaływała stale na pracodawców, by następujące grupy polskich robotników rolnych były nadal zatrudniane na miejscu pracy w ciągu półroczia zimowego 1927/28:
 1. przybyli przed 1 stycznia 1919 r. do Niemiec i tamże pozostali,
 2. ożenieni z obywatelkami niemieckimi,
 3. posiadający liczne rodziny,
 4. pobierający rentę wypadkową lub inwalidzką, lub też ci, co do których postępowanie rentowe jest w toku.

Sporządzono w Warszawie dnia 24 listopada 1927 r. w dwóch tekstach oryginalnych i to każdy w języku polskim i niemieckim, z których każdy Rząd otrzymuje jeden. Teksty polski i niemiecki co do treści są zgodne i autentyczne.

OKÓLNIKI.

OKÓLNIK

z dnia 1 października 1927 r.

w sprawie zwrotu zadatków.

Do wszystkich koncesjonowanych Towarzystw Okrętowych.

W sprawie zwracania emigrantom zadatków na karty okrętowe, proszę na przyszłość przestrzegać następujących zasad:

1. Interessant, zgłaszający się osobiście po odbiór zadatku, wypełnia w biurze okrętowym podanie do Urzędu Emigracyjnego, względnie Ekspozytury Urzędu Emigracyjnego, używając, o ile możliwości, załączonego wzoru. Biuro okrętowe, przyjmując to podanie, stwierdza własnoręcznie podpisu interesanta, oświadcza się co do prawdziwości podanych przez petenta powodów wycofywania zadatku i odsyła wraz z kwitem zadatkowym, a ewentualnie paszportem i innymi załącznikami do Urzędu Emigracyjnego, względnie Ekspozytury Urzędu Emigracyjnego.

Jest pożądane zwracać petentom uwagę na to, że narażają się na odpowiedzialność karną, jeżeli, zwłaszcza w rubryce, dotyczącej paszportu, zeznają niezgodnie z prawdą.

2. Listownie nadchodzące do biura okrętowego prośby o zwrot zadatku można kierować dalej do Urzędu Emigracyjnego, względnie Ekspozytury Urzędu Emigracyjnego, dołączając jednak sporządzone w biurze na formularzu, jak pod 1., streszczenie listu. List interesanta należy przesłać z kopertą. Gdyby w liście brak było ważniejszych dal (brak powodu wycofania zadatku, oświadczenia co do paszportu, brak kwitu zadatkowego), należy wezwać interesowanego do uzupełnienia i sprawę przedłożyć Urzędowi Emigracyjnemu, względnie Ekspozyturze Urzędu Emigracyjnego, dopiero po uzupełnieniu.

3. Kierownik oddziału biura okrętowego może zwracać interesantom, potrzebującym pilnie pieniędzy — zadatki zaliczkowo w części jeszcze przed nadejściem decyzji Urzędu Emigracyjnego, względnie Ekspozytury Urzędu Emigracyjnego, o ile:

- a) podanie zostało należycie wypełnione i udokumentowane,
- b) zeznania interesanta są wiarygodne i
- c) kwota zadatku nie przekraczała nigdy połowy ceny karty okrętowej.

W tym wypadku należy na podaniu kwotę zwróconą wyraźnie wypisać, a podanie Urzędowi Emigracyjnemu, względnie Ekspozyturze Urzędu Emigracyjnego natychmiast przedłożyć do decyzji, względnie zatwierdzenia wypłaty.

4. Odpowiednio ostemplowane kwty zadatkowe odsyłać będzie Urząd Emigracyjny, względnie Ekspozytura Urzędu Emigracyjnego zasadniczo do biura okrętowego. Biuro ma obowiązek przechowywać w aktach i okazać na życzenie Urzędu Emigracyjnemu, względnie Ekspozytury Urzędu Emigracyjnego dowód zwrócenia interesowanemu pieniędzy z wyszczególnieniem wysokości zwróconej kwoty i waluty w formie własnoręcznego pokwitowania interesowanego, odcinka przekazu pocztowego i t. p.

Dyrektor
(—) St. Gawroński.

Z a ł ą c z n i k.

NAZWA LINJI OKRĘTOWEJ

Prośba o zezwolenie
na zwrot zadatku.

Do
Urzędu Emigracyjnego

w

Ja zamieszkały w
powiat proszę o danie zezwolenia towarzystwu okrę-
towemu oddział w
na zwrócenie mi zadatku na kartę okrętową, w kwocie dolarów.

(Zbyteczne skreślić).

Pieniądze pragnę odebrać, ponieważ

1. Otrzymany w Starostwie paszport emigracyjny załączam do unieważnienia.

2. O paszport dotychczas się nie starałem.

3. Proszę unieważnić uzyskane przez mnie zaświadczenie na paszport emi-
gracyjny.

. , dnia
podpis

Podpisał wobec mnie:
adres

Opinia biura okrętowego

Decyzja Urzędu Emigracyjnego

(miejscowość)

OKÓLNIK Nr. 18

z dnia 12 października 1927 r.

w sprawie wykazów statystycznych o ruchu emigrantów do wszystkich koncesjonowanych
towarzystw okrętowych.

Wobec stwierdzenia, że niektóre T-wa Okrętowe nadsyłają sprawozdania sta-
tystyczne o ruchu emigrantów wyłącznie ze swych oddziałów prowincjonalnych, Urząd
Emigracyjny wyjaśnia, że:

1. Obowiązek nadsyłania sprawozdań statystycznych — wprowadzony okólni-
kiem Urzędu Nr. 2236/E. N. z d. 6/V. r. b. — dotyczy również i biur głównych
w Warszawie;

2. w wypadku, gdy sprawozdanie za dany miesiąc będzie negatywne, T-wo lub
oddział prowincjonalny winien nadesłać Urzędowi Emigracyjnemu odnośne zawi-
domienie.

Zalegające wykazy statystyczne, zarówno pozytywne, jak i negatywne, nadesłać
T-wa Okrętowe do Urzędu Emigracyjnego najdalej do d. 1/XI r. b.

Dyrektor
(—) St. Gawroński.

OKÓLNIK Nr. 19

z dnia 12 października 1927 r.

w sprawie kontroli warunków pracy emigrantów kontynentalnych.

Do PP. Kierowników Państwowych Urzędów Pośrednictwa Pracy i Opieki nad Wychodźcami, Ekspozytur tych Urzędów i Komunalnych Urzędów Pośrednictwa Pracy w Województwie Śląskiem.

Urząd Emigracyjny stwierdził, że zdarzają się wypadki, że Państwowe Urzędy Pośrednictwa Pracy i Opieki nad Wychodźcami otrzymując od poszczególnych osób prośby o wydanie im zaświadczenia na paszporty emigracyjne do krajów kontynentalnych na zasadzie wezwań do pracy, ograniczają się do zbadania, czy wezwania te zawierają wszystkie szczegóły wymagane przez Instrukcję Urzędu Emigracyjnego Nr. 1317/E. N. z 30/IV. 1927 r., nie badają jednak, czy ofiarowane emigrantom w tych wezwaniach warunki pracy i płacy są wystarczające. Wskutek tego zdarza się, że emigranci wyjeżdżają zagranicę do pracy w warunkach nadzwyczaj ciężkich, przy płacy niezwykle niskiej i bez zapewnienia im powrotu do kraju na koszt pracodawcy.

Wobec powyższego Urząd Emigracyjny wyjaśnia:

- a) przy emigracji do krajów kontynentalnych na zasadzie imiennych wezwań do pracy Państwowy Urząd Pośrednictwa Pracy winien zbadać, czy ofiarowane emigrantom warunki pracy i płacy są wystarczające do ich utrzymania zagranicą i ewentualnego odłożenia sobie pewnych oszczędności, przyczem pod uwagę brać należy nie tylko wysokość płacy pieniężnej, lecz także świadczeń rzeczowych (utrzymanie, mieszkanie i t. d.);
- b) jako zasadę przyjąć należy, że pracodawca winien się w wezwaniu do pracy zobowiązać do pokrycia nie tylko kosztów podróży emigranta do miejsca pracy, lecz także — po rozwiązaniu określonego w wezwaniu stosunku służbowego — do pokrycia kosztów podróży powrotnej do kraju. Wyjątki od tej zasady poduszczalne są tylko w wypadkach gwarantujących emigrantom wielki zarobek i łatwą możliwość znalezienia innej pracy zagranicą po rozwiązaniu stosunku służbowego z odnośnym pracodawcą;
- c) w wypadku posiadania jakichkolwiek wątpliwości co do zastosowania przepisów punktu a) i b) niniejszego okólnika w konkretnych wypadkach sprawę przedłożyć należy Urzędowi Emigracyjnemu do decyzji, dołączając opinie własne.

W związku z powyższem Instrukcja Urzędu Emigracyjnego Nr. 1317/E. N. z 30/IV. 1927 r. na str. 6, wiersz 10 i 11 od góry otrzymuje brzmienie następujące:

„1) gdy Państwowy Urząd Pośrednictwa Pracy posiada jakiegokolwiek wątpliwości co do autentyczności lub wiarygodności dokumentów petenta albo co do wystarczalności ofiarowanych petentowi warunków pracy i płacy”.

Dyrektor

(—) St. Gawroński.

OKÓLNİK Nr. 20

z dnia 14 października 1927 r.

w sprawie terminu ważności zaświadczeń na paszporty emigracyjne do krajów kontynentalnych.

Do PP. Kierowników Państwowych Urzędów Pośrednictwa Pracy i Opieki nad Wychoźcami, Ekspozytur tych Urzędów oraz Komunalnych Urzędów Pośrednictwa Pracy w Województwie Śląskiem.

W wydawanych emigrantom do krajów kontynentalnych w myśl § 1 B. Rozporządzenia Ministerstwa Skarbu z dnia 21.III. 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 31, poz. 275) zaświadczeniach na bezpłatne paszporty emigracyjne, winny Urzędy Pośrednictwa Pracy zamieszczać następujące zastrzeżenie: „Zaświadczenie niniejsze ważne jest w ciągu czterech tygodni od dnia wystawienia”.

W wyjątkowych, zasługujących z konkretnych przyczyn na uwzględnienie, wypadkach, wyżej wymieniony termin ważności zaświadczenia może opiewać na czas dłuższy, nie przekraczający jednak w żadnym razie dwu miesięcy.

Termin ważności zaświadczeń, wydawanych emigrantom do krajów zamorskich przez Urząd Emigracyjny, opiewa na sześć miesięcy.

Dyrektor

(—) *St. Gawroński.*

OKÓLNİK Nr. 21

z dnia 17 października 1927 r.

w sprawie pośrednictwa w przesyłaniu korespondencji emigrantów.

Do wszystkich koncesjonowanych Towarzystw Okrętowych

Doszło do wiadomości Urzędu Emigracyjnego, że niektóre towarzystwa okrętowe pośredniczą w przesyłaniu korespondencji emigrantów do ich krewnych, co się sprzeciwia monopolowi pocztowemu i że cenzurują tę korespondencję, niszcząc takie listy, które zawierają ujemne wiadomości o warunkach podróży na statku danego towarzystwa.

Urząd Emigracyjny zawiadamia, że wykonywanie tych czynności przez towarzystwa będzie traktował jako sprzeczne z obowiązującymi ustawami.

Za Dyrektora

(—) *R. Kutylowski*
Wicedyrektor.

OKÓLNİK Nr. 22

z dnia 26 października 1927 r.

w sprawie zgłaszania personelu towarzystw i kierowników oddziałów.

Do wszystkich koncesjonowanych towarzystw okrętowych w miejscu.

W związku ze zbliżającym się terminem odnawiania koncesyj na r. 1928, Urząd Emigracyjny uprzedza, że podda rewizji obsadę stanowisk kierowników oddziałów prowincjonalnych i dlatego oczekuje nadesłania wniosków w sprawie zatwierdzenia na rok 1928 tych kierowników oddziałów.

Urząd Emigracyjny zaznacza również, że w sprawach obsady personalnej winno Towarzystwo uwzględnić przepisy, zawarte w art. 33 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 b. m. o emigracji (Dz. U. R. P. Nr. 89, poz. 799), ograniczające zatrudnianie przez przedsiębiorstwa okrętowe niektórych kategorii osób.

w z. Dyrektora

(—) *R. Kutylowski*
Wicedyrektor.

OKÓLNIK Nr. 23

z dnia 7 listopada 1927 r.

w sprawie działalności Biur informacyjnych, porad i podań.

Do PP. Kierowników Państwowych Urzędów Pośrednictwa Pracy i Opieki nad Wychodźcami, Ekspozytur tych Urzędów oraz Komunalnych Urzędów Pośrednictwa Pracy w Województwie Śląkiem.

W szeregu spraw, dotyczących zwalczania nielegalnej agitacji wychodźczej oraz ochrony emigrantów przed wyzyskiem w związku z ich staraniami u władz i instytucyj o wyjazd zagranicę, na plan I-szy wysuwa się konieczność zwalczania działalności prywatnych biur informacyjnych, porad i podań, które częstokroć rozwijają bardzo szkodliwą działalność w omawianym zakresie.

W związku z powyższem Urząd Emigracyjny zapytuje:

1. jakie biura informacyjne, porad prywatnych oraz podań: a) prywatne (handlowe i zarobkowe), b) społeczne istnieją na terenie działalności danego Państwowego Urzędu Pośrednictwa Pracy i w jakiej mierze korzysta z nich ludność zainteresowana w wychodźstwie.
2. Czy wymienione wyżej sprawy prowadzą również pokątni doradcy.
3. Jakie sposoby kontroli stosują władze w stosunku do instytucyj, o których mowa w punkcie 1) oraz jakimi środkami zwalczają władze ewentualną szkodliwą działalność tych instytucyj (ad p. 1 a) i instytucyj pokątnych doradców w sprawach emigracyjnych.
4. Czy mogą być, względnie czy są i w jakim stopniu wykorzystane dla celów informacyjnych, porad i podań, udzielanych emigrantom, komitety, przewidziane przez art. 6 Dekretu z dn. 27 stycznia 1919 r. (Dz. U. Nr. 11 — 1919 poz. 127).
5. Urząd prosi o nadesłanie powyższych informacji w ciągu miesiąca.

w z. Dyrektora

(—) *R. Kutylowski*
Wicedyrektor.

OKÓLNIK Nr. 24

z dn. 7 listopada 1927 r.

w sprawie nadsyłania rejestrów emigrantów do Urzędu Emigracyjnego.

Do wszystkich towarzystw okrętowych.

Urząd Emigracyjny uchyła niniejszem dotychczasowy obowiązek nadsyłania do Urzędu rejestrów imiennych sprzedanych kart okrętowych, identycznych z takimiż rejestrami, przysyłanemi do Urzędu opłat stemplowych, natomiast zarządza, poczynsz

od dnia 1 listopada r. b., nadsyłanie Urzędowi rejestrów, dotyczących wyłącznie emigrantów z podziałem tychże na kasowych i prepaidowych, tudzież z podaniem zsumowanych kwot ogólnych, uzyskanych ze sprzedaży kart okrętowych emigrantom w tej walucie, w której opłaty za karty zostały pobrane.

w z. Dyrektora

(—) *R. Kutylowski*
Wicedyrektor.

OKÓLNIK Nr. 25

z dnia 23 grudnia 1927 r.

w sprawie zniesienia przedkładania zestawień wydanych zaświadczeń na paszporty emigracyjne.

Do Państwowych Urzędów Pośrednictwa Pracy i Opieki nad Wychodźcami.

Urząd Emigracyjny znosi ustalony w instrukcji Nr. 1742/W. K. z dnia 7. VII. 1924 r., § 11 pkt. 2 obowiązek przedkładania Urzędowi Emigracyjnemu zestawień wydanych przez Państwowe Urzędy Pośrednictwa Pracy, zaświadczeń na paszporty emigracyjne jakoteż zestawień robotników, którzy otrzymali normalne paszporty zagraniczne.

Dyrektor

(—) *St. Gawroński.*

OKÓLNIK URZĘDU EMIGRACYJNEGO Nr. 26

z dnia 15 grudnia 1927 r.

w sprawie zawierania umów przewozowych z emigrantami.

Urząd Emigracyjny przypomina, że zgodnie z art. 38 Rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dnia 11 października r. b. o emigracji (Dz. U. R. P. Nr. 89 poz. 799), od dnia 15 grudnia 1927 r. zawieranie umów przewozowych może być dokonywane tylko z osobami, które posiadają zaświadczenie Urzędu Emigracyjnego, względnie jego ekspozytur na paszport emigracyjny.

Zaświadczenia na paszport emigracyjny wydawane będą narazie w trybie dotychczasowym na podstawie podania zainteresowanej osoby; do podania winno być dołączone zaświadczenie o wykonywanym przez petenta zawodzie oraz dokumenty wymagane, jak dotychczas od niektórych kategorii osób, a więc: karty wezwania, metryki urodzenia, ew. ślubu i t. d.; odpada natomiast dołączanie do podania kwitu zadatkowego na kartę okrętową.

Dyrektor

(—) *St. Gawroński.*

OKÓLNIK Nr. 28

z dnia 31 grudnia 1927 r.

w sprawie wydawania wiz Urzędu Emigracyjnego.

Do wszystkich koncesjonowanych Towarzystw Okrętowych.

W związku z okólnikiem Urzędu Nr. 26 z dnia 14 grudnia r. b., Urząd Emigracyjny komunikuje, że wydawanie emigrantom wiz Urzędu na paszportach odbywać się będzie od dnia 10 stycznia 1928 r. po przedstawieniu *formalnej* umowy przewozowej,

stwierdzającej, że wynikająca z tytułu tej umowy należność została przez emigranta całkowicie uiszczona.

Dyrektor
(—) St. Gawroński.

K O M U N I K A T Y.

KOMUNIKAT

z dnia 4 listopada 1927 r.

w sprawie emigracji do Peru.

Wobec zainteresowania sprawą emigracji do Peru, Urząd Emigracyjny wyjaśnia, że Rzeczpospolita Peruwiańska udzieliła tam koncesyj na kolonizację pewnych terenów osadnikami polskimi. Tereny te, jako przeznaczone dla osadnictwa polskiego, wymagają uprzedniego fachowego zbadania pod względem klimatyczno - zdrowotnym, aklimatyzacyjnym, możliwości pracy fizycznej, komunikacyjnym, gospodarczo - rolnym i t. d. W tym celu Urząd Emigracyjny wysłał w roku bieżącym specjalną komisję złożoną z rzeczoznawców, która zbada wspomniane tereny. Rząd Republiki Peru, pragnąc ułatwić pracę tej komisji na terenie Peru, przesłał dla projektowanej ekspedycji specjalne zaproszenia. Po ukończeniu badań tej komisji sprawa emigracji osadniczej w Peru będzie ostatecznie rozstrzygnięta.

Do tego czasu pozwolenia na wyjazd w charakterze emigranta będą wydawane jedynie osobom, posiadającym wezwanie od zamieszkałych w Peru krewnych lub pracodawców; wezwania te winny być poświadczone przez konsulat polski w Limie.

Jednocześnie Urząd ostrzega, że wszelkie rozsiewanie niezgodnych, sprzecznych z rzeczywistością i przedwczesnych wiadomości będzie, jak wszelka agitacja, ścigane na drodze prawnej, w myśl obowiązujących w tej mierze przepisów.

Dyrektor
(—) St. Gawroński.

KOMUNIKAT

z dnia 25 listopada 1927 r.

w sprawie polsko - niemieckiej konwencji emigracyjnej.

Podpisana w dniu 24 listopada w Warszawie przez pełnomocników Polski i Niemiec konwencja emigracyjna ustala w głównych zarysach co następuje:

Robotnicy polscy, którzy przybyli do Niemiec przed rokiem 1919, mają prawo stałego pobytu w Niemczech; robotnicy polscy będą zrównani z niemieckimi pod względem warunków pracy, ochrony pracy, opieki społecznej, swobody organizacji zawodowej, rozjemstwa i sądów pracy; poza tem, polscy robotnicy sezonowi będą zwolnieni od obowiązku uiszczania składek ubezpieczeniowych na wypadek bezrobocia i inwalidztwa, a także od podatku zarobkowego.

Jednocześnie z konwencją podpisano dwa dodatkowe układy w sprawie polskich robotników rolnych, dotyczące zapośredniczania robotników i umowy o pracę, tudzież porozumienie techniczne w sprawie stopniowego powrotu do Polski na okres zimowy tych robotników rolnych, którzy przybyli do Niemiec między rokiem 1919 a 1925

W ten sposób został położony kres dotychczasowym nieregulowanym stosunkom

w zakresie emigracji między Polską a Niemcami. Osiągnięte dzięki wysiłkom odnośnych czynników rządowych porozumienie stawia sprawy emigracyjne na gruncie prawnym i stwarza podstawy do dalszego legalnego ich normowania i rozwoju.

Należy nadmienić, że w myśl protokołu końcowego, konwencja będzie stosowana od chwili podpisania, a więc przed terminem ratyfikacji i urzędowego ogłoszenia.

KOMUNIKAT

z dnia 22 listopada 1927 r.

w sprawie niepomysłnej konjunktury dla pracowników umysłowych, emigrujących do Brazylii.

Urząd Emigracyjny niejednokrotnie zwracał już uwagę na niebezpieczeństwo wyjazdu do Ameryki Południowej inteligentów polskich, którzy przybywają tam bez środków materialnych i bez zawodowego wykształcenia.

Stosownie do informacji otrzymanych obecnie z Konsulatu R. P. w Kurytybie, kryzys ekonomiczny w całej Brazylii zmniejsza widoki uzyskania pracy dla przybywających do Brazylii wychodźców polskich zarówno robotników niewykwalifikowanych jak i rękodzielników. Na szczególne jednak trudności w wyszukiwaniu stosownej pracy natrafiają inteligenci polscy, którzy przybywają bez środków materialnych i bez zawodowego wykształcenia. Trudności w ustaleniu bytu, a przede wszystkim rozczarowanie i zawód — na jaki jest narażona ta kategoria wychodźstwa polskiego, powiększają szeregi niezadowolonych i wpływają ujemnie na stosunek społeczeństwa brazylijskiego do emigracji polskiej.

Urząd Emigracyjny ostrzega, iż inteligenci polscy bez znajomości języka portugalskiego, nie posiadając zawodu, mogącego dać tam niezwłocznie utrzymanie oraz bez kwoty conajmniej 100 dolarów St. Zjedn. na pierwsze wydatki po wylądowaniu, nie powinni jechać do Brazylii.

USTAWODAWSTWO OBCE.

STANY ZJEDNOCZONE.

Przepisy regulujące deportację cudzoziemców.

(Wyciągi z ustaw imigracyjnych i przepisów wykonawczych wraz z interpretacją urzędową).

I. Deportacja w przeciągu lat pięciu od daty wstępu na terytorjum St. Zjednoczonych. (Paragraf 19 ustawy z lutego, 1917 r.).

Każdej chwili przed upływem lat pięciu od czasu dopuszczenia do St. Zjedn. kategorie cudzoziemców wyliczonych poniżej podlegają aresztowi i przymusowemu wydaleniu (deportacji) ze St. Zjedn. na mocy nakazu (warrantu) Ministra Pracy:

1. Cudzoziemcy, którzy w czasie dopuszczenia należeli do jednej lub kilku z kategorii ustawowo niedopuszczalnych.
2. Cudzoziemcy, którzy przekroczyli granicę St. Zjedn. lub zostali znalezieni na terytorjum St. Zjedn. wbrew jakiegokolwiek ustawie lub prawu Stanów Zjednoczonych.

II. Deportacja w przeciągu lat trzech od daty wstępu na terytorjum St. Zjednoczonych. (Paragrafy 19 i 34 Ustawy z lutego 1917 r.).

1. Wszyscy cudzoziemcy (lub cudzoziemki), którzy wkraczają do St. Zjedn. drogą wodną w czasie i miejscu nieoznaczonym przez władze imigracyjne, lub drogą lądową w miejscu nieoznaczonym jako port lub punkt wstępu dla cudzoziemców przez Komisarza Generalnego Imigracji, lub w czasie nieoznaczonym na ich wstęp przez władze imigracyjne, lub tacy cudzoziemcy, którzy wkraczają na terytorjum St. Zjedn. bez poddania się przepisowym oględzinom tudzież inspekcji — wniemi być w przeciągu lat trzech od daty wstępu na terytorjum St. Zjedn. ujęci na podstawie nakazu Ministra Pracy oraz deportowani (Paragraf 19).
2. Każdy marynarz cudzoziemski, który ląduje w porcie St. Zjedn. wbrew wymogom ustawy ma być uznany za przebywającego nieprawnie w St. Zjedn. i winien być w następstwie tegoż w przeciągu lat trzech od daty lądowania w wyżej opisany sposób ujęty na podstawie nakazu Ministra Pracy poczem stawiony przed Imigracyjną Izbą Dochodzeń Specjalnych i jeżeli nie zostanie przez nią prawnie dopuszczony, winien być deportowany jak przewidziano w paragrafie 20, ustawy, na koszt Rządu z wydatków odnośnego budżetu. (Paragraf 34. Ustawy z m. lutego 1917 r.).

III. *Deportacja niezależnie od daty wstępu na terytorjum St. Zjedn.*
(Paragraf 19 ustawy z lutego, 1917 r.). Deportacji podlega:

1. Cudzoziemiec (lub cudzoziemka) co do którego stwierdzone zostało, że po wstępie na terytorjum St. Zjed. namawiał do niszczenia własności prywatnej lub innej, lub który namawiał do anarchji lub obalenia przemocą lub gwałtem Rządu Stanów Zjednoczonych lub wszelkiej formy prawa, lub namawiał do mordu urzędników państwowych albo propagował powyższe czyny.
2. Cudzoziemiec (lub cudzoziemka), który po dacie wejścia w życie ustawy niniejszej skazany został conajmniej dwa razy na więzienie karne każdorazowo z terminem conajmniej jednorocznym za zbrodnię przeciw moralności popełnioną w tym kraju kiedykolwiek od czasu wstępu do tego kraju.
3. Cudzoziemiec (lub cudzoziemka), który przed upływem lat pięciu od czasu wstępu na terytorjum St. Zjedn. staje się ciężarem dobroczynności publicznej z przyczyn, co do których nie zostało pozytywnie ustalone, iż wyniki w następstwie wstępu jego na terytorjum St. Zjedn.
4. Cudzoziemiec (lub cudzoziemka), który po dacie wejścia w życie ustawy niniejszej skazany zostaje choćby raz na więzienie z terminem conajmniej jednorocznym za zbrodnię przeciw moralności popełnioną w tym kraju przed upływem pełnych lat pięciu od czasu wstępu do tego kraju.
5. Cudzoziemka co do której ustalone zostało, że w jakimkolwiek przeciągu czasu po wstępie swym na terytorjum St. Zjedn. była mieszkanką domu nierządu, lub praktykowała prostytucję.
6. Cudzoziemiec (lub cudzoziemka), który bierze udział w zyskach prostytucji lub odnosi jakiekolwiek korzyści z zysków prostytucji.
7. Cudzoziemiec (lub cudzoziemka), zatrudniony w domu nierządu, w sali tanecznej lub w innym domu, względnie lokalu zabawowym uczęszczanym stale przez prostytucję, lub w którym prostytucji się zbierają, lub który opiekuje się prostytutką lub obiecuje uchronić prostytutkę od aresztu.
8. Cudzoziemiec (lub cudzoziemka), który sprowadza lub usiłuje sprowadzić dla celów prostytucji jedną lub więcej osób.
9. Cudzoziemiec, względnie cudzoziemka, który (a) po niedopuszczeniu go (jej) do St. Zjedn., i po deportowaniu go (jej) lub po aresztowaniu i wydaleniu go (jej) jako prostytutki, jako pośrednika w prostytucji, lub jako osoby, pozostającej w jakimkolwiek związku z domem nierządu lub domem dla innych celów niemoralnych — powraca lub zyskuje wstęp do St. Zjedn.

a) *Małżeństwo kobiet nie stanowi przeszkody do deportacji.*

1. Małżeństwo z obywatelami St. Zjed. osób płci żeńskiej, uznanych za winne czynów niemoralnych na tle płciowym, które to osoby są wykluczone lub deportowane na zasadzie ustawy, — nie uprawnia tych osób do uzyskania obywatelstwa St. Zjedn., o ile zawarcie związku małżeńskiego następuje po aresztowaniu kobiety, której to dotyczy, lub po popełnieniu przez nią czynu który ją kwalifikuje do deportacji.
10. Cudzoziemiec lub cudzoziemka, który (a) uznany (a) został (a) za winnego (a) i uwięziony za wykroczenie przeciw paragrafowi 4 ustawy niniejszej.

Uwaga: Par. 4 dotyczy zakazu uprawiania nierządu, pośredniczenia w tym procederze, tudzież wszelkich wykroczeń przeciw moralności publicznej.

11. Cudzoziemiec (lub cudzoziemka) któremu (której) udowodniono lub który (a) przyznaje się do popełnienia przed przybyciem do St. Zjed. zbrodni, przestępstwa lub wykroczenia przeciw moralności.

(Uwaga: Interpretacja powyższego paragrafu przez władze imigracyjne Ct. Zjed. wykazuje, że pod terminem „przestępstwa, zbrodni lub wykroczenia przeciw moralności publicznej” rozumieć należy wszystkie te występkę nawet, które wedle ustawodawstw zagranicznych nie są uważane za takie, ale tylko w St. Zjed., jak na przykład życie w konkubinacie z osobą, z którą nie pozostaje się w związku małżeńskim prawnym, również wypadki posiadania dzieci „wojennych” przez kobiety których mężowie zamieszkali w St. Zjed., zgodzili się dzieci te uznać za swoje i t. p.).

12. Niepożądani przybysze wedle określenia Ustawy z Maja, 10, 1920 r.,

Uwaga: Interpretacja terminu „niepożądany”, stosowana przez władze imigracyjne, jest bardzo szeroka.

13. Anarchiści wedle definicji Ustawy z 16 października, 1918 r., z nowelą z 5-go czerwca, 1920 r.

14. Cudzoziemiec (lub cudzoziemka) uznany (a) za winnego (a) wykroczenia przeciw paragrafowi 2-mu ustawy z 26 maja 1922 r., w przedmiocie sprowadzania i wwożenia do St. Zjed. narkotyków, po odbyciu wyznaczonej kary więziennej.

IV. Natychmiastowa deportacja cudzoziemców.

(Paragraf 18. Ustawy z m. lutego, 1917 r.).

1. Cudzoziemcy (lub cudzoziemki) sprowadzeni (e) lub przybywający (e) do Stanów Zjednoczonych z pogwałceniem ustaw obowiązujących — podlegają natychmiastowej deportacji:

a) Okretem, którym przybyli (ły).

1. W ubikacjach klasy, którą przybyli — do kraju, z którego przybyli na okręcie, którym przybyli, prócz wypadków, w których, wedle decyzji Ministerstwa Pracy, deportacja ich tym okrętem nie jest wskazana lub właściwa.

b) Innym okrętem:

1. O ile statek, którym przybyły osoby, skazane na deportację, opuścił już St. Zjed., a o ile z jakiegokolwiek względu deportacja ich nie jest możliwą w pewnym określonym terminie innym statkiem tegoż towarzystwa okrętowego, to koszty deportacji mogą być pokryte przez Rząd z tem atoli, że restytucji należy dochodzić od właścicieli okrętu, którym osoba deportowana przybyła do St. Zjed. w drodze powództwa cywilnego.

c) Sposób pokrycia kosztów.

1. Koszty utrzymania na lądzie osób skazanych w powyższych okolicznościach na deportację oraz koszty przejazdu powrotnego tych osób winny być pokryte przez właścicieli okrętu, który je do St. Zjed. przywiózł.

V. Zawieszenie deportacji natychmiastowej.

Jeneralny Komisarz Imigracji po zatwierdzeniu odnośnej decyzji przez Ministerstwo Pracy — ma prawo zawieszenia deportacji cudzoziemców, którzy przybyli na terytorjum St. Zjed. wbrew ustawie przychodzącej — w tych wypadkach, w których

zeznania deportowanego (ej) są potrzebne, ze względu na interes państwowy, w postępowaniu karnem przeciw osobom, które pogwałciły rzeczoną ustawę lub inne prawa St. Zjedn.

1. Zwolnienie pod kaucją.
 - a) Cudzoziemiec (ka) może być zwolniony (a) pod kaucją w sumie nie mniejszej niż \$ 500, z zabezpieczeniem zatwierdzonem przez Ministerstwo Pracy, pod warunkiem, że deportowany (a) będzie dostawiony (a) na żądanie w charakterze świadka dla przesłuchania lub dla uskutecznienia deportacji.
2. Pokrycie kosztów utrzymania.
 - a) Koszty utrzymania osoby, zatrzymanej na skutek zawieszenia natychmiastowej deportacji tudzież pobory świadka po \$1.00 (jednym dolarze) dziennie za każdy dzień przetrzymania mogą być wypłacane z funduszu, przewidzianego w budżecie na cele wprowadzenia w życie ustawy niniejszej.
3. Cudzoziemcy (ki) umysłowo chorzy (re). (Paragraf 18 Ustawy z lutego, 1917 r.).
 - a) Na zasadzie certyfikatu urzędnika wydziału zdrowia, który, jako lekarz, dokonał oględzin i obserwacji osoby, skazanej na deportację, o ile certyfikat ten stwierdza, że zdrowie lub bezpieczeństwo osobiste deportowanego (nej) byłoby zagrożone na wypadek natychmiastowej deportacji, — osoba skazana na deportację może być zatrzymana dla przeprowadzenia kuracji do czasu, w którym stan jej zdrowia pozwoli na deportację — na koszt państwa z tegoż funduszu wedle budżetu.
4. Chorzy cudzoziemcy (ki). (Paragraf 18 Ustawy z m. lutego, r. 1917).
 - a) Cudzoziemcy, co do których stwierdzono, cierpią na gruźlicę lub na zaraźliwe lub niebezpieczne zakaźne choroby, z wyjątkiem chorób podlegających kwarantannie, nie mogą być dopuszczeni do lądowania w St. Zjed. celem przeprowadzenia kuracji, wyjąwszy wypadki, gdy Minister Pracy zdecydował, że —
 1. Odmowa leczenia byłaby nieludzką, lub że
 2. Odmowa ta spowodowałaby niezwykle kłopoty względnie cierpienia w którym to wypadku osoba chora winna być leczoną pod nadzorem właścicieli okrętu, którym ją do St. Zjed. przywieziono.
5. Chorzy marynarze cudzoziemcy (Paragraf 35 Ustawy z m. lutego r. 1917 i Ustawy z 26-go grudnia, r. 1920).
 - a) Gdy marynarz cudzoziemiec przybył do jednego z portów St. Zjed. jest wedle urzędowego stwierdzenia niedorozwiniętym umysłowo (idjotą) matolkiem, obłąkanym, epileptykiem, chorym na gruźlicę w jakiegokolwiek formie, lub na jaką inną zaraźliwą względnie niebezpiecznie zakaźną chorobę — winien być umieszczony w szpitalu wyznaczonym przez władze imigracyjne w porcie jego przybycia (lądowania) tudzież leczony, względnie pochowany w wypadku śmierci, na koszt właścicieli okrętu, którym przybył.
 - b) Marynarz cudzoziemiec podejrzany o to, iż cierpi na jedną z chorób, wymienionych powyżej (pod a) może być przeniesiony z okrętu na stację imigracyjną lub do innego miejsca dla poddania go obserwacji, która umożliwi egzaminującemu lekarzowi definitywne określenie czy istotnie jest chorym, a odnośne koszty winny być poniesione przez właścicieli okrętu.
 - c) Jeżeli władze imigracyjne uważają, że wyleczenie nie może być dokonane w określonym względnie krótkim terminie, wtedy odesłanie chorego mary-

- narza winno być dokonane albo okrętem, którym przybył, albo innym na koszt właścicieli tegoż okrętu, na warunkach, przepisanych przez Jeneralnego Komisarza Imigracyjnego celem zabezpieczenia odpowiedniej opieki nad chorym deportowanym, tudzież celem zapobiegnięcia rozszerzenia się zarazy.
6. Chora rodzina cudzoziemca naturalizowanego lub stale zamieszkałego w St. Zjed. (Paragraf 22 Ustawy z m. lutego, 1917 r.).
 - a) Gdy cudzoziemiec naturalizowany lub posiadający miejsce stałego zamieszkania w tym kraju sprowadza żonę lub małoletnie dzieci a okaże się, że żona jego lub jego małoletnie dzieci zostaną uznane za cierpiące na zakaźną chorobę, to zarówno żona jego jak i małoletnie te dzieci winny być zatrzymane do czasu stwierdzenia czy odnośna ich choroba jest łatwo uleczalną, względnie czy mogą być dopuszczone bez obawy o niebezpieczeństwo dla osób trzecich — a dopóki rzeczzone fakty nie zostaną stwierdzone, nie mogą być ani dopuszczone, ani deportowane.
 7. Zwalnianie cudzoziemców pod kaucją. (Paragraf 20 Ustawy z m. lutego, r. 1917).
 - a) Do czasu ostatecznego rozstrzygnięcia sprawy osoby obcopoddanej, ujętej dla deportacji może być ona wypuszczoną na wolność za kaucją w sumie nie mniejszej niż pięćset dolarów (\$500) z gwarancją, zatwierdzoną przez Ministerstwa Pracy pod warunkiem, że osoba ta będzie dostarczoną na żądanie dla przesłuchania i dla uskutecznienia deportacji, o ile zostanie stwierdzonem, że przebywa nieprawnie w St. Zjed.
 8. Marynarze cudzoziemcy, którzy lądują na tymczasowy pobyt, a których dopuszczanie sprzeciwia się ustawie. (Paragraf 33 Ustawy z m. lutego r. 1917).
 - a) Gdy marynarz cudzoziemiec powyższej kategorii, zatrudniony na okręcie przybywającym do St. Zjed., ma zamiar wyjechać dobrowolnie na jakimkolwiek innym okręcie odpływającym do portu lub miejsca zagranicznego, to winno mu być wydane zezwolenie na lądowanie celem umożliwienia mu takiego odjazdu na podstawie przepisów Ministerstwa Pracy, w sprawie zabronienia cudzoziemcom, niekwalifikującym się do dopuszczenia do kraju na podstawie praw lub traktatów St. Zjed., przebywania stałego na terytorjum Stanów Zjednoczonych.
 - b) Może być zwolniony ze służby i można mu zezwolić na zabranie rzeczy (bagażu) pod warunkiem, że o powyższym kroku powiadomi albo kapitan jego okrętu, albo on sam głównego urzędnika imigracyjnego w porcie lądowania.

VI. Miejsce przeznaczenia deportowanych cudzoziemców.

(Paragraf 20. Ustawy z m. lutego r. 1917).

1. Deportacja cudzoziemców (ek) przewidziana w niniejszej ustawie winna być uskutecznią wedle uznania Ministerstwa Pracy:
 - a) Do krajów, z których przybyli,
 - b) Do portów zagranicznych, w których wsiedli na okręt do St. Zjed.
 - c) Jeżeli wsiedli na okręt, płynący do kraju obcego, sąsiadującego ze St. Zjed., to do tego portu zagranicznego, w którym wsiedli na okręt do tegoż kraju.
 - d) Jeżeli cudzoziemcy wkroczyli na terytorjum kraju sąsiadującego ze St. Zjed., a potem powrócili do St. Zjed., lub jeżeli cudzoziemcy ci zostali uznani przez władze tego kraju, do którego wkroczyli ze St. Zjed. za

nieposiadających poddaństwa lub obywatelstwa tego kraju, a kraj ten nie zezwala na ich powrót, lub nakłada jakiekolwiek warunki udzielenia tego pozwolenia, — wtedy deportacja winna nastąpić do tego kraju do którego owi cudzoziemcy są przynależni lub do tego kraju, w którym zamieszkiwali stale przed przyjazdem do St. Zjed.

VII. Sposób pokrywania kosztów deportacji.

1. Deportacja w przeciągu lat pięciu.
 - a) Jeżeli postępowanie deportacyjne zostaje wdrożone kiedykolwiek przed upływem lat pięciu od czasu przybycia cudzoziemca (ki) to taka deportacja, włącznie z połową całkowitego kosztu odstawienia do portu wydalenia, powinna być pokryta przez osobę, która spowodowała nieprawne przekroczenie przez deportowanego (ą) granicy St. Zjed.
 - b) Jeżeli powyższe nie jest wykonalne wtedy kosztu dostawienia do portu wydalenia winny być pokryte z wydatków budżetowych, a deportacja z rzeczonoego portu winna odbyć się na koszt właścicieli okrętu, którym deportowany (a) przybył (a) lub —
 - c) Jeżeli powyższe nie okaże się wykonalnem — wtedy dopiero deportacja z portu wydalenia odbywa się na koszt państwa z budżetu, wyznaczonego na cele wprowadzenia w życie niniejszej ustawy.
2. Deportacja po upływie pięciu lat.
 - a) Jeżeli postępowanie deportacyjne zostaje wdrożone po upływie lat pięciu od daty przybycia deportowanego (ej), to kosztu deportacji winny być pokryte z budżetu państwa.
 - b) Jeżeli deportacja jest następstwem powodów, wynikłych po przybyciu cudzoziemca (ki), kosztu teje winny być pokryte z budżetu państwa.

VIII. Opieka osobista dla cudzoziemców (ek) skazanych na deportację, potrzebujących opieki.

(Paragraf 20 Ustawy z m. lutego, r. 1917).

1. Jeżeli wedle opinji Ministra Pracy, stan zdrowia fizycznego lub umysłowego cudzoziemca (ki) wymaga opieki osobistej i konwoju, Minister ów winien, o ile tego zajdzie potrzeba, zarządzić zaangażowanie odpowiedniej osoby celem towarzyszenia temu (tej) cudzoziemcowi (ce) do miejsca jego (jej) przeznaczenia.
 - a) Sposób pokrywania kosztów.
 1. Wydatki związane z powyższą obsługą winny być pokrywane z tego źródła co i deportacja cudzoziemca (ki).

IX. Przedłożenie dowodów niewinności wymaganych od deportowanych osób.

1. Każda osoba aresztowana na zasadzie paragrafu 19 niniejszej ustawy z powodu przekroczenia granicy lub znajdowaniu się na terytorjum St. Zjed. z pogwałceniem jakiegokolwiek innego prawa krajowego, które to prawo wymaga od niej przedłożenia dowodów, iż była uprawniona do przekroczenia granicy i pozostawiania w St. Zjed. winna być deportowaną do miejsca określonego według tego prawa, o ile nie dowiedzie, iż przybywa w tym kraju prawnie.

X. Decyzja ostateczna.

1. Jeżeli dana osoba jest skazaną na deportację ze St. Zjed. zgodnie z brzmieniem ustawy niniejszej lub jakiegokolwiek innej, lub jakiegokolwiek traktatu Sta-

nów Zjednoczonych, decyzja Ministerstwa Pracy jest ostateczną i nieodwoalną.

XI. Ułaskawienie.

1. Paragraf 19. w przedmiocie deportacji cudzoziemców, uznanych za winnych zbrodni, pociągającej za sobą wykroczenie przeciw moralności publicznej — dotyczy osób ułaskawionych.

XII. Podtrzymane polecen trybunałów.

1. Deportacja nie może być uskuteczniiona ani nakazana, jeżeli odnośny trybunał sędzia, skazujący osobę obcopoddaną za zbrodnię, mającą cechę wykroczenia przeciw moralności publicznej — w dniu ogłoszenia wyroku lub decyzji lub najwyżej do dni trzydziestu po tymże wyroku czy decyzji — po zawiadomieniu przedstawiciela Stanu — zaleci Ministrowi Pracy, ażeby skazana na deportację osoba obcopoddana nie była deportowaną zgodnie z brzmieniem niniejszej ustawy.
 2. Ukończenie kary więziennej.
 - a) Osoba obcopoddana, skazana jak wyżej, nie może być deportowaną przed ukończeniem kary więziennej.
-

BIBLIOGRAFIJA.

O g ó l n e.

- Hazard Henry B. International Problems in respect of Nationality by Naturalisation and of married women. Waschington 1926.
Proceedings of the World Population Conference. Londyn 1927.
Jerome Harry. Migration and Business Cycles. New York, 1926, str. 256.
Mombert P. Neuere Erscheinungen zur Bevölkerungslehre und Bevölkerungsstatistik.
Parry R. E. Geography; The Scientific Study of Human Settlement. Book III, Africa and Australasia, Londyn 1927.
R. Gonnard E. Essai sur l'Histoire de l'Emigration. Paryż 1928.
Makowski Julian. Nowe Konstytucje. Warszawa 1925.
Lafond George. L'Amerique du Sud (Colombia, Equateur, Perou, Bolivie, Chili). Paryż 1928.
Lepecki M. B. Na Cmentarzyskach Indjan. Warszawa 1927.
Conférence Internationale des Organisations Privées pour la Protection des Migrants. Geneve 1927.
Jewish Association for the Protection of Girls and Women. Report for the year 1926. 109 stron.

A f r y k a.

- L'Institut Agricole d'Algérie et les Stages Agricoles. Renseignements Généraux. Algérie.
Tunis et la Tunisie. Tunis.
Perreira Vincente. A Situação de Angola. Luanda 1926/7.
V. Demontes. Renseignements sur l'Algérie Economique. Paryż 1922.
Robert Raynaud. Prévost-Paradol avait raison. Paryż 1926.
Maroc, Renseignements Économiques. Paryż.
Paul Despiques et Jean Garoby. Le Chef-d'Oeuvre Colonial de la France, l'Algérie. Alger 1926.
Paul Despiques et Jean Garoby. France's Colonial Masterpiece, Algeria. Alger 1927.
The Settlers' Guide. Londyn. Memorial Settlers Association (South Africa).
Zache Hans. Tanganika - Territorium. Berlin 1926. 103 str.
Voigt Bernhard. Südwestafrika. Berlin 1926. 93 str.

A n g l j a.

- Belcher et Williamson. Migration within the Empire. Londyn 1927.
Key Helmer. The New Colonial Policy. Traduit du suédois par E. Classen, Londyn 1927.
Memorial Settlers Association. Report of the Proceedings at the Annual Meeting

of the General Council held on 12 July 1927 and Accounts of the Executive Committee, Great Britain, for the year ended 30 June 1927. 17 stron.

Lamb David C. Our Heritage: the Empire. A report on some aspects of a tour of the King's Overseas Dominions undertaken chiefly in the interests of Empire Migration and settlement, 1925—1926. Foreword by General Booth. Londyn 1926. 38 stron.

Argentyna.

Mikura Emilo. Memoria Correspondiente al ejercicio de 1926 presentara al Congreso de la Nacion por al Ministro de Agricultura. Buenos Aires 1927.

Ometre G. L'Industrie frigorifique en Argentine. Paryż 1927.

Hudson Alfredo. La Argentina Nueva. Geografia Politica. Buenos Aires 1925.

Ministerio de Agricultura de la Nacion. Argentine. Information for Immigrants, prepared by Hugo Miatello (with illustrations and maps). Buenos Aires, 1924, 31 str.

Australja.

Fraser. Australie. Paryż.

Brazylja.

Decker S. Praktischer Ratgeber für den deutschen Kolonisten in Brasilien. Sao Paulo 1926. 532 strony.

Bürger Otto. Brasilien. Lipsk 1926.

Costa Alfonso. Imigração. Condições que o Brasil. Rio de Janeiro 1927.

Gluchowski Kazimierz. Wśród Pionierów Polskich na Antypodach. Warszawa, 1927.

Lobato Bruno. Japones no Japao — no Brazil. Rio de Janeiro. 1926.

Hofman Fritz. Die deutschen Siedlungen in Südbrasilien. Zwickau, Förster, u. Borries o. J. 29 stron.

Ceylon.

Administration Report of the Controller of Indian Immigrant Labour for 1926. Colombo, Government Printer, 1927 33 stron.

Chili.

Pena L. Histoire du Chili. Paryż 1927.

Danja.

Danja w roku 1924. Raport Gospodarczy Placówek zagr. Rz. P.

Francja.

Kurjer Poranny „Numer Francuski” z dn. 29 października 1927. Warszawa.

Lambert Charles. La France et les Etrangers. Paryż 1928.

Pasquet Louis. Immigration et Main - d'Oeuvre étrangère en France. Paryż.

Palewski Jean Paul. L'Immigration de la main - d'oeuvre étrangère en France au point de vue du droit international. Paryż 1927.

Sarraut Albert. La mise en valeur des colonies françaises Paryż.

Alcan Felix. L'Aspect juridique de l'Immigration ouvriere. Paryż.

Sailleurs Emile. Toute la France. Sa terre, son peuple, ses travaux les oeuvres de son Génie. Paryż 1926.

Recueil de Legislation, de Doctrine et de Jurisprudence Coloniales. Paryż.

Duval - Arnaud Louis. Les Problèmes de l'Immigration étrangère en France.

Domet Robert Commentaires sur la colonisation Paryż 1926.

Lyon, Chronique Sociale de France. 20 stron.

Devin J. La propriété immobilière des étrangers en France. (Thèse de doctorat de droit) Paryż 1926.

H i s z p a n j a.

Direction General de Emigration, Estadistica general de la Migration Espanola en el anno 1925. Madrid, 1927 115 stron.

H o l a n d j a.

Hasselman J. C. L'Institut Royal Colonial d'Amsterdam. Paris 1927.

Jaarverslag von den Rijksdienst der Verklousheidsverzekering en Arbeids - bemiddelin over 1925. La Haye.

I n d j e.

Annual Report of the Agent of the Government of India in British Malaya for the Year 1926. (Government of India Central Publishing Branch, Calcutta, 1927 (26 stron).

Annual Report on the Working of the Indian Emigration Act for 1926 Calcutta, 1927, 17 stron,

K a n a d a.

Guest L. Haden M. C. Canada as a Career. Londyn.

Siegfried. Le Canada. Paryż.

Wskazówki dla wychodźców do Kanady, Warszawa 1927. Nakładem Urzędu Emigracyjnego.

Handbook on the Dominion of Canada. Londyn 1926.

Ernst Robert. Canada français et Acadie. Paryż.

Joray et Hourticy. De Québec à Vancouver. Le Canada d'aujourd'hui. Paryż.

M e k s y k.

Rabosa E. L'Evolution historique du Mexique. Paryż 1924

N i e m c y.

Priester H. E. Der Wiederaufbau der deutschen Handelsschiffahrt. Berlin 1926

Das Institut für Schiffs und Tropenkrankheiten zu Hamburg.

Forstman Klaus. Die Koloniale Zukunft der deutschen Kohlwirtschaft. Berlin 1926.

Gelderblom O. Die Organisation der Weltwanderbewegung. Hamburg 1927.

Thalheim Karl S. Grothe Hugo. Das deutsche Schrifttum zur Auswanderungsfrage. Lissk.

P a r a g u a y.

Baer C. Le Paraguay, son évolution historique et sa situation actuelle Paryż 1926.

P e r u.

Bürger Otto. Peru. Berlin.

P o l s k a.

Handlowe i Prywatne Prawo morskie Poznań, 1925.

A. Handbook of Poland. New York 1925.

Bagiński A. Zagadnienia dostępu Polski do morza. Warszawa 1927.

Daszyńska - Golińska. Zagadnienia polityki populacyjnej. Warszawa 1927.

Namysłowski Wł. Polskie Prawo Konsularne. Warszawa 1926.

Gargas Sigismund. Die Polnische Einwanderung in Frankreich. Breslau 1927.

Polacy na Dalekim Wschodzie. 'Charbin 1928.

Szawleski Mieczysław. Polska wobec gospodarki światowej. Warszawa 1928.

S t a n y Z j e d n o c z o n e A m e r y k i P ó ł n o c n e j.

Mayer - Daxlanden Hans. Was den Einwanderer in den Vereinigten Staaten erwartet. New York 1927.

Pasquet Histoire politique et sociale du peuple Américain. Paryż 1924.

Immigrants and their Children. Washington 1927.

Schibsybý. Handbook for Immigrants to the United States. New York.

Stephenson George M. History of American Immigration. Boston, Londyn 1926.

House of Representatives. Committee on Immigration and Naturalisation, 69 th Congress, First Session: Hearings.

Seasonal Agricultural Laborers from Mexico 345 str.

Immigration and Citizenship of American born Women married to Aliens, 45 str.

Deportation of Alien World - War Veterans. Washington 1926, 33 str.

Admission of Alien World - War Veterans. Washington 1926, 33 str.

Department of Labor, Bureau of Naturalization. Annual Report of the Commissioner of Naturalization to the Secretary of Labor the Fiscal Year ended 30 June 1926. Washington, Government Printing Office, 1926, 47 stron.

W ł o c h y.

Commissariato Generale dell'emigrazione. L'Emigrazione italiana del 1910 al 1925, Relazione presentata a S. E. il Ministro degli Affari Esteri dal Commissario generale dell'Emigrazione. Rome, 1926.

L'Emigrazione italiana negli anni 1924 e 1925. (Relazione sul servizio dell'emigrazione presentata del Commissario Generale).

Rapport présenté à l'occasion du 25-me anniversaire de la constitution du Commissariat général de l'émigration. Rome. 1926. 754 strony.

Bassi F. Politica italiana d'oltremare. Rzym 1926.

Menghi P. Idea e azione coloniale italiana.

Borghese Paolo. L'Emigration italienne. Florence 1926. 130 stron.

R ó ż n e.

Kende Oskar. Paraguay und Uruguay. Berlin 1926. 127 stron.

Ettinger J. Emek Isreel, ein blühendes Gebiet sein Verfall und sein Wiederaufbau. Jerozolima 1926. 38 stron.

Hübner K. R. Südamerika und die Auswanderungsfrage. Berlin. 200 str.

M i ę d z y n a r o d o w e.

Bureau International du Travail.

L'Organisation du Travail et les migrations. Genewa 1927. 16 stron.

Chronique mensuelle des Migrations: Index 1926. Genewa Liga Narodów.
1927. 31 str.

Plan d'établissement des réfugiés bulgares: exposé général et documents principaux.
Genewa 1926 43 str.

L'Etablissement des réfugiés en Grèce. Genewa 1926.

Deuxième Conference Internationale de l'Emigration et de l'Immigration (La
Havane, 31 mars 1928). Ordre de jour de la Conférence.

Sprostowanie.

W Nr. 2 Przeglądu Emigracyjnego w art. „Warunki otrzymania wiz pobytowych do krajów europejskich w celu pracy zarobkowej“ na str. 19 winno być:

„Dokument ten winien być zaopatrzony w przychylną opinię Prefektury Policji w Paryżu lub *Prefektury Departamentu na prowincji*“ — zamiast *lub Zarządu gminy (mera) na prowincji*.

